

Forest Stewardship Council®

FSC Standardi za održivo gospodarenje šumama u Bosni i Hercegovini

Naziv	FSC Standardi za održivo gospodarenje šumama u Bosni i Hercegovini
Referentni kod dokumenta:	FSC-STD-BiH-01-2019
Status:	Odobreni
Geografski opseg:	Nacionalni
Šumarski opseg:	Svi tipovi šuma
Tijelo za odobravanje:	Odbor za politiku i standarde
Datum podnošenja:	30. novembar 2017. godine
Datum odobrenja:	09. januar 2019. godine
Predloženi efektivni datum:	22. mart 2020. godine
Period valjanosti:	Pet godina od datuma stupanja na snagu
Kontakt za zemlju:	Mersudin Avdibegović, mavdibegovic@gmail.com
FSC Performance and Standards Unit kontakt	FSC International Center - Performance and Standards Unit - Adenauerallee 134 53113 Bonn, Germany +49-(0)228-36766-0 +49-(0)228-36766-30 psu@fsc.org
A.C. Sva prava zadržana. Nijedan dio ovog standarda koji je pokriven autorskim pravima izdavača ne smije se reproducirati ili kopirati u bilo kojem obliku ili na bilo koji način (grafički, elektronički ili mehanički, uključujući sisteme fotokopiranja, snimanja ili pronalaženja podataka) bez pismenog odobrenja izdavača. Forest Stewardship Council® (FSC) je neovisna, neprofitna, nevladina organizacija koja je osnovana za podršku ekološki odgovornog, društveno korisnog i ekonomski održivog gospodarenja svjetskim šumama. Vizija FSC-a je da svjetske šume zadovoljavaju sociološka, ekološka i ekonomska prava i potrebe sadašnjih generacija bez ugrožavanja prava i potreba budućih generacija.	

Slike:

Sa lijeva na desno:

Slika 1: Srna u centralnom dijelu Bosne i Hercegovine (Bruno Marić)

Slika 2: Šuma bukve u centralnom dijelu Bosne i Hercegovine (Bruno Marić)

Slika 3: Nekropola stećaka – Maculje, Novi Travnik, Bosna i Hercegovina (Bruno Marić)

Napomena: Grupa za razvoj FSC Standarda Bosne i Hercegovine je prevela FSC Standard za održivo gospodarenje šumama u Bosni i Hercegovini sa engleskog jezika u cilju olakšavanja njegove primjene u praksi i korištenja od strane šumarskih stručnjaka. U slučaju bilo kakvog spora, koji proizilazi iz ili u vezi sa implementacijom FSC Standarda za održivo gospodarenje šumama u Bosni i Hercegovini ili njegovim tumačenjem mjerodavna je verzija na engleskom jeziku dostupna na: <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/412>.

Za sve nejasnoće vezano za implementaciju, tumačenje i sugestije za unapređenje prevoda FSC Standarda za održivo gospodarenje šumama u Bosni i Hercegovini molimo Vas da kontaktirate Grupu za razvoj FSC Standarda Bosne i Hercegovine putem e-maila: grupafscstandardibih@gmail.com

Sadržaj

1. Predgovor.....	4
1.1. Opisna izjava Forest Stewardship Council (FSC)	4
1.2. Opisna izjava Grupe za razvoj standarda.....	4
2. Uvod.....	6
2.1. Svrha standarda	6
2.2. Opseg standarda	7
2.3. Osnovne informacije o razvoju standarda	7
3. Verzija standarda	8
4. Kontekst	8
4.1. Generalni opis geografskog područja obuhvaćenog Standardom.....	8
4.2. Članovi Grupe koji su izradili Standard.....	9
4.3. Ključni konzultanti i savjetnici koji su pomagali Grupi prilikom izrade standarda	10
5. Reference.....	10
6. Napomena u interpretaciji indikatora.....	11
7. Status aneksa i verifikatora	11
8. Principi, kriteriji i nacionalni indikatori.....	12
9. Aneksi	74
Aneks A: Lista primjenjivih zakona, obavezujućih stručnih uputstava, pravnih i običajnih prava na svim nivoima vlasti u BiH, uključujući međunarodne ugovore, konvencije i sporazume ratificirane od strane BiH	74
Aneks B: Zahtjevi za obuku radnika.....	111
Aneks C Upućivanje na Postupak usluga ekosistema	112
Aneks D: Konceptualni dijagram Mreže zaštićenih područja.	113
Aneks E: Elementi plana gospodarenja	114
Aneks F: Konceptualni okvir za planiranje i monitoring.....	117
Aneks G: Zahtjevi monitoringa	118
Aneks H: Strategije za održavanje Visokih zaštitnih vrijednosti.	119
Aneks I: HCV okvir	120
Aneks J: Lista rijetkih i ugroženih vrsta u šumskim ekosistemima Bosne i Hercegovine navedena u Crvenim listama Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske.....	126
10. FSC Riječnik pojmova.....	163

1. Predgovor

1.1. Opisna izjava Forest Stewardship Council (FSC)

Forest Stewardship Council A.C. (FSC) je osnovan 1993. godine, kao nastavak Konferencije Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju (Earth Summit Rio de Janeiro, 1992) sa misijom promoviranja ekološki odgovornog, društveno korisnog i ekonomski održivog gospodarenja svjetskim šumama.

Ekološki odgovorno gospodarenje šumama osigurava da proizvodnja drveta, nedrvnih proizvoda i usluga ekosistema održava biološku raznolikost šume, produktivnost i ekološke procese. Društveno korisno gospodarenje šumama pomaže lokalnom stanovništvu i društvu u cjelini da uživaju dugoročne koristi, a pruža i snažne poticaje lokalnom stanovništvu da održavaju šumske resurse i pridržavaju se dugoročnih planova upravljanja. Ekonomski održivo gospodarenje šumama znači da su aktivnosti u šumarstvu organizirane i implementirane na način da budu dovoljno profitabilne, bez stvaranja finansijske dobiti na štetu šumskog resursa, ekosistema ili pogođenih zajednica. Napetost između potrebe za stvaranjem odgovarajućeg finansijskog povrata i principa odgovornog provođenja aktivnosti u šumarstvu se može umanjiti naporima na tržištu kroz ostvarivanje najveće vrijednosti cijelog asortimana šumskih proizvoda i usluga (FSC A.C. Poslovnici ratificirani u septembru 1994. godine, posljednja revizija u junu 2011. godine).

FSC je međunarodna organizacija koja pruža sistem za dobrovoljnu akreditaciju i neovisnu certificiranje šuma od treće strane. Ovaj sistem omogućava vlasnicima certifikata da plasiraju na tržište svoje proizvode i usluge kao rezultat ekološki primjerenog, društveno korisnog i ekonomski održivog gospodarenja šumama. FSC također postavlja standarde za razvoj i odobravanje FSC standarda koji se temelje na principima i kriterijima FSC-a. Pored toga, FSC postavlja standarde za akreditaciju tijela za ocjenu usklađenosti (poznatih i kao tijela za certificiranje) koja potvrđuju usklađenost sa standardima FSC-a. Na osnovu ovih standarda, FSC pruža sistem certificiranja za organizacije koje žele da svoje proizvode plasiraju na tržište kao FSC certificirane.

1.2. Opisna izjava Grupe za razvoj standarda

Kao dio projekta "Promoviranje odgovornog gospodarenja šuma za podršku održivom razvoju Bosne i Hercegovine" finansiranog od IKEA-e i implementiranog od strane WWF Adria i na osnovu Registracije Grupe za razvoj FSC standarda Bosne i Hercegovine od 10.02.2016. godine, 10.03.2016. godine formirana je Grupa za razvoj FSC standarda Bosne i Hercegovine (u nastavku teksta Grupa). Članovi Grupe su raspoređeni u tri komore: ekonomsku, ekološku i sociološku. Grupa je neprofitno, nezavisno, izabrano tijelo bez pravnog statusa u početnoj fazi svojih aktivnosti. Grupa u kasnijim fazama može promijeniti svoj pravni status u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima BiH. Grupa je formirana sa zadatkom da razvije Forest Stewardship Council standarde za Bosnu i Hercegovinu (u daljem tekstu: Standardi) s ciljem njihove primjene u uvjetima gospodarenja šumama u Bosni i Hercegovini. Predsjednik Grupe za razvoj FSC standarda Bosne i Hercegovine je gospodin Radenko Laketić, a koordinator Grupe je gospodin Mersudin Avdibegović.

Grupu za razvoj FSC standarda Bosne i Hercegovine čine sljedeći članovi:

B.	Ime i prezime	Institucija	Komora
1.	Sabahudin Solaković	ŠPD "Unsko-sanske šume" d.o.o. Bosanska Krupa	Ekološka
2.	Refik Hodžić	JP "Šume TK" dd Kladanj	Ekološka
3.	Nikola Zovko	Park prirode "Hutovo Blato"	Ekološka
4.	Zoran Čančar	Javno preduzeće Nacionalni park "Sutjeska"	Ekološka
5.	Dragan Romčević	Javno preduzeće Nacionalni park "Kozara"	Ekološka
6.	Amarildo Mulić	Javno preduzeće Nacionalni park "Una"	Ekološka
7.	Lejla Šuman	Regionalni centar za okoliš za Bosnu i Hercegovinu	Ekološka
8.	Mirjana Vila	ŠGD "Hercegbosanske šume" d.o.o. Kupres	Ekonomska
9.	Vildan Hajić	ŠPD "Srednjobosanske šume" d.o.o. Donji Vakuf	Ekonomska
10.	Zihnet Muhić	JP ŠPD Zeničko-dobojskog kantona d.o.o. Zavidovići	Ekonomska
11.	Snežana Marković	JPŠ "Šume Republike Srpske" a.d. Sokolac	Ekonomska
12.	Selma Bašagić	Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora BiH	Ekonomska
13.	Lazo Šinik	Privredna komora Republike Srpske	Ekonomska
14.	Šemsa Alimanović	Privredna/gospodarska komora Federacije BiH	Ekonomska
15.	Salem Alihodžić	Savez lovačkih organizacija u BiH	Sociološka
16.	Vlajko Ilić	Lovački savez Republike Srpske	Sociološka
17.	Duško Topić	Udruženje privatnih šumovlasnika "Naša šuma"	Sociološka
18.	Samira Smailbegović	Udruženje inženjera i tehničara šumarstva Federacije BiH	Sociološka
19.	Srđan Kašić	Udruženje šumarskih inženjera i tehničara Republike Srpske	Sociološka
20.	Bruno Marić	Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu	Sociološka
21.	Zoran Govedar	Šumarski fakultet Univerziteta u Banja Luci	Sociološka
22.	Lejla Ćatić	Samostalni sindikat šumarstva, prerade drveta i papira BiH	Sociološka

2. Uvod

2.1. Svrha standarda

Ovim se standardom utvrđuju potrebni elementi prema kojima FSC akreditirana tijela za certificiranje ocjenjuju prakse gospodarenja šumama u okviru opsega (vidi naslov 2.2.) standarda. Principi i kriteriji FSC-a (P&K) za održivo gospodarenje šumama pružaju međunarodno priznati standard održivog gospodarenja šumama. Međutim, svaki međunarodni standard za gospodarenje šumama treba prilagoditi na regionalnoj ili nacionalnoj razini da bi odražavao različite pravne, sociološke i geografske uvjete šuma u različitim dijelovima svijeta. Stoga, P&K FSC-a zahtijevaju dodavanje indikatora koji su prilagođeni regionalnim ili nacionalnim uvjetima kako bi se primijenili na nivou šumsko gospodarsko područja (ŠGP).

Sa odobrenjem *FSC-STD-60-004 V1-0 EN* FSC Međunarodnih generičkih indikatora (MGI) od strane FSC odbora direktora u martu 2015. godine prilagođavanje P&K regionalnim ili nacionalnim uvjetima se vrši na način da se MGI koriste kao početna tačka procesa. To ima svoje prednosti koje se ogledaju u:

- Osiguravanju konzistentne implementacije P&K na globalnom nivou;
- Unapređenju i jačanju kredibiliteta FSC Sistema;
- Unapređenju konzistentnosti i kvaliteta nacionalnog standarda za održivo gospodarenje šumama;
- Pružanju bržeg i efikasnijeg procesa odobrenja nacionalnih standarda za održivo gospodarenje šumama.

FSC principi i kriteriji zajedno sa setom nacionalnih indikatora odobrenih od strane FSC Komiteta za politiku i standarde čine nacionalni FSC standard za održivo gospodarenje šumama.

Razvoj nacionalnog standarda za održivo gospodarenje šumama prati zahtjeve koji su navedeni u sljedećim normativnim dokumentima:

- **FSC-PRO-60-006 V2-0 EN** Development and Transfer of National Forest Stewardship Standards to the FSC Principles and Criteria Version 5-2;
- **FSC-STD-60-002 (V1-0) EN** Structure and Content of National Forest Stewardship Standards AND
- **FSC-STD-60-006 (V1-2) EN** Process requirements for the development and maintenance of National Forest Stewardship Standards.

Gore navedeni dokumenti su razvijeni od strane FSC Jedinice za politiku i standard kako bi se unaprijedila konzistentnost i transparentnost u odlukama o certificiranju koje donose različita tijela za certificiranje u različitim dijelovima svijeta i kako bi se poboljšao kredibilitet FSC sheme za certificiranje u cjelini.

2.2. Opseg standarda

Ovaj standard je primjenjiv u svim šumarskim aktivnostima koje imaju potrebu da budu FSC certificirane u Bosni i Hercegovini. Standard se primjenjuje na sve tipove šuma na nivou šumsko gospodarskog područja, obuhvatajući sve nivoe i intenzitete aktivnosti u šumarstvu. Standard također uzima u obzir šume sa malim i niskim intenzitetom gospodarenja (ŠMNIG). One moraju udovoljiti međunarodnoj definiciji ŠMNIG-a kako bi se kvalificirale za upotrebu ovih indikatora. Ako organizacija koja gospodari ŠMNIG-om izrazi interes da bude certificirana, tijelo za certificiranje će koristiti ovaj standard dok ga ne zamijeni poseban standard za ŠMNIG.

2.3. Osnovne informacije o razvoju standarda

Razvijanje nacionalnog FSC standarda za održivo gospodarenje šumama u Bosni i Hercegovini je bilo inicirano i podržano od WWF Adria. Proces je provela Grupa za razvoj FSC standarda BiH. Grupa je osnovana na način da se sastoji od 22 članova organiziranih u ekološku, socijalnu i ekonomsku komoru.

Da bi Grupa odgovorila stručno, transparentno i vjerodostojno na predviđene zadatke, bilo je potrebno provesti postupak javnih konzultacija sa svim zainteresiranim stranama o kriterijima za uspostavu Grupe. U vezi s tim, korišteni su sljedeći kriteriji za odabir članova Grupe:

- Stručnost, praktično iskustvo i rezultati u procesu certificiranja gospodarenja šumama u BiH i inostranstvu,
- Uravnotežen omjer broja članova Grupe po komorama,
- Odgovarajući omjer broja članova Grupe po entitetima,
- Odgovarajući omjer broja članova Grupe po nacionalnosti,
- Zadovoljavajuća zastupljenost žena članica Grupe,
- Uravnotežena zastupljenost članova Grupe po geografskim regijama u BiH.

U skladu s procedurom propisanom od FSC-a dana 15.12.2015. godine podnesen je zahtjev za registraciju Grupe i službeno je registriran u Jedinici za politiku i standard FSC-a 10.02.2016. godine. Grupa je usvojila set internih akata kojima se reguliše način rada Grupe i donošenje odluka, te je izabrala gospodina Radenka Laketića za predsjednika Grupe. Osnovan je i Konsultativni forum radi osiguranja transparentnosti rada Grupe, koji uključuje pojedince/organizacije koje predstavljaju sve interesne grupe zainteresirane za pitanja certificiranja. Članovi konsultativnog foruma su redovno konzultirani u postupku razvoja FSC standarda za BiH. Prvi nacrt standarda je razvijen je u periodu februar-decembar 2016. godine i poslan je u proces javnih konsultacija.

U Drugom nacrtu standarda su integrirani rezultati javnih konzultacija i isti je testiran na terenu (ŠPD Unsko-sanske šume u Unsko-sanskom kantonu) u aprilu 2017. godine. Nakon testiranja na terenu i analize rezultata, treći nacrt standarda je ponovo poslan u proces javnih konsultacija. Drugi proces javnih konsultacija je održan je u periodu juli-august 2017. godine. Posljednji

četvrti nacrt standarda razvijen je u periodu septembar-novembar 2017. godine, jer su u njega integrirani relevantni komentari iz procesa drugih javnih konsultacija. Posljednja verzija standarda poslana je Jedinici za politiku i standarde FSC-a 30. novembra 2017. godine.

3. Verzija standarda

Referentni kod dokumenta:	FSC-STD-BiH-01-2019
Datum odobrenja	09.01.2019.
Predloženi efektivni datum	22.03.2020.
Period valjanosti	Pet godina od datuma stupanja na snagu

Trenutni broj verzije nacionalnog FSC standarda za održivo gospodarenje šumama u Bosni i Hercegovini je FSC-STD-BiH-01-2019. Ovo je prvi nacionalni FSC standard za održivo gospodarenje šumama (u nastavku teksta Standard) razvijen u Bosni i Hercegovini. Standard je razvijen u period februar 2016-septembar 2019. godine na osnovu konsenzusa članova Grupe. Standard je prošao dovoljno konzultacija i testiranja na terenu i zaslužuje odobrenje od FSC-a. Standard ispunjava ciljeve i zahtjeve Grupe i važan je resurs za promociju održivog gospodarenja šumama u BiH.

Odbor za politiku i standarde je odobrio Standard uvjetno u januaru 2019. godine, a uvjeti su pravovremeno ispunjeni.

4. Kontekst

4.1. Generalni opis geografskog područja obuhvaćenog Standardom

Šume u Bosni i Hercegovini predstavljaju jedan od najvažnijih prirodnih resursa. Zbog svoje prirodnosti, raznolike strukture i mogućnosti prirodne regeneracije predstavljaju ključni resurs za daljnji razvoj nacionalne ekonomije. Geografski položaj Bosne i Hercegovine uvjetovan je prisutnošću različitih klimatskih utjecaja (mediteranske, submediteranske i umjereno kontinentalne klimatske zone), kao i značajnim potencijalom biološke raznolikosti faune i flore. Glavne vrste drveća su bukva, jela, smrča, bijeli i crni bor te razne vrste hrastova. Manje su zastupljeni plemeniti lišćari kao što su planinski javor, planinski brijest, obični jasen i divlja voćka (trešnja, jabuka, kruška itd.).

Gospodarenje šumskim resursima zasniva se na tradicionalnim principima uzgoja, zaštite i iskorištavanja kako bi doprinijeli zaštiti i poboljšanju svih važnih funkcija šume, u rasponu od ekonomske održivosti, društvene odgovornosti i ekološke održivosti. Šumarski sektor u Bosni i Hercegovini suočava se sa značajnim strukturno-organizacijskim izazovima i potrebom trajnih

promjena u cilju poboljšanja konkurentnosti na globalnom tržištu.

Prema podacima Druge inventure šuma šume i šumsko zemljište u BiH pokrivaju površinu od preko tri miliona hektara, što predstavlja preko 60% ukupne teritorije države. U pogledu vlasništva nad šumama, državne šume dominiraju sa više od 70%, a ostale šuma su u privatnom vlasništvu. Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta (Federacija BiH i Republika Srpska) i Brčko distrikta. U smislu organizacije, Republika Srpska predstavlja prilično centralizirani entitet sa jednim javnim preduzećem šumarstva, što značajno pojednostavljuje upravljanje javnim šumskim resursima. Federacija Bosne i Hercegovine ima decentralizirani administrativni sistem, pri čemu većina kantona upravlja šumskim resursima preko kantonalnih preduzeća šumarstva. Standard je razvijen na način da se može primijeniti u čitavoj zemlji. U Aneksu A je navedena lista relevantnih zakona i propisa na svim administrativnim nivoima, što omogućava ovisno o području na kojem se provodi certificiranje gospodarenja šumskih resursa, provjeru primjene odgovarajućih državnih, entitetskih i kantonalnih zakona i propisa. To praktično znači da kad se certificiranje provodi u jednom entitetu, ne provjerava se primjena zakona i propisa iz drugog entiteta, već se fokusira isključivo na državno i relevantno entitetsku legislative. Standard se primjenjuje na cijelom području Bosne i Hercegovine.

4.2. Članovi Grupe koji su izradili Standard

Standard je razvijen od strane Grupe za razvoj FSC standarda Bosne i Hercegovine. Grupom je predsjedavao gospodin Radenko Laketić, a koordinator grupe je bio gospodin Mersudin Avdibegović. Članovi Grupe su predstavnici sljedećih institucija i organizacija:

Javno preduzeće šumarstva "Unsko-sanske šume" doo Bosanska Krupa (gospodin Sabahudin Solaković), Javno preduzeće "Šume TK" dd Kladanj (gospodin Refik Hodžić), Park prirode "Hutovo Blato" (gospodin Nikola Zovko), Nacionalni park "Sutjeska" (gospodin Zoran Čančar), Nacionalni park "Kozara" (gospodin Dragan Romčević), Nacionalni park "Una" (gospodin Amarildo Mulić), Regionalni centar za okoliš za Bosnu i Hercegovinu (gospođa Lejla Šuman), Javno preduzeće šumarstva "Hercegbosanske šume" doo Kupres (gospođa Mirjana Vila), Javno preduzeće šumarstva "Srednjobosanske šume" doo Donji Vakuf (gospodin Vildan Hajić), Javno preduzeće šumarstva Zeničko-dobojskog kantona d.o.o Zavidovići (gospodin Zihnet Muhić), Javno preduzeće šumarstva "Šume Republike Srpske" a.d. Sokolac (gospođa Snežana Marković), Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora Bosne i Hercegovine (gospođa Selma Bašagić), Privredna komora Republike Srpske (gospodin Lazo Šinik), Privredna/gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine (gospođa Šemsa Alimanović), Savez lovačkih organizacija u Bosni i Hercegovini (gospodin Salem Alihodžić), Lovачki savez Republike Srpske (gospodin Vlajko Ilić), Udruženje privatnih šumovlasnika "Naša šuma" (gospodin Duško Topić), Udruženje inženjera i tehničara šumarstva Federacije Bosne i Hercegovine (gospođa Samira Smailbegović), Udruženje šumarskih inženjera i tehničara Republike Srpske (gospodin Srđan

Kašić), Šumarski fakultet Univerziteta u Banja Luci (gospodin Zoran Govedar), Samostalni sindikat šumarstva, prerade drveta i papira Bosne i Hercegovine (gospođa Lejla Čatić), i Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu (gospodin Bruno Marić).

4.3. Ključni konzultanti i savjetnici koji su pomagali Grupi prilikom izrade standarda

Radenko Laketić, Odjeljenja za lokalni ekonomski razvoj i strateško planiranje Grada Banja Luka, predsjednik Grupe

Stella Šatalić, WWF Adria, Koordinator projekta

Mersudin Avdibegović, Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Koordinator grupe

Milan Toth, SGS auditor (testiranje standarda na terenu)

Dženan Bećirović, Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu

5. Reference

Sljedeći referentni dokumenti relevantni su za primjenu ovog standarda. Za reference bez broja verzije primjenjuje se posljednje izdanje referenciranog dokumenta (uključujući sve amandmane).

FSC-POL-01-004	Policy for the Association of Organizations with FSC
FSC-POL-20-003	The Excision of Areas from the Scope of Certification
FSC-POL-30-001	FSC Pesticides Policy
FSC-POL-30-401	FSC Certification and the ILO Conventions
FSC-POL-30-602	FSC Interpretation on GMOs (Genetically Modified Organisms)
FSC-STD-01-002	Glossary of Terms
FSC-STD-01-003	SLIMF Eligibility Criteria
FSC-STD-20-007	Forest Management Evaluations
FSC-STD-30-005	FSC Standard for Group Entities in Forest Management Groups
FSC-STD-60-002	Structure and Content of National Forest Stewardship Standards
FSC-STD-60-006	Development of National Forest Stewardship Standards
FSC-PRO-01-001	The Development and Revision of FSC Normative Documents
FSC-PRO-01-005	Processing Appeals
FSC-PRO-01-008	Processing Complaints in the FSC Certification Scheme
FSC-PRO-01-009	Processing Policy for Association Complaints in the FSC Certification Scheme
FSC-DIR-20-007	FSC Directive on Forest Management Evaluations
FSC-GUI-60-005	Promoting Gender Equality in National Forest Stewardship Standards

6. Napomena u interpretaciji indikatora

Za svaki kriterij navedeno je nekoliko indikatora i s njima povezanih verifikatora. Ako su indikatori jednostavno numerirani (npr. Indikator 1.1.1), indikator je primjenjiv na sve tipove i veličine šume.

7. Status aneksa i verifikatora

Vlasnici i korisnici šuma moraju tumačiti FSC zahtjeve i definirati najbolji mogući način njihova rješavanja u svom lokalnom kontekstu. Uzimajući u obzir stepen i intenzitet aktivnosti gospodarenja, procjena od strane Tijela za certificiranje omogućit će prilagođavanje mjera i procedura koje će se razviti i primijeniti u svrhu ispunjavanja zahtjeva Standarda.

Aneks A je razvijen da posluži kao smjernica za Tijela za certificiranje, vlasnike šuma i Organizacije. Popis je okviran i ne zahtijeva apsolutnu sveobuhvatnost. Aneksi B, C, D, E, F, G, H, I i J su obavezni za ispravnu primjenu relevantnih indikatora.

Verifikatori u ovom Standardu nisu obavezni i služe samo kao smjernice Tijelima za certificiranje.

8. Principi, kriteriji i nacionalni indikatori

PRINCIP 1: USKLAĐENOST SA ZAKONIMA Organizacija mora poštivati sve primjenjive zakone*, propise i međunarodne ugovore, konvencije i sporazume (P1 P&C V4)
Kriterij 1.1. Organizacija mora biti pravno lice sa jasnom, dokumentovanom i nespornom pravnom registracijom*, sa pisanim aktima izdanim od strane nadležnih institucija za obavljanje specifičnih djelatnosti (novi)
Indikator 1.1.1 Pravna registracija* za provođenje svih aktivnosti gospodarenja šumama u opsegu sertifikata je dokumentovana i nesporna Verifikatori: Za organizaciju koja gospodari: - Rješenje o registraciji ili aktuelni izvod iz sudskog registra - Identifikacioni broj - Jedinstveni identifikacioni broj - Ugovor o korištenju šuma i šumskih zemljišta
Indikator 1.1.2 Pravna registracija je dodijeljena od strane nadležnih institucija u skladu sa zakonski propisanim procedurama Verifikatori: - Ugovor o korištenju šuma i šumskih zemljišta - Razgovor sa šefom pravne službe - Rješenje o registraciji ili aktuelni izvod iz sudskog registra
Kriterij 1.2. Organizacija mora dokazati da je pravni status šumskog područja, uključujući i pravni osnov vlasničko-korisničkih prava i granice područja, jasno definiran. (C2.1 P&C V4)
Indikator 1.2.1. Pravni osnov vlasničkih-korisničkih prava za gospodarenje/korištenje šumskih resursa u opsegu sertifikata je dokumentovan. Verifikatori: Za organizaciju koja gospodari: - Ugovor o korištenju šuma i šumskih zemljišta
Indikator 1.2.2 Pravni osnov vlasničko-korisničkih prava za gospodarenje/korištenje šumskih resursa je dodijeljen od strane nadležnih institucija u skladu sa zakonski propisanim procedurama Verifikatori: - Rješenje o registraciji ili aktuelni izvod iz sudskog registra - Razgovor sa šefom pravne službe
Indikator 1.2.3 Granice šumskih područja u opsegu sertifikata su jasno označene, dokumentovane i jasno prikazane na kartama Verifikatori: - Provjera dokumentacije - Katastarski izvodi - Službena glasila koja opisuju granice šumskih područja

- Topografske karte sa granicama šumskih područja
- Podzakonski akti koji regulišu način označavanja granica

Provjera usklađenosti granica na terenu sa podacima iz dokumentacije

Kriterij 1.3. Organizacija mora imati zakonska prava za provođenje aktivnosti u šumskim područjima, u skladu sa pravnim statusom Organizacije i šumskog područja, i mora poštivati odredbe koje proizilaze iz svih primjenjivih zakona, podzakonskih propisa i administrativnih zahtjeva. Zakonska prava omogućavaju korištenje šumskih proizvoda i/ili obezbjeđivanje ekosistemskih usluga na šumskom području. Organizacija mora platiti zakonom propisane naknade koje proizilaze iz zakonskih prava i obaveza (C1.1, 1.2, 1.3 P&C V4)

Indikator 1.3.1 Sve aktivnosti poduzete u šumskom području se provode u skladu sa:

- 1) Primjenjivim zakonima, podzakonskim propisima i administrativnim zahtjevima na svim nivoima vlasti u BiH (država, entitet, distrikt, kanton, lokalna zajednica)
- 2) Pravnim* i običajnim pravima*; i
- 3) Obavezujućim stručnim uputstvima.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Ažurirana baza podataka o primjenjivim zakonima, podzakonskim propisima i administrativnim zahtjevima na svim nivoima vlasti u BiH, ratificiranim međunarodnim ugovorima, propisima i konvencijama, dostupna svim zainteresiranim stranama
- Nalazi inspeksijskih organa

Razgovor sa:

- Uposlenicima Organizacije koja gospodari šumom

Konsultacije* sa:

- Nadležnim inspeksijskim organima

Indikator 1.3.2 Plaćanje svih zakonom propisanih naknada koje proizilaze iz zakonskih prava i obaveza u vezi gospodarenja šumama se vrše pravovremeno*

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Pisani dokazi o izmirenju naknada i obaveza

Razgovor sa:

- Uposlenicima organizacije koja gospodari/vlasnikom šuma

Konsultacije sa:

- Nadležnim inspeksijskim organima
- Korisnicima naknada
- Ostalim zainteresiranim stranama

Indikator 1.3.3 Aktivnosti predviđene planovima gospodarenja su izrađene u skladu sa svim primjenjivim zakonima*.

Verifikatori:

- Šumsko gospodarske osnove
- Godišnji planovi gospodarenja
- Ažurirana baza podataka o primjenjivim zakonima, podzakonskim propisima i administrativnim zahtjevima na svim nivoima vlasti u BiH, dostupna svim zainteresiranim stranama
- Nalazi inspekcijskih organa

Konsultacije sa:

- Uposlenicima organizacije koja gospodari/vlasnikom šuma
- Nadležnim inspekcijskim organima

Kriterij 1.4. Organizacija mora razvijati i provoditi mjere i/ili mora sarađivati zajedno sa nadležnim institucijama, kako bi se sistematski zaštitila šumska područja od neovlaštenog ili nezakonitog korištenja resursa, naseljavanja i drugih ilegalnih aktivnosti. (C1.5 P&C V4)

Indikator 1.4.1 Provede se mjere kako bi se osigurala zaštita* od neovlaštene ili ilegalne sječe, lova, ribolova, hvatanja divljih životinja, prikupljanja proizvoda iz šume, naseljavanja i drugih neovlaštenih aktivnosti.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Sistema i procedura nadzora i zaštite šuma od neovlaštenog korištenja
- Web stranice sa linkom za dojavu i opisom propisane procedure
- Zapisnici i izvještaji o uočenim pojavama i poduzetim mjerama od strane organizacije koja gospodari i drugih nadležnih institucija

Razgovor sa:

- Uposlenicima organizacije koja gospodari/vlasnikom šuma

Konsultacije sa:

- Nadležnim inspekcijskim organima i javnom šumarskom administracijom
- Ostalim zainteresiranim stranama

Provjera na terenu osoblja i tehničke opremljenosti

Indikator 1.4.2 U slučaju kada je zaštita u nadležnosti i drugih institucija, implementira se sistem zajedničke saradnje kako bi se identificirale, prijavile, kontrolirale i obeshrabrile neovlaštene ili ilegalne aktivnosti.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Korespondencija sa drugim nadležnim institucijama
- Sporazumi koji definiraju zajedničku saradnju
- Zapisnici o implementaciji i poduzetim mjerama koje proizilaze iz tih sporazuma

Razgovor sa:

- Službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šuma

Konsultacije sa:

- Institucijama u čijoj je nadležnosti zaštita

Indikator 1.4.3 Ako se otkriju ilegalne ili neovlaštene aktivnosti, poduzimaju se odgovarajuće mjere za njihovo rješavanje.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Zapisnici o ilegalnim aktivnostima i izvještaji o poduzetim mjerama od strane organizacije koja gospodari i drugih nadležnih institucija
- Korespondencija (obavještenja) sa nadležnim institucijama

Kriterij 1.5. Organizacija mora poštivati primjenjive zakone, podzakonske propise, ratificirane* međunarodne konvencije i obavezujuća stručna uputstva, koji se odnose na prijevoz i trgovinu šumskim proizvodima unutar i izvan šumskog područja i/ili do mjesta prve prodaje. (C1.3 P&C V4)

Indikator 1.5.1 Potrebno je obezbijediti dokaze o poštivanju svih primjenjivih zakona, podzakonskih propisa, ratificiranih međunarodnih konvencija i obavezujućih stručnih uputstava na svim administrativnim nivoima koji se odnose na prijevoz i trgovinu šumskih proizvoda do mjesta prve prodaje.

Verifikatori:

Provjera dokumenatcije:

- Ažurirana baza podataka o primjenjivim zakonima, podzakonskim propisima, administrativnim zahtjevima na svim nivoima vlasti u BiH, ratificiranim međunarodnim konvencijama i obavezujućim stručnim uputstvima
- Internih dokumenata i obrazaca koji prate promet šumskih proizvoda
- Podaci o prodanim proizvodima

Provjera na terenu obilježavanja proizvoda koji se stavljaju u promet

Razgovor sa:

- Službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šuma

Konsultacije sa:

- Drugim nadležnim institucijama ili zainteresiranim stranama

Indikator 1.5.2 Potrebno je obezbijediti dokaze o poštivanju CITES-a, uključujući posjedovanje odgovarajućih certifikata* za prikupljanje i trgovinu sa bilo kojom od CITES vrsta, u skladu sa ratifikacijom zemlje.

Verifikatori:

Razgovor sa organizacijom koja gospodari/vlasnikom šume

Provjera dokumentacije

- Dozvole za izvoz CITES vrsta - Podaci o prodanim proizvodima - CITES web stranica
Kriterij 1.6. Organizacija mora identificirati, spriječiti i rješavati sporove* koji se odnose na problematiku statutarnog i običajnog prava, koji se mogu riješiti pravodobno izvan suda, kroz angažman* svih interesnih grupa u sporu. (C2.3 P&C V4)
Indikator 1.6.1 Postoji javno dostupna* procedura za rješavanje sporova, razvijena kroz odgovarajući angažman svih interesnih grupa u sporu. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Javno dostupna procedura za rješavanje sporova - Dokazi da su procedure usaglašene sa predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa (zapisnici sa sastanaka, liste učesnika, fotografije i sl.) - Podaci dostupni na web stranicama Konsultacije sa: - Interesnim grupama
Indikator 1.6.2 Na sporove koji se odnose na probleme iz primjenjivih zakona ili običajnog prava, koji se mogu riješiti izvan suda, mora biti pravovremeno odgovoreno, na način da budu riješeni ili da su u postupku rješavanja. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Postojećih sporova Konsultacije sa: - Interesnim grupama koje su u sporu
Indikator 1.6.3 Potrebno je voditi i ažurirati evidenciju o rješavanja sporova koji se odnose na primjenjive zakone ili običajno pravo, uključujući: 1) Korake poduzete za rješavanje sporova 2) Rezultate svih procesa rješavanja sporova i 3) Neriješene sporove, razloge zašto nisu riješeni i načine njihovog rješavanja. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Postojećih sporova Konsultacije sa: - Interesnim grupama koje su u sporu
Indikator 1.6.4 Organizacija nakon informiranja svih uključenih strana obustavlja sve aktivnosti u područjima gdje postoje sporovi: 1) Većih razmjera* ili 2) Značajnog trajanja ili

3) Koji uključuju više različitih interesa.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Naredbe o obustavljanju aktivnosti u područjima gdje postoje sporovi
- Provjera na terenu da li se provode aktivnosti u područjima gdje postoje sporovi

Konsultacije sa:

- Interesnim grupama koje su u sporu

Indikator 1.6.5 Organizacija sarađuje sa institucijama koje vrše provode praćenje poštivanja EU Uredbe o drvetu.

Verifikatori:

Razgovor sa:

- Šefovima tehničkog i ekonomskog sektora

Indikator 1.6.6 Na zahtjev institucija koje provode monitoring ispunjavanja odredbi EU Uredbe o drvetu, Organizacija će učiniti dostupnom svu relevantnu dokumentaciju za utvrđivanje porijekla šumskih proizvoda, ukoliko to nije u suprotnosti sa poslovnom politikom ili ukoliko ista ne predstavlja poslovnu tajnu ili ukoliko to nije suprotnosti s Općom uredbom o zaštiti podataka EU-a

Verifikatori:

Razgovor sa:

- Šefovima tehničkog i ekonomskog sektora

Kriterij 1.7. Organizacija mora javno objaviti izjavu kojom se obavezuje da neće ponuditi, niti primati mito u novcu ili bilo kojem drugom obliku korupcije, te da će poštivati antikorupcijsku legislativu gdje ona postoji. U nedostatku antikorupcijske legislative, Organizacija mora provoditi druge antikorupcijske mjere, u skladu sa stepenom i intenzitetom* aktivnosti gospodarenja i rizikom* od korupcije. (novi)

Indikator 1.7.1 Postoji i provodi se poslovna politika koja uključuje obavezu da se neće ponuditi ili primati mito bilo kojeg oblika

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Postojanje politike koja uključuje obavezu da se neće ponuditi ili primati mito bilo kojeg oblika
- Procedura u svrhu prijavljivanja slučajeva mita, prisile i drugih oblika korupcije

Konsultacije sa:

- Interesnim grupama

Indikator 1.7.2 Poslovna politika zadovoljava ili premašuje odgovarajuće antikorupcione zakonske propise u BiH

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Postojanje takve poslovne politike

Konsultacije sa: - Interesnim grupama
Indikator 1.7.3 Poslovna politika je dostupna javnosti bez naknade Verifikatori: Provjera dokumentacije - Postojanje takve poslovne politike - Dostupnost takve poslovne politike javnosti bez naknade Konsultacije sa: - Interesnim grupama
Indikator 1.7.4 Nisu prisutni mito, prisila i drugi oblici korupcije Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Sudske odluke Konsultacije sa: - Interesnim grupama
Indikator 1.7.5 U slučaju pojave mita, prisile i drugih oblika korupcije, implementiraju se odgovarajuće korektivne mjere Verifikatori: Provjera dokumentacije - Sudske odluke - Poduzete korektivne mjere Konsultacije sa: - Interesnim grupama
Kriterij 1.8. Organizacija mora dokazati dugoročnu obavezu posvećenosti FSC principima i kriterijima na šumskom području, i odgovarajućim FSC politikama* i standardima*. Izjava o predanost FSC principima i kriterijima mora biti javno dostupna bez naknade. (C1.6 P&C V4)
Indikator 1.8.1 Izjava o predanosti u pisanoj formi, potvrđena od strane ovlaštenog lica, uključuje dugoročnu predanost provođenju aktivnosti gospodarenja šumskim resursima u skladu sa FSC principima i kriterijima i odgovarajućim FSC politikama i standardima. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Izjava o predanost u pisanoj formi - Sadržaj izjave o predanosti u smislu uključenosti FSC politika i standarda
Indikator 1.8.2 Izjava o predanosti u pisanoj formi je javno dostupna bez naknade Verifikatori: Terenska provjera besplatne dostupnosti izjave o predanosti Razgovor sa: - Uposlenicima Konsultacije sa: - Interesnim grupama

PRINCIP 2: PRAVA RADNIKA* I UVJETI ZAPOSŁJAVANJA

Organizacija mora održavati ili unaprijeđivati socijalnu i ekonomsku dobrobit radnika. (novi)

Kriterij 2.1 Organizacija mora prepoznati, poštivati i podržavati principe i prava na rad, na način kako je to definirano u ILO Deklaraciji o temeljnim principima i pravima na radu (1998), uključujući osam ILO ključnih konvencija o radu. (C4.3 P&C V4)

Indikator 2.1.1 Postupak zapošljavanja i uvjeti rada su u skladu ili prepoznaju, poštivaju i podržavaju principe i prava na rad na način kako je to propisano u osam ILO ključnih konvencija o radu, kao što je definirano u ILO Deklaraciji o temeljnim principima i pravima na radu (1998).

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Zakon o radu
- Pravilnik o radu
- Nalazi inspekcijskih organa

Razgovor sa:

- Uposlenicima

Konsultacije sa:

- Rukovodnim organima ili
- Inspekcijskim organima
- Sindikalnim organizacijama

Indikator 2.1.2 Radnici* mogu formirati ili se pridružiti sindikalnim organizacijama po vlastitom izboru samo u skladu sa pravilima tih sindikalnih organizacija.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Kolektivni ugovori
- Dokumentacija sindikalnih organizacija

Razgovor sa:

- Uposlenicima

Konsultacije sa:

- Sindikalnim organizacijama

Indikator 2.1.3 Primjenjuju se dogovori nastali kao rezultat kolektivnog pregovaranja sa formalnim i neformalnim radničkim organizacijama/sindikatom.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Zapisnici sa sastanaka sindikata

Razgovor sa:

- Uposlenicima

Konsultacije sa:

- Sindikalnim organizacijama
Indikator 2.1.4 Organizacija je dužna da informira radnike o svim promjenama u poslovnom okruženju, i promjenama u gospodarenju šumama koje na bilo koji način mogu uticati na uvjete rada. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Zapisnici i drugi dokazi o informisanju radnika Razgovor sa: - Uposlenicima
Kriterij 2.2. Organizacija mora promovirati ravnopravnost spolova* u postupku zapošljavanja, mogućnostima za obuku, pri sklapanju ugovora, u procesu uključenosti i aktivnostima gospodarenja. (novi)
Indikator 2.2.1 Primjenjuju se sistemi koji promoviraju ravnopravnost spolova i sprečavaju spolnu diskriminaciju u postupku zapošljavanja, mogućnostima za obuku, pri sklapanju ugovora, u procesu uključenosti i aktivnostima gospodarenja. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Interni pravilnici (npr. Pravilnik o radu) - Opis poslova i radnih zadataka - Dokumentacija o obuci uposlenika Razgovor sa: - Uposlenicima
Indikator 2.2.2 Mogućnosti za posao su otvorene za žene i muškarce pod istim uvjetima, a žene se podstiču da uzmu aktivno učešće na svim nivoima zapošljavanja. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Opis poslova i radnih zadataka - Žalbe uposlenika Razgovor sa: - Uposlenicima
Indikator 2.2.3 Poslovi koje tradicionalno obavljaju žene su uključeni u programe obuke i programe za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu, na isti način kao i poslovi koje tradicionalno obavljaju muškarci. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Dokumentacija o obuci uposlenika Razgovor sa: - Uposlenicima

Indikator 2.2.4 Žene i muškarci su isto plaćeni za obavljanje istog posla. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Ugovori - Opis poslova i radnih zadataka Razgovor sa: - Uposlenicima
Indikator 2.2.5 Ženama kao i muškarcima se plate isplaćuju direktno i uz obostrano dogovorene postupke (npr. putem direktnog bankovnog transfera, direktna plaćanja za školarine i sl.) kako bi se osiguralo da sigurno dobiju i zadrže svoje plate. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Dokumentacija o platama Razgovor sa: - Uposlenicima
Indikator 2.2.6 Porodiljski dopust za majku ne smije biti kraći od 6 sedmica nakon rođenja djeteta. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Korištenje porodiljskog dopusta za majke - Zakoni o radu Razgovor sa: - Uposlenicima
Indikator 2.2.7 Roditeljski dopust za oca je omogućen, bez ikakvih posljedica za njegovo korištenje. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Korištenje roditeljskog dopusta za očeve - Zakoni o radu Razgovor sa: - Uposlenicima
Indikator 2.2.8 Skupovi, sastanci upravljačkih tijela i forumi na kojim se donose odluke su organizirani na način da su uključene i žene i muškarci, i da podstiču aktivno sudjelovanje oba spola. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Pozivnice i zapisnici sa skupova, sastanaka i foruma

Razgovor sa: - Uposlenicima
Indikator 2.2.9 Postoje povjerljivi i učinkoviti mehanizmi za prijavljivanje i otklanjanje slučajeva seksualnog uznemiravanja i diskriminacije na temelju spola, bračnog statusa, roditeljstva ili seksualne orijentacije. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Pisane procedure i pravilnici - Etički kodeks Razgovor sa: - Uposlenicima
Kriterij 2.3. Organizacija mora provoditi zdravstvene i sigurnosne mjere za zaštitu radnika od sigurnosnih i zdravstvenih opasnosti na radnom mjestu. Te mjere moraju, u skladu sa stepenom, intenzitetom i rizikom aktivnosti gospodarenja, ispunjavati ili premašivati preporuke ILO Stručnih uputstava za sigurnost i zdravlje u poslovima u šumarstvu. (C4.2 P&C V4)
Indikator 2.3.1 Zdravstvene i sigurnosne mjere su razvijene i implementirane na način da zadovoljavaju ili premašuju ILO Stručna uputstva za sigurnost i zdravlje u poslovima u šumarstvu. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Osiguranje mjera zdravstvene i sigurnosne zaštite - Procjena rizika za kritične poslove i radne zadatke - Uputstva za provedbu zdravstvenih i sigurnosnih mjera - Provođenje programa edukacije o važnosti i primjeni zdravstvenih i sigurnosnih mjera Provjera na terenu da li se primjenjuju zdravstvene i sigurnosne mjere Razgovor sa: - Rukovodnim organima - Uposlenicima - Šumskim radnicima
Indikator 2.3.2 Radnici posjeduju ličnu zaštitnu opremu koja odgovara zadacima koji su im dodijeljeni. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Zapisnici o dodjeli i prijemu lične zaštitne opreme Provjera stanja i funkcionalnosti lične zaštitne opreme na terenu Razgovor sa: - Uposlenicima - Šumskim radnicima

Indikator 2.3.3 Korištenje lične zaštitne opreme je obavezno.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Naredbe i instrukcije
- Opis poslova i radnih zadataka,

Provjera korištenja lične zaštitne opreme na terenu

Razgovor sa:

- Uposlenicima
- Šumskim radnicima

Indikator 2.3.4 Vode se evidencije o zdravstvenim i sigurnosnim mjerama, uključujući i nesreće na radu i izgubljeno vrijeme zbog nesreće na radu.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Evidencija o provođenju programa edukacije o važnosti i primjeni zdravstvenih i sigurnosnih mjera
- Evidencija povreda na radu

Razgovor sa:

- Uposlenicima
- Šumskim radnicima

Indikator 2.3.5 Učestalost i ozbiljnost nesreća na radu je konzistentno niska u odnosu na prosječne podatke o nesrećama na radu u sektoru šumarstva na državnom/entitetskom/kantonalnom nivou.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Evidencija povreda na radu
- Zvanični statistički podaci o evidenciji povreda na radu

Razgovor sa:

- Uposlenicima
- Šumskim radnicima

Indikator 2.3.6 Zdravstvene i sigurnosne mjere se prate i revidiraju po potrebi, nakon većih incidenata ili nesreća.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Evidencija povreda na radu
- Protokoli o revidiranju zdravstvenih i sigurnosnih mjera

Kriterij 2.4. Organizacija mora isplaćivati plate koje zadovoljavaju ili premašuju minimalne standarde u sektoru šumarstva ili druge postojeće sporazume o visini plata u sektoru šumarstva ili zajamčene plate*, u slučaju

kad su plate veće od zakonom propisanih minimalnih plata. Ako to nije propisano zakonom, Organizacija šume mora, kroz uključivanje radnika, razviti mehanizme za određivanje zajamčene plate. (novi)
Indikator 2.4.1 Plate isplaćene od strane Organizacije u svim okolnostima ispunjavaju ili premašuju zakonom propisane minimalne plate, ukoliko je zakonski regulisana visina minimalne plate. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Podaci o platama uposlenika u organizaciji koja gospodari šumom - Zvanični statistički podaci o visini plata Razgovor sa: - Uposlenicima Konsultacije sa: - Sindikalnim organizacijama
Indikator 2.4.2 Isplaćene plate ispunjavaju ili premašuju: 1) Minimalne standarde u sektoru šumarstva ili 2) Druge postojeće sporazume o platama u sektoru šumarstva ili 3) Zajamčene plate koje su veće od zakonom propisanih minimalnih plata. Verifikatori: Provjera dokumentacije Podaci o platama uposlenika u organizaciji koja gospodari šumom - Zvanični statistički podaci o visini plata Razgovor sa: - Uposlenicima Konsultacije sa: - Sindikalnim organizacijama
Indikator 2.4.3 Naknade, plate i ugovorne obaveze se isplaćuju na vrijeme. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Podaci o nalogima za isplatu plata uposlenicima Razgovor sa: - Uposlenicima
Kriterij 2.5 Organizacija mora dokazati da su radnici prošli odgovarajuću obuku za posao koji obavljaju i da su pod nadzorom u cilju sigurne i učinkovite implementacije plana gospodarenja i svih aktivnosti gospodarenja. (C7.3 P&C V4)
Indikator 2.5.1. Radnici su prošli odgovarajuću obuku u skladu sa Aneksom B i pod nadzorom su kako bi sigurno i učinkovito doprinijeli implementaciji plana gospodarenja i svih aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Evidencija o provođenju i sadržaju programa edukacije u skladu sa Aneksom B - Liste učesnika na programima edukacije u skladu sa Aneksom B Razgovor sa: - Uposlenicima
Indikator 2.5.2 Vodi se ažurirana evidencija o obuci svih relevantnih radnika*. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Liste učesnika na programima edukacije u skladu sa Aneksom B
Kriterij 2.6 Organizacija kroz uključivanje radnika, mora posjedovati mehanizme za rješavanje pritužbi i utvrđivanja pravične naknade radnicima u slučaju gubitka ili oštećenje imovine, profesionalnih oboljenja ili ozljeda na radu koje su zadobili dok su radili za Organizaciju. (novi)
Indikator 2.6.1 Postupak rješavanja sporova u formi internog akata postoji, dostupan je svim radnicima i razvijen je u dogovoru sa radnicima. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Interni akti ili procedure* za postupak rješavanja sporova - Dokaz da su radnici bili uključeni u izradi tih alata ili procedura Razgovor sa: - Uposlenicima i radnicima
Indikator 2.6.2 Pritužbe radnika su identificirane i adresirane na način da su ili riješene ili u procesu rješavanja. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Pritužbe radnika - Evidencija o rješavanju pritužbi Razgovor sa: - Uposlenicima i radnicima
Indikator 2.6.3 Postoji ažurirana evidencija o pritužbama radnika koje se odnose na gubitak ili oštećenje imovine, profesionalna oboljenja ili ozljede, uključujući: 1. Korake poduzete za rješavanje pritužbi 2. Rezultate svih procesa rješavanja sporova, uključujući pravednu naknadu i 3. Neriješene sporove, razloge zbog kojih nisu riješeni i način na koji će biti riješeni. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Pritužbe radnika

- Evidencija o rješavanju pritužbi

Razgovor sa:

- Uposlenicima i radnicima

Indikator 2.6.4 Obezbeđena je pravična naknada za radnike koji su na poslu pretrpjeli gubitak ili oštećenje imovine, zadobili profesionalna oboljenja ili ozljede.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Evidencija o izmirenju naknada

Razgovor sa:

- Uposlenicima i radnicima

PRINCIP 3: PRAVA STAROSJEDILAČKIH* NARODA – nije primjenjiv u Bosni i Hercegovini

PRINCIP 4: ODNOSI SA LOKALNOM ZAJEDNICOM

Organizacija mora doprinijeti održavanju ili poboljšavanju socijalnog i ekonomskog blagostanje lokalne zajednice*. (P4 P&C V4)

Kriterij 4.1. Organizacija mora identificirati lokalne zajednice koje postoje na šumskom području, kao i lokalne zajednice na koje utiču aktivnosti gospodarenja. Organizacija će u saradnji sa lokalnim zajednicama, prepoznati njihova vlasničko-korisnička prava, prava pristupa i korištenja šumskih resursa i ekosistemskih usluga, njihova običajna prava i zakonska prava i obaveze, koja se primjenjuju na šumskom području. (novi)

Indikator 4.1.1 Identificirane su lokalne zajednice koje postoje na šumskom području kao i one na koje utiču aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Spisak i kontakt podaci lokalnih zajednica i interesnih grupa na koje utiču aktivnosti gospodarenja

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Indikator 4.1.2 Kroz odgovarajuću saradnju sa lokalnim zajednicama identificiranim u kriteriju 4.1, dokumentira se i/ili mapira sljedeće:

1. Njihova zakonska i običajna prava* korištenja
2. Njihova zakonska i običajna vlasničko-korisnička prava i obaveze, vezano za šumske resurse i ekosistemske usluge,
3. Njihova zakonska i običajna prava i obaveze koje se primjenjuju
4. Dokazi koji potkrepljuju ta prava i obaveze
5. Područja u kojima postoje sporovi po pitanju prava između lokalne zajednice, vladinih institucija i/ili drugih interesnih grupa,
6. Sažetak načina na koji se zakonska, običajna prava i sporna prava prepoznaju od strane Organizacije
7. Težnje i ciljevi lokalne zajednice koji se odnose na aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Podaci o zakonskim i običajnim vlasničko-korisničkim pravima i obavezama interesnih grupa iz lokalne zajednice u smislu pristupa šumi i korištenja šumskih resursa (korištenje drveta i nedrvenih proizvoda šume, lov, rekreacija, turizam, okupljanje, piknik i druge kulturološko-socijalne aktivnosti)
- Spisak i kontakt podaci organizacija, institucija i predstavnika interesnih grupa iz lokalne zajednice
- Podaci o područjima gdje se javljaju sporna ili konfliktna zakonska i običajna vlasničko-korisnička prava i obaveze.

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Kriterij 4.2. Organizacija mora prepoznati i podržati* zakonska i običajna prava lokalnih zajednica da zadrže kontrolu nad aktivnostima gospodarenja unutar ili u okruženju šumskog područja, u mjeri potrebnoj da zaštite svoja prava, resurse, zemljište i teritoriju. Delegiranje prava trećim licima od strane lokalne zajednice, kad je

u pitanju kontrola nad aktivnostima gospodarenja, zahtijeva slobodan, prethodni i informirani pristanak*. (C2.2 P&C V4)

Indikator 4.2.1 Kroz odgovarajuću saradnju i komunikaciju, lokalne zajednice su obaviještene o tome kada, gdje i kako mogu komentirati i zatražiti izmjenu aktivnosti gospodarenja, u mjeri potrebnoj za zaštitu svojih prava, i u skladu sa važećim zakonskim propisima.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije koja potvrđuje da je lokalna zajednica obavještena o:

- Donošenju i izmjenama planske dokumentacije u vezi aktivnosti gospodarenja (šumsko-gospodarske osnove, godišnji planovi gospodarenja, izvedbeni projekti i ostale planske aktivnosti)
- Proceduri dostavljanja komentara na planirane aktivnosti gospodarenja

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Indikator 4.2.2 Zakonska i običajna prava lokalnih zajednica da zadrže kontrolu nad aktivnostima gospodarenja nisu povrijeđena od strane Organizacije.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Registar prijedloga i primjedbi predstavnika lokalnih zajednica i interesnih grupa koji se odnose na plansku dokumentaciju u vezi aktivnosti gospodarenja
- Zapisnici sa sastanaka sa predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa
- Izmjene u planskoj dokumentaciji u vezi aktivnosti gospodarenja koje su nastale kao rezultat prijedloga i primjedbi predstavnika lokalnih zajednica i interesnih grupa

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Indikator 4.2.3 U slučaju da postoji dokaz da su zakonska i običajna prava lokalnih zajednica koja se odnose na aktivnosti gospodarenja povrijeđena, primjenjuju se odgovarajući instrumenti saradnje i/ili se primjenjuje proces rješavanja sporova predviđenih u Kriterijima 1.6 ili 4.6.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Registar i ostala dokumentacija u vezi primjene instrumenata saradnje i rješavanja sporova

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Indikator 4.2.4 Slobodan, prethodni i informirani pristanak je dobijen od strane lokalne zajednice, prije otpočinjanja aktivnosti gospodarenja koje utiču na njihova utvrđena prava, kroz proces koji uključuje:

1. Osiguranje da je lokalna zajednica upoznata sa svojim pravima i obavezama u pogledu resursa,

2. Informiranje lokalne zajednice o ekonomskim, socijalnim i ekološkim vrijednostima resursa, za koje razmatraju delegiranje prava kontrole nad aktivnostima gospodarenja trećim licima,
3. Informiranje lokalne zajednice o pravu obustavljanja ili izmjene davanja mišljenja (u skladu sa važećim zakonskim propisima) na predložene aktivnosti gospodarenja u mjeri potrebnoj da zaštite svoja prava i resurse,
4. 4) Informiranje lokalne zajednice o sadašnjim i budućim planiranim aktivnostima gospodarenja šumama i
5. Pravo lokalne zajednice da kroz odgovarajući dogovor sa Organizacijom definira vodozaštitne zone.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Potvrda da je lokalna zajednica obavještena o aktivnosti gospodarenja koje utiču na njihova utvrđena prava
- Saglasnost ili mišljenje (u zavisnosti od odredbi pozitivnih zakonskih propisa) lokalne zajednice na planirane aktivnosti gospodarenja

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Kriterij 4.3. Organizacija koja gospodari/vlasnik šume mora osigurati razumne*moгуćnosti za zapošljavanje, obuku i druge usluge lokalnim zajednicama, izvođačima radova i dobavljačima*, proporcionalno stepenu* i intenzitetu svojih aktivnosti gospodarenja. (C4.1 P&C V4)

Indikator 4.3.1 Iskomunicirane su i obezbjeđene razumne mogućnosti lokalnim zajednicama, izvođačima radova i dobavljačima za:

- Zapošljavanje,
- Obuku i
- Druge usluge.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Oglasi (konkursi, tenderi) i drugi dokazi u vezi mogućnosti za zapošljavanje, izbor izvođača radova, izbor, dobavljača, obuku i druge usluge
- Dokazi o upošljavanju, izboru izvođača radova i dobavljača, te obuci i drugim uslugama lokalnoj zajednici

Razgovor sa:

- Uposlenicima

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa
- Izvođačima radova i dobavljačima

Kriterij 4.4. Organizacija šume mora provesti dodatne aktivnosti, kroz angažman sa lokalnim zajednicama,

koje pridonose njihovom društvenom i gospodarskom razvoju, proporcionalno stepenu, intenzitetu i sociološko-ekonomskom utjecaju svojih aktivnosti gospodarenja. (C4.4 P&C V4)

Indikator 4.4.1 Mogućnosti za lokalni društveni i ekonomski razvoj su identificirane kroz odgovarajući angažman s lokalnim zajednicama i drugim relevantnim organizacijama.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Procjena sociološko-ekonomskog utjecaju* aktivnosti gospodarenja na lokalni društveni i ekonomski razvoj

Razgovor sa:

- Rukovodnim organima organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Indikator 4.4.2 Projekti i dodatne aktivnosti koji se provode i/ili podržavaju, doprinose lokalnoj društvenoj i ekonomskoj dobiti u skladu sa sociološko-ekonomskim utjecajem aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planske aktivnosti usmjerene ka podršci lokalnog društveno-ekonomskog razvoja
- Sporazumi, protokoli o saradnji, pisma zahvale i drugi dokumenti kojima se potvrđuje materijalna podrška Organizacija koja gospodari/vlasnika šume lokalnoj zajednici

Razgovor sa:

- Rukovodnim organima organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Kriterij 4.5. Organizacija kroz angažman s lokalnim zajednicama, mora poduzeti mjere za identifikaciju, izbjegavanje i ublažavanje značajnih negativnih socioloških, ekoloških i ekonomskih utjecaja svojih aktivnosti gospodarenja na zajednice na koje se te aktivnosti odnose. Poduzete mjere će biti proporcionalne stepenu, intenzitetu i riziku*prouzrokovanom tim aktivnostima i njihovim negativnim uticajima. (C4.4 P&C V4)

Indikator 4.5.1 Kroz odgovarajući angažman s lokalnim zajednicama, provode se mjere za identifikaciju, izbjegavanje i ublažavanje značajnih negativnih socioloških, ekoloških i ekonomskih utjecaja aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Utvrđeni sociološki, ekološki i ekonomski utjecaji aktivnosti gospodarenja i dokumentacija o poduzetim mjerama na njihovom izbjegavanju i ublažavanju
- Zapisnici i drugi dokazi o održavanju sastanaka sa predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa na kojima su raspravljani negativni sociološki, ekološki i ekonomski utjecaji aktivnosti gospodarenja

Konsultacije sa: - Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa
Indikator 4.5.2 Organizacija poduzima aktivnosti na podizanju svijesti lokalnog stanovništva, a posebno djece i mladih, o opasnostima od neeksplozivnih minsko-eksplozivnih sredstava. Verifikatori: - Edukacioni programi - Spiskovi učesnika Razgovor sa uposlenicima Konsultacije sa: - Interesnim grupama
Kriterij 4.6. Organizacija kroz angažman s lokalnim zajednicama, mora posjedovati mehanizme za rješavanje pritužbi i utvrđivanje pravične naknade lokalnim zajednicama i pojedincima, vezano za uticaje aktivnosti gospodarenja Organizacije. (C4.5 P&CV4)
Indikator 4.6.1 Postupak rješavanja sporova u formi internog akata postoji, javno je dostupan i razvijen je u dogovoru sa lokalnim zajednicama Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Registar pritužbi i mjera poduzetih za njihovo rješavanje u skladu sa procedurama za rješavanje sporova i utvrđivanje pravične naknade pogođenih interesnih grupa - Zapisnici sa sastanaka sa pogođenim interesnim grupama Razgovor sa: - Rukovodnim organima organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa
Indikator 4.6.2 Pritužbe koje se odnose na utjecaj aktivnosti gospodarenja su pravodobno zaprimljene, te su riješene ili su u postupku rješavanja. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Registar pritužbi i mjera poduzetih za njihovo rješavanje u skladu sa procedurama za rješavanje sporova i utvrđivanje pravične naknade pogođenih interesnih grupa - Zapisnici sa sastanaka sa pogođenim interesnim grupama Razgovor sa: - Rukovodnim organima organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa
Indikator 4.6.3 Postoje ažurirani podaci o pritužbama koje se odnose na utjecaje aktivnosti gospodarenja i isti

uključuju:

1. Korake poduzete za rješavanje pritužbi,
2. Rezultate svih procesa rješavanja sporova, uključujući pravednu naknadu lokalnim zajednicama i pojedincima i
3. Neriješene sporove, razloge zašto nisu riješeni, i kako će biti riješeni.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Registar pritužbi i mjera poduzetih za njihovo rješavanje u skladu sa procedurama za rješavanje sporova i utvrđivanje pravične naknade pogođenih interesnih grupa

Razgovor sa:

- Rukovodnim organima organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Indikator 4.6.4 Organizacija obustavlja sve aktivnosti u područjima u kojima postoje sporovi:

- 1) Većih razmjera ili
- 2) Značajnog trajanja ili
- 3) Koji uključuju više različitih interesa.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Podaci o obustavljenim aktivnostima i razlozima koji su do toga doveli

Terenska provjera da li su zaustavljene aktivnosti na ovim područjima

Razgovor sa:

- Rukovodnim organima organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Indikator 4.6.5 U slučaju kada to nije u suprotnosti sa pozitivnim zakonskim propisima i uz saglasnost lokalne zajednice ili pojedinaca čija su prava ugrožena aktivnostima gospodarenja, Organizacija primjenjuje vansudsko i sporazumno rješavanje spora.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Registar o van sudskom rješavanju sporova (zapisnici)

Razgovor sa:

- Uposlenicima

Konsultacije sa:

- Interesnim grupama
Kriterij 4.7 Organizacija će kroz angažman s lokalnim zajednicama, odrediti lokacije koja su od posebnog kulturološkog, ekološkog, ekonomskog, vjerskog ili duhovnog značaja, na koje te lokalne zajednice imaju zakonska ili običajna prava. Ove lokacije će biti prepoznate od strane Organizacije, a upravljanje njima i/ili zaštita će biti dogovoreni kroz angažman lokalnih zajednica. (novi)
Indikator 4.7.1 Lokaliteti od posebnog kulturološkog, ekološkog, ekonomskog, vjerskog ili duhovnog značaja, za koje lokalne zajednice imaju zakonska ili običajna prava, identificirani su kroz odgovarajući angažman i priznati od strane Organizacije. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Zapisnici sa sastanaka sa predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa - Mape i fotografije lokaliteta od posebnog kulturološkog, ekološkog, ekonomskog, vjerskog ili duhovnog značaja za lokalnu zajednicu Terenska provjera označenosti i granica HCV šuma Konsultacije sa: - Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa
Indikator 4.7.2 Mjere za zaštitu takvih lokaliteta su usaglašene, dokumentirane i provode se kroz odgovarajući angažman s lokalnim zajednicama. Kada lokalne zajednice utvrde da bi fizička identifikacija lokaliteta u dokumentaciji ili na kartama, mogla ugroziti vrijednost ili zaštitu tih lokaliteta, tada će se upotrijebiti druge primjenjive mjere zaštite. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Provedene mjere zaštite i upravljanja lokalitetima pomenutim u 4.7.1 - Dokazi o tome da su provedene mjere zaštite i upravljanja lokalitetima pomenutim u 4.7.1 usaglašeni/odobreni od strane lokalnih zajednica (npr. pozivnice i zapisnici sa javnih rasprava) Terenska provjera lokaliteta pomenutih u 4.7.1 Konsultacije sa: - Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa
Indikator 4.7.3 Kad god su lokaliteti od posebnog kulturološkog, ekološkog, ekonomskog, vjerskog ili duhovnog značaja nedavno uočeni ili otkriveni, aktivnosti gospodarenja u blizini lokaliteta prestaju odmah, sve dok se ne usaglase zaštitne mjere sa lokalnim zajednicama, a prema uputama lokalnih propisa i nacionalnih zakona*. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Podaci o lokalitetima na kojima su zaustavljene aktivnosti gospodarenja i razlozima koji su do toga

doveli
Terenska provjera lokaliteta pomenutih u 4.7.3 Konsultacije sa: - Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa
Kriterij 4.8 Organizacija mora podržati pravo lokalne zajednice na zaštitu i korištenje svog tradicionalnog znanja i mora izvršiti naknadu lokalnim zajednicama za korištenje tih znanja i njihovo intelektualno vlasništvo*. Obavezujući sporazum prema Kriteriju 3.3 se sklapa između Organizacije i lokalnih zajednica za takvo korištenje kroz slobodan, prethodni i informirani pristanak, prije početka korištenja resursa i mora biti u skladu sa zaštitom prava intelektualnog vlasništva. (novi)
Indikator 4.8.1 Tradicionalna znanja i intelektualno vlasništvo su zaštićeni i koriste se samo kada su vlasnici tog tradicionalnog znanja i intelektualnog vlasništva dali svoj slobodan, prethodni i informirani pristanak koji je formaliziran kroz obavezujući sporazum. Verifikatori: Nije primjenjivo u Bosni i Hercegovini
Indikator 4.8.2 Lokalne zajednice su kompenziranje prema obavezujućem sporazumu postignutom kroz slobodan, prethodni i informirani pristanak za korištenje tradicionalnih znanja* i intelektualnog vlasništva. Verifikatori: Nije primjenjivo u Bosni i Hercegovini

PRINCIP 5: KORISTI OD ŠUME

Organizacija mora učinkovito upravljati širokim rasponom proizvoda i usluga na šumskom području kako bi se održala ili povećala dugoročna ekonomska održivost* i raspon socioloških i ekoloških koristi. (P5 P&C V4)

Kriterij 5.1. Organizacija mora identificirati, proizvoditi, ili omogućiti proizvodnju, različitih koristi i/ili proizvoda koji se temelje na širokom asortimanu resursa i usluga ekosistema na šumskom području u cilju jačanja i diverzificiranja lokalne ekonomije proporcionalno stepenu i intenzitetu aktivnosti gospodarenja. (C5.2 i 5.4 P&C V4).

Indikator 5.1.1 Identificirani su resursi i usluge ekosistema* koje mogu ojačati i diversificirati lokalnu ekonomiju
Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planovi gospodarenja šumskim resursima u smislu identificiranja drvnih i nedravnih proizvoda i usluga ekosistema
- Planovi upravljanja zaštićenim područjima
- Lovnoprivredne osnove

Konsultacije sa zainteresiranim stranama

Indikator 5.1.2 U skladu s ciljevima gospodarenja/upravljanja, identificirane koristi i proizvodi su ponuđeni od strane Organizacije i/ili su stavljeni na raspolaganje drugima za proizvodnju, jačanje i diverzificiranje lokalne ekonomije.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planovi gospodarenja šumskim resursima
- Ugovori sa drugim poslovnim subjektima i institucijama u smislu korištenja šumskih resursa

Provjera na terenu da li se radi o poslovnim subjektima i institucijama u kojima radi lokalno stanovništvo kao i koje resurse i usluge one koriste

Konsultacije sa:

- Preduzećima drvne industrije i izvođačima radova (ugovaračima)
- Preduzećima koja se bave otkupom, preradom i trgovinom nedravnim proizvodima
- Lovačkim i ribolovnim udruženjima

Indikator 5.1.3 Kada Organizacija koja gospodari/vlasnik šume održava FSC promotivne aktivnosti koje se odnose na održavanje i/ili poboljšavanje Ekosistemskih usluga, potrebno je pratiti proceduru za ekosistemске usluge (FSC-PRO-30-006 V1-0 EN-Ecosystem Services Procedure: Impact Demonstration and Market Tools)

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- provjera usklađenosti sa zahtjevima procedure za ekosistemске usluge (FSC-PRO-30-006 V1-0 EN-Ecosystem Services Procedure: Impact Demonstration and Market Tools)

Kriterij 5.2. Organizacija mora iskorištavati proizvode i usluge sa šumskog područja na način da ne smije premašiti trajno održiv nivo (C5.6 P&C V4)
Indikator 5.2.1 Nivo iskorištavanja je zasnovan na analizi trenutno najboljih dostupnih informacija* o taksaciji šuma, inventuri šuma, umiranju šuma i održavanju funkcija ekosistema*. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima - Podaci o inventuri i taksaciji šuma - Izvještaji o gospodarenju
Indikator 5.2.2 Na temelju analize nivoa iskorištavanja šuma, jednogodišnji etat se određuje na način da ne premašuje nivo iskorištavanja koji se može trajno održavati i osiguravajući da nivo iskorištavanja ne ugrožava dugoročne proizvodne kapacitete šuma. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Planovi gospodarenja šumskim resursima - Podaci o inventuri i taksaciji šuma
Indikator 5.2.3 Stvarni godišnji nivo iskorištavanja se prati i za određeni vremenski period ne premašuje etat određen u Indikatoru 5.2.2 za isti definirani period. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima - Podaci o inventuri i taksaciji šuma - Izvještaji o gospodarenju - Inspekcijski nalazi i zapisnici Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacija sa: - Inspekcijskim organima
Indikator 5.2.4 Za komercijalno prikupljanje nedrvnih šumskih proizvoda od strane Organizacije određuje se i poštuje održivi nivo iskorištavanja. Održivi nivo iskorištavanja se bazira na najboljim dostupnim informacijama. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja i korištenja nedrvnih šumskih proizvoda - Studije o potencijalima nedrvnih šumskih proizvoda (ukoliko postoje) - Izvještaji o korištenju nedrvnih šumskih proizvoda* - Dokumentacija o zaštićenim, ugroženim i potencijalno ugroženim vrstama (Zakonska regulativa koja definiše zaštićene vrste, crvene liste i sl.)

Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Kriterij 5.3. Organizacija mora dokazati da su pozitivne i negativne "eksternalije*" vezane za aktivnosti gospodarenja uključene u plan gospodarenja. (C5.1P&C V4)
Indikator 5.3.1 Troškovi vezani za prevenciju, ublažavanje ili kompenzaciju negativnih društvenih i ekoloških utjecaja aktivnosti gospodarenja su identificirani, kvantificirani i dokumentirani. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Godišnji planovi gospodarenja šumskim resursima - Izvedbeni projekat - Izvještaji o gospodarenju i finansijskom poslovanju - Studije o društvenom i ekološkom uticaju aktivnosti gospodarenja (ukoliko postoje) Provjera na terenu aktivnosti poduzetih u cilju prevencije, ublažavanja ili kompenzacije negativnih društvenih i ekoloških utjecaja aktivnosti gospodarenja (ukoliko postoje) Konsultacije sa: - Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa
Indikator 5.3.2 Koristi koje se odnose na pozitivne društvene i ekološke uticaje aktivnosti gospodarenja identificirane su i uključene u plan gospodarenja. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Planovi gospodarenja šumskim resursima - Izvještaji o gospodarenju i finansijskom poslovanju - Studije o društvenom i ekološkom uticaju aktivnosti gospodarenja (ukoliko postoje) Razgovor sa: - Uposlenicima
Kriterij 5.4. Organizacija mora koristiti lokalne usluge i lokalnu proizvodnju u cilju povećavanja dodatnih vrijednosti proizvoda, kako bi zadovoljila interese Organizacije gdje je to moguće, proporcionalno stepenu, intenzitetu i riziku. Ako to nije moguće postići na lokalnom nivou Organizacija mora poduzeti razumne napore da pomogne u uspostavi ovih usluga. (C5.2 P&C V4)
Indikator 5.4.1 Tamo gdje su cijene, kvaliteta i kapacitet nelokalnih i lokalnih preduzeća približno jednaki, koriste se: lokalne robe, usluge i proizvodnja u cilju povećavanja dodatnih vrijednosti proizvoda. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Izvještaji o gospodarenju i finansijskom poslovanju - Izvještaji i dokumentacija sa javnih nabavki - Potpisani ugovori sa lokalnim preduzećima (snabdjevačima i ugovaračima)

Konsultacije sa:

- Lokalnim preduzećima
- - Predstavnicima lokalnih zajednica

Indikator 5.4.2 Ulažu se razumni napor da se uspostave i potaknu kapaciteti, gdje nisu dostupne lokalne robe, usluge i proizvodnja u cilju povećavanja dodatnih vrijednosti proizvoda.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Zapisnici sa sastanaka sa lokalnim preduzećima i predstavnicima lokalne zajednice

Konsultacije sa:

- Lokalnim preduzećima
- Predstavnicima lokalnih zajednica

Kriterij 5.5. Organizacija mora pokazati kroz planiranje i rashode proporcionalne stepenu, intenzitetu i riziku, svoju posvećenost dugoročnoj ekonomskoj održivosti. (C5.1 P & C V4)

Indikator 5.5.1 Alocirana su dovoljna sredstva za provedbu plana gospodarenja kako bi se zadovoljio ovaj standard, a kako bi se osigurala dugoročna ekonomska održivost.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planovi i izvještaji o finansijskom poslovanju

Razgovor sa:

- Rukovodnim organima i stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Indikator 5.5.2 Postoje izdaci i investicije za provedbu Plana gospodarenja kako bi se zadovoljio ovaj standard i kako bi se osigurala dugoročna ekonomska održivost.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planovi i izvještaji o finansijskom poslovanju

Razgovor sa:

- Rukovodnim organima i stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

PRINCIP 6: OKOLIŠNE VRIJEDNOSTI I UTICAJI

Organizacija mora održavati, očuvati i/ili obnavljati ekosistemske usluge i vrijednosti okoliša šumskog područja i izbjegavati, ispraviti ili ublažavati negativne uticaje na okoliš. (P6 P&C V4)

Kriterij 6.1. Organizacija mora napraviti procjenu okolišnih vrijednosti u šumskom području, kao i vrijednosti izvan šumskog područja, koje bi potencijalno mogle biti pod uticajem aktivnosti gospodarenja. Nivo detaljnosti, stepen i učestalost procjene moraju biti u skladu sa stepenom, intenzitetom i rizikom od aktivnosti gospodarenja, a dovoljnim za donošenje odluka o potrebnim mjerama zaštite, kao i za otkrivanje i praćenje mogućih negativnih utjecaja tih aktivnosti. (novi)

Indikator 6.1.1 Koriste se najbolje dostupne informacije za identifikaciju okolišnih vrijednosti* koje bi potencijalno mogle biti ugrožene aktivnostima gospodarenja unutar i izvan šumskog područja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije kojom bi se utvrdila dostupnost informacija za identifikaciju okolišnih vrijednosti (ekosistemskih usluga, biodiverziteta*, vodnih, zemljišnih, pejzažnih vrijednosti* itd.)

- Podaci o inventuri i taksaciji šuma
- Podaci strateških dokumenata i inventura o stanju biodiverziteta, vodnih, zemljišnih i pejzažnih resursa
- HCVF elaborati
- Planovi upravljanja zaštićenim područjima
- Naučni radovi i studije o lokalnim okolišnim vrijednostima (ukoliko postoje)

Razgovor sa:

- Rukovodnim organima organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Naučnim institucijama
- Civilnim sektorom (iz oblasti zaštite prirode)

Indikator 6.1.2 Procjene okolišnih vrijednosti se provode detaljno i učestalo tako da:

1. Uticaji aktivnosti gospodarenja na identificiranim okolišnim vrijednostima se mogu procijeniti kao za Kriterij 6.2
2. 2) Rizici koji se odnose na okoliš se mogu identificirati kao za Kriterij 6.2
3. 3) Potrebne mjere zaštite okoliša se mogu identificirati kao za Kriterij 6.3 i,
4. 4) Praćenje utjecaja ili promjena u okolišu može biti provedeno kao za Princip 8.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Procedure za procjenu okolišnih vrijednosti
- Planovi gospodarenja šumskim resursima i izvedbenih projekata (u smislu uključenja procjene okolišnih vrijednosti i uticaja aktivnosti gospodarenja na iste, u proces planiranja gospodarenja na svim nivoima)

- Provjera usklađenosti planova gospodarenja i izvedbenih projekata (u smislu uključenja procjene okolišnih vrijednosti i uticaja aktivnosti gospodarenja na iste, u proces planiranja gospodarenja) sa stanjem na terenu Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa
Kriterij 6.2. Prije početka aktivnosti gospodarenja na konkretnom području, Organizacija mora identificirati i procijeniti stepen, intenzitet i rizik potencijalnih utjecaja aktivnosti gospodarenja na identificirane okolišne vrijednosti. (C6.1 P&CV4)
Indikator 6.2.1 Procjena utjecaja na okoliš* identificira potencijalne sadašnje i buduće uticaje aktivnosti gospodarenja na okoliš, od nivoa šumske sastojine do nivoa pejzaža. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima i izvedbenih projekata (u smislu uključenja procjene okolišnih vrijednosti i uticaja aktivnosti gospodarenja na iste, u proces planiranja gospodarenja na svim nivoima) Provjera usklađenosti planova gospodarenja i izvedbenih projekata (u smislu uključenja procjene okolišnih vrijednosti i uticaja aktivnosti gospodarenja na iste, u proces planiranja gospodarenja) sa stanjem na terenu Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacijesa: - Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa
Indikator 6.2.2 Procjena utjecaja na okoliš identificira i procjenjuje utjecaj aktivnosti gospodarenja prije početka izvođenja aktivnosti gospodarenja na konkretnom području. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Procedure za procjenu okolišnih vrijednosti - Planovi gospodarenja šumskim resursima i izvedbenih projekata (u smislu uključenja procjene okolišnih vrijednosti i uticaja aktivnosti gospodarenja na iste, u proces planiranja gospodarenja na svim nivoima) Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Kriterij 6.3. Organizacija mora identificirati i provesti efikasne aktivnosti u cilju sprečavanja negativnih utjecaja na okoliš, te ublažiti i popraviti one koje se javljaju, proporcionalno stepenu, intenzitetu i riziku od tih utjecaja. (C6.1 P&C V4)
Indikator 6.3.1 Aktivnosti gospodarenja se planiraju i provode kako bi se spriječili negativni utjecaji i zaštitio okoliš. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima i izvedbenih projekata (u smislu uključenja procjene okolišnih vrijednosti i uticaja aktivnosti gospodarenja na iste, u proces planiranja gospodarenja na svim nivoima) Provjera usklađenosti planova gospodarenja i izvedbenih projekata (u smislu uključenja procjene okolišnih vrijednosti i uticaja aktivnosti gospodarenja na iste, u proces planiranja gospodarenja) sa stanjem na terenu (fokus na: gubitak i oštećenja biodiverziteta, gubitak produktivnog zemljišta, narušavanje režima tla i vode i sl.) Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Interesnim grupama (sa naglaskom na predstavnike lokalnih zajednica i ekoloških NVO)
Indikator 6.3.2 Aktivnosti gospodarenja sprečavaju negativne utjecaje na okoliš. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima i izvedbenih projekata (u smislu uključenja procjene okolišnih vrijednosti i uticaja aktivnosti gospodarenja na iste, u proces planiranja gospodarenja na svim nivoima) Provjera usklađenosti planova gospodarenja i izvedbenih projekata (u smislu uključenja procjene okolišnih vrijednosti i uticaja aktivnosti gospodarenja na iste, u proces planiranja gospodarenja) sa stanjem na terenu (fokus na: gubitak i oštećenja biodiverziteta, gubitak produktivnog zemljišta, narušavanje režima tla i vode i sl.) Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Interesnim grupama (sa naglaskom na predstavnike lokalnih zajednica i ekoloških NVO)
Indikator 6.3.3 U slučaju pojave negativnih utjecaja na okoliš, usvajaju se mjere za sprečavanje dalje štete i negativni utjecaji su ublaženi i/ili popravljeni. Verifikatori:

Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima i izvedbenih projekata (u smislu uključenja procjene okolišnih vrijednosti i uticaja aktivnosti gospodarenja na iste, u proces planiranja gospodarenja na svim nivoima) Provjera usklađenosti planova gospodarenja i izvedbenih projekata (u smislu uključenja procjene okolišnih vrijednosti i uticaja aktivnosti gospodarenja na iste, u proces planiranja gospodarenja) sa stanjem na terenu (fokus na: gubitak i oštećenja biodiverziteta, gubitak produktivnog zemljišta, narušavanje režima tla i vode i sl.) Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Interesnim grupama (sa naglaskom na predstavnike lokalnih zajednica i ekoloških NVO)
Kriterij 6.4. Organizacija mora zaštititi rijetke i ugrožene vrste* i njihova staništa* u šumskom području, pomoću zona zaštite, zaštićenih područja, koridora i/ili (gdje je potrebno) drugih direktnih mjera za njihovo preživljavanje i održivost. Te mjere moraju biti proporcionalne stepenu, intenzitetu i riziku aktivnosti gospodarenja, statusu zaštite i ekološkim zahtjevima rijetkih i ugroženih vrsta. Organizacija mora uzeti u obzir geografski areal i ekološke zahtjeve rijetkih i ugroženih vrsta izvan granica šumskog područja prilikom određivanja mjera koje će se provoditi u šumskom području. (C6.2 P&C V4)
Indikator 6.4.1 Koriste se najbolje dostupne informacije za identifikaciju rijetkih i ugroženih vrsta, i njihovih staništa, uključujući CITES vrste (gdje je primjenjivo) i onih koje su navedene na nacionalnim, regionalnim i lokalnim listama rijetkih i ugroženih vrsta, koje se nalaze ili vjerojatno nalaze na ili uz šumsko područje. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Podaci o inventuri i taksaciji šuma - Podaci strateških dokumenata i inventura o stanju biodiverziteta - HC VF elaborati - Planovi upravljanja zaštićenim područjima - Planovi gospodarenja šumskim resursima (u smislu identifikacije vrsta pod 6.4.1 i njihovih staništa, te njihove zaštite u procesu planiranja gospodarenja) Provjera na terenu prisustva i stanja vrsta identificiranih pod 6.4.1 Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Predstavnicima interesnih grupa i ekoloških NVO
Indikator 6.4.2 Mogući utjecaj aktivnosti gospodarenja na rijetke i ugrožene vrste, njihova zaštita, status i staništa su identificirani i aktivnosti gospodarenja su prilagođene kako bi se izbjegli negativni utjecaji.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planovi gospodarenja šumskim resursima (u smislu prilagođavanja aktivnosti gospodarenja i izbjegavanja negativnog utjecaja na vrste pod 6.4.1 i njihova staništa)
- HCVF elaborati

Terenska provjera prilagođenosti aktivnosti gospodarenja kako bi se izbjegli negativni utjecaji

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa i ekoloških NVO

Indikator 6.4.3 Rijetke i ugrožene vrste i njihova staništa su zaštićeni, kroz zone zaštite, zaštićena područja*, koridore i druge direktne mjere za njihovo preživljavanje i održavanje, kao što su programi obnavljanja vrsta.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Planovi gospodarenja šumskim resursima
- Mape i programi zaštite rijetkih i ugroženih vrsta i njihovih staništa
- HCVF elaborati

Terenska provjera provođenja aktivnosti gospodarenja kako bi se izbjegli negativni utjecaji na rijetke i ugrožene vrste i njihova staništa

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa i ekoloških NVO

Indikator 6.4.4 Lov, ribolov, stupačarenje i sakupljanje rijetkih ili ugroženih vrsta je spriječeno.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Procedure za sprečavanje aktivnosti pod 6.4.4

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa i ekoloških NVO

Kriterij 6.5 Organizacija mora identificirati i zaštititi reprezentativne uzorke područja* izvornih ekosistema i/ili vratiti ih u prirodno stanje. Tamo gdje ne postoje reprezentativni uzorci područja ili su nedostadni, Organizacija mora vratiti dio šumskog područja u prirodno stanje. Veličina područja i mjere koje se poduzimaju za njihovu zaštitu ili obnovu, uključujući i površine unutar plantaža*, moraju biti proporcionalne zaštiti, statusu i vrijednosti ekosistema na nivou pejzaža i stepenu, intenzitetu i riziku od aktivnosti gospodarenja. (C6.4 i 10,5 P&C V4 i Motion 2014 7#)

Indikator 6.5.1 Koriste se najbolje dostupne informacije za identifikaciju izvornih ekosistema koji postoje ili će postojati u prirodnim uvjetima, unutar šumskog područja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Planovi gospodarenja šumskim resursima
- Mape, i dostupni/postojeći stručni i naučni radovi
- HCVF elaborati

Provjera na terenu prisustva i stanja ekosistema pod 6.5.

Indikator 6.5.2 Reprezentativni uzorci područja izvornih ekosistema su zaštićeni, tamo gdje postoje.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- HCVF elaborati
- Planovi upravljanja reprezentativnim uzorcima ekosistemima pod 6.5.1
- naučni i stručni radovi (ukoliko postoje)

Terenska posjeta reprezentativnim uzorcima ekosistemima pod 6.5.1 (npr. prašumskim odjelima ili rezervatima)

Indikator 6.5.3 Tamo gdje ne postoje reprezentativni uzorci područja ili gdje postojeći reprezentativni uzorci neadekvatno predstavljaju izvorne ekosisteme ili su na neki način nedovoljni, dio šumskog područja se vraća u prirodnije uvjete.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Mape,
- HCVF Elaborati

Terenska posjeta:

- Posjeta teritorija kojima se gospodari i koja su predviđena da se obnove u prirodne ekosisteme

Indikator 6.5.4 Veličina reprezentativnih uzoraka područja i/ili obnovljenih područja je proporcionalna statusu zaštite i vrijednosti ekosistema na nivou pejzaža, veličine šumskog područja i intenziteta gospodarenja šumama.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Mape,
- HCVF Elaborati
- Šumskogospodarska osnova

Indikator 6.5.5 Reprezentativni uzorci površina u kombinaciji sa drugim komponentama mreže zaštićenih područja* čine minimalno 10% površine šumskog područja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- HCVF elaborati i mape - Mape i planovi upravljanja reprezentativnim uzorcima ekosistemima pod 6.5.1 - Spisak površina i definicije ekosistema Terenska posjeta reprezentativnim uzorcima ekosistemima pod 6.5.1 (npr. Prašumskim odjelima ili rezervama)
Kriterij 6.6. Organizacija mora efikasno održavati kontinuirano postojanje prirodnih domaćih vrsta i genotipova* i spriječiti gubitke biološke raznolikosti, posebno kroz upravljanje staništima u šumskom području. Organizacija mora pokazati da se provode efikasne mjere za kontrolu lova, ribolova, postavljanja zamki i sakupljanja. (C6.2 i C6.3 P & C V4)
Indikator 6.6.1 Aktivnosti gospodarenja održavaju zajednice biljaka i karakteristike staništa koja se nalaze unutar izvornih ekosistema u kojem se nalazi šumsko područje. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima (u smislu održavanja autohtonih* zajednica biljaka i karakteristika staništa) - Naučni i stručni radovi koji se odnose na izvorne zajednice biljaka i karakteristike staništa (ukoliko postoje) Terenska provjera uticaja aktivnosti gospodarenja na autohtone zajednice biljaka i karakteristike staništa
Indikator 6.6.2 U područjima gdje su u prošlosti aktivnosti gospodarenja eliminirale zajednice biljaka i karakteristike staništa, trenutne aktivnosti gospodarenja su usmjerene i provode se u cilju ponovnog uspostavljanja tih staništa. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi za ponovno uspostavljanje zajednica biljaka i staništa pod 6.6.1 (ukoliko postoje) Terenska posjeta ovim područjima (ako je bilo tih aktivnosti)
Indikator 6.6.3 Aktivnosti gospodarenja održavaju, poboljšavaju ili obnavljaju karakteristike staništa povezane sa izvornim ekosistemima u cilju održavanja diverziteta vrsta koje se prirodno pojavljuju i njihovog genetičkog diverziteta. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima (u smislu održavanja diverziteta vrsta koje se prirodno pojavljuju i očuvanja njihovog genetičkog diverziteta) - Naučni i stručni radovi koji se odnose na izvorne zajednice biljaka i karakteristike staništa (ukoliko postoje) Terenska posjeta područjima u kojima aktivnosti gospodarenja podstiču održavanje diverziteta vrsta koje se prirodno pojavljuju i očuvanja njihovog genetičkog diverziteta

Indikator 6.6.4 Provode se efikasne mjere za upravljanje i kontrolu lova, ribolova, postavljanja zamki i sakupljanja, kako bi se osiguralo da se održe vrste koje se prirodno pojavljuju, njihov diverzitet unutar vrsta i njihova prirodna rasprostranjenost.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Lovnoprivredne osnove
- Inspekcijski nalazi i zapisnici
- Dozvole za prikupljanje bilja, gljiva i ostalih sporednih proizvoda šumarstva

Kriterij 6.7. Organizacija mora zaštititi ili vratiti u prirodno stanje prirodne vodotoke, vodene površine, priobalne zone i njihovu povezanost. Organizacija mora izbjegavati i ublažavati negativne utjecaje na kvalitetu i količinu vode kada se ti uticaji pojave. (C6.5 i 10.2 P&C V4)

Indikator 6.7.1 Provode se mjere radi zaštite prirodnih vodotokova, vodenih površina, priobalnih zona i njihove povezanosti, uključujući količinu i kvalitet vode.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Postojanje mapa i podataka o prirodnim vodotokovima, vodenim površinama, priobalnim zonama i njihovoj povezanosti, uključujući podatke o količini i kvalitetu vode
- Mape i planovi gospodarenja šumskim resursima (izvedbeni projekti, planovi iskorištavanja šuma i planovi izgradnje šumskih komunikacija)

Terenska posjeta područjima gdje se izvode aktivnosti gospodarenja (posebno u zonama prirodnih vodotokova, vodenih površina, priobalnih zona i njihove povezanosti)

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa i ekoloških NVO

Indikator 6.7.2 U slučaju da implementirane zaštitne mjere ne štite vodotoke, vodene površine, priobalne zone, njihovu povezanost, kvalitetu i količinu vode od aktivnosti gospodarenja, primjenjuju se odgovarajuće aktivnosti za obnovu područja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije o planiranim i poduzetim aktivnostima za obnovu ovih područja

Terenska posjeta ovim područjima (ako je bilo tih aktivnosti)

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa i ekoloških NVO

Indikator 6.7.3 Gdje su prirodni vodotoci, vodene površine, priobalne zone i njihova povezanost, količina i kvalitet vode oštećeni prethodnim aktivnostima gospodarenja na tlu i vodi od strane Organizacije, primjenjuju se odgovarajuće aktivnosti za obnovu područja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Prirodni vodotoci, vodene površine, priobalne zone oštećeni od aktivnosti Organizacije su identificirane, uključujući i negativne utjecaje na kvalitetu i količinu vode
- Mjere obnove su navedene u planskoj dokumentaciji

Terenska posjeta:

- Prisustvo oštećenih prirodnih vodotoka, vodenih površina, priobalnih zona i njihova povezanosti, negativni efekti na kvalitetu i količinu vode
- Implementacija planiranih mjera obnove

Indikator 6.7.4 Gdje postoji kontinuirana degradacija vodotoka, vodenih površina, količine i kvaliteta vode od strane prethodnih upravitelja, ili aktivnosti trećih strana, primjenjuju se odgovarajuće aktivnosti koje sprečavaju ili ublažavaju degradaciju područja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Prirodni vodotoci, vodene površine, priobalne zone oštećeni od aktivnosti Organizacije su identificirane, uključujući i negativne utjecaje na kvalitetu i količinu vode
- Mjere obnove su navedene u planskoj dokumentaciji

Terenska posjeta:

- Prisustvo oštećenih prirodnih vodotoka, vodenih površina, priobalnih zona i njihova povezanosti, negativni efekti na kvalitetu i količinu vode
- Implementacija planiranih mjera obnove

Kriterij 6.8. Organizacija mora upravljati pejzažom u šumskom području kako bi održala i/ili obnovila promjenjivi mozaik vrsta, veličina, dobi, prostornih nivoa i regeneracijskih ciklusa koji odgovaraju vrijednostima pejzaža u tom regionu i za unapređenje okolišne i ekonomske otpornosti*. (C10.2 i 10.3 P&C V4)

Indikator 6.8.1 Održava se promjenjivi mozaik vrsta, veličina, dobi, prostornih nivoa i regeneracijskih ciklusa koji odgovaraju vrijednostima pejzaža.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Katastar šuma (Procent povećanja/smanjenja površina pod šumom kroz vrijeme, procent čistih sječa u odnosu na ukupnu površinu koja se sječe)
- Planovi gospodarenja šumskim resursima
- Mape i podaci o inventuri i taksaciji šuma

Provjera na terenu

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa: - Interesnim grupama
Indikator 6.8.2 Mozaik vrsta, veličina, dob, prostorni nivoi i regeneracijski ciklus je obnovljen tamo gdje nije bio održavan u skladu sa vrijednostima pejzaža. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Planovi gospodarenja šumskim resursima - Mape i podaci o inventuri i taksaciji šuma Terenska posjeta Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Interesnim grupama
Kriterij 6.9. Organizacija ne smije vršiti konverziju prirodnih šuma u plantaže, niti prenamjenu prirodnih šuma ili plantaža na licu mjesta direktno u poljoprivredno zemljište osim u slučaju kada prenamjena: - utječe na vrlo ograničen dio šumskog područja i - kada će proizvesti jasne, značajne i dodatne koristi i osigurati dugoročne zaštitne koristi šumskom području i - ne oštećuje ili ugrožava visoke zaštitne vrijednosti, niti mjesta ili sredstva potrebna za održavanje ili poboljšanje visokih zaštitnih vrijednosti. (C6.10 P&C V4 i Motion 2014#7)
Indikator 6.9.1 Organizacija ne smije vršiti direktnu konverziju prirodnih šuma u plantaže, niti prenamjenu prirodnih šume ili plantaža u nešumsko zemljište, osim u slučaju kada prenamjena: - utječe na vrlo ograničen dio šumskog područja, - kada će proizvesti jasne, značajne i dodatne koristi i osigurati dugoročne zaštitne koristi šumskom području i - ne oštećuje ili ugrožava visoke zaštitne vrijednosti, niti mjesta ili sredstva potrebna za održavanje ili poboljšanje visokih zaštitnih vrijednosti. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Planovi gospodarenja šumskim resursima - Mape i podaci o inventuri i taksaciji šuma - Planovi direktne konverzije (ukoliko isti postoje) Provjera na terenu (ukoliko postoje područja na kojim je izvršena direktna konverzija)
Kriterij 6.10. Šumska područja koja sadrže plantaže osnovane konverzijom iz prirodnih šuma nakon novembra 1994. godine ne ispunjavaju uvjete za certificiranje osim ako: - ne postoje jasni i dovoljni dokazi da Organizacija nije bila direktno ili indirektno odgovorna za konverziju, ili - konverzija je zahvatila vrlo ograničen dio šumskog područja i kada će proizvesti jasne, značajne i dodatne koristi i osigurati dugoročne zaštitne koristi šumskom području. (C10.9 P&C V4)

Indikator 6.10.1 Na osnovu najboljih dostupnih podataka prikupljaju se tačni podaci o svim konverzijama od 1994. godine.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Registar svih konverzija od 1994. godine

Indikator 6.10.2 Područja konvertirana iz prirodnih šuma u plantaže od novembra 1994. godine nisu certificirana osim ako:

- a) Organizacija osigura jasne i dovoljne dokaze da nije bila direktno ili indirektno odgovorna za konverziju,
- b) Kad konverzija proizvede jasne, značajne i dodatne koristi i osigura dugoročne zaštitne koristi šumskom području i
- c) Kad je ukupna površina plantaža konvertiranih iz prirodnih šuma od novembra 1994. manja od 5% od ukupne površine šumskog područja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Registar svih konverzija od 1994. godine
- Analiza koristi od konverzije

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

PRINCIP 7: PLANIRANJE GOSPODARENJA

Organizacija mora imati plan gospodarenja* u skladu sa svojim politikama i ciljevima i proporcionalan stepenu, intenzitetu i rizicima od aktivnosti gospodarenja. Plan gospodarenja mora biti proveden i ažuriran na osnovu podatka monitoringa u cilju promoviranja prilagodljivog gospodarenja šumama*. Dokumentacija koja se odnosi na planiranje i procedure mora biti dovoljna jasna i primjenjiva za uposlenike, za informiranje pogođenih interesnih grupa i zainteresiranih interesnih grupa i opravdavati odluke gospodarenja. (P7 P&CV4)

Kriterij 7.1. Organizacija mora, proporcionalno stepenu, intenzitetu i riziku svojih aktivnosti gospodarenja, usvajati politike (vizije i vrijednosti) i ciljeve za gospodarenje, koji su sigurni za okoliš, društveno korisni i ekonomski održivi. Sažeci tih politika i ciljeva moraju biti uključeni u plan gospodarenja i javno dostupni. (C7.1a P&C V4)

Indikator 7.1.1 Definirane su politike (vizija i vrijednosti) koje doprinose ispunjavanju zahtjeva ovog standarda.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Pisane politike i strategija organizacije koja gospodari šumom

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa

Indikator 7.1.2 Definirani su specifični, operativni ciljevi gospodarenja koji se odnose na ispunjavanje ovog standarda.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Pisane politike i strategija organizacije koja gospodari šumom
- Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na šumsko-gospodarsku osnovu)

Indikator 7.1.3 Sažeci definiranih politika i ciljeva gospodarenja su uključeni u plan gospodarenja i javno dostupni.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Sažetak planova gospodarenja šumskim resursima (fokus na šumsko-gospodarsku osnovu)

Kriterij 7.2. Organizacija mora imati i implementirati plan gospodarenja za šumsko područje koji je u potpunosti u skladu s politikama i ciljevima gospodarenja kako je to utvrđeno prema kriteriju 7.1. Plan gospodarenja mora sadržavati opis prirodnih resursa koji postoje na šumskom području i objasniti kako će plan gospodarenja ispuniti zahtjeve FSC certificiranja. Plan gospodarenja mora sadržavati planiranje gospodarenja šumama i planiranje socioloških aktivnosti razmjerno stepenu, intenzitetu i riziku planiranih aktivnosti. (C7.1 P&C V4)

Indikator 7.2.1 Plan gospodarenja uključuje aktivnosti gospodarenja, procedure, strategije i mjere za postizanje ciljeva gospodarenja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na šumsko-gospodarsku osnovu)

Indikator 7.2.2 Plan gospodarenja se implementira i sadrži elemente navedene u Aneksu E.

Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na elemente navedene u Aneksu E)
Kriterij 7.3. Plan gospodarenja mora sadržavati dokazive ciljeve čiji se napredak prema ispunjavanju propisanih ciljeva gospodarenja može procijeniti. (novi)
Indikator 7.3.1 Dokazivi ciljevi i frekvencija njihove procjene su definirani za monitoring i procjenu napretka prema ispunjenju svakog cilja gospodarenja. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Planovi gospodarenja Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Predstavnicima interesnih grupa
Kriterij 7.4. Organizacija mora ažurirati i periodično revidirati planiranje gospodarenja i dokumentaciju koja se odnosi na procedure kako bi se uključili rezultati nadzora i procjene, uključenost interesnih grupa ili nova naučna i tehnička saznanja, te kako bi se uskladili sa promjenjivim ekološkim, sociološkim i ekonomskim okolnostima. (C7.2 P&C V4)
Indikator 7.4.1 Plan gospodarenja se revidira i ažurira periodično u skladu sa Aneksom F kako bi uključivao: 1) Rezultate monitoringa, uključujući rezultate tijela za certificiranje, 2) Rezultate procjene, 3) Rezultate uključenosti interesnih grupa, 4) Nove naučne i tehničke informacije i 5) Promjenjive ekološke, sociološke i ekonomske okolnosti. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Validnost i provjera revizije plana gospodarenja
Kriterij 7.5. Organizacija mora sažetak plana gospodarenja učiniti javno dostupnim besplatno. Isključujući povjerljive informacije, druge relevantne komponente plana gospodarenja moraju biti dostupne na zahtjev interesnim grupama pod uvjetom da sami snose troškove kopiranja i tumačenja. (C7.4 P&C V4)
Indikator 7.5.1 Sažetak plana gospodarenja bez povjerljivih informacija je javno i besplatno dostupan u formatu koji je razumljiv interesnim grupama uključujući i mape. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Sažetak planova gospodarenja šumskim resursima (fokusna šumsko-gospodarsku osnovu) Konsultacije sa: - Predstavnicima interesnih grupa

Indikator 7.5.2 Relevantne komponente plana gospodarenja, bez povjerljivih informacija su dostupne na zahtjev interesnim grupama pod uvjetom da sami snose troškove kopiranja i tumačenja.

Verifikatori:

Konsultacije sa:

- - Predstavnicima interesnih grupa

Kriterij 7.6. Organizacija mora, proporcionalno stepenu, intenzitetu i riziku od aktivnosti gospodarenja, proaktivno i transparentno uključivati pogođene interesne grupe u planiranje gospodarenja i procese monitoringa i mora na zahtjev uključivati ostale zainteresirane interesne grupe. (C4.4 P&C V4)

Indikator 7.6.1 Odgovarajući angažman se koristi kako bi se osiguralo da se pogođene interesne grupe* proaktivno i transparentno uključe u sljedeće procese:

1. Rješavanje sporova (Kriterij 1.6, Kriterij 2.6, Kriterij 4.6);
2. Definiranje plata (Kriterij 2.4);
3. Identifikaciju prava (Kriterij 3.1, Kriterij 4.1), mjesta (Kriterij 3.5, Kriterij 4.7) i utjecaja (Kriterij 4.5);
4. Aktivnosti društveno-ekonomskog razvoja lokalnih zajednica (Kriterij 4.4) i
5. Procjenu, gospodarenje i monitoring visokih zaštitnih vrijednosti (Kriterij 9.1, Kriterij 9.2, Kriterij 9.4).

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Interna procedura za uključivanje interesnih grupa- (zapisnici, korespondencija i drugi dokumenti koji dokazuju da se poštuje procedura o saradnji i konsultacijama sa interesnim grupama)
- Pojedinačni kolektivni ugovori, dokazi o pregovorima za minimalnu cijenu rada

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa

Indikator 7.6.2 Odgovarajući angažman se koristi za:

1. Određivanje odgovarajućih predstavnika i kontakt osoba (uključujući, gdje je to primjereno, lokalne institucije, organizacije i vlasti);
2. Određivanje zajednički dogovorenih komunikacijskih kanala koji omogućuju protok informacija u oba smjera;
3. Osiguranje da su svi akteri* (žene, mladi, starije dobne skupine, manjine) zastupljeni i sudjeluju ravnopravno;
4. Osiguranje da su svi sastanci, sve tačke o kojima se raspravlja i svi postignuti dogovori zabilježeni;
5. Osiguranje da sadržaj zabilježenih sastanka bude odobren; i
6. 6) Osiguranje da su rezultati svih aktivnosti odgovarajućih angažmana podijeljeni s onima koji su uključeni.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Interna procedura za uključivanje interesnih grupa - Dokazi o primjeni procedure (zapisnici, korespondencija i drugi dokumenti koji dokazuju da se poštuje procedura o saradnji i konsultacijama sa interesnim grupama) - Pojedinačni kolektivni ugovori, dokazi o pregovorima za minimalnu cijenu rada Konsultacije sa: - Predstavnicima interesnih grupa
Indikator 7.6.3 Pogođenim interesnim grupama se pružaju prilike za odgovarajući angažman u procesima monitoringa i planiranja aktivnosti gospodarenja koje utječu na njihove interese. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Interna procedura za uključivanje interesnih grupa - Dokazi o primjeni procedure (zapisnici, korespondencija i drugi dokumenti koji dokazuju da se poštuje procedura o saradnji i konsultacijama sa interesnim grupama) - Pojedinačni kolektivni ugovori, dokazi o pregovorima za minimalnu cijenu rada Konsultacije sa: - Predstavnicima interesnih grupa
Indikator 7.6.4 Zainteresiranim interesnim grupama na zahtjev se omogućuje da budu uključene u procese monitoringa i planiranja aktivnosti gospodarenja koje utječu na njihove interese. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Interna procedura za uključivanje interesnih grupa - Dokazi o primjeni procedure Konsultacije sa: - Predstavnicima interesnih grupa
Indikator 7.6.5. Organizacija posjeduje web stranicu putem koje osigurava pravovremenu informiranost i uključenosť interesnih strana u planiranje gospodarenja i procese monitoringa Verifikatori: Provjera sadržaja web stanice Konsultacije sa: - Predstavnicima interesnih grupa

PRINCIP 8: MONITORING I PROCJENA

Organizacija mora dokazati da se napredak prema postizanju ciljeva gospodarenja, utjecaji aktivnosti gospodarenja i stanje šumskog područja prate i ocjenjuju proporcionalno stepenu, intenzitetu i riziku aktivnosti gospodarenja, u cilju provođenja prilagodljivog gospodarenja. (P8 P&C V4)

Kriterij 8.1. Organizacija mora vršiti monitoring implementacije svog plana gospodarenja uključujući njene politike i ciljeve gospodarenja, svoj napredak u skladu sa planiranim aktivnostima i postizanje dokazivih ciljeva. (novi)

Indikator 8.1.1 Procedure za praćenje implementacije plana gospodarenja, uključujući politike i ciljeve gospodarenja i postizanje dokazivih ciljeva, su dokumentirane i provedene.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Postojanje i sadržaj Procedure za praćenje implementacije plana gospodarenja

Razgovor sa:

- Rukovodnim organima organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Kriterij 8.2. Organizacija mora vršiti monitoring i procjenu sociološkog i ekološkog utjecaja provedenih aktivnosti na šumskom području i monitoring promjena stanja okoliša. (C8.2 P&C V4)

Indikator 8.2.1 Monitoring socioloških i ekoloških utjecaja aktivnosti gospodarenja se provodi u skladu sa Aneksom G.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Postojanje monitoringa socioloških i ekoloških utjecaja aktivnosti gospodarenja
- Dokazi o primjeni Sistema monitoringa

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa

Indikator 8.2.2 Monitoring promjena stanja okoliša se provodi u skladu sa Aneksom G.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Rezultati o primjeni sistema monitoringa

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa

Kriterij 8.3 Organizacija mora analizirati rezultate monitoringa i procjena i ugraditi rezultate ove analize natrag u proces planiranja. (C8.4 P&C V4)

Indikator 8.3.1 Procedure za prilagodljivo gospodarenje se implementiraju tako da se rezultati monitoringa ugrađuju u periodičnim ažuriranjima u procese planiranja i rezultirajući plan gospodarenja. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na plansku dokumentaciju koja se odnosi na pripremu, planiranje i realizaciju aktivnosti gospodarenja npr.) - Dokazi o ažuriranju procesa planiranja na temelju rezultata monitoringa
Indikator 8.3.2 Ako rezultati monitoringa pokazuju neusklađenost sa FSC standardom tada se ciljevi gospodarenja, dokazivi ciljevi i/ili aktivnosti gospodarenja revidiraju. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Analize rezultata monitoringa - Revidirani planovi gospodarenja šumskim resursima Razgovor sa: - Rukovodnim organima organizacije koja gospodari/vlasnikom šume - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Kriterij 8.4. Organizacija mora dati javnosti na uvid besplatno sažetak rezultata monitoringa, osim povjerljivih informacija. (C8.5 P&C V4)
Indikator 8.4.1 Sažetak rezultata monitoringa u skladu s Aneksom G, bez povjerljivih informacija je javno i besplatno dostupan u formatu koji je razumljiv interesnim grupama uključujući i mape. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Dostupnost i sadržaj Sažetka rezultata monitoringa na web stranici ili oglasnoj ploči Konsultacije sa: - Predstavnicima interesnih grupa
Kriterij 8.5. Organizacija mora imati i implementirati sistem praćenja i evidentiranja proporcionalan stepenu intenzitetu i riziku svojih aktivnosti gospodarenja za dokazivanje izvora i količina svih proizvoda sa šumskog područja u odnosu na predviđene količine proizvoda stavljenih na tržište kao FSC certificirane za svaku godinu. (C8.3 P&C V4)
Indikator 8.5.1 Implementira se sistem praćenja i evidentiranja svih proizvoda koji su stavljeni na tržište kao FSC certificirani. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Otpremni iskazi Razgovor sa: - Uposlenicima kako bi se utvrdio nivo razumjevanja Sistema i odgovornosti

Indikator 8.5.2 Informacije o svim proizvodima koji se prodaju su sastavljene i dokumentirane na način da uključuju:

1. Domaći i naučni naziv vrste;
2. Naziv ili opis proizvoda;
3. Zapreminu (ili količinu) proizvoda;
4. Informacije za praćenje materijala na izvor porijekla*, odnosno mjesto* sječe;
5. Datum sječe;
6. Ako se osnovna djelatnost prerade odvija u šumi, datum i proizvedenu zapreminu; i
7. Da li je materijal prodan kao FSC certificiran.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Dokumentacija koja prati prodane proizvode (računi, otpremnice, ugovori i sl.)

Indikator 8.5.3 Računi od prodaje ili slična dokumentacija se čuvaju u trajanju od najmanje pet godina za sve proizvode koji se prodaju sa FSC oznakom, koji sadrže minimalno sljedeće informacije:

1. Naziv i adresu kupca;
2. Datum prodaje;
3. Domaći i naučni naziv vrste;
4. Opis proizvoda;
5. Zapreminu (ili količinu) prodaje;
6. Certifikacijski kod; i
7. FSC oznaku "FSC 100%" koja identificira proizvode koji se prodaju kao FSC certificirani*.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Dokumentacija koja prati prodane proizvode (računi, otpremnice, ugovori i sl.)
- Registar dokumentacije za sve proizvode koji se prodaju sa FSC oznakom

PRINCIP 9: VISOKE ZAŠTITNE VRIJEDNOSTI

Organizacija mora održavati i/ili poboljšati visoke zaštitne vrijednosti* na šumskom području kroz primjenu načela predostrožnosti*. (P9 P&C V4)

Kriterij 9.1. Organizacija kroz angažman s pogođenim interesnim grupama, zainteresiranim interesnim grupama i drugim sredstvima i izvorima, mora procijeniti i zabilježiti prisutnost i stanje sljedećih visokih zaštitnih vrijednosti na šumskom području proporcionalno stepenu, intenzitetu i riziku utjecaja aktivnosti gospodarenja i vjerojatnosti pojave visokih zaštitnih vrijednosti:

HCV 1 – Diverzitet vrsta. Koncentracije biološkog diverziteta, uključujući endemične vrste i rijetke i ugrožene vrste koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou.

HCV 2 – Ekosistemi na nivou pejzaža i mozaici. Netaknuti šumski pejzaži* i veliki ekosistemi na nivou pejzaža i mozaici ekosistema koji su značajni na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou i koji sadržavaju održive populacije velike većine vrsta koje se prirodno pojavljuju u prirodnim uzorcima distribucije i obilnosti.

HCV 3 – Ekosistemi i staništa. Rijetki i ugroženi ekosistemi, staništa ili refugijumi.

HCV 4 – Kritične usluge ekosistema. Osnovne usluge ekosistema u kritičnim situacijama, uključujući zaštitu vodenih slivova i kontrolu erozije ranjivih zemljišta i padina.

HCV 5 – Potrebe lokalne zajednice. Mjesta i resursi od fundamentalnog značaja za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica ili starosjedioca (sredstva za život, zdravlje, prehrana, voda itd.) identificiranih kroz angažman sa tim lokalnim zajednicama ili starosjediocima.

HCV 6 – Kulturološke vrijednosti. Mjesta, resursi, staništa i pejzaži globalnog ili nacionalnog kulturološkog, arheološkog ili historijskog značaja i/ili kritične kulturološke, ekološke, ekonomske ili religijske/svete vrijednosti za tradicionalne kulture lokalnih zajednica ili starosjedilaca, identificirane kroz odgovarajući angažman sa tim lokalnim zajednicama ili starosjediocima*. (C9.1 P&C V4 and Motion 2014#7)

Indikator 9.1.1 Procjena se vrši na osnovu najboljih dostupnih informacija koje sadrže lokaciju i status visokih zaštitnih vrijednosti Kategorija 1-6 definiranih u Kriteriju 9.1, područja visoke zaštitne vrijednosti* na koja se oslanjaju (Aneks I) i njihovo stanje.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Podaci o inventuri i taksaciji šuma
- Podaci strateških dokumenata i inventura o stanju biodiverziteta i kulturoloških vrijednosti
- HCVF elaborate i mape
- Planovi upravljanja zaštićenim područjima
- Naučne i stručne studije i radovi

Provjera na terenu

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Ekspertima, predstavnicima interesnih grupa i ekoloških NVO

Indikator 9.1.2 Procjena koristi rezultate odgovarajućeg angažmana pogođenih interesnih grupa koje imaju interes u zaštiti visokih zaštitnih vrijednosti.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Spisak eksperata i interesnih grupa koje su konsultovane u procjeni HCVF i izradi HCVF elaborata
- Dokazi o provedenim konsultacijama (pisma, zapisnici sa javnih rasprava, mišljenja itd.)

Konsultacije sa:

- Ekspertima, predstavnicima interesnih grupa i ekoloških NVO

Kriterij 9.2. Organizacija mora razviti efikasne strategije koje održavaju i/ili poboljšavaju identificirane visoke zaštitne vrijednosti kroz angažman sa pogođenim interesnim grupama, zainteresiranim interesnim grupama i ekspertima. (C9.2 P&C V4)

Indikator 9.2.1 Prijetnje visokim zaštitnim vrijednostima su identificirane kroz korištenje najboljih dostupnih informacija (Aneks I).

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- HCVF elaborati
- Izvještaji o prijetnjama* HCV

Provjera na terenu da li su prijetnje HCV korektno identificirane (ako postoje takvi slučajevi)

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa i ekoloških NVO

Indikator 9.2.2 Strategije i aktivnosti gospodarenja se planiraju na način da održavaju i/ili poboljšavaju identificirane visoke zaštitne vrijednosti i da zaštite pripadajuća područja visokih zaštitnih vrijednosti (Aneks I) prije implementacije potencijalno štetnih aktivnosti gospodarenja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- HCVF elaborati
- Planovi gospodarenja šumskim resursima

Provjera na terenu da li su posebne aktivnosti gospodarenja planirane unaprijed kako bi se održale i/ili poboljšale identificirane HCV

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Indikator 9.2.3 Pogođene i zainteresirane interesne grupe i eksperti su angažirani u planiranju strategija i aktivnosti gospodarenja u cilju održavanja i/ili poboljšanja identificiranih visokih zaštitnih vrijednosti.

Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Spisak eksperata i interesnih grupa koje su konsultovane i učestvovala u planiranju gospodarskih aktivnosti u cilju održavanja i/ili poboljšanja identificiranih HCV - Dokazi o provedenim konsultacijama (pisma, zapisnici sa javnih rasprava, mišljenja itd.) Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Ekspertima, predstavnicima interesnih grupa i ekoloških NVO
Indikator 9.2.4 Strategije i aktivnosti gospodarenja aktivnosti su efikasne u održavanju i/ili poboljšavanju visokih zaštitnih vrijednosti. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - HCVF elaborati - Planovi gospodarenja šumskim resursima Provjera na terenu da li su aktivnosti gospodarenja efikasne u održavanju i/ili poboljšavanju HCV Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume - Konsultacije sa interesnim grupama
Kriterij 9.3. Organizacija mora implementirati strategije i aktivnosti koje održavaju i/ili poboljšavaju identificirane visoke zaštitne vrijednosti. Ove strategije i aktivnosti moraju biti implementirane u skladu sa principom predostrožnosti i proporcionalne stepenu, intenzitetu i riziku aktivnosti gospodarenja. (C9.3 P&C V4)
Indikator 9.3.1 Visoke zaštitne vrijednosti i područja visokih zaštitnih vrijednosti o kojima su ovisne se održavaju i/ili poboljšavaju, uključujući implementiranje razvijenih strategija i aktivnosti gospodarenja (Aneks I). Verifikatori: Provjera dokumentacije - HCVF elaborati - Planovi gospodarenja šumskim resursima Provjera na terenu Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa interesnim grupama
Indikator 9.3.2 Strategije i aktivnosti gospodarenja sprečavaju štetu i izbjegavaju rizike za visoke zaštitne vrijednosti, čak i kada su naučne informacije nepotpune i neuvjerljive i kada su ranjivost i osjetljivost visokih zaštitnih vrijednosti promjenjive.

Verifikatori: Provjera dokumentacije: - HCVF elaborati - Planovi gospodarenja šumskim resursima Provjera na terenu Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Indikator 9.3.3 Aktivnosti koje štete visokim zaštitnim vrijednostima se odmah obustavljaju i poduzimaju se aktivnosti za obnovu i zaštitu visokih zaštitnih vrijednosti. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Dokazi o obustavljanju aktivnosti koje štete visokim zaštitnim vrijednostima i poduzimanju aktivnosti za obnovu i zaštitu HCV Provjera na terenu Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Predstavnicima interesnih grupa
Kriterij 9.4. Organizacija mora dokazati da provodi periodični monitoring kako bi procijenila promjene u statusu visokih zaštitnih vrijednosti i mora prilagoditi svoje strategije gospodarenja kako bi osigurala njihovu efikasnu zaštitu. Monitoring mora biti proporcionalan stepenu, intenzitetu i riziku aktivnosti gospodarenja i mora sadržavati angažman pogođenih interesnih grupa, zainteresiranih interesnih grupa i eksperata. (C9.4 P&C V4)
Indikator 9.4.1 Periodični program monitoringa (Aneks I) procjenjuje: 1. Implementaciju strategija; 2. Status visokih zaštitnih vrijednosti uključujući područja visokih zaštitnih vrijednosti o kojima ovise; i 3. Efikasnost aktivnosti gospodarenja i aktivnosti za zaštitu visokih zaštitnih vrijednosti kako bi se u potpunosti održale i/ili poboljšale visoke zaštitne vrijednosti. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - HCVF elaborati (dio koji se odnosi na monitoring HCV) - Dokazi o provedenom periodičnom programu monitoringa HCV (procedure, protokoli, obrasci itd.) Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Predstavnicima interesnih grupa

Indikator 9.4.2 Program monitoringa uključuje angažman pogođenih interesnih grupa, zainteresiranih interesnih grupa i eksperata.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Spisak eksperata i interesnih grupa koje su učestvovalе u razvoju programa monitoringa HCV
- Pisma, zapisnici sa javnih rasprava, mišljenja itd.

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Ekspertima, predstavnicima interesnih grupa i ekoloških NVO

Indikator 9.4.3 Program monitoringa ima odgovarajuće područje primjene, detaljnost i učestalost za otkrivanje promjena u visokim zaštitnim vrijednostima u odnosu na inicijalnu procjenu i identificirani status za svaku visoku zaštitnu vrijednost.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- HCVF elaborati (dio koji se odnosi na monitoring HCV)
- Zapisnici o monitoringu

Provjera na terenu provedbe preporuka iz HCV monitoringa

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa

Indikator 9.4.4 Strategije i aktivnosti gospodarenja se prilagođavaju u slučaju da rezultati monitoringa ili nove informacije pokažu da su ove aktivnosti nedovoljne za osiguranje održavanja i/ili poboljšanje visokih zaštitnih vrijednosti.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- HCVF elaborati (dio koji se odnosi na monitoring HCV)
- Planovi gospodarenja šumskim resursima

Provjera na terenu

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa

PRINCIP 10: IMPLEMENTACIJA AKTIVNOSTI GOSPODARENJA

Aktivnosti gospodarenja koje se provode od strane Organizacije na šumskom području moraju biti odabrane i implementirane u skladu sa ekonomskim, ekološkim i sociološkim politikama i ciljevima Organizacije i kolektivno u skladu sa principima i kriterijima. (novi)

Kriterij 10.1. Nakon sječe ili u skladu sa planom gospodarenja Organizacija mora prirodnim ili vještačkim putem pravovremeno obnoviti vegetacijski pokrov na način da odgovara stanju prije sječe ili što bliže prirodnom stanju. (novi)

Indikator 10.1.1 Područja na kojima se vrši sječa su pravovremeno obnovljena na način da:

- 1) Štite pogođene okolišne vrijednosti; i
- 2) Da su prikladna za obnovu ukupnog stanja prije sječe ili što bliže prirodnom stanja po pitanju kompozicije vrsta i strukture.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na plan iskorištavanja i plan obnove/pošumljavanja)

Provjera na terenu da li su aktivnosti gospodarenja provedena u skladu sa planovima i da li su područja na kojima se vršila sječa pravovremeno obnovljena na način kao kod Indikatora 10.1.1

Razgovor sa:

- Stručnim službama Organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa

Indikator 10.1.2 Aktivnosti koje se odnose na obnovu se izvode na način da:

- 1) Za sječu postojećih plantaža obnova vegetacijskog pokrova se vrši na način da se vegetacija obnovi u stanje u kakvom je bila prije sječe ili što bliže prirodnom stanju uz korištenje odgovarajućih ekološki prilagodljivih vrsta,
- 2) Za sječu prirodnih šuma obnovu u stanje kakvo je bilo prije sječe ili što bliže prirodnom stanju; ili
- 3) Za sječu degradiranih prirodnih šuma obnovu u što bliže prirodnom stanju.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na plan iskorištavanja i plan obnove/pošumljavanja)

Provjera na terenu da li su aktivnosti gospodarenja provedene u skladu sa planovima i da li su područja na kojima se vršila sječa pravovremeno obnovljena na način kao kod Indikatora 10.1.1

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima interesnih grupa

Kriterij 10.2. Organizacija prilikom obnove mora koristiti odgovarajuće ekološki prilagodljive vrste za područje koje se obnavlja i ispunjavanje ciljeva gospodarenja. Organizacija mora koristiti autohtone vrste i lokalne genotipove za obnovu, osim ako ne postoji jasno i odgovarajuće opravdanje za korištenje drugih vrsta. (C10.4 i C10.8 P&C V4)
Indikator 10.2.1 Vrste koje su odabrane za obnovu su ekološki dobro prilagodljive vrste, autohtone vrste i vrste lokalne provenijencije, osim ako ne postoji jasno i odgovarajuće opravdanje za korištenje genotipova i vrsta koje nisu lokalnog porijekla. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na plan obnove/pošumljavanja) - Dokazi o porijeklu sadnog materijala - Elaborati o opravdanosti za korištenje alohtonog sadnog materijala (ako postoje) Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Indikator 10.2.2 Vrste koje su odabrane za obnovu su u skladu sa ciljevima obnavljanja i ciljevima gospodarenja. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na plan obnove/pošumljavanja) - Elaborati o opravdanosti za korištenje alohtonog sadnog materijala (ako postoje) Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Indikator 10.2.3 Prilikom podizanja šumskih kultura, ili plantaža na površinama većim od 10 ha, a posebno pri izboru vrsta mora se provoditi prethodna procjena uticaja na okoliš Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Procjena uticaja na okoliš
Kriterij 10.3. Organizacija mora koristiti alohtone vrste* samo onda kada znanje i/ili iskustvo pokazuju da se bilo kakav invazivni utjecaj može kontrolirati i da se mogu koristiti efikasne mjere za ublažavanje negativnih utjecaja. (C6.9 i C10.8 P&C V4)
Indikator 10.3.1 Alohtone vrste se koriste samo onda kada iskustvo i/ili rezultati naučnih istraživanja pokazuju da se invazivni utjecaj može kontrolirati. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na plan obnove/pošumljavanja) - Elaborati o kontroli invazivnog uticaja korištenog alohtonog sadnog materijala (ako postoje) - Naučni i stručni radovi koji ukazuju na mogućnost kontrole invazivnog utjecaja alohtonih vrsta

Indikator 10.3.2 Alohtone vrste se koriste samo onda kada se koriste efikasne mjere za ublažavanje negativnog utjecaja kao što je npr. njihovo širenje izvan područja u koje su unesene. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na plan obnove/pošumljavanja) Provjera na terenu da li su provedene efikasne mjere za ublažavanje negativnog uticaja alohtonih vrsta
Indikator 10.3.3 Širenje invazivnih vrsta* unesenih od strane Organizacije se kontroliše. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na plan obnove/pošumljavanja) - Program/sistem kontrole praćenja i širenja invazivnih vrsta - Dokazi o primjeni programa/sistema kontrole praćenja i širenja invazivnih vrsta Provjera na terenu da li postoji širenje invazivnih vrsta, da li su provedene mjere kontrole praćenja i širenja unesenih invazivnih vrsta (ako postoje) i postoje li eventualni sociološko-ekološki uticaji
Indikator 10.3.4 Poželjno je da se aktivnosti gospodarenja implementiraju u saradnji sa posebnim regulatornim tijelom tamo gdje postoje, u cilju kontroliranja invazivnih alohtonih vrsta koje nisu unesene od strane Organizacije. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Sporazumi i dokazi o saradnji sa regulatornim tijelima (ukoliko postoje)
Kriterij 10.4 Organizacija ne smije koristiti genetski modificirane organizme* na šumskom području. (C6.8 P&C V4)
Indikator 10.4.1 Ne koriste se genetski modificirani organizmi. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na plan obnove/pošumljavanja) - Dokazi o nekorištenju GMO (nalozi, instrukcije itd) Provjera na terenu da li se koriste GMO Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Predstavnicima interesnih grupa
Kriterij 10.5 Organizacija mora koristiti prakse uzgajanja šuma koje su ekološki odgovarajuće za vegetaciju, vrste i ciljeve gospodarenja. (novi)
Indikator 10.5.1 Primjenjuju se prakse uzgajanja šuma koje su ekološki odgovarajuće za vegetaciju, vrste i

ciljeve gospodarenja.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na izvedbenim projektima i planovima uzgajanja)

Provjera na terenu da li se primjenjuju ekološki odgovarajuće prakse uzgajanja (

Razgovor sa:

- Stručnim službama Organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Kriterij 10.6. Organizacija mora minimizirati ili izbjegavati korištenje gnojiva*. Kada se koriste gnojiva Organizacija mora dokazati da korištenje ima jednaku ili veću ekološku i ekonomsku korist nego korištenje sistema uzgajanja šuma koji ne zahtijevaju korištenje gnojiva i sprečavaju, ublažavaju, smanjuju i/ili popravljaju štetu okolišnim vrijednostima uključujući zemljišta. (C10.7 P&C V4 i Motion 2014#7)

Indikator 10.6.1 Korištenje vještačkih gnojiva se izbjegava ili je minimizirano.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na izvedbenim projektima i planovima pošumljavanja i uzgajanja)
- Dokazi o opredijeljenosti organizacije koja gospodari/vlasnika šume da smanji korištenje vještačkih gnojiva sa ciljem potpunog prestanka korištenja gnojiva
- Registar korištenih vještačkih gnojiva uključujući svu dokumentaciju o gnojivima
- Rezultati analize tla
- Stručni elaborat kojim se pojašnjavaju razlozi za korištenje vještačkih gnojiva

Provjera na terenu (rasadnici, skladišta sadnog materijala, područja pripremljena za pošumljavanje i sl.) korištenja vještačkih gnojiva

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Indikator 10.6.2 Kada se koriste gnojiva njihovo korištenje ima jednaku ili veću ekološku i ekonomsku korist nego korištenje sistema uzgajanja šuma koji ne zahtijevaju korištenje gnojiva.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na izvedbenim projektima i planovima pošumljavanja i uzgajanja)
- Dokazi o opredijeljenosti organizacije koja gospodari/vlasnika šume da smanji korištenje vještačkih gnojiva sa ciljem potpunog prestanka korištenja gnojiva
- Registar korištenih vještačkih gnojiva uključujući svu dokumentaciju o gnojivima
- Rezultati analize tla

- Stručni elaborat kojim se pojašnjavaju razlozi za korištenje vještačkih gnojiva Provjera na terenu (rasadnici, skladišta sadnog materijala, područja pripremljena za pošumljavanje i sl.) korištenja vještačkih gnojiva Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Indikator 10.6.3 Kada se koriste gnojiva*, dokumentiraju se njihovi tipovi, stope, učestalost i mjesto primjene. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Registar korištenih gnojiva* Razgovor sa uposlenicima oko: - Obezbeđivanja informacija ako se koriste gnojiva i da li su uposlenici svjesni zahtjeva koji se odnose na vođenje registra korištenja gnojiva
Indikator 10.6.4 Kada se koriste gnojiva, okolišne vrijednosti su zaštićene, uključujući implementaciju mjera za sprečavanje štete. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Instrukcije za primjenu mjera za prevenciju negativnih utjecaja Provjera na terenu: - Provjera da li postoje negativni utjecaji od korištenja gnojiva i koje mjere su poduzete za prevenciju negativnih utjecaja Razgovor sa uposlenicima oko: - Obezbeđivanja informacija ako se koriste gnojiva i da li su uposlenici svjesni zahtjeva koji se odnose na vođenje registra korištenja gnojiva
Indikator 10.6.5 Štete od korištenja gnojiva na okolišnim vrijednostima su ublažene ili popravljene. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Programi, instrukcije ili druga dokumentacija za implementaciju mjera za ublažavanje i/ili obnovu negativnih utjecaja od korištenja gnojiva Provjera na terenu: - Provjera da li postoje negativni utjecaji od korištenja gnojiva i koje mjere su poduzete za prevenciju negativnih utjecaja Razgovor sa uposlenicima oko: - Obezbeđivanja informacija ako se koriste gnojiva i da li su uposlenici svjesni zahtjeva koji se odnose na vođenje registra korištenja gnojiva
Kriterij 10.7 Organizacija šume mora koristiti integralni sistem uzgajanja šuma i borbe protiv štetnika koji

izbjegava ili ima za cilj eliminaciju korištenja kemijskih pesticida*. Organizacija ne smije koristiti bilo koje kemijske pesticide koji su zabranjeni u FSC politici. Kada se koriste pesticidi, Organizacija mora spriječiti, ublažiti i/ili popraviti štetu nanесenu ekološkim vrijednostima i ljudskom zdravlju. (C6.6 i C10.7 P&C V4)
Indikator 10.7.1 Integralni program borbe protiv štetnika, uključujući izbor sistema uzgajanja se koristi kako bi se izbjegli ili eliminirali frekvencija, obim i količina primjene kemijskih pesticida, a koji rezultira u nekorištenju ili ukupnom smanjenju u korištenju. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na planovima zaštite i uzgajanja šuma) - Integralni program za monitoring i kontrolu štetnika - Dokazi o provedbi i rezultatima Programa za monitoring i kontrolu štetnika - Program smanjenja i prestanka korištenja pesticida - Izvještaji dijagnozno-prognozne službe (ako postoji) Provjera na terenu primijenjenih mjera za borbu protiv štetnika Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Indikator 10.7.2 Kemijski pesticidi zabranjeni od strane FSC politike o pesticidima se ne koriste ili skladište na šumskom području, osim ako je FSC dozvolio odstupanje od pravila. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Lista pesticida zabranjenih od strane FSC - Registar korištenih pesticida Provjera na terenu (rasadnici, skladišta sadnog materijala i sl.) korištenja pesticida Konsultacije sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Indikator 10.7.3 Vode se zapisnici o korištenju pesticida uključujući ime trgovca/firme koja je prodala pesticid, aktivnu supstancu, količinu korištene aktivne supstance, period korištenja, lokaciju i površinu korištenja kao i razlog upotrebe. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Registar korištenih pesticida Konsultacije sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Indikator 10.7.4 Korištenje pesticida je u skladu sa ILO dokumentom: "Safety in the use of chemicals at

work" koji se odnosi na zahtjeve za transport, skladištenje, rukovanje i korištenje i procedure u slučaju nužde za čišćenje ako dođe do slučajnog prosipanja pesticida.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Procjena rizika koja uključuje i sigurnosne i zaštitne mjere tokom korištenja kemikalija
- Dokazi o provedenoj obuci uposlenika koji su u kontaktu sa kemikalijama
- Instrukcija za sigurnosne i zaštitne mjere tokom korištenja kemikalija

Provjera na terenu

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
- Radnicima koji neposredno rukuju i/ili su odgovorni za skladištenje kemikalija

Indikator 10.7.5 Ako se koriste pesticidi, načini primjene minimiziraju količine koje se koriste, uz istovremeno postizanje efikasnih rezultata i omogućavanje efikasne zaštite okolnom pejzažu.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Integralni program za monitoring i kontrolu štetnika
- Dokazi o provedbi i rezultatima Programa za monitoring i kontrolu štetnika
- Registar korištenih pesticida
- Izvještaji dijagnostno-prognozne službe (ako postoji)

Provjera na terenu načina primjene pesticida

Konsultacije Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Indikator 10.7.6 Štete od korištenja pesticida na okolišne vrijednosti i ljudsko zdravlje se sprečavaju i ublažavaju ili popravljaju gdje dođe do nastanka tih šteta.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Integralni program za monitoring i kontrolu štetnika
- Dokazi o provedbi i rezultatima Programa za monitoring i kontrolu štetnika
- Registar korištenih pesticida
- Registar incidenata i primijenjenih mjera
- Izvještaji dijagnostno-prognozne službe (ako postoji)

Provjera na terenu

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Indikator 10.7.7 Kada se koriste pesticide:

1. Odabrani pesticid *, način primjene, vrijeme i obrazac upotrebe nudi najmanje rizika za ljude i nećiljane vrste; i
2. Objektivni dokazi pokazuju da je pesticid * jedini efikasan, praktičan i ekonomičan način za kontrolu štetočina.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Dokumentirane instrukcije za korištenje kemijskih pesticida koje uključuju zahtjeve indikatora
- Registar korištenih kemijskih pesticida*

Provjera na terenu:

- Provjera da li su zahtjevi indikatora ispunjeni na terenu

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa

Kriterij 10.8. Organizacija mora minimizirati, vršiti monitoring i striktno kontrolirati korištenje bioloških kontrolnih agenasa* u skladu sa međunarodno prihvaćenim naučnim protokolima. Kada se koriste biološki kontrolni agensi, Organizacija mora spriječiti, ublažiti i/ili popraviti štetu nanесenu okolišnim vrijednostima (C6.8 P&C V4)

Indikator 10.8.1 Korištenje bioloških agenasa za kontrolu je minimizirano, pod monitoringom i kontrolirano.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Registar korištenih bioloških agenasa
- Obrazloženje za korištenih bioloških agenasa
- Dokazi za primjenu monitoringa i kontrole u slučaju kad su biološki agensi korišteni

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Indikator 10.8.2 Korištenje bioloških kontrolnih agenasa je u skladu sa međunarodno prihvaćenim naučnim protokolima.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Međunarodno prihvaćeni naučni protokoli o korištenju bioloških agenasa
- Registar korištenih bioloških agenasa
- Dokazi o poštivanju međunarodno prihvaćenih naučnih protokola u slučaju kad su biološki agensi

korišteni Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Indikator 10.8.3 Vode se zapisnici o korištenju bioloških kontrolnih agensa uključujući vrstu, količinu, period, lokaciju i razlog upotrebe. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Registar korištenih bioloških agensa Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Indikator 10.8.4 Štete na okolišnim vrijednostima nastale korištenjem bioloških kontrolnih agensa se sprečavaju i ublažavaju ili popravljaju gdje dođe do nastanka tih šteta. Verifikatori: Terenska posjeta Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Kriterij 10.9 Organizacija mora procijeniti rizike i implementirati aktivnosti koje smanjuju negativne utjecaje od prirodnih nepogoda*, proporcionalno stepenu, intenzitetu i riziku. (novi)
Indikator 10.9.1 Procjenjuju se potencijalni negativni utjecaji prirodnih nepogoda na infrastrukturu, šumske resurse i lokalno stanovništvo na šumskom području. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Dokumentovana procjena rizika od prirodnih nepogoda (npr. poplava, vjetrova, lavina požara, klizišta itd.) i eventualnog negativnog uticaja na šumsku infrastrukturu, resurse i lokalno stanovništvo, koja uključuje tip, učestalost, intenzitet i nivo uticaja prirodnih nepogoda - Planovi gospodarenja šumskim resursima Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume Konsultacije sa: - Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa
Indikator 10.9.2 Aktivnosti gospodarenja ublažavaju utjecaje pod 10.9.1 Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Dokazi o planiranim i primijenjenim mjerama za ublažavanje potencijalnih negativnih utjecaja prirodnih nepogoda

- Planovi gospodarenja šumskim resursima Provjera terenske primjene mjera za ublažavanje potencijalnih negativnih utjecaja prirodnih nepogoda Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Indikator 10.9.3 Provedena je procjena rizika za aktivnosti gospodarenja koje mogu povećati frekvenciju, distribuciju ili jačinu onih prirodnih nepogoda na koje mogu utjecati aktivnosti gospodarenja. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Dokumentovana procjena rizika za aktivnosti gospodarenja koje mogu povećati frekvenciju, distribuciju ili jačinu onih prirodnih nepogoda (npr. poplave, požari, klizišta itd.) na koje mogu utjecati aktivnosti gospodarenja Provjera na terenu uticaja primijenjenih aktivnosti gospodarenja na stabilnost šuma u odnosu na prirodne nepogode Razgovor sa: - Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume
Indikator 10.9.4 Aktivnosti gospodarenja se prilagođavaju i/ili su razvijene i implementirane mjere koje smanjuju identificirane rizike. Verifikatori: Provjera na terenu primjene prilagođenih aktivnosti gospodarenja i mjera za smanjenje rizika od negativnog uticaja prirodnih nepogoda
Kriterij 10.10 Organizacija mora upravljati infrastrukturnim razvojem, transportom i uzgajanjem šuma na način da su vodni resursi i zemljišta zaštićeni i spriječeno, ublaženo i/ili popravljeno uznemiravanje ili nanošenje štete rijetkim i ugroženim vrstama, staništima, ekosistemima i vrijednostima pejzaža. (C6.5 P&C V4)
Indikator 10.10.1 Upravlja se razvijanjem, održavanjem i korištenjem šumske infrastrukture, kao i transportnim aktivnostima kako bi se zaštitile okolišne vrijednosti identificirane u Kriteriju 6.1. Verifikatori: Provjera dokumentacije: - Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na planove i mape šumske infrastrukture, komunikacija i transporta) - Procjena uticaja na okoliš izgradnje šumske infrastrukture i korištenja šumskih transportnih sredstava Provjera na terenu primjene mjera i aktivnosti gospodarenja koje zadovoljavaju Indikator 10.10.1 (npr. u kojoj mjeri šumski putevi i vlake ugrožavaju vodene resurse, ima li erozionih procesa na tlu i na šumskoj transportnoj infrastrukturi, ima li mehaničkih oštećenja dubućih stabala i podmlatka i sl.)

Indikator 10.10.2 Aktivnostima na uzgajanju šuma se upravlja na način da se osigura zaštita okolišnih vrijednosti identificiranih u Kriteriju 6.1.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na planove uzgajanja i iskorištavanja šuma, te doznaku stabala)

Provjera na terenu aktivnosti uzgajanja i iskorištavanja šuma (npr. koje tehnologije i tehnike se koriste u svrhu minimalnog narušavanja puteva, tla, staništa i biljaka, primjena animala i žičara gdje je to nužno itd.)

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Konsultacije sa interesnim grupama

Indikator 10.10.3 Uznemiravanje ili štete na vodenim tokovima, vodenim površinama, zemljištima, rijetkim i ugroženim vrstama, staništima, ekosistemima i vrijednostima pejzaža se sprečavaju, ublažavaju ili popravljaju pravovremeno i prilagođavaju se aktivnosti gospodarenja kako bi se spriječile dalja šteta.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije:

- Planovi, projekti i programi usmjereni na sprečavanje, ublažavanje i popravljavanje negativnih uticaja aktivnosti gospodarenja na biodiverzitet, okolišne i pejzažne vrijednosti.

Provjera na terenu realizovanih planova, projekata i programa (npr. prevencija erozionih procesa, obnova staništa, sanacija vodenih tokova i sl.)

Razgovor sa:

- Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume

Konsultacije sa:

- Konsultacije sa interesnim grupama

Kriterij 10.11. Organizacija mora upravljati aktivnostima povezanim sa sječom i korištenjem drvnih i nedravnih proizvoda iz šume na način da se zaštite okolišne vrijednosti, smanji trgovina otpadom i izbjegne šteta drugim proizvodima i uslugama. (C5.3 i C6.5 P&C V4)

Indikator 10.11.1 Implementiraju se prakse iskorištavanja šuma i korištenja drvnih i nedravnih proizvoda na način da se štite okolišne vrijednosti identificirane u Kriteriju 6.1.

Verifikatori:

Provjera dokumentacije

- Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na planove iskorištavanja šuma i nedravnih proizvoda)
- HCVF elaborati

Provjera na terenu postojanja šteta na okolišnim vrijednostima uzrokovanih aktivnostima gospodarenja - Konsultacije sa interesnim grupama
Indikator 10.11.2 Prakse iskorištavanja šuma optimiziraju korištenje šumskih proizvoda i materijala koji se mogu prodati Verifikatori: Provjera dokumentacije - Podaci o obuci uposlenika u vezi optimalnog korištenje šumskih proizvoda i materijala koji se mogu prodati - Dokumenti koji pokazuju da su prakse iskorištavanja šuma usmjerene na optimiziranje korištenja šumskih proizvoda (npr. iskazi sječa, otpremnice, transportan dokumentacija i sl.) Provjera na terene praksi iskorištavanja šuma (npr. da li je drvo izvučeno na vrijeme iz sječine i otpremljeno na vrijeme sa stovarišta, ima li šteta na dubećim stablima, ostaje li u sastojini posječeno a neiskorišteno drvo koje se može prodati i sl.)
Indikator 10.11.3 Ostavlja se dovoljna količina mrtve i raspadajuće biomase i održava se struktura šuma kako bi se zaštitile okolišne vrijednosti. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na planove iskorištavanja šuma i podatke o doz-naci) Terenska provjera ostavljenog mrtvog drveta i stabala, te raspadajuće biomase u sastojini poslije sječe
Indikator 10.11.4 Prakse iskorištavanja šuma izbjegavaju štete na preostalim dubećim stablima, ostatcima drveta na zemlji i drugim okolišnim vrijednostima. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Planovi gospodarenja šumskim resursima (fokus na planove iskorištavanja šuma) Terenska provjera intenziteta šteta na preostalim dubećim stablima i drugim okolišnim vrijednostima
Kriterij 10.12. Organizacija mora odlagati otpadne materijale na okolišno prihvatljiv način. (C6.7 P&C V4)
Indikator 10.12.1 Prikupljanje, čišćenje, transport i odlaganje svih otpadnih materijala se provodi na okolišno prihvatljiv način koji štiti okolišne vrijednosti identificirane u Kriteriju 6.1. Verifikatori: Provjera dokumentacije - Plan ili procedura upravljanja otpadnim materijalima (npr. gorivom, korištenim uljima i mazivima i sl.) koja onemogućava onečišćenje tla i vode otpadnim materijalom - Dokazi (zapisnici, instrukcije, obrasci, naredbe i sl.) o primjeni plana ili procedure upravljanja otpadnim materijalima Terenska provjera primjene plan ili procedure upravljanja otpadnim materijalima, prisustva otpadnog materijala u šumi i radilištima i provjera načina bezbijednog rukovanja, transporta i odlaganja otpada (npr. oprema i način za prikupljanje i odlaganje otpada, način zamjene ulja i dosipanja goriva, korištenje absorbenata i sl.)

9. Aneksi

Aneks A: Lista primjenjivih zakona, obavezujućih stručnih uputstava, pravnih i običajnih prava na svim nivoima vlasti u BiH, uključujući međunarodne ugovore, konvencije i sporazume ratificirane od strane BiH

Registar zakona i podzakona primjenjivih u sektoru šumarstva u Hercegbosanskom kantonu		
RB	Naziv zakona ili propisa	Naziv i broj službenih novina
1.	Zakon o šumama Hercegbosanske županije	Narodne novine HBŽ broj 04/14
2.	Uredba o šumama	Sl.novine FBIH broj 83/09; 26/10; 38/10; 60/11;
3.	Zakon o vodama	Sl.novine FBIH broj 70/06
4.	Zakon o zaštiti zraka	Sl.novine FBIH broj 33/03; 04/10
5.	Zakon o upravljanju otpadom	Sl.novine FBIH broj 33/03; 72/09
6.	Zakon o zaštiti okoliša	Sl.novine FBIH broj 33/03; 38/09
7.	Zakon o zaštiti prirode	Sl.novine FBIH broj 33/03
8.	Zakon o fondu za zaštitu okoliša Federacije BiH	Sl.novine FBIH broj 33/03
9.	Zakon o zaštiti zdravlja bilja	Sl.glasnik BiH broj 23/03
10.	Zakon o sjemenu, sadnom materijalu šumskih i hortikulturnih vrsta drveća i grmlja	Sl.novine FBIH broj 71/05; 8/10
11.	Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća	Sl.novine FBIH broj 39/03; 22/06; 43/10
12.	Zakon o priznavanju i zaštiti sorti poljoprivrednog i šumskog bilja	Sl.novine FBIH broj 31/00
13.	Zakon o građevnom zemljištu Federacije BiH	Sl.novine FBIH broj 67/05
14.	Zakon o lovstvu	Sl.novine FBIH broj 4/06; 04/10; 8/10; 81/14
15.	Zakon o slatkovodnom ribarstvu	Sl.novine FBIH broj 64/04
16.	Zakon o gospodarskim društvima	Sl.novine FBIH broj 81/15
17.	Zakon o javnim poduzećima u Federaciji Bosne i Hercegovine	Sl.novine FBIH broj 8/05; 81/08; 22/09; 109/12
18.	Zakon o javnim nabavama Bosne i Hercegovine	Sl.glasnik BiH broj 39/14;
19.	Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine	Sl.novine FBIH broj 12/03; 34/03
20.	Zakon o sukobu interesa u organima vlasti Bosne i Hercegovine	Sl.glasnik BiH broj 70/08
21.	Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine	Sl.glasnik BiH broj 13/02; 48/08; 63/08 18/12; 63/08; 10/13
22.	Zakon o uvjetima i načinu obavljanja djelatnosti rezanja drveta	Sl.novine FBIH broj 27/97; 25/06; 91/15
23.	Zakon o radu	Sl.novine FBIH broj 43/99; 32/00, 29/03
24.	Zakon o zaštiti na radu HBŽ-a	Narodne novine HBŽ broj 1/13
25.	Zakon o zaštiti na radu	Sl.list SR BiH broj 22/90
26.	Zakon o donacijama poduzeća u javnom vlasništvu ili pod javnom kontrolom F BiH	Sl.novine FBIH broj 13/03
27.	Zakon o upošljavanju stranaca	Sl.novine FBIH broj 8/99
28.	Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na razini Federacije BiH	Sl.novine FBIH broj 2/06; 72/07; 32/08

29.	Zakon o porezu na dodanu vrijednost	Sl.glasnik BiH broj 9/05; 35/05; 100/08
30.	Zakon o porezu na dobit poduzeća	Sl.novine FBIH broj 97/07;
31.	Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju	Sl.novine FBIH broj 29/98;49/00; 32/01; 73/05; 59/06; 4/09
32.	Zakon o zdravstvenom osiguranju	Sl.novine FBIH broj 30/97; 7/02; 70/08; 48/11
33.	Zakon o lokalnoj samoupravi RS	Sl. novine broj 97/16
34.	Pravilnik o načinu utvrđivanja naknade štete počinjeni šumama u društvenoj svojini	Sl.novine SRBIH broj 23/78
35.	Pravilnik o načinu obilježavanja granica državnih šuma i šumskog zemljišta, o vrsti postavljenju graničnih	Sl.novine FBIH broj 55/02
36.	Pravilnik o elementima za izradu šumskogospodarskih osnova	Sl.novine FBIH broj 60/02
37.	Pravilnik o načinu odabira, doznaci i sječi stabala ili površina za sječu	Sl.novine FBIH broj 62/02
38.	Pravilnik o obujmu mjera o uspostavi i održavanju šumskog reda i način njihove provedbe	Sl.novine FBIH broj 62/02
39.	Pravilnik o zadacima čuvara šuma, načinu izvršenja zadataka, obliku i sadržaju legitimacije čuvar šuma kriterija za utvrđivanje veličine čuvarskog rajona	Sl.novine FBIH broj 62/02
40.	Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati izvođači radova u šumarstvu	Sl.novine FBIH broj 02/03; 48/03
41.	Pravilnik o katastru šuma	Sl.novine FBIH broj 60/03
42.	Pravilnik o načinu žigosanja, obrojčavanja, premjeravanju, sadržaju i načinu izdavanja otpremnog iskaza za drvo	Sl.novine FBIH broj 11/04; 30/05
43.	Pravilnik o procedurama i vremenskim ograničenjima za prodaju šume, pravu prvenstva kupovine i uvjetima za zamjenu šume	Sl.novine FBIH broj 19/04
44.	Pravilnik o sadržini planova za zaštitu od šumskog požara	Sl.novine FBIH broj 21/04
45.	Pravilnik o načinu vođenja knjiga i registara evidencija	Sl.novine FBIH broj 58/04
46.	Pravilnik o uzgoju, iskorištavanju skupljanju i prometu sekundarnih šumskih proizvoda	Sl.novine FBIH broj 66/05
47.	Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja registra šumskog hortikulturnog sjemena i šumskog hortikulturnog sadnog materijala	Sl.novine FBIH broj 27/06
48.	Model Statuta javnog poduzeća	Sl.novine FBIH broj 29/05
49.	Model Etičkog kodeksa za javna poduzeća	Sl.novine FBIH broj 29/05
50.	Zakon o vijeću uposlenika	Sl.novine FBIH broj 38/04
51.	Opći kolektivni ugovor za teritorij Federacije Bosne i Hercegovine	Sl.novine FBIH broj 54/05; 62/08
52.	Kolektivni ugovor o pravima i obvezama poslodavaca i uposlenika u oblasti šumarstva, prerade drveta i papira u Federaciji BiH	Sl.novine FBIH broj 49/00
53.	Pravilnik o sadržini planova za zaštitu šuma od požara	Narodne novine HBŽ broj 15/14
54.	Pravilnik o obujmu mjera o uspostavi i održavanju šumskog reda i način njihove provedbe	Narodne novine HBŽ broj 15/14
55.	Pravilnik o elementima za izradu, postupku donošenja i reviziju šumsko gospodarskih osnova	Narodne novine HBŽ broj 15/14

56.	Pravilnik o načinu odabira, doznaci i sječi stabala ili površina za sječu	Narodne novine HBŽ broj 15/14
57.	Pravilnik o načinu izvršavanja zadataka, obliku i sadržaju službene iskaznice čuvara šuma, izgledu uniforme i općim kriterijima za utvrđivanje čuvarskih rajona	Narodne novine HBŽ broj 15/14
58.	Pravilnik o načinu obilježavanja granica državnih šuma i šumskog zemljišta, kao i vrsti i postavljanju graničnih znakova	Narodne novine HBŽ broj 15/14
59.	Pravilnik o načinu praćenja zdravstvenog stanja šuma	Narodne novine HBŽ broj 15/14
60.	Pravilnik o načinu utvrđivanja i nadoknadi štete pričinjene u šumama i na šumskom zemljištu (odštetni cjenik)	Narodne novine HBŽ broj 15/14
61.	Pravilnik o načinu vođenja katastra šuma za državne i privatne šume	Narodne novine HBŽ broj 15/14
62.	Pravilnik o načinu žigosanja, obrojčavanja, premjeravanja, sadržaju i načinu izdavanja otpremnog iskaza za drvo	Narodne novine HBŽ broj 15/14
63.	Pravilnik o uvjetima pod kojim se vrši ispaša, žirenje, brst, kresanje grana i lisnika, (pašarenje)	Narodne novine HBŽ broj 15/14
64.	Pravilnik o uzgoju, iskorištavanju, sakupljanju i prometu nedrvnih šumskih proizvoda	Narodne novine HBŽ broj 15/14
65.	Pravilnik o načinu i obliku vođenja knjiga i registara evidencije	Narodne novine HBŽ broj 15/14
66.	Godišnji izvještaj o povredama na radu Šuma Republike Srpske	

Registar zakona i podzakona primjenjivih u sektoru šumarstva u Unsko-sanskom kantonu		
RB	Naziv zakona ili propisa	Naziv i broj službenih novina
1.	Zakon o šumama Uredba o šumama	Sl.novine F BiH broj 20/02, 29/03,37/03 Sl. novine F BiH broj 83/09,26/10,38110
2.	Opći kolektivni ugovor za BiH	Sl. novine F BiH broj 54/05 Odluka vlade 22/08
3.	Kolektivni ugovor granski	Sl. novine F BiH broj 49/00
4.	Zakon o radu	Sl. novine F BiH broj 43/99, 32/00, 29/03
5.	Zakon o javnim preduzećima BiH	Sl. novine F BiH broj 08/05
6.	Zakon o donacijama preduzeća u javnom vlasništvu ili pod javnom kontrolom F BiH	Sl. novine F BiH broj 13/03
7.	Zakon o privrednim društvima	Sl. novine F BiH broj 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 91/07
8.	Zakon o registraciji poslovnih subjekata u F BiH	Sl. novine F BiH broj 27/05, 68/05
9.	Zakon o vijeću zaposlenika	Sl. novine F BiH broj 38/04
10.	Zakon o zdravstvenom osiguranju Odluka upravnog odbora Zavoda za osigura- nje USK	Sl. novine F BiH broj 30/97, 7/02,
11.	Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju	Sl. novine F BiH broj 29/98, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09, 55/12
12.	Krivični zakon Federacije BiH	Sl. novine F BiH broj 36/3, 37/03, 21/04, 69/04, 18/08, 42/10
13.	Zakon o krivičnom postupku Federacije BiH	Sl. novine F BiH broj 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10
14.	Zakon o prekršajima F BiH	Sl. novine F BiH broj 31/03
15.	Zakon o prekršajima kojima se povređuju Federalni propisi	Sl. novine F BiH broj 9/96, 29/00
16.	Zakon o parničnom postupku	Sl. novine F BiH broj 53/03, 73/05
17.	Zakon o sudskim taksama u postupku pred vrhovnim sudom F BiH	Sl. novine F BiH broj 48/99
18.	Zakon o izvršnom postupku	Sl. novine F BiH broj 32/03, 33/06, 39/09
19.	Zakon o vlasničko pravnim odnosima	Sl. novine F BiH broj 06/98, 29/03
20.	Zakon o zemljišnim knjigama F BiH Pravilnik o postupanju u zemljišno knjižnim stvarima	Sl. novine F BiH broj 19/03, 54/04 Sl. novine F BiH broj 5/03, 10/07
21.	Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou F BiH	Sl.novine F BiH broj 02/06
22.	Zakon o javnim nabavkama	Sl.glasnik broj 49/04
23.	Upustvo o primjeni zakona o javnim nabav- kama	Sl.glasnik broj 03/05
24.	Zakon o sudovima u F BiH	Sl.novine F BiH broj 38/05,22/06
25.	Zakon o upravnom postupku	Sl. novine F BiH broj 2/98, 48/99
26.	Zakon o upravnim sporovima	Sl. novine FBIH broj 02/98
27.	Zakon o izmjenama i dopunama zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo	Sl.novine F BiH broj 15/02
28.	Zakon o građenju	Sl.novine F BiH broj 55102 Sl.glasnik USK-a broj 6/05
29.	Zakon o građevinskom zemljištu F BiH	Sl.list SR BiH broj 67/05

30.	Zakon o rudarstvu Zakon o geološkim istraživanjima F BiH Uredba sa zakonskom snagom o rudarstvu	F BiH Sl. novine F BiH broj 26/10 Sl. novine F BiH broj 91/10, 14/10 Sl. list R BiH broj 24/93
31.	Zakon o lovstvu	Sl. novine F BiH broj 4/06, 8/10
32.	Zakon o sjemenu i sadnom materijalu šumskih i hortikulturnih vrsta drveća i grmlja	Sl. novine F BiH broj 71/05, 8/10
33.	Zakon o koncesijama	Sl. novine F BiH broj 40/02, 61/06
34.	Zakon o vještacima	Sl. novine F BiH broj 49/05
35.	Zakon o zaštiti zdravlja biljaka	Sl. glasnik BiH broj 23/03
36.	Zakon o upravljanju otpadom	Sl. novine F BiH broj 33/03
37.	Zakon o zaštiti zraka	Sl. novine F BiH broj 33/03
38.	Zakon o zaštiti voda	Sl. novine F BiH broj 33/03, 54/04
39.	Zakon o zaštiti okoliša	Sl. novine F BiH broj 33/03
40.	Zakon o zaštiti prirode	Sl. novine F BiH broj 33/03
41.	Zakon o eksproprijaciji	Sl. novine broj 70/07, 36/10, 25/12
42.	Zakon o zaštiti na radu	Sl. list SR BiH broj 22/90
43.	Zakon o Fondu za zaštitu okoliša	F BiH Sl. list SR BiH broj 33/00
44.	Zakon o uvjetima i načinu obavljanja djelatnosti rezanja drveta	Sl. list SR BiH broj 27/97, 25/06
45.	Zakon o porezu na promet proizvoda i usluga	Sl. list SR BiH broj 6/95
46.	Zakon o računovodstvu i reviziji u F BiH	Sl. list SR BiH broj 83/09
47.	Zakon o porezu na dodatnu vrijednost	Sl. glasnik broj 9/05, 35/05
48.	Zakon o porezu na plaću Zakon o porezu na imovinu i porezu na naslijeđe i poklone	Sl. novine broj 29/00 Sl. Glasnik USK broj 4/09
49.	Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH	Sl. glasnik BiH broj 28/00
50.	Zakon o Nacionalnom parku «Una»	Sl. novine F BiH broj 44/08
51.	Pravilnik o načinu obilježavanja granica državnih šuma i šumskog zemljišta o vrsti i postavljanja graničnih znakova	Sl. novine F BiH broj 55/02
52.	Pravilnik o elementima za izradu ŠGO	Sl. novine FBiH broj 60/02
53.	Pravilnik o načinu žigosanja, obročavanja, premjeravanja i načinu izdavanja otpremnog iskaza	Sl. novine F BiH broj 11/04
54.	Pravilnik o načinu utvrđivanja naknade štete pričinjene u šumama u društvenoj svojini	Sl. novine F BiH broj 23/78, 37/82
55.	Pravilnik o uvjetima koji moraju ispunjavati izvođači radova u šumi	Sl. novine F BiH broj 2/03, 48/03
56.	Pravilnik o procedurama i vremenskim ograničenjima za prodaju šuma, pravu prvenstva, kupovine i uvjetima za zamjenu šume	Sl. novine F BiH broj 19/04
57.	Pravilnik o načinu odabiranja, doznaci i sječi stabala ili površina za sječu	Sl. novine F BiH broj 62/02
58.	Naredba o privremenoj zabrani sječe i prometa voćnih stabala-voćkarica i javora iz državnih i privatnih šuma i posjeda na teritoriji FBiH	Sl. novine F BiH broj 15/03
59.	Odluka o privremenoj zabrani izvoza trupaca iz FBiH	Sl. novine F BiH broj 45/04
60.	Odluka o općim uvjetima prodaje šumskih drvnih sortimenata iz državnih šuma na teritoriji FBiH	Sl. novine F BiH broj 52/09, 25/10
61.	Pravilnik o načinu i obliku vođenja knjiga i registara evidencije	Sl. novine F BiH broj 58/04

62.	Pravilnik o zadacima čuvara šuma načinu izvršavanja zadataka obliku i sadržaja legitimacije čuvara i kriterijima za utvrđivanje veličine čuvarskog reona	Sl.novine F BiH broj 62/02
63.	Pravilnik o obimu mjera o uspostavljanju i održavanju šumskog reda i način njihovog provođenja	Sl. list SR BiH broj 62/02
64.	Pravilnik o katastru šuma	Sl.novine F BiH broj 60/03
65.	Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja Registra šumskog i hortikulturnog sjemena šumskog i hortikulturnog sadnog materijala	Sl.novine F BiH broj 28/06
66.	Pravilnik o načinu i metodologiji provođenja stručnog pregleda nad proizvodnjom sjemena	Sl.novine F BiH broj 81/06
67.	Pravilnik o kvalitetu, pakovanja i deklarisanju šumskog i hortikulturnog sjemena	Sl.novine F BiH broj 14/07
68.	Pravilnik o sadržaju i načinu izdavanja uvjerenja i obliku, sadržaju i načinu vođenja evidencije o porijeklu sjemena	Sl.novine F BiH broj 16/07
69.	Pravilnik o načinu pakiranja, plombiranja i deklarisanja šumskog i hortikulturnog sadnog materijala	Sl.novine F BiH broj 79/07
70.	Pravilnik o sadržaju, obliku i način vođenja evidencije o pregledanoj rasadničkoj proizvodnji prema vrsti, količini, starosti i načinu uzgoja šumskih i hortikulturnih sadnica	Sl.novine F BiH broj 19/0
71.	Pravilnik o registru novostvorenih domaćih sorti i evidenciji stranih sorti poljoprivrednog i šumskog bilja	Sl.novine F BiH broj 38/01
72.	Pravilnik o lovočuvarskoj službi	Sl.novine F BiH broj 63/06
73.	Pravilnik o programu, uslovima i načinu polaganja lovačkog ispita	Sl.novine F BiH broj 63/06
74.	Pravilnik o stručnoj službi za provedbu LGO	Sl.novine F BiH broj 63/06
75.	Pravilnik o uvjetima gospodarenja lovištima	Sl.novine F BiH broj 63/06
76.	Pravilnik o sadržaju, načinu i nositeljima izrade, odnosno odobravanja lovno-gospodarske osnove, godišnjeg i privremenog plana gospodarenjem lovištem	Sl.novine F BiH ,broj 63/06
77.	Naredba o privremenoj zabrani lova ptica selica	Sl.novine F BiH broj 61/05
78.	Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad sarno ako imaju okolin-sku dozvolu	Sl.novine F BiH broj 19/04
79.	Pravilnik o uzgoju, iskorištavanju, sakupljanju i prometu sekundarnih šumskih proizvoda	Sl.novine F BiH broj 66/05
80.	Pravilnik o postepenom isključivanju supstanci koje oštećuju ozonski omotač	Sl.novine F BiH broj 19/05
81.	Pravilnik o donošenju najboljih raspoloživih tehnika kojima se postižu standardi kvalitete okoliša	Sl.novine F BiH broj 92/07
82.	Pravilnik o eko-oznakama i načinu upravljanja eko-oznakama	Sl.novine F BiH broj 92/07
83.	Pravilnik o načinu vođenja registra zaštićenih područja	Sl.novine F BiH broj 69/06

84.	Pravilnik o zaštitnim zonama i. zaštitnim mjerama izvorišta »Okašnica« za snadbjevanje vodom Ključa	Sl.novine F BiH broj 2/08
85.	Pravilnik o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu plaće za vrijeme privremene spriječenosti za rad osiguranja	Sl.glasnik USK-a broj 1/03
86.	Pravilnik o licenci za obavljanje javnog prijevoza u unutrašnjem cestovnom prometu	Sl.novine F BiH broj 46/06
87.	Pravilnik o postupku direktnog sporazumu	Sl. novine F BiH broj 53/06
88.	Pravilnik o sadržaju planova za zaštitu suma od požara	Sl.novine broj 21/04
89.	Pravilnik o mjerama zaštite od požara šuma i usjeva	Sl.list SR BiH broj 44/88
90.	Pravilnik o zaštiti na radu u šumarstvu	Sl.list SR BiH broj 20/85
91.	Pravilnik o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini	Sl.list SR BiH broj 28/79
92.	Pravila o postupku dodjele koncesije	Sl.novine F BiH broj 68/06
93.	Jedinstvena pravila za izradu pravnih propisa u institucijama BiH	Sl.glasnik BiH broj 11/05
94.	Uredba o naknadama za putne troškove	Sl.list R BiH broj 7/95
95.	Upustvo o načinu obračuna i uplati posebnog poreza za zaštitu od prirodnih i dr. Uputstvo o načinu, obliku i sadržaju obrasca za prijavu sječe	Sl.novine F BiH broj 44/04 Sl.novine F BiH broj 5/03
96.	Pravilnik o plaćanju javnih prihoda budžeta	Sl.novine F BiH broj 29/06, 46/06
97.	Odluka o primjeni MRS i MSFI	Sl.novine F BiH broj 73/05
98.	Odluka o utvrđivanju područja sliva rijeke Une područjem posebnih obilježja od značaja za FBiH	Sl.novine F BiH broj 32/04, 80/07
99.	Godišnji izvještaj o povredama na radu Šuma Republike Srpske	
100.	Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH	Sl. novine 49/06

Registar zakona i podzakona primjenjivih u sektoru šumarstva u Hercegovačko-neretvanskom kantonu		
RB	Naziv zakona ili propisa	Naziv i broj službenih novina
1	Zakon o šumama	Sl.novine FBIH broj 20/02, 29/03 i 37/04
2	Uredba o šumama	Sl.novine FBIH broj 83/09; 26/10; 38/10; 60/11;
3	Zakon o vodama	Sl.novine FBIH broj 70/06
4	Zakon o zaštiti zraka	Narodne novine HNŽ/K broj 7/14
5	Zakon o upravljanju otpadom	Sl.novine FBIH broj 33/03; 72/09
6	Zakon o zaštiti okoliša	Narodne novine HNŽ/K broj 7/04
7	Zakon o fondu za zaštitu okoliša HNŽ/K	Narodne novine HNŽ broj 6/12
8	Zakon o zaštiti prirode	Narodne novine HNŽ/K broj 3/05
9	Zakon o fondu za zaštitu okoliša Federacije BiH	Sl.novine FBIH broj 33/03
10	Zakon o zaštiti zdravlja bilja	Sl.glasnik BIH broj 23/03
11	Zakon o sjemenu, sadnom materijalu šumskih i hortikulturnih vrsta drveća i grmlja	Sl.novine FBIH broj 71/05; 8/10
12	Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća	Sl.novine FBIH broj 39/03; 22/06; 43/10
13	Zakon o priznavanju i zaštiti sorti poljoprivrednog i šumskog bilja	Sl.novine FBIH broj 31/00
14	Zakon o građevnom zemljištu Federacije BiH	Sl.novine FBIH broj 67/05
15	Zakon o lovstvu	Sl.novine FBIH broj 4/06; 04/10; 8/10; 81/14
16	Zakon o slatkovodnom ribarstvu	Sl.novine FBIH broj 64/04
17	Zakon o gospodarskim društvima	Sl.novine FBIH broj 81/15
18	Zakon o javnim poduzećima u Federaciji Bosne i Hercegovine	Sl.novine FBIH broj 8/05; 81/08; 22/09; 109/12
19	Zakon o javnim nabavama Bosne i Hercegovine	Sl.glasnik BIH broj 39/14;
20	Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine	Sl.novine FBIH broj 12/03; 34/03
	Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tje-lima županijske uprave	Narodne novine HNŽ/K broj 4/98,1/02 i 4/07
21	Zakon o sukobu interesa u organima vlasti BiH	Sl.glasnik BIH broj 70/08
22	Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine	Sl.glasnik BIH broj 13/02; 48/08; 63/08 18/12; 63/08; 10/13
23	Zakon o uvjetima i načinu obavljanja djelatnosti rezanja drveta	Sl.novine FBIH broj 27/97; 25/06; 91/15
24	Zakon o radu	Sl.novine FBIH broj 43/99; 32/00,29/03
25	Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu	Sl.novine FBIH broj 64/09
26	Zakon o zaštiti na radu	Sl.list SR BIH broj 22/90
27	Zakon o donacijama poduzeća u javnom vlasništvu ili pod javnom kontrolom Federacije BiH	Sl.novine FBIH broj 13/03
28	Zakon o upošljavanju stranaca	Sl.novine FBIH broj 8/99
29	Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na razini Federacije Bosne i Hercegovine	Sl.novine FBIH broj 2/06; 72/07; 32/08
30	Zakon o prostornom uređenju	Narodne novine HNŽ/K broj 4/04 i 4/14
31	Zakon o koncesijama HNŽ	Narodne novine HNŽ/K broj 1/13
32	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama HNŽ	Narodne novine HNŽ/K broj 7/16
33	Zakon o uvjetima i načinu obavljanja djelatnosti rezanja drveta	Sl.novine FBIH broj 27/97, 25/06 i 91/15
34	Zakon o porezu na dodanu vrijednost	Sl.glasnik BIH broj 9/05; 35/05; 100/08

35	Zakon o porezu na dobit poduzeća	Sl.novine FBiH broj 97/07;
36	Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju	Sl.novine FBiH broj 29/98;49/00; 32/01; 73/05; 59/06; 4/09
37	Zakon o zdravstvenom osiguranju	Sl.novine FBiH broj 30/97; 7/02; 70/08; 48/11
38	Pravilnik o načinu utvrđivanja naknade štete počinjeni šumama u društvenoj svojini	Sl.novine SRBIH broj 23/78
39	Pravilnik o načinu obilježavanja granica državnih šuma i šumskog zemljišta, o vrsti postavljenju graničnih	Sl.novine FBiH broj 55/02
40	Pravilnik o elementima za izradu šumskogospo- darskih osnova	Sl.novine FBiH broj 60/02
41	Pravilnik o načinu odabira, doznaci i sječi stabala ili površina za sječu	Sl.novine FBiH broj 62/02
42	Pravilnik o obujmu mjera o uspostavi i održava- nju šumskog reda i način njihove provedbe	Sl.novine FBiH broj 62/02
43	Pravilnik o zadacima čuvara šuma, načinu izvr- šenja zadataka, obliku i sadržaju legitimacije ču- var šuma kriterija za utvrđivanje veličine čuvar- skog rajona	Sl.novine FBiH broj 62/02
44	Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati iz- vođači radova u šumarstvu	Sl.novine FBiH broj 02/03; 48/03
45	Pravilnik o katastru šuma	Sl.novine FBiH broj 60/03
46	Pravilnik o načinu žigosanja, obrojčavanja, prem- jeravanju, sadržaju i načinu izdavanja otpremnog iskaza za drvo	Sl.novine FBiH broj 11/04; 30/05
47	Pravilnik o procedurama i vremenskim ograniče- njima za prodaju šume, pravu prvenstva kupo- vine i uvjetima za zamjenu šume	Sl.novine FBiH broj 19/04
48	Pravilnik o sadržini planova za zaštitu od šum- skog požara	Sl.novine FBiH broj 21/04
49	Pravilnik o načinu vođenja knjiga i registara evi- dencija	Sl.novine FBiH broj 58/04
50	Pravilnik o uzgoju, iskorištavanju skupljanju i pro- metu sekundarnih šumskih proizvoda	Sl.novine FBiH broj 66/05
51	Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja regi- stra šumskog hortikulturnog sjemena i šumskog hortikulturnog sadnog materijala	Sl.novine FBiH broj 27/06
52	Model Statuta javnog poduzeća	Sl.novine FBiH broj 29/05
53	Model Etičkog kodeksa za javna poduzeća	Sl.novine FBiH broj 29/05
54	Zakon o vijeću uposlenika	Sl.novine FBiH broj 38/04
55	Opći kolektivni ugovor za teritorij Federacije Bo- sne i Hercegovine	Sl.novine FBiH broj 54/05; 62/08
56	Kolektivni ugovor o pravima i obvezama poslođa- vaca i uposlenika u oblasti šumarstva, prerade drveta i papira u Federaciji Bosne i Hercegovine	Sl.novine FBiH broj 49/00
57	Godišnji izvještaj o povredama na radu Šuma Republike Srpske	
58	Zakon o principima lokalne samouprave u Fede- raciji BiH	Sl. novine 49/06

Registar zakona i podzakona primjenjivih u sektoru šumarstva u Zeničko-dobojskom kantonu		
RB	Naziv zakona ili propisa	Naziv i broj službenih novina
1.	Zakon o šumama Zeničko-dobojskog kantona	Službene novine ZDK broj 8/13
2.	Zakon o javnim poduzećima FBiH	Službene novine FBiH broj 8/05, 81/08 i 22/09 109/12
3.	Zakon o privrednim društvima FBiH	Službene novine FBiH broj 81/15
4.	Zakon o donacijama poduzeća u javnom vlasništvu ili pod kontrolom FBiH	Službene novine FBiH broj 13/03
5.	Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH	Službene novine FBiH broj 27/05, 68/05
6.	Zakon obligacionim odnosima	Služebni list SFRJ br. 29/78, 39/85, 57/89, Službeni list SR BiH broj 2/92, 13/93, 13/94, Službene novine FBiH broj 29/03
7.	Zakon o sjemenu i sadnom materijalu šumskih i hortikulturnih vrsta drveća	Službene novine FBiH broj 71/05 i 8/10
8.	Zakon o lovstvu	Službene novine FBiH broj 4/06, 04/10, 8/10 i 81/14
9.	Zakon o javnim nabavkama BiH	Službene glasnik BiH broj 39/14
10.	Zakon o radu FBiH	Službene novine FBiH broj 26/16
11.	Zakon o vijeću zaposlenika FBiH	Službene novine FBiH broj 38/04
12.	Zakon o MIO/PIO	Službene novine FBiH broj 29/98, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09, 55/12
13.	Zakon o jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa	Službene novine FBiH broj 42/09 i 109/12
14.	Zakon o zdravstvenom osiguranju	Službene novine Federacije BiH", broj 30/97, 7/02, 70/08, 48/11
15.	Zakon o doprinosima	Službene novine Federacije BiH", broj 35/98, 54/00, 16/01, 1/02, 17/06, 14/08 / 91/15
16.	Zakon o porezu na dohodak	Službene novine FBiH broj 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13
17.	Zakon o zaštiti na radu	Sl. List SR BiH broj 22/90
18.	Zakon o zaštiti od požara i FBiH	Službene novine FBiH broj 64/09
19.	Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu ZDK	Službene novine ZDK broj 5/11
20.	Zakon o slobodi pristupa informacijama	Službene novine Federacije BiH", broj 32/01, 48/11
21.	Zakon o agencijama i unutrašnjim službama zaštite za zaštitu ljudi i imovine	Službene novine FBiH broj 78/08 i 67/13
22.	Zakon o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije FBiH	
23.	Zakon nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije ZDK	
24.	Krivični zakon FBiH	Službene novine FBiH broj 36/03/, 37/03, 21/04, 69/04, 18/08, 42/10
25.	Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine	Sl. novine F BiH br.35/03,37/03,56/03, 78/04, 28/15, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10
26.	Zakon o parničnom postupku FBiH	Službene novine FBiH broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15
27.	Zakon o prekršajima FBiH	Službene novine FBiH broj 63/14
28.	Zakon u sudovima u FBiH	Službene novine FBiH broj 38/05, 22/06 i 63/10, br. 72/10, 7/13, 52/14
29.	Zakon upravnom postupku FBiH	Službene novine FBiH broj 2/98 i 48/99

30.	Zakon o izvršnom postupku	Službene novine FBiH broj 32/03, 33/06, 39/09
31.	Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH	Službene novine FBiH broj 27/05 i 68/05
32.	Zakon o zemljišnim knjigama FBiH	Službene novine FBiH broj 19/03, 54/04,
33.	Zakon o stvarnim pravima FBiH	Službene novine FBiH broj 66/13 i 100/13
34.	Zakon upravnim sporovima FBiH	Službene novine FBiH broj 11/05
35.	Zakon o vodama FBiH	Službene novine FBiH broj 70/06
36.	Zakon o vodama ZDK	Službene novine ZDK broj 17/07
37.	Zakon o rudarstvu FBiH	Službene novine FBiH broj 26/10
38.	Zakon o porezu na dodanu vrijednost BiH	Službeni glasnik BiH broj 9/05, 35/05, 100/08
39.	Zakon o računovodstvu i reviziji	„Službene novine FBiH“, br. 83/09
40.	Zakon o poreznoj upravi	(Službene novine FBiH, broj: 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15)
41.	Zakon o visini zatezne kamate na javne prihode	Službene novine Federacije BiH“, broj 48/01, 52/01, 42/06, 86/15
42.	Zakon o finansijskom poslovanju	Službene novine FBiH broj 48/16
43.	Zakon o porezu na dobit	Službene novine FBiH“, broj 15/16
44.	Zakon o zaštiti zraka	Službene novine FBiH broj 33/03, 04/10
45.	Zakon o upravljanju otpadom	Službene novine FBiH broj 33/03, 72/09
46.	Zakon o zaštiti okoliša	Službene novine FBiH broj 33/03, 38/09
47.	Zakon o zaštiti zdravlja bilja	Službene novine FBiH broj 23/03
48.	Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća	Službene novine FBiH broj 39/03, 22/06, 43/10
49.	Zakon u uvjetima i načinu obavljanja djelatnosti rezanja drveta	Službene novine FBiH broj 27/97, 25/06, 91/15
50.	Zakon o ministarkom, vladinim i drugim imenovanjima FBiH	Službene novine FBiH broj 12/03, 34/03
51.	Uredba o vršenju ovlaštenja Zeničko-dobojskog kantona u privrednim društvima sa učešćem državnog kapitala	Službene novine ZDK broj 13/13
52.	Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u Federaciji BiH	Sl. Novine F BiH broj 70/08
53.	Zakon o proglašenju spomenika prirode „Tajan“	Službene novine ZDK broj 3/08
54.	Odluka Vlade Federacije BiH o načinu prodaje šumskih drvnih sortimenata porijeklom iz državnih šuma na teritoriji Federacije BiH	(„Službene novine Federacije BiH“, broj 52/09)
55.	P r a v i l n i k o čuvanju šuma	Službene novine ZDK broj 13/13
56.	Odluka o načinu pretvaranja šumskog zemljišta u građevinsko	Sužbene novine FBiH broj 108/12
57.	Odluka o izradi, sadržaju i primjeni šumsko-gospodarskih osnova	Službene novine F BiH broj 15/12
58.	Odluka o uslovima i načinu davanja šumskog zemljišta u državnom vlasništvu u zakup i uspostavi prava služnosti	Službene novine ZDK broj _____
59.	P r a v i l n i k o načinu obilježavanja granica državnih šuma i šumskog zemljišta, o vrsti i postavljanju graničnih znakova	Službene novine ZDK broj 13/13
60.	Pravilnik o načinu žigosanja, obrojčavanja, premjeravanja, sadržaju i načinu izdavanja otpremnog iskaza za drvo	Službene novine ZDK broj 13/13

61.	Pravilnik o procedurama i vremenskim ograničenjima za prodaju šume, pravu prvenstva kupovine i uvjetima za zamjenu šume	Službene novine ZDK broj 13/13, 01/15
62.	Pravilnik o sadržaju planova za zaštitu šuma od požara	Službene novine ZDK broj 13/13
63.	Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati izvođači radova u šumarstvu	Službene novine ZDK broj 13/13
64.	Pravilnik o uzgoju, iskorištavanju, sakupljanju i prometu sekundarnih šumskih proizvoda	Službene novine ZDK broj 13/13
65.	Pravilnik o obimu mjera o uspostavljanju i održavanju šumskog reda i način njihovog provođenja	Službene novine ZDK broj 13/13
66.	Pravilnik o sadržaju i postupku izrade šumsko-privrednih osnova za državne i privatne šume	Službene novine ZDK broj 13/13
67.	Pravilnik o načinu i obliku vođenja knjiga i registara evidencije	Službene novine ZDK broj 13/13
68.	Pravilnik o načinu odabiranja, doz naci i sječi stabala ili površina za sječu	Službene novine ZDK broj 13/13
69.	Pravilnik o načinu obračunavanja štete za oštećene ili posječene šumske proizvode	Službene novine ZDK broj 12/13
70.	Pravilnik o katastru šuma	Službene novine ZDK broj 12/13
71.	Pravilnik o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnadbjevanje stanovništva	Službene novine FBiH broj 88/12
72.	Pravilnik o sadržaju, obliku, uslovima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata	Sl. Novine F BiH broj 31/15
73.	Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja registara šumskog i hortikulturnog sjemena i šumskog i hortikulturnog sadnog materijala	Službene novine FBiH broj 27/06
74.	Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja evidencije o pregledanoj rasadničkoj proizvodnji prema vrsti, količini, starosti i načinu uzgoja šumskih i hortikulturnih sadnica	Službene novine FBiH broj 19/08
75.	Godišnji izvještaj o povredama na radu Šuma Republike Srpske	
76.	Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH	Sl. novine 49/06

Registar zakona i podzakona primjenjivih u sektoru šumarstva u Tuzlanskom kantonu		
BOSNA I HERCEGOVINA		
RB.	Naziv zakona ili propisa	Naziv i broj službenih novina
1	Zakon o porezu na dodanu vrijednost	9/05, 35/05
2	Zakon o javnim nabavkama	39/14, 47/14
3	Pravilnik o primjeni Zakona na dodanu vrijednost	93/05, 21/06, 60/06, 6/07
4	Pravilnik o uplaćivanju indirektnih poreza i ostalih prihoda i taksi koje naplaćuje Uprava za indirektno oporezivanje	99/07
5	Pravilnik o postupku direktnog sporazuma	53/06
6	Uputstvo o primjeni zakona o javnim nabavkama	03/05
7	Poslovnik o radu ureda za razmatranje žalbi	100/06, 24/07
8	Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH	16/02
9	Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u BiH	6/06
10	Zakon o deminiranju u Bosni i Hercegovini	05/02
11	Pravilnik o stručnoj spremi, načinu stručnog osposobljavanja i drugim uvjetima, za lica koja mogu vršiti uništavanje neeksploziranih ubojitih sredstava, načinu osiguranja, prijevoza, skladištenja i uništavanja tih sredstava	32/99
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE		
RB.	Naziv zakona ili propisa	Službene novine Federacije BiH broj
1	Zakon o lovstvu	4/06
2	Zakon o sjemenu i sadnom materijalu šumskih i hortikulturnih vrsta drveća i grmlja	71/05
3	Zakon o vodama	70/06
4	Zakon o uslovima rezanja drveta	
5	Zakon o zaštiti voda	33/03
6	Zakon o zaštiti zraka	33/03
7	Zakon o zaštiti okoliša	33/03
8	Zakon o zaštiti prirode	33/03
9	Zakon o privrednim društvima	81/15
10	Zakon o javnim preduzećima	8/05, 81/08, 22/09, 109/12
11	Zakon o radu	26/16
12	Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju	29/98, 32/01, 49/00
13	Zakon o vijeću zaposlenika	38/04
14	Zakon o prljavremenom povoljnom penzionisanju branilaca odbranbeno-oslobodilačkog rata	41/13
15	Krivični zakon Federacije BiH	36/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14
16	Zakon o krivičnom postupku Federacije BiH	35/03, 56/03, 28/05, 59/14
17	Zakon o parničnom postupku	53/03, 73/05, 19/06, 98/15
18	Zakon o vanparničnom postupku	2/98, 39/04, 73/05
19	Zakon o prekršajima	63/14
20	Zakon o izvršnom postupku	32/03, 63/06
21	Zakon o upravnom postupku	2/98, 48/99
22	Zakon o upravnim sporovima	11/05
23	Zakon o organizaciji organa uprave	35/05
24	Zakon o sudovima u Federaciji BiH	38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 7/13, 52/14
25	Zakon o stečajnom postupku	29/03, 33/04, 42/06
26	Zakon o obligacionim odnosima	2/92, 13/93, 13/94, 29/03
27	Zakon o likvidacionom postupku	29/03
28	Zakon o građevinskom zemljištu u Federaciji BiH	25/03

29	Zakon o zakupu poslovnih zgrada i prostorija	„Sl. list SR BiH“ br.33/77, 2/92
30	Zakon o eksproprijaciji	70/07, 36/10,34/16
31	Zakon o stvarnim pravima	66/13, 100/13
32	Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo	27/97,11/98,22/99,7/00,25/01,32/01,61/01,15/02,54/04
33	Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima	11/98,38/98,12/99,27,99,43/99,31/01,56/01,15/02,24/03
34	Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH	83/09
35	Zakon o porezu na dobit	15/16
36	Zakon o porezima na plaću	26/96, 29/00, 54/00, 16/01, 7/02, 27/02, 6/04
37	Zakon o doprinosima	35/98, 54/00,16/01, 37,01, 1/02, 17/06
38	Zakon o finansijskom poslovanju	2/95,13/00, 29/00
39	Zakon o čeku	32/00
40	Zakon o mjenici	32/00
41	Model Statuta javnog preduzeća	29/05
42	Standardi upravljanja dioničkim društvom	32/01
43	Pravila upravljanja dioničkim društvom	24/06
44	Odluka o standardnoj kvalifikaciji djelatnosti u Federaciji BiH	40/04
45	Odluka o standardnoj klasifikaciji zanimanja u Feder. BiH	40/04
46	Opći kolektivni ugovor za teritoriju Federacije BiH	54/05
47	Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavca i uposlenika u oblasti šumarstva, preradi drveta i papira u F BiH	49/00
48	Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja prekršajne evidencije	50/07
49	Pravilnik o primjeni odredaba Zakona o porezu na dobit privrednih društava	31/98, 36/98, 4/01, 4/03
50	Odluka o visini i načinu obračuna amortizacije i revalorizacije stalnih sredstava koji se priznaju u rashodu u poreznom bilansu	27/98,24/99
51	Uputstvo o načinu obračunavanja i plaćanja poreza na plaću	37/02, 30/05
52	Uputstvo o načinu obračunavanja i uplati doprinosa	10/02
53	Pravilnik o postupku podnošenja poreznih prijava	66/02, 54/03, 74/04
54	Uputstvo o načinu sačinjavanja i dostavljanja specifikacije za isplatu dodatnih primanja	05/07
55	Pravilnik o uslovima za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta voda koje se koriste ili planiraju da koriste za piće	51/02
56	Pravilnik o načinu obilježavanja granica državnih šuma i šumskog zemljišta, o vrsti i postavljanju graničnih znakova	55/02
57	Pravilnik o uzgoju, iskorištavanju, sakupljanju i prometu sekundarnih šumskih proizvoda	66/05
58	Zakon o porezu na dohodak	10/08
59	Zakon o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije	„Sl.list SR BiH“ Broj:42/90, 13/93
60	Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima FBiH	34/03
61	Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH	32/01
62	Zakon o agencijama za zaštitu ljudi i imovine	50/02
63	Naredba o privremenoj zabrani sječe i prometa voćnih stabala – voćkarica i javora iz državnih i privatnih šuma i posjeda na teritoriji F BiH	15/03
64	Zakon o donacijama preduzeća u javnom vlasništvu ili pod javnom kontrolom u federaciji BiH	13/03
65	Pravilnik o sadržaju planova za zaštitu šuma od požara	21/04

66	Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati izvođači radova u šumarstvu	48/03
67	Pravilnik o načinu žigisanja, obročavanju, premjeravanju, sadržaju i načinu izdavanja otpremnog iskaza za drvo	11/04
67	Pravilnik o načinu uplate javnih prihoda proračuna i vanproračunskih fondova na teritoriji Federacije BiH	6/05
68	Uredba sa zakonskom snagom o rudarstvu	„Sl. list R BiH“ broj:24/93
69	Pravilnik o katastru šuma	60/03
70	Pravilnik o elementima za izradu šumskogospodarskih osnova	60/02
71	Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu žigosanja, obročavanja, premjera, sadržaju i načinu izdavanja otpremnog iskaza za drvo	30/05
72	Pravilnik o sadržaju i načinu izrade plana upravljanja zaštićenim područjima	65/06
73	Pravilnik o procedurama i vremenskim ograničenjima za prodaju šume, pravu prvenstva kupovine i uvjetima za zamjenu šume	19/04
74	Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati izvođači radova u šumarstvu	46/03
75	Pravilnik o načinu pakiranja, plombiranja, i deklariranja šumskog i hortikulturnog sadnog materijala	79/07
76	Pravilnik o kvalitetu, pakovanju i deklasiranju šumskog i hortikulturnog sjemena	14/07
77	Pravilnik o načinu i obliku vođenja knjiga i registra evidencije	58/04
78	Pravilnik o obimu mjera o uspostavi i održavanju šumskog reda i način njihove provedbe	62/02
79	Pravilnik o načinu odabiranja, doznaci i sječi stabala ili površina za sječu.	62/02
80	Pravilnik o načinu žigisanja, obročavanju, premjeravanju, sadržaju i načinu izdavanja otpremnog iskaza za drvo	11/04
81	Pravilnik o zadacima čuvara šuma, načinu izvršavanja zadataka, obliku i sadržaju legitimacije čuvara šuma i kriterijima za utvrđivanje veličine šumarskog rajona	62/02
82	Zaključak Vlade F BiH	V.broj.428/07 od 27.06.2007.g.
83	Ustavni zakon o izmjenama i dopunama Ustava R BiH	„Sl. list R BiH“ broj:8/94
84	Odluka o općim uvjetima, prodaje šumskih drvnih sortimenata iz državnih šuma na teritoriji Federacije BiH	13/08
85	Zakon o zdravstvenom osiguranju	30/97
86	Zakon o zdravstvenoj zaštiti	46/10
87	Zakon o rudarstvu	24/03
88	Pravilnik o radnoj knjižici	42/00
89	Zakon o prometu eksplozivnih materijala	(„Sl. list SFRJ“ br.30/85, 6/89)
90	Zakon o prevozu opasnih materija	(„Sl. list SFRJ“ br.27/90)
91	Zakon o prometu eksplozivnih materijala, zapaljivih tečnosti i gasova	(„Sl. list SR BiH“ br. 39/89, 36/90)
92	Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu	(„Sl. list R BiH“ br.15/88, 38/89, 36/90, 13/93)
93	Zakon o zaštiti od požara TK	(„Sl.novine Tuzlanskog Kantona br.9/01)
94	Pravilnik o zaštiti na radu pri izradi eksploziva i baruta u manipulisanju eksplozivima i barutima	(„Sl. list SFRJ“ br.55/69)
95	Pravilnik o načinu prevoza opasnih materija u drumskom saobraćaju	(„Sl. list SFRJ“ br.82/90)

96	Pravilnik o stručnom osposobljavanju vozača motornih vozila kojima se prevoze opasne materije i drugih lica koja učestvuju u prevozu tih materija	(„Sl. list SFRJ“ br.17/91)
97	Pravilnik o tehničkim uslovima koja moraju da ispunjavaju preduzeća koja obavljaju stručno osposobljavanje vozača motornih vozila kojima se prevoze opasne materije i druga lica koja učestvuju u prevozu tih materija	(„Sl. list SFRJ“ br.76/90)
99	Pravilnik o uslovima za obavljanje poslova na uništenju neeksplozivnih ubojnih sredstava	(„Sl. list R BiH“ br.25/93)
100	Pravilnik o tehničkim propisima pri radu na preradi amonijum nitrata, za rukovanje i smještaj amonijum nitrata i njegovih smještaja	(„Sl. list SFRJ“ br.55/91)
101	Pravilnik o mjerama zaštite na radu pri rukovanju eksplozivnim sredstvima i miniraju u rudarstvu	(„Sl. list SFRJ“ br.26/88)
102	Pravilnik o stručnoj spremi i načinu provjere stručnog znanja lica koja moraju rukovati eksplozivnim materijama i lica koja moraju rukovati sa zapaljivim tečnostima i gasovima u prometu	(„Sl. list SR BiH“ br.15/78)
103	Pravilnik o tehničkim normativima pri izgradnji jamskih magacina eksplozivnih sredstava u rudnicima sa podzemnom eksploatacijom mineralnih sirovina	(„Sl. list SFRJ“ br. 12/88)
104	Pravilnik o obrascima evidencija o proizvodnim i nabavljenim eksplozivnim materijama	(„Sl. list SR BiH“ br. 21/78)
105	Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati prodavnice eksplozivnim materijama na malo, kontejneri i druga priručna skladišta za držanje eksplozivnih materija i o uslovima i načinu njihovog korištenja	(„Sl. list SR BiH“ br .21/78)
106	Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu od statičnog elektriciteta	(„Sl. list SFRJ“ br. 62/73)
107	Pravilnik o tehničkim normativima za električne instalacije niskog napona	(„Sl. list SFRJ“ br. 53/88 i 54/88)
108	Tehnički propisi o gromobranima	(„Sl. list SFRJ“ br. 13/68 i 13/78)
109	Uredba sa zakonskom snagom o standardizaciji	(„Sl. list R BiH“ br.13/93)
110	Zakon o zaštiti na radu	(„Sl. list SR BiH“ br. 22/90)
111	Zakon o uvjetima i načinu obavljanja djelatnosti rezanja drveta	27/97
112	Zakon o osnivanju instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja	70/07
113	Pravilnik o načinu i postupku vršenja periodičnih pregleda i ispitivanja iz oblasti zaštite na radu	(„Sl. list SR BiH“ br.2/91)
114	Pravilnik o uslovima koje u pogledu kadrova i tehničke opreme moraju ispunjavati organizacije koje vrše periodične preglede i ispitivanja iz oblasti zaštite na radu	(„Sl. list SR BiH“ br.2/91)
115	Pravilnik o vođenju evidencije, čuvanju isprava i sadržaju godišnjeg izvještaja iz oblasti zaštite na radu	(„Sl. list SR BiH“ br.2/91)
116	Pravilnik o uslovima za utvrđivanje radnih mjesta sa posebnim uslovima rada i ljekarskim pregledima radnika na tim radnim mjestima	(„Sl. list SR BiH“ br.2/91)
117	Pravilnik o postupku skraćivanja radnog vremena na radnim mjestima sa posebnim uslovima rada	(„Sl. list SR BiH“ br.2/91)
118	Pravilnik o zaštiti na radu pri mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala	(„Sl. list SR BiH“ br.5/86)
119	Pravilnik o zaštiti na radu pri korištenju električne struje	(„Sl. list SR BiH“ br.34/88)
120	Pravilnik o opštim mjerama i normativima zaštite pri radu sa dizalicama	(„Sl. list SFRJ“ br.30/69)
121	Pravilnik o mjerama i normativima zaštite na radu na oruđima za rad	(„Sl. list SFRJ“ br.18/91)

122	Uputstvo o sadržaju i obliku prijave o nesreći na poslu i prijave o oboljenju od profesionalne bolesti	("Sl. list SR BiH" br.10/79)
123	Pravilnik o kriterijima i postupku za utvrđivanje tjelesne i društvene sposobnosti osoba za obavljanje fizičke i tehničke zaštite	64/02
124	Pravilnik o tehničkim normativima za primjenu motornih lančanih testera (pila) u šumarstvu	("Sl. list SFRJ" br.34/80)
125	Pravilnik o zaštiti na radu pri izradi eksploziva i baruta i manipulisanju eksplozivima i barutima	("Sl. list SFRJ" br.55/69)
126	Zakon o agencijama i unutrašnjim službama za zaštitu ljudi i imovine	78/08
127	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima	84/08
128	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnim preduzećima u Federaciji Bosne i Hercegovine	81/08
129	Pravilnik o načinu korištenju vatrenog oružja i fizičke sile tokom vršenja poslova fizičke zaštite ljudi i imovine	31/09
130	Pravilnik o knjigama evidencija koje vode agencije za zaštitu ljudi i imovine i pravna lica koja imaju organizovanu vlastitu unutrašnju službu zaštite	31/09
131	Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu	64/09
132	Pravilnik o postupku radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem	64/12
133	Pravilnik o postupku utvrđivanja radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem	64/12
134	Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH	Sl. novine 49/06
TUZLANSKI KANTON		
RB.	Naziv zakona ili propisa	„Službene novine TK“ broj
1	Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom	12/00, 5/02, 13/03, 13/06
2	Zakon o kantonalnim porezima	13/03
3	Zakon o vodama	15/99
4	Zakon o koncesijama	5/04
5	Zakon o uvjetima i postupku legaliziranja bespravno izgrađenih građevina	03/06
6	Zakon o lovstvu	14/01
7	Pravilnik o primjeni odredaba Zakona o kantonalnim porezima	4/04
8	Odluka o utvrđivanju uslova i kriterija za imenovanja u regulirane organe	9/03
9	Pravilnik o načinu utvrđivanja naknade štete pričinjene šumama u državnom vlasništvu (šumsko odštetni cjenovnik)	14/2000
10	Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom „Konjuh“	13/09
11.	Odluka o zonama sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama izvorišta vode za piće „Studešnica“ za javno vodosnabdijevanje opštine Banovići	09/10
13	Zakon o osnivanju Javne ustanove Zaštićeni pejzaž „KONJUH“	6/11
14	Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu na području Tuzlanskog kantona	1/12
15	Zakon o šumama	9/12,17/13,2/15,6/15
16	Zakon o oružju i municiji	17/15, 5/16
17	Uputstvo o načinu obračunavanja, rokovima i postupku plaćanja naknade za zaštitu i unapređenje šuma	15/12
18	Godišnji izvještaj o povredama na radu Šuma Republike Srbije	

Registar zakona i podzakona primjenjivih u sektoru šumarstva u Bosansko-podrinjskom kantonu		
RB	Naziv zakona ili propisa	Naziv i broj službenih novina
1	Zakon o vladi BPK-a Goražde	BPK-a 03/97
2	Zakon o ministarstvima i drugim organima BPK-a	BPK-a 03/97
3	Zakon o unutrašnjim poslovima	BPK-a 03/97
4	Zakon o sudovima BPK-a	BPK-a 04/97
5	Zakon o tužilaštvu BPK-a	BPK-a 04/97
6	Zakon o pravobranilaštvu BPK-a	BPK-a 04/97
7	Zakon o prekršajima	BPK-a 04/97
8	Zakon o doprinosu za obnovu BPK-a za državljane BiH, FBiH za područje BPK-a koji privremeno žive i rade u inostranstvu	BPK-a 04/97
9	Zakon o sudskim taksama	BPK-a 06/97
10	Zakon o Sl. novinama BPK-a	BPK-a 06/97
11	Zakon o plaćama sudija sudova BPK-a	BPK-a 06/97
12	Zakon o plaćama tužilaca i njihovih zamjenika u tužilaštvu BPK-a	BPK-a 06/97
13	Zakon o privrednoj komori BPK-a	BPK-a 07/97
14	Zakon o prenošenju ovlaštenja za izradu i donošenje Federalnog krivičnog Zakona	BPK-a 07/97
15	Zakon o utvrđivanju najmanjeg broja stanovnika za konstituisanje novih općina na području BPK-a	BPK-a 07/97
16	Zakon o naknadama plaća poslanika i plaća funkcionera koje bira, imenuje ili čiji izbor i imenovanje potvrđuje Skupština BPK-a	BPK-a 07/97
17	Zakon o grbu i zastavi BPK-a	BPK-a 07/97
18	Zakon o upotrebi grba i zastave BPK-a	BPK-a 07/97
19	Zakon o Upravi BPK-a	BPK-a 08/97
20	Zakon o lokalnoj samoupravi	BPK-a 08/97
21	Zakon o prenošenju dijela nadležnosti BPK-a na općine u njegovom sastavu	BPK-a 08/97
22	Zakon o kriterijima za utvrđivanje preduzeća na području BPK-a prema kojima Vlada Kantona vrši ovlašćenje i obaveze vlasnika državnog kapitala	BPK-a 08/97
23	Zakon o upravljanju državnom imovinom na području BPK-a	BPK-a 08/97
24	Zakon o Agenciji za privatizaciju u BPK-a	BPK-a 08/97
25	Zakon o kantonalnom zavodu za osiguranje	BPK-a 08/97
26	Zakon o Kantonalnom zatvoru	BPK-a 10/97
27	Zakon o komunalnim taksama	BPK-a 06/98
28	Zakon o porezima BPK-a	BPK-a 06/98
29	Zakon o ispitu za sudiju za prekršaje	BPK-a 08/99
30	Zakon o inspekciji za obrazovanje	BPK-a 17/99
31	Zakon o javnom redu i miru	BPK-a 10/00
32	Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom	BPK-a 10/00
33	Zakon o održavanju zajedničkih dijelova zgrada i o upravljanju zgrada	BPK-a 15/01
34	Zakon o medijima	BPK-a 17/01
35	Zakon o koncesijama	BPK-a 05/03
36	Zakon o Upravi BPK-a	BPK-a 05/03
37	Zakon o Vladi BPK-a	BPK-a 05/03
38	Zakon o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave	BPK-a 05/03
39	Zakon o javnom okupljanju	BPK-a 05/03
40	Zakon o prostornom uređenju BPK-a	BPK-a 08/04

41	Zakon o građenju BPK-a	BPK-a 08/04
42	Zakon o raseljenim licima –prognanicima i izbjeglicama –po-vratnicima u BPK-a	BPK-a 14/04
43	Zakon o administrativnim taksama BPK-a	BPK-a 17/04
44	Zakon o komunalnim taksama BPK-a	BPK-a 17/04
45	Zakon o tehničkoj kulturi BPK-a	BPK-a 03/05
46	Zakon o zaštiti od buke	BPK-a 05/05
47	Zakon o upravljanju privrednim društvima BPK-a	BPK-a 08/05
48	Zakon o visokom obrazovanju	BPK-a 10/06
49	Zakon o dopunskim pravima branilaca i članova njihovih po-rodica	BPK-a 09/07
50	Zakon o socijalnoj zaštiti i zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom	BPK-a 07/08
51	Zakon o porezu na imovinu, naslijeđe i poklon	BPK-a 07/09
52	Zakon o novčanim podsticajima u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji	BPK-a 13/09
53	Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju BPK-a	BPK-a 15/09
54	Zakon o Visokom obrazovanju	BPK-a 02/10
55	Zakon o pripadnosti javnih prihoda u BPK-a	BPK-a 06/10
56	Zakon o Sudskim taksama	BPK-a 06/10
57	Zakon o unutrašnjim poslovima BPK-a	BPK-a 09/10
58	Zakon o sportu BPK-a	BPK-a 08/11
59	Zakon o srednjem obrazovanju	BPK-a 10/11
60	Zakon o preuzimanju Zakona o državnoj službi u F BiH	BPK-a 12/11
61.	Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u BPK-a	BPK-a 08/12
62.	Zakon o novčanim podsticajima u poljoprivredi i ruralnom raz-voju BPK-a	BPK-a 04/13
63.	Zakon o sprečavanju nasilja i nedoličnom ponašanju na sportskim priredbama	BPK-a 07/13
64.	Zakon o komunalnim djelatnostima	BPK-a 09/13
65.	Zakon o nabavljanju, nošenju i držanju oružja i municije	BPK-a 09/13
66.	Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira u BPK-a	BPK-a 11/14
67.	Zakon u industrijskim zonama	BPK-a 05/15
68.	Zakon o inspekcijama BPK-a	BPK-a 13/15
69.	Zakon o šumama BPK-a	BPK-a 04/13
70.	Zakon o javnom okupljanju	BPK-a 11/15
71.	Zakon o javnim priznanjima BPK-a	BPK-a 08/15
72.	Zakon o javnim nabavkama	39/14, 47/14
73.	Godišnji izvještaj o povredama na radu Šuma Republike Srp-ske	
74.	Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH	Sl. novine 49/06

Registar zakona i podzakona primjenjivih u sektoru šumarstva u Posavskom kantonu		
RB	Naziv zakona ili propisa	Naziv i broj službenih novina
1	Zakon o šumama	Narodne novine Županije Posavske 9/13
2	Zakon o vodama	Sl.novine FBiH broj 70/06
3	Zakon o fondu za zaštitu okoliša Federacije BiH	Sl.novine FBiH broj 33/03
4	Zakon o zaštiti zdravlja bilja	Sl.glasnik BiH broj 23/03
5	Zakon o sjemenu, sadnom materijalu šumskih i hortikulturnih vrsta drveća i grmlja	Sl.novine FBiH broj 71/05; 8/10
6	Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća	Sl.novine FBiH broj 39/03; 22/06; 43/10
7	Zakon o priznavanju i zaštiti sorti poljoprivrednog i šumskog bilja	Sl.novine FBiH broj 31/00
8	Zakon o lovstvu	Sl.novine FBiH broj 4/06; 04/10; 8/10; 81/14
9	Zakon o javnim nabavama Bosne i Hercegovine	Sl.glasnik BiH broj 39/14
10	Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH	Sl.novine FBiH broj 12/03; 34/03
11	Zakon o sukobu interesa u organima vlasti Bosne i Hercegovine	Sl.glasnik BiH broj 70/08
12	Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine	Sl.glasnik BiH broj 13/02; 48/08; 63/08 18/12; 63/08; 10/13
13	Zakon o uvjetima i načinu obavljanja djelatnosti rezanja drveta	Sl.novine FBiH broj 27/97; 25/06; 91/15
14	Zakon o radu	Sl.novine FBiH broj 43/99; 32/00, 29/03
15	Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu	Sl.novine FBiH broj 64/09
16	Zakon o zaštiti na radu	Sl.list SR BiH broj 22/90
17	Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na razini Federacije BiH	Sl.novine FBiH broj 2/06; 72/07; 32/08
18	Zakon o porezu na dodanu vrijednost	Sl.glasnik BiH broj 9/05; 35/05; 100/08
19	Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju	Sl.novine FBiH broj 29/98; 49/00; 32/01; 73/05; 59/06; 4/09
20	Zakon o zdravstvenom osiguranju	Sl.novine FBiH broj 30/97; 7/02; 70/08; 48/11
21	Zakon o zaštiti zraka	Sl.novine FBiH broj 33/03; 04/10
22	Zakon o upravljanju otpadom	Sl.novine FBiH broj 33/03; 72/09
23	Zakon o zaštiti okoliša	Sl.novine FBiH broj 33/03; 38/09
24	Zakon o zaštiti prirode	Sl.novine FBiH broj 33/03
25	Zakon o slobodi pristupa informacijama	Službene novine Federacije BiH", broj 32/01, 48/11
26	Krivični zakon FBiH	Službene novine FBiH broj 36/03/, 37/03, 21/04, 69/04, 18/08, 42/10
27	Zakon o krivičnom postupku Federacije BiH	Sl. novine F BiH br.35/03,37/03,56/03, 78/04, 28/15, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10
28	Zakon o prekršajima FBiH	Službene novine FBiH broj 63/14
29	Zakon upravnog postupku FBiH	Službene novine FBiH broj 2/98 i 48/99
30	Zakon o upravnim pristojbama	Narodne novine Županije Posavske 1/97, 1/98, 4/01, 8/01, 2/03, 2/13, 10/16

31	Zakon o oružju	Narodne novine Županije Posavske 7/09, 7/10, 9/14
32	Zakon o vladi Županije Posavske	Narodne novine Županije Posavske 1/96, 4/96, 8/02, 2/07
33	Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima uprave	Narodne novine Županije Posavske 1/96, 3/96, 1/97, 9/98, 8/00, 1/03, 2/03
34	Zakon o državnim službenicima i namještenicima u tijelima državne uprave u Županiji Posavskoj	Narodne novine Županije Posavske 9/13, 11/13, 2/14
35	Zakon o prostornom uređenju i građenju	Narodne novine Županije Posavske 6/16
36	Pravilnik o načinu žigosanja, obročavanja, premjeravanja i sadržaju i načinu izdavanja otpremnog iskaza za drvo	Narodne novine Županije Posavske 1/14
37	Pravilnik o obliku i sadržaju iskaznice čuvara šuma	Narodne novine Županije Posavske 3/14
38	Pravilnik o načinu obilježavanja granica državnih šuma i šumskog zemljišta, o vrsti postavljenju graničnih	Sl.novine FBiH broj 55/02
39	Pravilnik o elementima za izradu šumskogospodarskih osnova	Sl.novine FBiH broj 60/02
40	Pravilnik o načinu odabira, doznaci i sječi stabala ili površina za sječu	Sl.novine FBiH broj 62/02
41	Pravilnik o obujmu mjera o uspostavi i održavanju šumskog reda i način njihove provedbe	Sl.novine FBiH broj 62/02
42	Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati izvođači radova u šumarstvu	Sl.novine FBiH broj 02/03; 48/03
43	Pravilnik o katastru šuma	Sl.novine FBiH broj 60/03
44	Pravilnik o procedurama i vremenskim ograničenjima za prodaju šume, pravu prvenstva kupovine i uvjetima za zamjenu šume	Sl.novine FBiH broj 19/04
45	Pravilnik o sadržini planova za zaštitu od šumskog požara	Sl.novine FBiH broj 21/04
46	Pravilnik o načinu vođenja knjiga i registara evidencija	Sl.novine FBiH broj 58/04
47	Pravilnik o uzgoju, iskorištavanju skupljanju i prometu sekundarnih šumskih proizvoda	Sl.novine FBiH broj 66/05
48	Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja registra šumskog hortikulturnog sjemena i šumskog hortikulturnog sadnog materijala	Sl.novine FBiH broj 27/06
49	Godišnji izvještaj o povredama na radu Šuma Republike Srpske	
50	Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH	Sl. novine 49/06

Registar zakona i podzakona primjenjivih u sektoru šumarstva u Kantonu Sarajevo		
RB	Naziv zakona ili propisa	Naziv i broj službenih novina
1	Zakon o šumama Kantona Sarajevo	Službene novine Kantona Sarajevo" broj 5/13
2	Pravilnik o sadržaju planova za zaštitu od požara i izgled obrasca na kojem se izvještava o šumskim požarima	Službene novine Kantona Sarajevo" broj: 49/13
3	Pravilnik o sadržaju planova za zaštitu od požara i izgled obrasca na kojem se izvještava o šumskim požarima	
4	Pravilnik o načinu i obliku vođenja registra evidencija u šumarstvu	Službene novine Kantona Sarajevo" broj: 48/13
5	Pravilnik o načinu žigosanja, obrojčavanja, premjeravanja, sadržaja i načina izdavanja otpremnog iskaza za drvo	Službene novine Kantona Sarajevo" broj: 28/13
6	Pravilnik o načinu doznake i obilježavanja površina za sječu šume	Službene novine Kantona Sarajevo" broj: 28/13
7	Pravilnik o načinu utvrđivanja i nadoknadi štete pričinjene u šumama i na šumskom zemljištu	Službene novine Kantona Sarajevo 20/14
8	Pravilnik o elementima za izradu, postupku donošenje i reviziji šumsko privrednih osnova	Službene novine Kantona Sarajevo 19/14
9	Pravilnik o načinu praćenja zdravstvenog stanja šuma	Službene novine Kantona Sarajevo 8/14
10	Pravilnik o obimu mjera za uspostavljanje i održavanje šumskog reda i način njihovog provođenje	Službene novine Kantona Sarajevo 8/14
11	Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati izvođači radova u šumarstvu	Službene novine Kantona Sarajevo 9/14
12	Pravilnik o postupku i kriterijima za dodjelu namjenskih sredstava u oblasti šumarstva iz budžeta Kantona Sarajevo	Službene novine Kantona Sarajevo 19/14
13	Pravilnik kojim se propisuje obrazac zapisnika o tehničkom prijemu radova u šumarstvu	Službene novine Kantona Sarajevo 8/14
14	Pravilnik o načinu obračuna direktnih i indirektnih šteta uzrokovanih šumskim požarima	Službene novine Kantona Sarajevo 30/14
15	Pravilnik o načinu izvršavanja zadataka, obliku i sadržaju legitimacije čuvara šuma, izgledu uniforme i općim kriterijima za utvrđivanja čuvarskih rejonu	Službene novine Kantona Sarajevo 12/14
16	Pravilnik o načinu vođenja katastra šuma za državne i privatne šume	Službene novine Kantona Sarajevo 12/14
17	Pravilnik o načinu obilježavanja granica državnih šuma i šumskog zemljišta, o vrsti i postavljanju graničnih znakova	Službene novine Kantona Sarajevo 12/14
18	Zakon o uslovima i načinu obavljanja djelatnosti rezanja drveta	Službene novine Federacije BiH" broj 27/97 i 25/06
19	Pravilnik o minimalnim tehničko-tehnološkim i drugim uslovima za obavljanje djelatnosti rezanja drveta u pilanama	Službene novine Federacije BiH" broj 14/02 i 26/02
20	Zakon o sjemenu i sadnom materijalu šumskih i hortikulturnih vrsta drveća i grmlja	Službene novine Federacije BiH" broj 71/05
21	Pravilnik o osnovnim zahtjevima o kvalitetu šumskog i hortikulturnog sadnog materijala	Službene novine Federacije BiH" broj 79/07
22	Pravilnik o načinu pakovanja, plombiranja i deklarisanja šumskog i hortikulturnog sadnog materijala	Službene novine Federacije BiH" broj 79/07
23	Zakon o lovstvu	Službene novine FBiH broj: 4/06, 8/10 i 81/14

24	Pravilnik o stručnoj službi za provođenje lovno-gospodarske osnove	Službene novine FBiH broj 63/06
25	Pravilnik o uvjetima gospodarenja lovištima	Službene novine FBiH broj 63/06
26	Pravilnik o sadržaju, načinu i nosiocima izrade, odnosno odobranja lovnogospodarske osnove, godišnjeg i privremenog plana gospodarenja lovištem	Službene novine FBiH broj 63/06
27	Pravilnik o vremenu lova lovostajem zaštićene divljači i popis vrsta ptica i sisara koje se smatraju korisnim za poljoprivredu i šumarstvo	Službene novine FBiH 5/08
28	Pravilnik o programu, uslovima i načinu polaganja lovačkog ispita	Službene novine FBiH 5/08
29	Pravilnik o načinu upotrebe lovačkog oružja i naboja	Službene novine FBiH broj 5/08
30	Pravilnik o načinu određivanja i obilježavanja granica lovišta i postupku osnivanja lovišta u Federaciji Bosne i Hercegovine	Službene novine FBiH broj 5/08
31	Pravilnik o obliku i sadržaju obrasca legitimacije lovočuvara, vođenju evidencije o izdatim legitimacijama i sadržaju službene knjige lovočuvara	Službene novine FBiH broj 5/08
32	Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja katastra lovišta	Službene novine FBiH broj 5/08
33	Pravilnik o vrsti i broju pasa za lov na pojedine vrste divljači u određenim područjima	Službene novine FBiH broj 5/08
34	Pravilnik o obrascu, sadržaju, načinu i postupku izdavanja potvrda i trofejnog lista za trofeje odstrijeljene divljači	Službene novine FBiH broj 63/08
35	Pravilnik o obrascu potvrde o porijeklu divljači i njenih dijelova i uslovima pod kojim se može vršiti prepariranje divljači i držanje trofeja javno izloženih u objektima kao i upotrebi mesa divljači u ugostiteljskim objektima	Službene novine FBiH broj 63/08
36	Pravilnik o vrsti uniforme, oznakama, uslovima za nošenje lovačkog oružja, vrsti lovačkog oružja i veličini lovočuvarskog rejlona	Službene novine FBiH broj 63/08
37	Rješenje o osnivanju uzgojnih područja za medvjeda	Službene novine FBiH broj 63/08
38	Rješenje o osnivanju uzgojnih područja za divokoze	Službene novine FBiH broj 63/08
39	Odštetni cjenovnik za naknadu štete na divljači u lovištu	Službene novine FBiH broj 12/09
40	Odluku o osnivanju posebnih lovišta na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine	Službene novine FBiH broj 80/12
41	Pravilnik o banci podataka vrijednih trofeja i kategoriji vrhunskih trofeja	Službene novine FBiH broj 74/12
42	Cjenovnik odstrjela i upotreba divljači te drugih usluga u lovištu na bazi tržišne vrijednosti	Službene novine FBiH broj 74/12
43	Pravilnik o programu sokolarskog ispita i načinu lova divljači s pticama grabljivicama	Službene novine FBiH broj 31/09
44	Crvena lista divljih vrsta i podvrsta biljaka, životinja i gljiva	Službene novine FBiH broj 7/14, (Izvod iz Crvene liste)
45	Zakon o javnim nabavama Bosne i Hercegovine	Sl.glasnik BiH broj 39/14
46	Godišnji izvještaj o povredama na radu Šuma Republike Srpske	
47	Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH	Sl. novine 49/06

Registar zakona i podzakona primjenjivih u sektoru šumarstva u Zapadnohercegovačkom kantonu		
RB	Naziv zakona ili propisa	Naziv i broj službenih novina
1	Zakon o šumama	Narodne novine ŽZH, broj 8/13
2	Uredba o uvjetima i načinu davanja šumskog zemljišta u državnom vlasništvu u zakup i zasnivanju prava služnosti	Narodne novine ŽZH, broj: 9/14
3	Zakon o vodama	Sl.novine FBiH broj 70/06
4	Zakon o zaštiti zraka	Sl.novine FBiH broj 33/03; 04/10
5	Zakon o upravljanju otpadom	Sl.novine FBiH broj 33/03; 72/09
6	Zakon o zaštiti okoliša	Sl.novine FBiH broj 33/03; 38/09
7	Zakon o zaštiti prirode	Sl.novine FBiH broj 33/03
8	Zakon o fondu za zaštitu okoliša Federacije BiH	Sl.novine FBiH broj 33/03
9	Zakon o zaštiti zdravlja bilja	Sl.glasnik BiH broj 23/03
10	Zakon o sjemenu, sadnom materijalu šumskih i hortikulturnih vrsta drveća i grmlja	Sl.novine FBiH broj 71/05; 8/10
11	Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća	Sl.novine FBiH broj 39/03; 22/06; 43/10
12	Zakon o priznavanju i zaštiti sorti poljoprivrednog i šumskog bilja	Sl.novine FBiH broj 31/00
13	Zakon o lovstvu	Sl.novine FBiH broj 4/06; 04/10; 8/10; 81/14
14	Zakon o gospodarskim društvima	Sl.novine FBiH broj 81/15
15	Zakon o javnim poduzećima u Federaciji Bosne i Hercegovine	Sl.novine FBiH broj 8/05; 81/08; 22/09; 109/12
16	Zakon o javnim nabavama Bosne i Hercegovine	Sl.glasnik BiH broj 39/14;
17	Zakon o uvjetima i načinu obavljanja djelatnosti rezanja drveta	Sl.novine FBiH broj 27/97; 25/06; 91/15
18	Zakon o radu	Sl.novine FBiH broj 43/99; 32/00, 29/03
19	Zakon o zaštiti na radu	Sl.list SR BiH broj 22/90
20	Zakon o donacijama poduzeća u javnom vlasništvu ili pod javnom kontrolom Federacije BiH	Sl.novine FBiH broj 13/03
21	Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na razini Federacije Bosne i Hercegovine	Sl.novine FBiH broj 2/06; 72/07; 32/08
22	Zakon o porezu na dodanu vrijednost	Sl.glasnik BiH broj 9/05; 35/05; 100/08
23	Zakon o porezu na dobit poduzeća	Sl.novine FBiH broj 97/07;
24	Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju	Sl.novine FBiH broj 29/98; 49/00; 32/01; 73/05; 59/06; 4/09
25	Zakon o zdravstvenom osiguranju	Sl.novine FBiH broj 30/97; 7/02; 70/08; 48/11
26	Pravilnik o načinu obilježavanja granica državnih šuma i šumskog zemljišta, o vrsti postavljenju graničnih	Sl.novine FBiH broj 55/02
27	Pravilnik o elementima za izradu šumskogospodarskih osnova	Sl.novine FBiH broj 60/02
28	Pravilnik o načinu odabira, doznaci i sječi stabala ili površina za sječu	Sl.novine FBiH broj 62/02
29	Pravilnik o obujmu mjera o uspostavi i održavanju šumskog reda i način njihove provedbe	Sl.novine FBiH broj 62/02
30	Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati izvođači radova u šumarstvu	Sl.novine FBiH broj 02/03; 48/03

31	Pravilnik o katastru šuma	Sl.novine FBIH broj 60/03
32	Pravilnik o načinu žigosanja, obrojčavanja, premjeravanju, sadržaju i načinu izdavanja otpremnog iskaza za drvo	Sl.novine FBIH broj 11/04; 30/05
33	Pravilnik o procedurama i vremenskim ograničenjima za prodaju šume, pravu prvenstva kupovine i uvjetima za zamjenu šume	Sl.novine FBIH broj 19/04
34	Pravilnik o sadržini planova za zaštitu od šumskog požara	Sl.novine FBIH broj 21/04
35	Pravilnik o načinu vođenja knjiga i registara evidencija	Sl.novine FBIH broj 58/04
36	Pravilnik o uzgoju, iskorištavanju skupljanju i prometu sekundarnih šumskih proizvoda	Sl.novine FBIH broj 66/05
37	Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja registra šumskog hortikulturnog sjemena i šumskog hortikulturnog sadnog materijala	Sl.novine FBIH broj 27/06
38	Opći kolektivni ugovor za teritorij Federacije Bosne i Hercegovine	Sl.novine FBIH broj 54/05; 62/08
39	Kolektivni ugovor o pravima i obvezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti šumarstva, prerade drveta i papira u Federaciji Bosne i Hercegovine	Sl.novine FBIH broj 49/00
40.	Godišnji izvještaj o povredama na radu Šuma Republike Srpske	
41.	Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH	Sl. novine 49/06

Registar zakona i podzakona primjenjivih u sektoru šumarstva u Srednjobosanskom kantonu		
RB	Naziv zakona ili propisa	Naziv i broj službenih novina
1	Zakon o šumama SBK/KSB	Službene novine SBK/KSB 5/14, 12/15, 8/16
2	Zakon o vodama	(„Službene novine FBiH“, broj 70/06)
3	Zakon o privrednim društvima FBiH	Službene novine FBiH 81/15
4	Zakon o javnim preduzećima FBiH	Službene novine FBiH 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12
5	Zakon o donacijama preduzeća u javnom vlasništvu ili pod kontrolom FBiH	Službene novine FBiH 13/03
6	Zakon o porezu na dohodak	Službene novine FBiH 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13
7	Zakon o uvjetima i načinu obavljanja djelatnosti rezanja drveta	Sl. novine FBiH broj 27/97; 25/06; 91/15
8	Zakon o lovstvu FBiH	Službene novine FBiH broj 4/06, 04/10, 8/10 i 81/14
9	Zakon o radu FBiH	Službene novine FBiH broj 26/16
10	Zakon o vijeću zaposlenika FBiH	Službene novine FBiH broj 38/04
11	Zakon o MIO/PIO	Službene novine FBiH broj 29/98, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09, 55/12
12	Zakon o jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa	Službene novine FBiH broj 42/09 i 109/12
13	Zakon o zdravstvenom osiguranju	Službene novine Federacije BiH“, broj 30/97, 7/02, 70/08, 48/11
14	Zakon o doprinosima	Službene novine Federacije BiH“, broj 35/98, 54/00, 16/01, 1/02, 17/06, 14/08 / 91/15
15	Zakon o zaštiti na radu	Sl. List SR BiH broj 22/90
16	Zakon o zaštiti od požara i FBiH	Službene novine FBiH broj 64/09
17	Zakon o slobodi pristupa informacijama	Službene novine Federacije BiH“, broj 32/01, 48/11
18	Zakon o agencijama i unutrašnjim službama zaštite za zaštitu ljudi i imovine	Službene novine FBiH broj 78/08 i 67/13
19	Zakon o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije SBK	Službene novine SBK/KSB 12/14, 09/15
20	Zakon o zemljišnim knjigama FBiH	Službene novine FBiH broj 19/03, 54/04,
21	Zakon o porezu na dobit	Službene novine FBiH“, broj 15/16
22	Zakon o zaštiti zraka	Službene novine FBiH broj 33/03, 04/10
23	Zakon o upravljanju otpadom	Službene novine FBiH broj 33/03, 72/09
24	Zakon o zaštiti prirode	(„Službene novine FBiH“, broj 33/03)
25	Zakon o zaštiti okoliša	Službene novine FBiH broj 33/03, 38/09
26	Zakon o zaštiti zdravlja bilja	Službene novine FBiH broj 23/03
27	Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća	Službene novine FBiH broj 39/03, 22/06, 43/10
28	Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou FBiH	(„Službene novine FBiH“, broj 02/06)
29	Uredba o vršenju ovlaštenja u privrednim društvima sa učešćem državnog kapitala iz nadležnosti FBiH	Službene novine FBiH 20/16, 3/17, 9/17
30	Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u Federaciji BiH	Sl. Novine F BiH broj 70/08

31	Odluka Vlade Federacije BiH o načinu prodaje šumskih drvnih sortimenata porijeklom iz državnih šuma na teritoriji Federacije BiH	(„Službene novine Federacije BiH“, broj 52/09)
32	Odluka o izradi, sadržaju i primjeni šumsko-gospodarskih osnova	Službene novine F BiH broj 15/12
33	Pravilnik o načinu žigosanja, obrojčavanja i premjeravanja drva te o sadržaju i načinu izdavanja otpremnog iskaza za drvo SBK	Službene novine SBK/KSB 11/14
34	Pravilnik o načinu obilježavanja granica državnih šuma i šumskog zemljišta, o vrsti i postavljanju graničnih znakova FBiH	Službene novine F BiH broj 55/02
35	Pravilnik o načinu obilježavanja granica državnih šuma i šumskoga zemljišta te o vrsti i postavljanju graničnih znakova SBK/KSB	„Službene novine SBK/KSB“, broj 11/14
36	Pravilnik o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnadbjevanje stanovništva	Službene novine FBiH broj 88/12
37	Pravilnik o sadržaju, obliku, uslovima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata	Sl. Novine F BiH broj 31/15
38	Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja registara šumskog i hortikulturnog sjemena i šumskog i hortikulturnog sadnog materijala	Službene novine FBiH broj 27/06
39	Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja evidencije o pregledanoj rasadničkoj proizvodnji prema vrsti, količini, starosti i načinu uzgoja šumskih i hortikulturnih sadnica	Službene novine FBiH broj 19/08
40	Odluka o načinu pretvaranja šumskog zemljišta u građevinsko	Službene novine FBiH broj 108/12
41	Zakon o javnim nabavkama	Sl. glasnik BiH broj 39/14
42	Godišnji izvještaj o povredama na radu Šuma Republike Srpske	
43	Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH	Sl. novine 49/06

Registar zakona i podzakona primjenjivih u sektoru šumarstva u Republici Srpskoj			
RB	Naziv zakona ili propisa	Broj službenih novina RS (izmjene/dopune)	
1.	Zakon o šumama	75/08	60/13
2.	Zakon o javnim preduzećima	75/04	78/11
3.	Zakon o privrednim društvima	127/08	58/09 i 100/11 i 67/13
4.	Zakon o lovstvu	60/09	50/13
5.	Zakon o sjemenu i sadnom materijalu	13/97	
6.	Zakon o sadnom materijalu	37/09	117/11
7.	Zakon o reproduktivnom materijalu šumskog drveća	60/09	
8.	Zakon o zaštiti životne sredine	71/12	
9.	Zakon o zaštiti prirode	20/14	
10.	Zakon o zaštiti zdravlja bilja u Republici Srpskoj	25/09	
11.	Zakon o sredstvima za zaštitu bilja	52/10	
12.	Zakon o nacionalnim parkovima	75/10	
13.	Zakon o radu	55/07	13/10
14.	Zakon o zaštiti na radu	1/08	
15.	Zakon o zaštiti od požara	71/12	
16.	Zakon o stvarnim pravima	124/08	58/09,95/11,60/15
17.	Zakon o oružju i municiji	70/07	24/09, 118/09, 40/11
18.	Zakon o praznicima Republike Srpske	43/07	
19.	Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju	134/11	82/13
20.	Zakon o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima	51/06	1/07, 53/07,41/08, 58/09 i79/11
21.	Zakon o privatizaciji državnih stanova	118/11	67/13, 60/15
22.	Zakon o pečatima	17/92	63/01 i 49/07
23.	Zakon o slobodnom pristupu informacijama	20/01	
24.	Zakon o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti	30/10	102/12
25.	Zakon o donacijama u javnom sektoru	96/05	
26.	Zakon o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine	(„Sl.gl.BiH“)3 9/14	
27.	Zakon o klasifikaciji djelatnosti Republike Srpske	66/13	
28.	Uredba o klasifikaciji djelatnosti Republike Srpske	8/14	
29.	Zakon o registraciji poslovnih subjekata u RS	67/13	
30.	Zakon o računovodstvu i reviziji Republike Srpske	36/09	52/11
31.	Zakon o internoj reviziji u javnom sektoru RS	17/08	
32.	Zakon o finansijskom poslovanju	12/01	
33.	Zakon o porezu na nepokretnosti	110/08	118/09 i 64/14
34.	Zakon o porezu na dohodak	60/15	
35.	Zakon o posebnim načinima izmirenja poreskog duga	66/13	52/14
36.	Zakon o porezu na dodatnu vrijednost (BiH) 35/05	9/05	100/08
37.	Zakon o doprinosima	116/12	
38.	Zakon o poreskom postupku Republike Srpske	102/11	108/11, 67/13 i31/14
39.	Krivični Zakon Republike Srpske	49/03	108/04, 37/06,70/06, 73/10,1/12, 67/13
40.	Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske	53/12	
41.	Zakon o parničnom postupku	58/03	85/03, 74/05,63/07, 49/09,61/13

42.	Zakon o izvršnom postupku	59/03	85/03,64/05,118/0 7 29/10, 7/12,67/13, 98/14
43.	Zakon o prekršajima Republike Srpske	63/14	
44.	Zakon o uređenju prostora i građenju	40/13	
45.	Zakon o premjeru i katastru Republike Srpske	6/12	
46.	Zakon o koncesijama	59/13	
47.	Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima RS	63/11	
48.	Odluka o promjeni oblika organizovanja JPŠ "Srpske šume" RS u društvo kapitala-akcionarsko društvo i promjeni naziva preduzeća	62/05	1/06 i 87/12
49.	Pravilnik o vršenju dozname stabala za sječu	13/09	86/14
50.	Pravilnik o obrascu otpremnog iskaza i obrascu otpremnice za promet šumskih proizvoda	13/09	
51.	Pravilnik o službenoj legitimaciji, naoružanju i uniformi čuvara šuma	13/09	
52.	Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu registrovanja i čuvanja doznačenog žiga, žiga za žigosanje šumskih sortimenata i žiga za šumsku krivicu	13/09	
53.	Pravilnik o šumskom redu	13/09	81/09, 40/15 i 49/15
54.	Pravilnik o evidenciji uskladištenih šumskih drvnih sortimenata na postrojenjima za preradu drveta	13/09	
55.	Pravilnik o sprovođenju inventure šuma na velikim površinama	13/09	
56.	Pravilnik o načinu prikupljanja, kriterijumima za raspodelu sredstava i postupku korišćenja sredstava posebnih namjena za šume	45/14	
57.	Pravilnik o minimalnim uslovima koje moraju da ispunjavaju izvođači radova u šumarstvu	33/09	87/13 i 54/14
58.	Pravilnik o prometu četinarskih stabala za novogodišnje i druge praznike	41/09	
59.	Pravilnik o šumsko – odštetnom cjenovniku	41/09	
60.	Pravilnik o katastru šuma i šumskog zemljišta	47/09	112/12, 87/13
61.	Pravilnik o evidencijama izvršenih radova na zaštiti, šumskouzgojnim radovima, gajenju i korištenju (sječa) šuma	47/09	
62.	Pravilnik o uslovima i načinu zamjene šuma i šumskog zemljišta u svojini Republike	106/11	19/14, 99/14
63.	Pravilnik o elementima i sadržaju šumskoprivrednih osnova	52/09	43/11
64.	Pravilnik o uslovima i načinu davanja u zakup šumskog zemljišta u svojini Republike Srpske	52/09	50/13
65.	Pravilnik o uslovima za izdavanje licence privrednim društvima i drugim pravnim licima koja se bave projektantskim radovima u šumarstvu	57/09	
66.	Pravilnik o načinu proglašenja, obilježavanja, finansiranja, načinu gazdovanja zaštitnim šumama i šumama posebnih namjena	57/09	
67.	Pravilnik o nadzoru nad izradom šumskoprivrednih osnova	57/11	79/13
68.	Pravilnik o izradi dugoročnog programa gazdovanja područjem krša	60/09	
69.	Pravilnik o obavljanju stručno – tehničkih poslova u šumama u privatnoj svojini	19/14	
70.	Pravilnik o izradi projekata za šumske komunikacije	60/09	

71.	Pravilnik o načinu i postupku utvrđivanja vrijednosti šuma	72/09	
72.	Pravilnik o uslovima, rokovima i načinu obavještanja o pojavi štetočina i nastaloj šteti u šumama i na šumskom zemljištu	98/09	12/14
73.	Pravilnik o uslovima pod kojima se vrši paša u državnim šumama	25/94	
74.	Pravilnik o prometu proizvoda šumarstva	25/94	
75.	Pravilnik o mjerama zaštite šuma i usjeva od požara	16/96	
76.	Uputstvo o obročavanju šumskih drvnih sortimenata	30/13	
77.	Uredba o izradi godišnjih planova gazdovanja šumama	9/94	10/02, 14/05, 4/06, 13/07, 18/08 i 93/08
78.	Pravilnik o načinu praćenja zdravstvenog stanja šuma	12/15	
79.	Odluka o formiranju šumsko-privrednih područja u Republici Srpskoj	101/05	10/07, 107/11, 17/14
80.	Odluka o uvođenju materijalno – tehničkih sredstava rada u šumarstvu	22/08	
81.	Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja prekršajne evidencije	39/08	
82.	Pravilnik o listi vrsta šumskog drveća, hibrida i sorti od kojih se dobija reproduktivni materijal	105/09	
83.	Pravilnik o sadržaju i postupku izrade plana zaštite šume od požara	107/09	12/14
84.	Pravilnik o uspostavljanju genetičke banke šumskog bilja	107/09	
85.	Pravilnik o registru sorti šumskog bilja	111/09	
86.	Program osposobljavanja sakupljača samoniklog ljekovitog bilja, šumskih plodova i gljiva	59/13	
87.	Pravilnik o proizvodnji, doradi i kontroli reproduktivnog materijala šumskog drveća	4/10	
88.	Pravilnik o kvaliteti, prometu i upotrebi reproduktivnog materijala šumskog drveća	4/10	
89.	Pravilnik o uslovima korišćenja ostalih šumskih proizvoda i načinu sakupljanja njihovih nadoknada	8/10	71/10, 97/13
90.	Pravilnik o načinu, postupku i uslovima vrednovanja i priznavanja polaznog materijala šumskog drveća	8/10	
91.	Pravilnik o upravljanju, održavanju i korišćenju informacionog sistema u šumarstvu	8/10	9/14
92.	Uredba o minimalno tehničko-tehnološkim uslovima rada objekata za primarnu preradu drveta	46/10	
93.	Pravilnik o načinu i postupku proizvodnje sadnog materijala	79/10	
94.	Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registara proizvođača, prometnika i uvoznika sadnog materijala	98/10	
95.	Pravilnik o uslovima koje treba da ispuni prodajno mjesto na kojem se obavlja promet sadnog materijala	98/10	35/13
96.	Pravilnik o sadržini i načinu izrade lovne osnove lovišta, godišnjeg plana gazdovanja lovištem i privremenog godišnjeg plana gazdovanja lovištem	57/03	41/05

97.	Pravilnik o službenoj opremi, službenoj legitimaciji i službenoj knjizi lovočuvara, uslovima i načinu polaganja lovočuvarskog ispita	113/13	29/14
98.	Pravilnik o načinu izrade, vođenju i dostavljanju podataka katastra lovišta	107/09	23/14
99.	Naredba o vremenu lova lovostajem zaštićene divljači	3/10	
100.	Rješenje o cjenovniku odstrela, korišćenja divljači i usluga u lovištu	40/11	98/13
101.	Pravilnik o obrascima prpratnice i trofejnog lista, njihovom sadržaju, načinu izdavanja i evidenciji	9/10	
102.	Pravilnik o načinu prolječnog prebrojavanja divljači, sadržaju i nosiocu izrade lovne osnove, privremenog godišnjeg plana korišćenja lovišta i evidenciji o realizaciji predviđenih mjera	23/10	
103.	Pravilnik o uslovima pod kojima se može vršiti prepariranje divljači i držanje trofeja javno izloženih u objektima, kao i upotreba mesa divljači u ekoturističkim objektima	29/10	
104.	Pravilnik o naknadi štete pričinjene korisnik u lovišta bespravnim lovom ili odštetni cjenovnik	29/10	
105.	Pravilnik o uslovima, načinu hvatanja i držanja divljači u ograđenom prostoru	47/10	
106.	Pravilnik o opštim uslovima, postupku i načinu davanja lovišta na korišćenje	47/10	116/13
107.	Pravilnik o obliku, sadržaju, načinu izdavanja i roku važenja dozvole za lov i lovne karte	58/10	77/10, 113/13 i 82/16
108.	Pravilnik o vrstama, broju i načinu korišćenja lovačkih pasa u lovištu	109/11	
109.	Pravilnik o uslovima i načinu polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova izrade osnova, elaborata, projekata za šumske komunikacije, izvođačkih projekata gazdovanja šumama (i doznaka) i programa korištenja ostalih šumskih proizvoda	15/14	56/14
110.	Pravilnik o vođenju baze podataka vrhunskih i vrijednih trofeja	23/14	
111.	Pravilnik o načinu i periodičnosti kontrolnog testiranja uređaja za primjenu sredstava za zaštitu bilja	36/14	
112.	Pravilnik o programu, načinu i uslovima polaganja lovačkog ispita	66/14	
113.	Pravilnik o vršenju stručne kontrole nad proizvodnjom sadnog materijala	75/14	
114.	Pravilnik o normama kvaliteta, pakovanju, plombranju i deklarisanju sadnog materijala	75/14	
115.	Pravilnik o načinu i uslovima ustanovljavanja uzgajališta divljači	95/16	
116.	Pravilnik o polaganju sokolarskog ispita, mjestu i načinu lova sa pticama grabljivicama (sokolarenje) i uslovima koje moraju ispunjavati registrovani subjekti za sokolarenje	28/14	
117.	Naredba o mjerama za sprečavanje pojave i širenja bolesti influence ptica u Republici Srpskoj	15/17	
118.	Rješenje o stavljanu van snage Rješenja o ustanovljavanju posebnih lovišta	93/15	
119.	Rješenje o stavljanu van snage Rješenja o ustanovljavanju otvorenih lovišta	93/15	

120	Odluka o ustanovljavanju lovišta u RS	89/15	
121	Pravilnik o programu i načinu polaganja ispita za ocjenjivanje lovačkih trofeja	14/17	
122	Godišnji izvještaj o povredama na radu Šuma Republike Srpske		
123	Zakon o lokalnoj samoupravi RS	Sl. novine 97/16	

Normativni akti javnog preduzeća šumarstva "Šume Republike Srpske" a.d. Sokolac			
RB	Naziv akta	Broj službenih novina RS/interni broj (izmjene/dopune)	
1.	Statut JPŠ "Šume Republike Srpske" a.d. Sokolac	02/1-020-759/05 od 16.06.2005.	02/1-020-1401 od 11.11.2005, 04/1-012-1379/07 od 16.08.2007, 04/1-012-2986/08 od 18.12.2008. i 04/1-012-2-201/12 od 02.02.2012.
2.	Etički kodeks JPŠ "Šume Republike Srpske" a.d. Sokolac	02/1-020-760/05 od 16.06.2005	
3.	Odluka o utvrđivanju makroorganizacije JPŠ "Šume RS"	12/06	
4.	Pravilnik o radu	NO-09/10 od 16.02.2010.	
5.	Pravilnik o zaštiti na radu	NO-36/09 od 26.06.2009.	
6.	Pravilnik o rješavanju stambenih potreba	UO-39/01 od 29.05.2001.	
7.	Pravilnik o korištenju službenih stanova	NO-140/13 od 29.10.2013.	
8.	Pravilnik o pečatu	UO-8/93 od 05.06.1993.	
9.	Pravilnik o zaštiti šuma i objekata od požara	UO-31/02 od 05.09.2002.	
10.	Pravilnik o načinu čuvanja poslovne i druge tajne	UO-7/93 od 03.06.1993.	
11.	Pravilnik o stručnom obrazovanju i usavršavanju radnika	NO-79/06 od 20.12.2006.	
12.	Pravilnik o slavi, jubilejima priznanjima i nagradama	UO-74/03 od 28.10.2003.	
13.	Pravilnik o kancelarijskom i arhivskom poslovanju	UO-35/02 od 05.07.2002.	
14.	Pravilnik o upotrebi službenih motornih vozila	UO-05/05 od 16.02.2005.	
15.	Uputstvo o primjeni Pravilnika o korištenju motornih vozila	01-5536/09 od 18.06.2009.	
16.	Pravilnik o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti	NO-80/06 od 20.12.2006.	NO-36/10 od 22.06.2010.
17.	Pravilnik o javnoj nabavci roba, usluga i radova	02-8920/14	26.12.2014.
18.	Pravilnik o javnoj nabavci usluga i radova u šumarstvu i nadzoru nad njihovim izvođenjem- prečišćen tekst	02-2178/15 od 03.04.2015	01-3785/15 od 11.06.2015.
19.	Uputstvo o nabavci usluga i radova u šumarstvu	01-5121/12 od 31.05.2012	

20.	Pravilnik o izgradnji, rekonstrukciji, održavanju i zaštiti šumskih kamionskih puteva	UO-85/04 od 05.10.2004.	
21.	Pravilnik o gubicima na proizvodima iskorištavanja šuma	UO-86/04 od 31.08.2004.	
22.	Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama	24.12.2004.	
23.	Pravilnik o informativnoj i izdavačkoj djelatnosti	UO-29/05 od 10.08.1995	
24.	Pravilnik o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima	NO-124/07 od 05.04.2007	
25.	Pravilnik o internoj reviziji	NO-125/07 od 05.04.2007.	
26.	Pravilnik o čuvanju šuma	NO-209/14 od 28.02.2014.	
27.	Opšti kolektivni ugovor	40/10	
28.	Posebni kolektivni ugovor za zaposlene u oblasti šumarstva, prerade drveta i papira RS	108/06	
29.	Pojedinačni kolektivni ugovor JPŠ "Šume Republike Srpske" a.d. Sokolac	01-4374/08 od 23.04.2008.	Aneks, broj:01-8260/12 od30.08.2012.
30.	Odluka o vrsti poslova i ovlašćenjima u poslovanju organizacionih dijelova JPŠ "Šume RS" a.d. Sokolac	NO-51/09 od 16.07.2009.	
31.	Pravilnik o uvećanju osnovne plate	02-4415/15 od 26.06.2015.	02-6545/15 od 21.09.2015.

Registar zakona i podzakona primjenjivih u sektoru šumarstva u Distriktu Brčko BiH		
RB	Naziv zakona ili propisa	Naziv i broj službenih novina
1	Zakon o šumama Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 14/10, 26/16
2	Zakon o Vladi Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 19/07, 36/07, 17/08, 2/08, 23/08, 28/12
3	Zakon o javnim nabavama Bosne i Hercegovine	"Službeni glasnik BiH", broj: 39/14;
4	Zakon o prekršajima Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 24/07, 29/16
5	Zakon o upravnom postupku Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 48/11
6	Zakon o zaštiti životne sredine	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09
7	Zakon o zaštiti od požara	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 9/06, 19/07, 12/11
8	Zakon o vlasništvu i drugim pravnim stvarima	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 11/01, 8/03, 40/04, 19/07
9	Zakon o upravnim sporovima Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 04/00, 01/01
10	Zakon o upisu stvarnih prava na nekretninama u vlasništvu BD BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 26/04
11	Zakon o registru zemljišta i prava na zemljištu	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 11/01, 14/03, 19/07, 2/08
12	Zakon o radu Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 19/06, 19/07, 25/08, 20/13, 31/14, 1/15,
13	Zakon o prostornom planiranju i građevstvu	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 29/08
14	Zakon o premjeru i katastru nekretnina u Brčko distriktu BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 2/12, 31/13
15	Zakon o preduzećima Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 49/11
16	Zakon o oružju i municiji	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 39/11, 2/12, 6/13
17	Zakon o komasaciji Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 7/06, 19/07, 2/08
18	Zakon o javnoj imovini	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 28/06, 19/07
19	Zakon o inspekcijama Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 24/08, 20/13
20	Zakon o eksproprijaciji nekretnina u Brčko distriktu BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 26/04, 19/07, 2/08, 19/10, 15/11
21	Zakon o administrativnim taksama Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 21/05, 19/07, 2/08, 17/09, 8/13
22	Zakon o Javnoj upravi Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 19/07, 2/08, 43/08, 9/13, 48/16
23	Krivični zakon Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 33/13, 26/16
24	Zakon o lovstvu Brčko distrikta BiH	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 01/15
25	Zakon o PDV-u	"Službeni glasnik BiH", broj: 09/05, 35/05, 100/08
26	Zakon o zaštiti zdravlja bilja	"Službeni glasnik BiH", broj: 23/03
27	Zakon o zaštiti prirode	"Službeni glasnik BD BiH", broj: 24/04, 1/05, 19/07, 9/09

28	Zakon o vodama	“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 10/98
29	Odluka o cjenovniku šumskih proizvoda na području Brčko distrikta BiH	“Službeni glasnik BD BiH”, broj: 17/11
30	Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu izdavanja potvrde o privremenom oduzimanju i potvrde o izvršenom prevozu	“Službeni glasnik BD BiH”, broj: 48/12
31	Pravilnik o šumskom redu	“Službeni glasnik BD BiH”, broj: 08/11
32	Pravilnik o načinu žigosanja, obrojčavanja i premjeravanja posječenog drveta	“Službeni glasnik BD BiH”, broj: 23/12
33	Pravilnik o obliku i sadržaju obrasca o prijavi sječe	“Službeni glasnik BD BiH”, broj: 45/10
34	Pravilnik o načinu doznake i sječe stabala ili površina za sječ	“Službeni glasnik BD BiH”, broj: 45/10
35	Pravilnik o načinu obilježavanja granica šuma u vlasništvu Brčko distrikta BiH	“Službeni glasnik BD BiH”, broj: 40/12
36	Pravilnik o uslovima koji su dužni ispunjavati izvođači radova u šumarstvu	“Službeni glasnik BD BiH”, broj: 40/12
37	Pravilnik o vrsti štete i načinu utvrđivanja naknade pričinjene štete u šumi na području Brčko distrikta BiH	“Službeni glasnik BD BiH”, broj: 23/12
38	Pravilnik o otpremnom iskazu za promet šumskih proizvoda	“Službeni glasnik BD BiH”, broj: 03/13
39	Pravilnik pod kojim se vrši pašarenje u šumama Distrikta	Predmet broj: 02-000168/11
40	Pravilnik o obliku i sadržaju legitimaciji čuvara šuma	Predmet broj: 02-000178/11
41	Pravilnik o maloprodaji ŠDS	Predmet broj: 02-000173/11
42	Uputstvo o načinu odijevanja, opremi, oružju i municiji čuvara šuma i drugih stručnih lica	Predmet broj: 01-014-0010701/07
43	Godišnji izvještaj o povredama na radu Šuma Republike Srpske	

Registar međunarodnih konvencija u protokola kojima je BiH pristupila		
PRIRODA		
RB	Naziv konvencije	Mjesto i godina usvajanja
1.	Konvencija o biološkoj raznolikosti	Rio de Janeiro, 1992. godine
2.	Konvencija o močvarama od međunarodne važnosti, osobito kao stanište ptica močvarica	Ramsar, 1971. godine, Notifikacija u sukcesiji 2001. godine
3.	Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine	Pariz, 1972. godine
4.	Međunarodna konvencija o zaštiti ptica	Pariz, 1950. godine
5.	Međunarodna konvencija o zaštiti biljaka	Rim, 1951. god. (stupila na snagu 03.04.1952.) („Sl. list R BiH“ br.13/94, „Sl. list SFRJ“, MU:11/86), („Sl. glasnik BiH“, MU:8/03).
6.	Konvencija o uspostavljanju europske i mediteranske organizacije za zaštitu prirode	
7.	Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje flore i faune CITES	Washington, 1973. godine
8.	Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija)	Bern, 1979. godine
9.	Konvencija o očuvanju migracijskih vrsta divljih životinja	Bonn, 1979. godine
10.	FSC politika FSC-POL-30-401-2002: popis ILO konvencija koje se trebaju poštivati od strane preduzeća koja imaju FSC certifikat: - 29 Forced Labour Convention, 1930. - 87 Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Conventions, 1948. - 97 Migration for Employment (Revised) Convention, 1949. - 98 Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949. - 100 Equal Remuneration Convention, 1951. - 105 Abolition of Forced Labour Convention, 1957. - 111 Discrimination (Occupation and Employment) Convention, 1958. - 131 Minimum Wage Fixing Convention, 1970. - 138 Minimum Age Convention, 1973. - 141 Rural Workers' Organizations Convention, 1975. - 142 Human Resources Development Convention, 1975. - 143 Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention. 1975 - 155 Occupational Safety and Health Convention, 1981. - 169 Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989. - 182 Worst Forms of Child Labour Convention, 1999. - ILO Code of Practice on Safety and Health in Forestry Work (ILO 1998) - 135 Minimum Wage Fixing Recommendation, 1970.	

11.	Strategija biodiverziteta i Akcioni plan o biodiverzitetu	Strategija Evropskog parlameta (okt.1998.g.)
12.	NATURA 2000	Saopštenje Evropske Komisije 2004.g.
ATMOSFERA		
1.	Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama	Rio de Janeiro, 1992. godine
2.	Konvencija o prekograničnom zagađivanju zraka na velikim udaljenostima	Ženeva, 1979. godine
3.	Protokol uz Konvenciju o prekograničnom zagađivanju zraka na velikim udaljenostima iz 1979. godine	
4.	Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača	Beč, 1985. godine
5.	Montrealški protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač	Montreal, 16.9.1987. godine
6.	Kyoto Protokol	Japan, decembar 1997. god.
TLO		
1.	Konvencija UN o suzbijanju desertifikacije u zemljama pogođenim jakim sušama i/ili desertifikacijom, posebno u Africi	Pariz, 14.10.1994.
OTPAD		
1.	Bazelska konvencija o nadzoru prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovom odlaganju	Basel, 22. 03. 1989. godine
2.	Dopuna Bazelske konvencije o nadzoru prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovom odlaganju	Brisel, 1997. godine
VODA		
1.	Konvencija o zaštiti Sredozemnog mora od zagađivanja	Barcelona, 16.02.1976. godine
2.	Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od zagađivanja sa kopna	Atena, 1980. godine
3.	Protokol o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti Sredozemnog mora Mediterana	Monako, 1996. godine
4.	Međunarodna konvencija o sprječavanju zagađivanja mora naftom	London, 1954. godine
5.	Međunarodna konvencija o zaštiti od zagađivanja sa brodova	London 1973. godine
RAČUNOVODSTVO		
1	Međunarodni računovodstveni standardi	„Sl. glasnik BiH“ broj: 42/04

Aneks B: Zahtjevi za obuku radnika

Radnici će biti u stanju da:

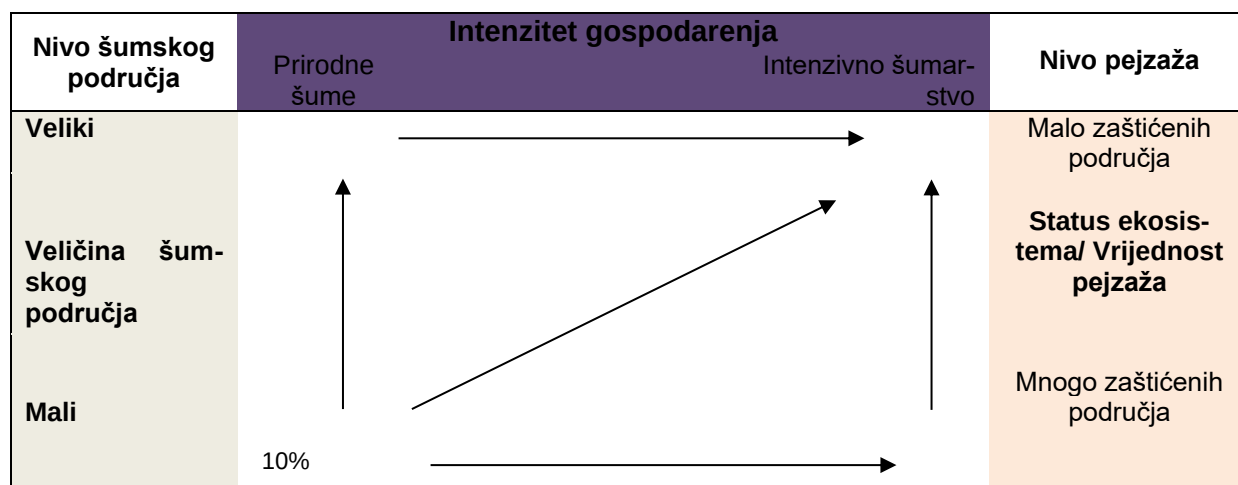
1. Implementiraju šumarske aktivnosti u skladu s važećim zakonskim zahtjevima (Kriterij 1.5);
2. Razumiju sadržaj, značenje i primjenjivost osam ILO ključnih konvencija o radu (Kriterij 2.1);
3. Prepoznaju i izvijeste o slučajevima seksualnog uznemiravanja i spolne diskriminacije (Kriterij 2.2);
4. Sigurno rukuju i raspolažu opasnim materijama kako bi se osiguralo da njihova upotreba ne predstavlja opasnost za zdravlje (Kriterij 2.3);
5. Obavljaju svoje dužnosti povezane sa posebno opasnim poslovima ili poslovima sa posebnom odgovornosti (Kriterij 2.5);
6. Identificiraju mjesta od posebnog kulturnog, ekološkog, ekonomskog, vjerskog ili duhovnog značaja za lokalnu zajednicu i provode potrebne mjere kako bi ih zaštitili prije početka aktivnosti gospodarenja šumama kako bi se izbjegli negativni utjecaji (kriterij 3.5 i kriterij 4,7);
7. Identificiraju zakonska i običajna prava lokalne zajednice vezana uz aktivnosti gospodarenja (kriterij 4.2);
8. Provedu procjenu sociološkog, ekonomskog i ekološkog utjecaja na okoliš i razvijaju odgovarajuće mjere za minimiziranje utjecaja (Kriterij 4.5);
9. Implementiraju aktivnosti vezane uz održavanje i/ili poboljšavanje identificiranih usluga ekosistema (Kriterij 5.1)
10. Rukuju, koriste i skladište pesticide (Kriterij 10.7) i
11. Implementiraju procedure za zbrinjavanje prosutih otpadnih materijala (Kriterij 10.12).

Aneks C Upućivanje na Postupak usluga ekosistema

Kada Organizacija podnese FSC promotivni zahtjev u pogledu održavanja i/ii unapređenja usluga ekosistema, potrebno je slijediti Postupak usluga ekosistema (*FSC-PRO-30-006 V1-0 EN-Ecosystem Services Procedure: Impact Demonstration and Market Tools*)

Aneks D: Konceptualni dijagram Mreže zaštićenih područja.

Dijagram prikazuje kako se površina šumskog područja uključena u Mrežu zaštićenih područja povećava sa minimalnih 10%, kako se veličina, intenzitet gospodarenja i/ili status vrijednosti ekosistema na nivou pejzaža povećavaju. Strelice i njihovi smjerovi predstavljaju ta povećanja.

Krajnja desna kolona naslovljena Status ekosistema/Vrijednost u pejzažu označava u kojoj mjeri su zaštićeni prirodni ekosistemi na nivou pejzaža i relativne zahtjeve za daljom zaštitom u Gospodarskoj jedinici.

Krajnja lijeva kolona pod nazivom Nivo šumskog područja pokazuje da će sa povećanjem površine Gospodarske jedinice, Gospodarska jedinica će se nalaziti na nivou pejzaža i očekuje se da će imati Mrežu zaštićenih područja koja sadrži funkcionalne primjere svih prirodnih pojava ekosistema za taj pejzaž.

Aneks E: Elementi plana gospodarenja

Izvori (zakoni, podzakonski akti, dobre prakse preduzeća šumarstva koja su već certificirana) su navedeni za svaki element plana gospodarenja.

1) Rezultati procjene uključujući:

- i. Prirodni resursi i okolišne vrijednosti kao što je identificirano u Principu 6 i Principu 9 (propisano 10-godišnjim planom gospodarenja šuma primjenjivim na nivou šumskog područja i u skladu sa postojećim okvirom planiranja gospodarenja šuma);
- iii. Glavni sociološki i okolišni rizici na području kao što je identificirano u Principu 6, principu 2 do Principa 5 i Principa 9 (kroz procjenu uticaja na okoliš koja sadrži sociološku komponentu, a koju dobrovoljno provodi Organizacija koja je već certificirana kao primjer dobre prakse).
- iv. Održavanje ili unapređenje ekosistemskih usluga za koje se podnose zahtjevi za promociju kao što je identificirano u Kriteriju 5.1 i Aneksu C.

2) Programi i aktivnosti koje se odnose na:

- i. Prava radnika, zdravlje i sigurnost na radu, ravnopravnost spolova kako je utvrđeno u Principu 2 (propisano zakonodavstvom koje reguliše prava radnika (uključujući kolektivne ugovore), zdravlje i sigurnost na radu, kao i internim pravilnicima Organizacije koji regulišu prava radnika, zdravlje i sigurnost na radu);
- ii. Odnosi sa zajednicom, lokalni ekonomski i društveni razvoj kao što je identificirano u Principu 5 (kroz propisanu proceduru za konsultacije sa interesnim grupama (uključujući lokalne zajednice) koja se dobrovoljno provodi kao dobra praksa Organizacija koje su već certificirane, kao i internim pravilnikom za distribuciju šumskih drvnih sortimenata usmjerenih na osiguranje lokalnog ekonomskog i društvenog razvoja);
- iii. Uključivanje interesnih grupa i rješavanje sporova i pritužbi kao što je identificirano u Principu 1, Principu 2 i Principu 7 (kroz pisanu proceduru za konsultacije sa interesnim grupama, kao i pisanu proceduru za rješavanje sporova i pritužbi, koju dobrovoljno provode Organizacije koje su već certificirane kao primjer dobre prakse);
- iv. Planirane aktivnosti gospodarenja i rokovi, korišteni sistemi uzgajanja, tipične metode iskorištavanja šuma i oprema kao što je identificirano u Principu 10 (propisano Izvedbenim projektom na nivou odjela i 10-godišnjeg plana gospodarenja šumama koji je primjenjiv na nivou šumskog područja i u skladu sa postojećim okvirom za planiranje gospodarenja šumama);
- v. Obrazloženje stope sječe drveta i drugih prirodnih resursa, kako je utvrđeno u Principu* 5 (10-godišnji planovi gospodarenja šumama koji se primjenjuju na nivou šumskog područja i u skladu su s postojećim okvirom planiranja gospodarenja šumama;).

3) Mjere za zaštitu i/ili obnovu:

- i. *Rijetke i ugrožene vrste i staništa* (kroz pisanu proceduru za zaštitu rijetkih i ugroženih vrsta)
- ii. *Vodene površine i priobalne zone* (propisano u zakonima o vodi i elaboratima o zaštiti vodozaštitnih područja);
- iii. *Povezanost pejzaža*, uključujući koridore za divljač (propisano u zakonima o zaštiti prirode i zakonima o lovstvu);
- iv. *Proglašene ekosistemske usluge** kao što je identificirano u Kriteriju 5.1, i Aneksu C;
- v. *Reprezentativni uzorci područja*, kao što je identificirano u Principu 6 (kroz program za identifikaciju i izdvajanje reprezentativnih uzoraka područja i kao dobre prakse gospodarenja Organizacija koje su već certificirane)
- vi. *Visoke zaštitne vrijednosti*, kao što je identificirano u Principu 9 (kroz elaborat za identifikaciju i izdvajanje šuma visoke zaštitne vrijednosti kao dobre prakse gospodarenja Organizacija koje su već certificirane).

4) Mjere za procjenu, sprečavanje i ublažavanje negativnih utjecaja aktivnosti gospodarenja (kroz procjenu uticaja na okoliš sa sociološkim aspektom koja se dobrovoljno provodi kao dobra praksa Organizacija koje su već certificirane)

- i. Okolišne vrijednosti, kao što je identificirano u Principu 6 i Principu 9;
- ii. Proglašene ekosistemske usluge kao što je identificirano u Kriteriju 5.1 i Aneksu C;
- iii. Sociološke vrijednosti kao što je identificirano u Principu 2 do Principa 5 i Principa 9

5) Opis programa monitoringa kao što je identificirano u Principu 8, uključujući:

- i. Prirast i prinos kao što je identificirano u Principu 5 (propisano 10-godišnjim planovima gospodarenja šumama koji se primjenjuju na nivou šumskog područja i u skladu su s postojećim okvirom planiranja gospodarenja šumama);
- ii. Proglašene ekosistemske usluge kao što je identificirano u Kriteriju 5.1 i Aneksu C;
- iii. Okolišne vrijednosti identificirane u Principu 6
- iv. Utjecaj aktivnosti gospodarenja identificirano u Principu 10;
- v. Visoke zaštitne vrijednosti identificirane u Principu 9 (kroz elaborat za identifikaciju i izdvajanje šuma visoke zaštitne vrijednosti kao dobre prakse gospodarenja Organizacija koje su već certificirane);
- vi. Sistemi monitoringa zasnovani na uključivanju interesnih grupa koji su planirani ili se primjenjuju kao što je identificirano u Principu 2 do Principa 5 i Principa 7;

vii. Mape koje opisuju prirodne resurse i korištenje zemljišta u Gospodarskoj jedinici propisano 10-godišnjim planovima gospodarenja šumama koji se primjenjuju na nivou šumskog područja i u skladu su s postojećim okvirom planiranja gospodarenja šumama)).

Šumskogospodarska osnova za državne šume se donosi za period od deset godina i sadrži:

- stanje šuma u doba uređivanja;
- analizu i ocjenu dosadašnjeg gospodarenja šumama;
- planove gospodarenja šumama za naredni uređajni period;
- ekonomsko-finansijsku analizu gospodarenja šumama

Sastavni dio šumskogospodarske osnove su šumsko-gospodarske karte i uređajni elaborati

Uvodni dio šumskogospodarske osnove sadrži:

- a. razloge za izradu šumskogospodarske osnove;
- b. osnovne karakteristike šumskogospodarskog područja (geografski položaj, historijski podaci, opis granica, imovinsko-pravno stanje, prirodne, orografske, hidrografske, klimatske, geološke, pedološke, vegetacijske, miniranost, ugroženost šuma od biljnih bolesti, štetočina, emisije štetnih agenasa, šumskih požara i dr.);
- c. posebna ograničenja u gazdovanju na dijelovima šumskogospodarskog područja od posebnog značaja (zaštićene šume i područja sa posebnom namjenom).
- d. osnovne karakteristike metodike rada koja se koristi pri izradi šumskogospodarske osnove (formiranje gazdinskih klasa, prikupljanje i obrada podataka i izrada planova).

U dijelu šumskogospodarske osnove: "Analiza i ocjena dosadašnjeg gospodarenja šumama" upoređuje se i analizira stanje šuma prema prethodnoj i novoj šumskogospodarskoj osnovi, obrazlažu nastale razlike i vrši analiza i ocjena izvršenja planova prethodne šumskogospodarske osnove.

Na osnovu utvrđenog stanja šuma, analize i ocjene dosadašnjeg gospodarenja i utvrđenih ciljeva gospodarenja izrađuju se planovi gospodarenja šumama za naredni uređajni period. Planovi gospodarenja se izrađuju za gazdinske klase kao osnovne jedinice planiranja. Za svaku gazdinsku klasu utvrđuje se cilj gospodarenja tako da se osigura trajno povećanje prinosa šuma i unaprijede općekorisne funkcije šuma. Planovi gospodarenja za ostale jedinice planiranja izrađuju se na osnovu planova gospodarenja za gazdinske klase.

Aneks F: Konceptualni okvir za planiranje i monitoring

Uzorak plana gospodarenja	Period revizije plana	Elementi za monitoring (djelomična lista)	Period monitoringa	Ko vrši monitoring ovog elementa	FSC Princip/ Kriterij
Plan sječa	Godišnje	Prelaz preko potoka	Kada je na terenu i godišnje	Uposlenici na terenu	P 10
		Putevi	Kada je na terenu i godišnje	Uposlenici na terenu	P 10
		Rijetke i ugrožene vrste	Godišnje	Biolog konsultant	P 6
		Godišnji nivo sječe	Godišnje	Upravitelj šumskog područja	C5.2
		Kalamitet insekata	Godišnje, uzorak	Biolog konsultant Resorno Ministarstvo	
Budžet	Godišnje	Troškovi	Godišnje	Šef računovodstva	P 5
		Doprinos lokalnoj ekonomiji	Kvartalno	Direktor	P 5
Plan angažmana radne snage	Godišnje	Statistika o uposlenicima	Godišnje	Direktor	P 3, P 4
		Društveni dogovori	Godišnje ili kako je dogovoreno u planu angažmana	Društveni koordinator	P 3, P 4
		Pritužbe	U tijeku	Menadžer ljudskih resursa	P2, P 3, P 4
Petogodišnji plan gospodarenja	Pet godina	Populacija divljači	Po potrebi	Ministarstvo za okoliš	P 6
		Komadići drveta i piljevina	Godišnje	Resorno Ministarstvo	P 10
		Rast/regeneracija	Godišnji uzorak		
Plan održivog gospodarenja šumama	10 godina	Distribucija po starosnim klasama Distribucija po debljinskim stepenima	Deset godina	Ministarstvo za okoliš	P 6
		Desetogodišnji etat	Godišnje, deset godina	Resorno Ministarstvo Upravitelj šumskog područja	C 5.2

Aneks G: Zahtjevi monitoringa

1. Monitoring socioloških i ekoloških utjecaja aktivnosti gospodarenja (Indikator 8.2.1) je dovoljan da identificira i opiše utjecaj na okoliš aktivnosti gospodarenja uključujući tamo gdje je primjenjivo:
 - i. Rezultate aktivnosti uzgajanja šuma (Kriterij 10.5)
 - ii. Utjecaje od prirodnih nepogoda (Kriterij 10.9)
 - iii. Utjecaje od izgradnje infrastrukture, transportnih aktivnosti i uzgojnih mjera na rijetke i ugrožene vrste, staništa, ekosisteme, vrijednosti pejzaža, voda i zemljište (Kriterij 10.10)
 - iv. Utjecaje od sječe i izvlačenja drveta na nedrvne šumske proizvode, okolišne vrijednosti, otpad koji se prodaje i druge proizvode i usluge (Kriterij 10.11) i
2. Monitoring socioloških i ekoloških utjecaja aktivnosti gospodarenja (Indikator 8.2.1) je dovoljan da identificira i opiše sociološki utjecaj aktivnosti gospodarenja uključujući tamo gdje je primjenjivo:
 - i. Programe i aktivnosti koji se odnose na prava radnika (Kriterij 2.1)
 - ii. Jednakost spolova, seksualno uznemiravanje i diskriminacija na osnovu spola (Kriterij 2.2)
 - iii. Programe i aktivnosti koji se odnose na zdravlje i sigurnost na radnom mjestu (Kriterij 2.3)
 - iv. Isplatu plata (Kriterij 2.4)
 - v. Edukaciju radnika (Kriterij 2.5)
 - vi. Zaštitu lokaliteta od specijalnog kulturološkog, ekološkog, ekonomskog, religijskog ili duhovnog značaja za autohtono stanovništvo i lokalne zajednice (Kriterij 3.5 i Kriterij 4.7)
 - vii. Poređenje trenutne i planirane godišnje proizvodnje sječe drveta i nedrvenih šumskih proizvoda (Kriterij 5.2)
 - viii. Dugoročnu ekonomsku održivost (Kriterij 5.5) i
 - ix. Visoke zaštitne vrijednosti 5 i 6 identificirane u Kriteriju 9.1
3. Procedure za monitoring promjena stanja okoliša (Indikator 8.2.2) su dovoljne da identificiraju i opišu promjene u okolišnim uvjetima uključujući gdje je primjenjivo:
 - i. Održavanje i/ili poboljšanje usluga ekosistema (Kriterij 5.2) (Kada Organizacija koja gospodari/vlasnik šume napravi FSC promotivni zahtjev koji se odnosi na osiguranje usluga ekosistema ili primi plaćanje za osiguranje usluga ekosistema)
 - ii. Rijetke i ugrožene vrste i efikasnost aktivnosti implementiranih da se iste i njihova staništa zaštite (kriterij 6.4)
 - iii. Reprezentativne površine i efikasnost aktivnosti implementiranih da se zaštite i/ili obnove iste (Kriterij 6.5)
 - iv. Visoke zaštitne vrijednosti od 1 do 4 identificiranih u Kriteriju 9.1 i efikasnost aktivnosti implementiranih da se zaštite i/ili obnove iste

Aneks H: Strategije za održavanje Visokih zaštitnih vrijednosti.

Strategije za održavanje visokih zaštitnih vrijednosti ne moraju nužno isključivati korištenje šumskih resursa. Međutim, zaštita područja visoke zaštitne vrijednosti je jedini način da se te vrijednosti zaista i održe.

HCV 1 - Zaštitne zone, propisi za korištenje šuma i/ili druge strategije za zaštitu ugroženih i endemskih vrsta, ili drugih koncentracija biološkog diverziteta i ekoloških zajednica i staništa od kojih zavise, dovoljno da se spriječe smanjenje u prostiranju, cjelovitosti, kvaliteti i održivosti staništa i pojavljivanja vrsta. Gdje je poboljšanje identificirano kao cilj, razvijene su mjere za proširenje, i/ili obnovu staništa za takve vrste.

HCV 2 - Strategije koje u potpunosti održavaju prostiranje i netaknutost šumskih ekosistema i održivost koncentracija biodiverziteta, uključujući biljne i životinjske vrste indikatore, ključne vrste i/ili asocijacije povezane sa velikim netaknutim prirodnim šumskim ekosistemima. Primjeri uključuju zaštitne zone, izdvojena područja sa bilo kakvom komercijalnom aktivnosti u područjima koja nisu izdvojena i limitirana niskim intenzitetom operacija koje u potpunosti održavaju strukturu, kompoziciju i obnavljanje šume i uzorke uznemiravanja u svakom vremenu. Gdje je poboljšanje identificirano kao cilj, postoje mjere za obnovu i povezivanje šumskih ekosistema, njihovu netaknutost i staništa koja podržavaju prirodni biološki diverzitet.

HCV 3 - Strategije koje u potpunosti održavaju prostiranje i integritet rijetkih i ugroženih ekosistema, staništa ili refugiuma. Gdje je poboljšanje identificirano kao cilj, postoje mjere za obnovu i/ili razvoj rijetkih ili ugroženih ekosistema, staništa ili refugiuma.

HCV 4 - Strategije za zaštitu vodozaštitnih područja od značaja za lokalne zajednice koje su locirane uzvodno ili nizvodno od vodotokova na šumskom području i površina na području koje su naročito nestabilne ili sklone eroziji. Primjeri mogu uključivati zaštitne zone, zabrane iskorištavanja, restrikcije u korištenju kemikalija i/ili zabrane za izgradnju šumskih puteva u cilju zaštite slivnih područja uzvodno i prema vrhovima padina. Gdje je poboljšanje identificirano kao cilj, postoje mjere za obnovu količina i kvaliteta vode. Gdje su identificirane usluge ekosistema kategorije HCV 4 postoje mjere koje uključuju regulaciju klime, strategije za održavanje ili poboljšanje sekvenciranja i skladištenja karbona.

HCV 5 - Strategije za zaštitu zajednice i/ili potreba autohtonog stanovništva u odnosu na šumsko područje su razvijene u saradnji sa predstavnicima i članovima lokalnih zajednica i autohtonog stanovništva.

HCV 6 Strategije za zaštitu kulturoloških vrijednosti su razvijene u saradnji sa predstavnicima i članovima lokalnih zajednica i autohtonog stanovništva.

Aneks I: HCV okvir

HCV 1 – Diverzitet vrsta. Koncentracije biološkog diverziteta, uključujući endemične vrste i rijetke i ugrožene vrste koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou.

IDENTIFIKACIJA HCV 1

1. Opis najboljih dostupnih informacija u zemlji za identifikaciju HCV1:

Lista najboljih dostupnih informacija u zemlji za identifikaciju HCV1 je navedena na stranicama 39, 44, i 47 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

2. Opis interesnih grupa i pogođenih interesnih grupa:

Interesne grupe i pogođene interesne grupe za HCV6 su generalno opisane na stranicama 39-40, 44-45, 47-48 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini i za svaku identificiranu HCV su opisani u Elaboratu za identifikaciju HCV

3. Opis odgovarajućeg kulturološkog uključivanja u identifikaciju HCVa:

Generalne smjernice su navedene na stranicama 39-40, 44-45, 47-48 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini, ali detaljne informacije koje se odnose na odgovarajuće kulturološko uključivanje su navedeni u Elaboratu za identifikaciju HCV

4. Primjeri rijetkih/ugroženih/vrsta u opasnosti u zemlji

Primjeri HCV1 vrsta u zemlji su navedeni u Aneksu III (str 78-113), Aneks IV (str 114-125), i Aneks V (str 126-137) Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

5. Geografska područja gdje su vjerojatno prisutne HCV1:

Geografska područja gdje su vjerojatno prisutne HCV1 su opisane u Aneksu I (str 70-73), Aneks II (str 74-77), Aneks III (str 78-113), Aneks IV (str 114-125), Aneks V (str 126-137), Aneks VI (str 138-144), Aneks VII (str 145-148), Aneks VIII (str 149-158), i Aneks IX (str 159-163) Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

6. Mape HCV1 područja u zemlji:

Mape HCV1 područja u zemlji nisu dostupne, ali svaki Elaborat za identifikaciju HCV uključuje mape identificiranih HCV

7. Prijetnje HCV1 područjima u zemlji:

Ne postoji lista prijetnji HCV1 područjima u zemlji, ali na stranicama 25-27 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini su navedene instrukcije za identifikaciju prijetnji koje se moraju koristiti za svaki identificirani HCV

STRATEGIJE ZA ODRŽAVANJE HCV1

- 1) Zone zaštite, nivo iskorištavanja, i/ili druge strategije za zaštitu ugroženih, vrsta u opasnosti, endemskih vrsta ili drugih koncentracija biološkog diverziteta i ekoloških zajednica i staništa od kojih zavise, su dovoljne da spriječe smanjivanje prostiranja, integriteta, kvaliteta i održivosti staništa i pojava vrsta.
- 2) Gdje je poboljšanje identificirano kao cilj, postoje mjere za razvoj, proširenje, i/ili obnavljanje staništa za takve vrste

MONITORING HCV1

Opisano na stranicama 41, 45 i 49 u Vodiču za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini.

HCV 2 – Ekosistemi na nivou pejzaža i mozaici. Netaknuti šumski pejzaži* i veliki ekosistemi na nivou pejzaža i mozaici ekosistema koji su značajni na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou i koji sadržavaju održive populacije velike većine vrsta koje se prirodno pojavljuju u prirodnim uzorcima distribucije i obilnosti.

IDENTIFIKACIJA HCV 2

1. Opis najboljih dostupnih informacija u zemlji za identifikaciju HCV2:

Lista najboljih dostupnih informacija u zemlji za identifikaciju HCV2 je navedena na stranici 67 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

2. Opis interesnih grupa i pogođenih interesnih grupa:

Interesne grupe i pogođene interesne grupe za HCV2 su generalno opisane na stranicama 51-52 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini i za svaku identificiranu HCV su opisani u Elaboratu za identifikaciju HCV

3. Primjeri HCV2 područja u zemlji:

Ove informacije nisu dostupne.

4. Geografska područja gdje su netaknuti šumski pejzaži i drugi tipovi HCV2 vjerojatno prisutni:

Ove informacije nisu dostupne.

Netaknuti šumski pejzaži su prisutni u sljedećim državama: Angola, Australija, Belize, Butan, Bolivija, Brazil, Brunei, Kambodža, Kamerun, Kanada, Centralnoafrička republika, Čile, Kina, Kolumbija, Kongo DRC, Kostarika, Obala Slonovače, Dominikanska Republika, Ekvador, Ekvatorijalna Gvineja, Etiopija, Finska, Francuska Gijana, Gabon, Gruzija, Gvatemala, Gvajana, Honduras, Indija, Indonezija, Japan, Kazahstan, Laos, Liberija, Madagaskar, Malezija, Meksiko, Mongolija, Mjanmar, Novi Zeland, Nikaragva, Nigerija, Norveška, Panama, Papua N Gvineja, Paragvaj, Peru, Filipini, Republika Kongo, Rusija, Salomonova ostrva, Surinam, Švedska, Tanzanija, Tajland, Uganda, Sjedinjene Države, Venecuela i Vijetnam.

Dostupni shape fajlovi za netaknute šumske pejzaže su dostupni na sljedećem linku:

https://www.dropbox.com/s/o4icmu9uuujn3nvw/IFL_final_data_UMD_20150121.zip?dl=0

U nedostatku robusnog procesa, pouzdanih naučnih podataka i ishoda usmjerenog na konsenzus vezan za provedbu Motion 65 (GA2014), zadani prag zaštite netaknutih šumskih pejzaža trebao bi biti 80% netaknutih šumskih pejzaža unutar gospodarske jedinice.

5. Mape HCV2 područja u zemlji:

Mape HCV2 područja u zemlji nisu dostupne, ali svaki Elaborat za identifikaciju HCV uključuje mape identificiranih HCV.

6. Prijetnje HCV2 područjima u zemlji:

Ne postoji lista prijetnji HCV2 područjima u zemlji, ali na stranicama 25-27 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini su navedene instrukcije za identifikaciju prijetnji koje se moraju koristiti za svaki identificirani HCV.

STRATEGIJE ZA ODRŽAVANJE HCV2

- 1) Strategije koje u potpunosti održavaju prostiranje i netaknutost šumskih ekosistema i održivost njihovih koncentracija biodiverziteta, uključujući indikator vrsta biljaka i životinja, ključne vrste i/ili sveze povezane sa velikim netaknutim šumskim ekosistemima.
- 2) Primjeri uključuju zone zaštite i zaštićena područja pri čemu je svaka komercijalna aktivnost na područjima koja nisu odvojena ograničena na niske intenzitete gospodarenja koje u potpunosti održavaju šumsku strukturu, sastav, obnavljanje i poremećaje u svako doba.
- 3) Gdje je poboljšanje identificirano kao cilj, postoje mjere za obnovu i povezivanje šumskih ekosistema, njihove netaknutosti i staništa koja podržavaju biološki diverzitet

4) Područje jezgra svakog netaknutog šumskog pejzaža u okviru gospodarske jedinice je zaštićeno i sadrži najmanje 80% netaknutih šumskih pejzaža unutar gospodarske jedinice (Motion 65, GA2014)1.

MONITORING HCV2

Opisano na stranici 52 u Vodiču za izdavanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini .

HCV3 – Ekosistemi i staništa. Rijetki i ugroženi ekosistemi, staništa ili refugijumi.

IDENTIFIKACIJA HCV3

1. Opis najboljih dostupnih informacija u zemlji za identifikaciju HCV3:
Lista najboljih dostupnih informacija u zemlji za identifikaciju HCV3 je navedena na stranici 55 Vodiča za izdavanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini
2. Opis interesnih grupa i pogođenih interesnih grupa:
Interesne grupe i pogođene interesne grupe za HCV3 su generalno opisane na stranicama 55-56 Vodiča za izdavanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini i za svaku identificiranu HCV su opisani u Elaboratu za identifikaciju HCV
3. Primjeri HCV3 ekosistema i staništa u zemlji:
Primjeri HCV3 vrsta u zemlji su navedeni u Aneksu VIII (str 149-158), Aneks IX (str 159-163), Aneks X (str 164) i Aneks XI (str 165-166) Vodiča za izdavanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini.
4. Geografska područja gdje su vjerojatno prisutne HCV3:
Geografska područja gdje su vjerojatno prisutne HCV3 su opisana Aneksu VIII (str 149-158), Aneksu IX (str 159-163), Aneks X (str 164) i Aneks XI (str 165-166) Vodiča za izdavanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini
5. Mape HCV3 područja u zemlji:
Mape HCV3 područja u zemlji nisu dostupne, ali svaki Elaborat za identifikaciju HCV uključuje mape identificiranih HCV
6. Prijetnje HCV3 područjima u zemlji:
Ne postoji lista prijetnji HCV6 područjima u zemlji, ali na stranicama 25-27 Vodiča za izdavanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini su navedene instrukcije za identifikaciju prijetnji koje se moraju koristiti za svaki identificirani HCV

STRATEGIJE ZA ODRŽAVANJE HCV3

- 1) Strategije koje u potpunosti održavaju prostiranje i integritet rijetkih, ili ugroženih ekosistema, staništa i refugijuma.
- 2) Gdje je poboljšanje identificirano kao cilj, postoje mjere za obnavljanje i/ili razvoj rijetkih ili ugroženih ekosistema, staništa i refugijuma.

MONITORING HCV3

Opisano na stranici 56 u Vodiču za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

HCV4 – Kritične usluge ekosistema. Osnovne usluge ekosistema u kritičnim situacijama, uključujući zaštitu vodenih slivova i kontrolu erozije ranjivih zemljišta i padina.

IDENTIFIKACIJA HCV4

1. Opis najboljih dostupnih informacija u zemlji za identifikaciju HCV4:

Lista najboljih dostupnih informacija u zemlji za identifikaciju HCV4 su navedene na stranicama 58, 60, 62 i 63 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

2. Opis interesnih grupa i pogođenih interesnih grupa:

Interesne grupe i pogođene interesne grupe za HCV4 su generalno opisane na stranicama 58-59, 60-61, 62-63 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini i za svaku identificiranu HCV su opisani u Elaboratu za identifikaciju HCV

3. Primjeri HCV4 kritičnih usluga ekosistema u zemlji:

Ove informacije nisu dostupne.

4. Geografska područja gdje su vjerojatno prisutne HCV4:

Ove informacije nisu dostupne.

5. Mape HCV4 područja u zemlji:

Mape HCV4 područja u zemlji nisu dostupne, ali svaki Elaborat za identifikaciju HCV uključuje mape identificiranih HCV

6. Prijetnje HCV4 područjima u zemlji:

Ne postoji lista prijetnji HCV4 područjima u zemlji, ali na stranicama 25-27 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini su navedene instrukcije za identifikaciju prijetnji koje se moraju koristiti za svaki identificirani HCV

STRATEGIJE ZA ODRŽAVANJE HCV4

- 1) Strategije za zaštitu vodozahvata od značaja za lokalnu zajednicu lociranih unutar ili nizvodno od Gospodarske jedinice i područja unutar jedinice koja su posebno nestabilna ili podložna eroziji.
- 2) Primjeri mogu obuhvatati zone zaštite, nivo iskorištavanja, ograničavanje korištenja pesticida i/ili propise za izgradnju i održavanje puteva u cilju zaštite vodozahvata uzvodno i uzdignutih područja.
- 3) Gdje je poboljšanje identificirano kao cilj postoje mjere za obnovu kvaliteta i kvantiteta vode.
- 4) Gdje identificirane HCV 4 ekosistemske usluge uključuju regulisanje klime, postoje strategije za održavanje, ili poboljšanje skladištenja i sekvencijaciju karbona

MONITORING HCV4

Opisano na stranicama 59, 61 i 63 u Vodiču za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

HCV5 – Potrebe lokalne zajednice. Mjesta i resursi od fundamentalnog značaja za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica ili starosjedioca (sredstva za život, zdravlje, prehrana, voda itd.) i identifikiranih kroz angažman sa tim lokalnim zajednicama ili starosjediocima

IDENTIFIKACIJA HCV5

1. Opis najboljih dostupnih informacija u zemlji za identifikaciju HCV5:

Lista najboljih dostupnih informacija u zemlji za identifikaciju HCV5 je navedena na stranici 65 Vodiča za izdavanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

2. Opis interesnih grupa i pogođenih interesnih grupa:

Interesne grupe i pogođene interesne grupe za HCV5 su generalno opisane na stranici 65 Vodiča za izdavanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini i za svaku identifikiranu HCV su opisani u Elaboratu za identifikaciju HCV

3. Primjeri HCV5 lokacija i resursa od fundamentalnog značaja za lokalne zajednice u zemlji:
Ove informacije nisu dostupne.

4. Geografska područja gdje su vjerojatno prisutne HCV5:

Ove informacije nisu dostupne, niti postoji baza podataka na bilo kojem administrativnom nivou koja se odnosi na lokacije i resurse od fundamentalnog značaja za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica.

5. Mape HCV5 područja u zemlji:

Mape HCV5 područja u zemlji nisu dostupne, ali svaki Elaborat za identifikaciju HCV uključuje mape identifikiranih HCV

6. Prijetnje HCV5 područjima u zemlji:

Ne postoji lista prijetnji HCV5 područjima u zemlji, ali na stranicama 25-27 Vodiča za izdavanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini su navedene instrukcije za identifikaciju prijetnji koje se moraju koristiti za svaki identifikirani HCV

STRATEGIJE ZA ODRŽAVANJE HCV5

1) Strategije za zaštitu lokalne potreba lokalne zajednice u odnosu na gospodarsku jedinicu su razvijene u saradnji sa predstavnicima i članovima lokalnih zajednica.

MONITORING HCV5

Opisano na stranici 65 u Vodiču za izdavanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

HCV 6 – Kulturološke vrijednosti. Mjesta, resursi, staništa i pejzaži globalnog ili nacionalnog kulturološkog, arheološkog ili istorijskog značaja i/ili kritične kulturološke, ekološke, ekonomske ili religijske/svete vrijednosti za tradicionalne kulture lokalnih zajednica ili starosjedilaca, identificirane kroz odgovarajući angažman sa tim lokalnim zajednicama ili starosjediocima.

IDENTIFIKACIJA HCV 6

1. Opis najboljih dostupnih informacija u zemlji za identifikaciju HCV6:

Lista najboljih dostupnih informacija u zemlji za identifikaciju HCV6 je navedena na stranici 67 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

2. Opis interesnih grupa i pogođenih interesnih grupa:

Interesne grupe i pogođene interesne grupe za HCV6 su generalno opisane na stranici 67 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini i za svaku identificiranu HCV su opisani u Elaboratu za identifikaciju HCV

3. Primjeri HCV6 važnih kulturoloških vrijednosti u zemlji:

Primjeri HCV6 vrsta u zemlji su navedeni u Aneksu XII (str. 167-179) i Aneksu XIII (str. 180) Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

4. Geografska područja gdje su vjerojatno prisutne HCV6:

Geografska područja gdje su vjerojatno prisutne HCV6 su navedeni u Aneksu XII (str. 167-179) i Aneksu XIII (str. 180) Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

5. Mape HCV6 područja u zemlji:

Mape HCV6 područja u zemlji nisu dostupne, ali svaki Elaborat za identifikaciju HCV uključuje mape identificiranih HCV

6. Prijetnje HCV6 područjima u zemlji:

Ne postoji lista prijetnji HCV6 područjima u zemlji, ali na stranicama 25-27 Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini su navedene instrukcije za identifikaciju prijetnji koje se moraju koristiti za svaki identificirani HCV

STRATEGIJE ZA ODRŽAVANJE HCV6

1) Strategije za zaštitu kulturoloških vrijednosti su razvijene u saradnji sa predstavnicima i članovima lokalnih zajednica.

MONITORING HCV6

Opisano na stranici 68 u Vodiču za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini

Aneks J: Lista rijetkih i ugroženih vrsta u šumskim ekosistemima Bosne i Hercegovine navedena u Crvenim listama Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske

Sljedeća lista rijetkih i ugroženih vrsta je Aneks III u Vodiču za izdvajanje, gospodarenje i monitoring Šume visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini (dostupan na:

http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/wwfhcvf_vodic_bih_verzija_za_web_1.pdf)

Šumske zeljaste biljke i biljke u šumskim ekosistemima

Br.	Vrsta	Red/Familija	Narodni naziv	Kon. status FBIH	Kon. status RS	Kon. status IUCN
1.	<i>Acanthus spinosissimus</i> Pers.; <i>A. spinosus</i> L., pro parte	Red: <i>Lamiales</i> Familija: <i>Acanthaceae</i>	Trnoviti primog	LC	Navedena	
Rasprostranjenost: Buško Blato - Golinjevo, okolina Mostara, Blagaj - Buna, Mostarsko Blato, Hum, Domanovići, Žitomislići, Dretelj, Čapljina, Stolac, Gorica, Bileća, Jasen, Gomoljani, Pridvorci, Trebinje Sutorina, Ortiješ, Sjeverni logor, Kotar, Počitelj brdo (Vidari), Ošanići, Neum						
2.	<i>Adiantum capillus-veneris</i> L.; <i>A. capillus-veneris</i> L. f. <i>subintegrum</i> Mort. et Paulin; <i>A. capillus-veneris</i> L. var. <i>visianii</i> Schloss. et Vuk.; <i>A. tridum</i> Willd.	Red: <i>Polypodiales</i> Familija: <i>Pteridaceae</i>	Gospin vlasak, vernerin vlasak, divojački vlas paprac, papraca vodena, velikolistni vlasi, vlas zemaljski, vlas ženski	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: U toplim predjelima Hercegovine pored sjenovitih obala rijeka, kraj vodenih basena, u sedrenim pećinama nad izvorima itd., Trebižat – Kravice, sedreni slapovi, na Bregavi se može naći na obali, ispod mostova, u vlažnim pećinama i polupećinama, te u pukotinama krečnjačkih stijena, kanjon Drežnice, Sjeverni logor (pećine uz Neretvu), ispod Starog Mosta u Mostaru, Radobolja kod džamije, vrelo Bune uz Blagaj, izvorište Tihaljine – Peć Mlini, Modro oko, vrelo Vrioštica (iza Ljubuškog), pukotine vapnenih stijena Golubića, koja se strmo dižu iznad potoka Trmošnice, Gornji Šeher kod Banja Luke i Banja kod Višegrada						
3.	<i>Alchemilla alpestris</i> Schmidt; <i>A. glabra</i> Neygenf.	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Rosaceae</i>	Planinska vrkuta	DD	Navedena	
Rasprostranjenost: Nema podataka						
4.	<i>Alchemilla vranicensis</i> Pawlowsky	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Rosaceae</i>	Vranička vrkuta	DD	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Vranica						
5.	<i>Amelanchier cretica</i> (Willd.) DC.; <i>A. ovalis</i> Medik. var. <i>cretica</i> (Willd.) Fiori	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Rosaceae</i>	Kretska merala	EN	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Na dolomitima od Drvara do Lastve u zajednici <i>Pinetum austroalpinum</i> , Čvrtnica bukova šuma, Velež Kaočina, <i>Amelanchier ovalis</i> Med. f. <i>macrophylla</i> (Vand.) Hay. Na Galatu iznad Spiljana na dolomitima						
6.	<i>Anemone baldensis</i> L.; <i>A. drummondii</i> Wats.; <i>A. fragifera</i> Wulf.; <i>A. alpine</i> Scop. non-L.	Red: <i>Ranunculales</i> Familija: <i>Ranunculaceae</i>	Planinska šumarica	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Troglav - Dinara, Klekovača, Vranica - Krstac, Treskavica, Maglić, Volujak; Čvrtnica, Mali Vran, Prenj - Kantar						
7.	<i>Anemone narcissiflora</i> L.; <i>A. narcissifolia</i> L.	Red: <i>Ranunculales</i> Familija: <i>Ranunculaceae</i>	Bijeli jablan, narcislika breberina, sunovratna šumarica	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Vranica, Treskavica, Bjelašnica, Jahorina, Vučevo, Maglić, Volujak						
8.	<i>Angelica brachyradia</i> Freyn;	Red: <i>Apiales</i> Familija: <i>Apiaceae</i>	Šumska anđelika, šumski kravujac,	VU	Navedena	

FSC-STD-BIH-01-2019

FSC Standardi za održivo gospodarenje šumama u Bosni i Hercegovini
2019

<i>Angelica sylvestris</i> L.			koren svetog duha, šiviz			
Rasprostranjenost: Boračko jezero (403 m)						
9.	<i>Arabis scopoliana</i> Boiss.; <i>Draba ciliata</i> Scop.	Red: <i>Brassicales</i> Familija: <i>Brassica-ceae</i>	Skopolijeva gušarka, skopolijev repnjak	DD	Navedena	DD
Rasprostranjenost: Osječenica, Klekovača, dosta česta od Kamešnice do Dinara, Jadovik, Prolog, Šator, Palazenica, Golija, Vlašić, Vranica pl.: Krstac, Ločika; Maglić, Volujak, Lupoglav - Prenj, Plasa, Trinača, Čvrstica, Vran, Čabulja, Velika Vlahinja, prašuma Lom						
10.	<i>Asplenium adulterinum</i> Milde	Red: <i>Polypodiales</i> Familija: <i>Aspleniaceae</i>	Neprava sleznica	LC	Navedena	
Rasprostranjenost: Naseljava skoro sva serpentinska nalazišta u Bosni i Hercegovini i to od Vrbanje kod Banje Luke pa sve do istočne Bosne.						
11.	<i>Asplenium cuneifolium</i> Viv.; <i>A. serpentine</i> Tausch; <i>A. adiantum-nigrum</i> L. subsp. <i>serpentine</i> (Tausch) W.D.J. Koch; <i>A. forsteri</i> Sadler	Red: <i>Polypodiales</i> Familija: <i>Aspleniaceae</i>	Serpentinska slezenica	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Vrbanja kod Banja Luke; Dolina Usore; Crni vrh kod Tešnja; oko Maglaja; Papratnica, Pepelari; Vareš: Banjska stijena i Vratilo						
12.	<i>Astrantia carniolica</i> Wulf. in Jacq.	Red: <i>Apiales</i> Familija: <i>Apiaceae</i>	Zvezdanka, kranjska zvezdanska. kranjski lisjak	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Kamešnica, Maglić, Volujak, Prenj, Čvrstica, Plasa, Čabulja – vlažne svijetle šume, progale u klekovini bora, na krečnjačkoj podlozi u subalpskom i alpskom pojasu						
13.	<i>Asyneuma trichocalycinum</i> (Ten.) K. Maly; <i>A. a. pichleri</i> (Vis.) Lakušić et F. Conti; <i>Campanula trichocalycina</i> Ten.	Red: <i>Asterales</i> Familija: <i>Campanulaceae</i>		NT	Navedena	
Rasprostranjenost: Treskavica (1700 m), Hojta, Drežnica kod Cincara, Maglić – kod Jelašice, Stolac - Višegrad, Duimovići - Treskavica, Muharnica, Plasa, Mala Čvrstica, Silovci pod Poštibrdom u bukovoju šumi (1550 m), Budoš - Nevesinje, Bjelašnica kod Gacka (1200 – 1600 m)						
14.	<i>Athyrium alpestre</i> (Hoppe) Milde	Red: <i>Polypodiales</i> Familija: <i>Athyriaceae</i>	Alpska bujadika	DD	Navedena	
Rasprostranjenost: Nema podataka						
15.	<i>Barbarea bosniaca</i> Murb.; <i>B. sicula</i> C. Presl. var. <i>bosniaca</i> K. Mal, <i>B. vulgaris</i> R.Br. in Aiton var. <i>bosniaca</i> G. Beck	Red: <i>Brassicales</i> Familija: <i>Brassica-ceae</i>	Bosanska repnica, bosanski dičak	EN	Navedena	DD
Rasprostranjenost: Od donje granice brdskog pa sve do gornje granice montanog pojasa, na potpoljenim livadama, kanalima, zabarenim mjestima, poplavnim šumama (jošici) i žbunovita mjesta na montanim mezofilnim livadama. Raste na svježim, hranljivim, ilovastim ili pjeskovitim zemljištima u rasponu od 650 – 1300 m. Locus classicus: između Sarajeva i sela Mrkovići, u dolini Lelešići kod Sarajeva						
16.	<i>Bellidiastrum michelii</i> Casso; <i>Aster bellidiastrum</i> (L.) Scop.	Red: <i>Asterales</i> Familija: <i>Asteraceae</i>	Rozetasti zvezdan, bijeli lijepi zvezdan, zvezdica	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Na velikom točilu izloženom istoku na Bokševica planini iznad naselja Kostajnica gdje raste na niskoj nadmorskoj visini, u sastojini <i>Cratoneurion commutati</i> kod Drvara i Lastve, ali nije vezana za nju već dolazi i u borovim šumama na S i I padinama, Čabulja – Vlakinja, Čvrstica, Mali Vran Plasa, Travnik, Raduša pl., Ločike – Vranica pl., Klekovača, Roduklija – Drvar, Kupres na dolomit, Bjelašnica pl., Treskavica pl., Bugojno – Han Luka, južno od Vrbjana iznad Podorašca, Plasa, Vran, Čabulja, Stirni do – Velež, Puzim – Visočica, Dobra voda kod Lastve – Skočigra (cca. 700 m)						

17.	<i>Campanula latifolia</i> L.	Red: <i>Asterales</i> Familija: <i>Campanula- ceae</i>	Širokolisna zvon- čika, širokolisni zvončić	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Vlašić, Krušćica - Travnik, Maglić - Dragoš Sedlo, gudure Rakitnice kod Umljana, Visočica pl.						
18.	<i>Campanula sparsa</i> Friv.	Red: <i>Asterales</i> Familija: <i>Campanula- ceae</i>		EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Šuma između Bijele vode i Dragačeva kod Foče (1160 m), dolina Drine						
19.	<i>Cardamine maritima</i> Por- lenschl. ex DC. var. <i>fialae</i> (Fritsch) Sag.	Red: <i>Brassicales</i> Familija: <i>Brassica- ceae</i>	Primorska režuha, Fialina režuha	CR	Navedena	
Rasprostranjenost: Klobuk kod Vitine (locus classicus) – pukotine raspucalih krečnjačkih stijena u submediteranu, na suhom i plitkom skeletno tlu, u području degradiranih šuma i šikara hrasta medunca i bjelograbića, uvijek u sjeni						
20.	<i>Cardamine polyphylla</i> (W. et K) O. E. Schulz; <i>C. kitaibelii</i> Bech.	Red: <i>Brassicales</i> Familija: <i>Brassica- ceae</i>	Višelisna režuha	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Osječenica, Klekovača – bukove, bukovo-jelove, smrčeve šume od montanog do subalpinskog po- jasa						
21.	<i>Cardamine trifolia</i> L.	Red: <i>Brassicales</i> Familija: <i>Brassica- ceae</i>	Trozupka, trolisna režuha	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Raste na svježim, bogatim, rastresitim, bazičnim, neutralnim ili umjereno kiselim, blago humoznim tlima, pretežno na krečnjaku. Često obrazuje guste populacije na površinama od nekoliko metara kvadratnih, u zajedni- cima bukovih šuma od montanog do subalpinskog pojasa. Zastupljena je u brojnim zajednicama bukovih šuma sveze <i>Fagion illyricum</i> H-at, od montanog do subalpinskog pojasa						
22.	<i>Cardaminopsis croatica</i> (Schott, Nyman et Kotschy) Jav.; <i>Arabidopsis</i> <i>croatica</i> (Schott, Nyman et Kotschy) O'Kane et Al- Shehbaz; <i>Arabis neglecta</i> Vis., <i>A. croatica</i> Schott ex Nyman et Kotschy	Red: <i>Brassicales</i> Familija: <i>Brassica- ceae</i>	Hrvatska gušarka	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Pretežno na sjenovitim, razmjerno vlažnim krečnjačkim stijenama i blokovima unutar bukovih, bu- kovo-jelovih i smrčevih šuma zajednica sveze <i>Moehringion muscosae</i> H-at i H-ić na visinama između 500 i 1500 m. Konstatovan je blizu Zvornika						
23.	<i>Centaurea smolinensis</i> Hayek; <i>C. nigrescens</i> ssp. <i>smolinensis</i> (Hayek) Dostál	Red: <i>Asterales</i> Familija: <i>Asteraceae</i>	Crnkasta zečina	VU	Nije nave- dena	
Rasprostranjenost: U borovim šumama centralne Bosne (<i>Pinetum silvestris nigae bosniacum</i> Murv.), Smolin kod Žepča, Svatovac – Lukavac, Ograjni potok, područje Ljeskovice, Trbušnica, Gostović, Otežna, dolina Kamenice, Vresina Kosa – Tajan, Botanj, Vijenac, maoča, Glog, Konjuh, dolina Velike Maoče, Bjeliš, Orašak – područje Usore – Slatina, Lisac, Žedni vrh, Ljubić, Gradišnik, Visoko Bor kod Slatine, Velež – Mostar						
24.	<i>Cephalanthera alba</i> (Crantz) Simonk; <i>C. dama- sonium</i> (Mill.) Druce	Red: <i>Asparagales</i> Familija: <i>Orhidaceae</i>	Bijela naglavica	NT	Navedena	
Rasprostranjenost: Brda oko Bosanskog Novog, Osječenica, Klekovača, okolina Banjaluke, Guča Gora, Ovčarevo, sa- mostan Sutjeske, Igman, Trebević, Malovan, Vještica, Šator, Kamešnica						
25.	<i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch; <i>C. ensifolia</i> (Sw.) Rich.; <i>C. xiphophyl- lum</i> (Ehrh.) Rchb. f.; <i>C. xip- hophyllum</i> (L. f.) Rchb. f.; <i>Epipactis ensifolia</i> Sw.; <i>E.</i> <i>longifolia</i> (L.) Wettst.;	Red: <i>Asparagales</i> Familija: <i>Orhidaceae</i>	Dugolisna nagla- vica	VU	Navedena	LC

<i>Epipogium ensifolia</i> Sw.; <i>Serapias ensifolia</i> Roth; <i>S. grandiflora</i> L.; <i>S. helleborine</i> var. <i>longifolia</i> L.; <i>S. longifolia</i> (L.) Huds. Rasprostranjenost: Kozara, Kamešnica, Šator, Malovan, Vlašić, Vranica, Bjelašnica, Ozren, Igman, Trebević, Glogovo, Cim kod Mostara, Bijela Gora						
26.	<i>Cephalanthera rubra</i> (L.) Rich.; <i>C. comosa</i> Tineo; <i>E. pipactis rubra</i> (L.) All.; <i>E. rubra</i> Sw.; <i>Serapias helleborine</i> L.; <i>S. rubra</i> L.	Red: <i>Asparagales</i> Familijs: <i>Orchidaceae</i>	Crvena naglavica	EN	Navedena	LC
Rasprostranjenost: Okolina Bihaća, na Šiši kod Jajca, okolina Travnika, Fojnice, Sarajeva, Igman, Bjelašnica, Šuljaga, Kamešnica, Šator pl., Porim I Glogovo - Prenj, Bijela Gora						
27.	<i>Chaerophyllum coloratum</i> L.	Red: <i>Apiaceae</i> Familijs: <i>Apiaceae</i>	Obojena krabljica, šarena krabljica	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Najgušće populacije su u zoni degradiranih šuma crnike, u pseudomakiji i garigu (Cisto-Ericetalia) ali je zastupljena i u submediteranskom kršu. To su pretežno vrlo kamenita, skeletna, ekstremno degradirana tla, ali je česta i na flišu, na zapuštenim vinogradima, u vrtovima, maslinjacima i sličnim staništima, Bokševica – Mrakovo (560 m), Boračko jezero – Šištica (360 m), Sjeverni logor, Zalik, Modrič više Čapljine						
28.	<i>Cheilanthes fragrans</i> (L. fil Sw.); <i>C. maderensis</i> Lowe	Red: <i>Polypodiales</i> Familijs: <i>Pteridaceae</i>	Mirisavi vodjerak	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: U flori Bosne i Hercegovine, kod Trebinja, zastupljena je još jedna vrsta ovoga roda, <i>Cheilanthes acrostica</i> (Balb.) Tod. mirisavi vodjerak, koja je još rjeđa od navedene vrste te je i označena kao rijetka i potencijalno ugrožena vrsta (EN) pod imenom <i>Cheilanthes fragrans</i> (L.fil.) Sw						
29.	<i>Cicerbita pancicii</i> (Vis.) Beauv.; <i>Mulgedium alpinum</i> (L.) Less. var. <i>pancicii</i> (Vis.) Stoj. & Stef.	Red: <i>Asterales</i> Familijs: <i>Asteriaceae</i>	Pančićeva mliječ	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Optimum ima u gorskom pojasu, a rjeđe u subalpinskom i brdskom pojasu, uz planinske potoke i rječice i u listopadnim i mješovitim šumama (šumarci bijele i crne johe, bukovo-jelove šume, subalpinske bukove i smrčeve šume). Staništa se odlikuju visokim procentom vlage, dubokim, rahlim, vlažnim, hranjivim tlom Skiofitna i semiskiofitna vrsta, na obalama rijeke Rakitnice kod Dubokog vira ispod Umljana, Grmeč, Osječenica, Cincar, Hranisava, Bjelašnica, Treskavica, Hojta, Visočica u subalpinskom pojasu, u dolini Željeznice, Plasa, Prenj, Čabulja, Velež, Muharnica u vlažnim dolinama alpskog pojasa, Samešnica oko Donjeg Vakufa, u šumi uz dolinu rijeke, ispod vrha Cincar pl., Stabrovača – konjska voda, Treskavica pl., Pale, Pajtov han – Vareš, Zvijezda pl. kod Vareša, Dovlići, Trebević, Jahorina pl., Ravna pl., Stolac – Višegrad, Paklarevo, Koričani – Vlašić pl., Maglić, Volujak pl., Zelengora pl., Visočica pl. – Konjic, Dubočani – Rakitnica, Mali Prenj, ispod Crnog polja, Plasa pl., Tišovica – Prenj pl.						
30.	<i>Circaea alpina</i> L.; <i>C. minima</i> Lam.	Red: <i>Myrtales</i> Familijs: <i>Onagraceae</i>	Planinska bahornica	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Nalazimo je od montanog do subalpskog i alpskog pojasa Igman i Bjelašnica						
31.	<i>Convallaria majalis</i> L.	Red: <i>Liliales</i> Familijs: <i>Liliaceae</i>	Đurđica, đurđić, bokarski cvit, ljiljan dolinski, iler prodoli, dragoljica, biserni civet, gumbelija	NT	Navedena	
Rasprostranjenost: Kozara, Osječenica, Šator, Kamešnica, Malovan, Vlašić, Trebević, Igman, Treskavica, Maglić, Glogovo pl, Gljiva kod Trebinja, Velež, Baba pl.						
32.	<i>Corallorrhiza trifida</i> Châtel.; <i>C. corallorrhiza</i> H. Karst.; <i>C. neottia</i> Scop.; <i>C. innata</i> R. Br.; <i>C. intacta</i> Cham.; <i>Ophrys corallorrhiza</i> L.	Red: <i>Asparagales</i> Familijs: <i>Orchidaceae</i>	Šumska koraljuša	DD	Nije navedena	LC
Rasprostranjenost: Vilenica						

33.	<i>Coronilla elegans</i> Pančić; <i>C. latifolia</i> (Hazzl.) Jáv; <i>C. varia</i> L. subsp. <i>latifolia</i> (Hazzl.) Dostál	Red: <i>Fabales</i> Familijs: <i>Fabaceae</i>		DD	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Nema podataka						
34.	<i>Corydalis ochroleuca</i> Koch subsp. <i>leiosperma</i> (Conr.) Hayek; <i>Pseudofumaria alba</i> (Mill.) Lidén subsp. <i>leiosperma</i> (P. Conrath) Lidén	Red: <i>Ranunculales</i> Familijs: <i>Papaveraceae</i>	Mlađa, mlađa žučkasta	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Grmeč, Šator, Dinara, Kamešnica, Vlašić, Treskavica, Prenj, Čvrtnica, Čabulja – puktona stijena od montanog do subalpinskog pojasam brdo Hum kod Jajca (locus classicus) – krečnjački sipari, česta među kamenim blokovima i gormadama unutar bukovih i bukovo-jelovih šuma, a ponekad i u pukotinama stijena u montanom i subalpinskom pojasu; kanjon rijeke Une, vrlo brojna na siparima krečnjaka u dolini Une kod Bosanske Krupe, Igman i Bjelašnica						
35.	<i>Crocus biflorus</i> Mill.; <i>C. lineatus</i> Jan; <i>C. italicus</i> Gaudin; <i>C. argenteus</i> Sabine; <i>C. weldenii</i> Hoppe & Fümnr.; <i>C. adamii</i> J. Gay; <i>C. minimus</i> Hook., non DC.; <i>C. annulatus</i> Herb.; <i>C. pusillus</i> Ten.	Red: <i>Asparagales</i> Familijs: <i>Iridaceae</i>	Dvocvjetni šafran	CR	Navedeno	
Rasprostranjenost: Šume okoline Trebinja						
36.	<i>Cyclamen neapolitanum</i> Ten.; <i>C. hederifolium</i> Aiton	Red: <i>Ericales</i> Familijs: <i>Primulaceae</i>	Napuljska ciklama, napuljska skrižalina	CR	Navedena	
Rasprostranjenost: Ljubuški, Domanovići, Hutovo Blato, Ravno, Počitelj, Bivolje polje, Žitomislji, Buna, plato Dubrava						
37.	<i>Cyclamen purpurascens</i> Mill.; <i>C. europaeum</i> auct.	Red: <i>Ericales</i> Familijs: <i>Primulaceae</i>	Šumska ciklama, šumska skrižalina	LC	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Bosanski Novi - Kozinac, Ripač, Krupa - Vučjak, Banja Luka, Kozara - Mitrovića Kamen i Moštanica, Donji Vakuf, Glogovac, Ljuša, Semešnica, Kupres, Gubin, Glamoč, Travnik, Vitez – dolina Lašve, Busovača, Jajce, Pogorelica, Maglaj - Šikola, Zenica - Radojčići, Tarčin, Pazarić, Trebević, Miljacka, Lapišnica, okolina Sarajeva, Sutjeska na Drini, Vrabac, Bijela, Konjic, Drežnica, Raketnica, Preslica, Idbar, Prenj: Tisovica, Porim i Bjelašnica, Čvrtnica, Čabulja, Plasa, Ošljari, Tisno						
38.	<i>Cyclamen repandum</i> Sibth. Et Sm.; <i>C. vernale</i> sensu O. Schwarz, non Mill.	Red: <i>Ericales</i> Familijs: <i>Primulaceae</i>	Primorksa ciklama, primorksa skrižalina	CR	Navedena	
Rasprostranjenost: Gljiva, Trebinje, Sutorina						
39.	<i>Cynanchum huteri</i> (Vis. et Asch.); <i>Vincetoxicum huteri</i> Vis. et Asch.	Red: <i>Gentianales</i> Familijs: <i>Asclepiadaceae</i>	Huterov lastavičnjak, Huterova lastavina	EN	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Kamenjare, među kamenim blokovima na škarpastom terenu u zoni termofilnih šuma i šikara <i>Quercetalia pubescentis</i> Br.-Bl., na sunčanim, toplim, suhim, rastresitim, blago do umjereno kiselim humzonom skeletnim tlima na nižim nadmorskim visinama, Podvelež – Mostar, Hum, Gornja Dubrava, Glavska						
40.	<i>Cypripedium calceolus</i> L.; <i>C. reginae</i> auct., non Walter	Red: <i>Asparagales</i> Familijs: <i>Orchidaceae</i>	Gospina papučica, prosmic tičji	CR	Navedena	NT
Rasprostranjenost: Uspon od Drinića na Klekovaču, u blizu Starigrada kod Sarajeva, na dolomitu u blizini Potoka podno Klekovače						
41.	<i>Digitalis lanata</i> Ehrh.; <i>D. orientalis</i> auct. balcan., non Lam.; <i>D. lamarkii</i> auct. balcan., non Ivanina	Red: <i>Lamiales</i> Familijs: <i>Scrophulariaceae</i>	Besniće, škripavac, pustikara glatka	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Živi na rubovima kserotermnih šuma i šikara, na čistinama; okolina Rudog: Cikota, Resići, Mioča, Murovo						

42.	<i>Diphasium alpinum</i> (L.) Rothm.; <i>Lycopodium alpinum</i> L	Red: Lycopodiales Familijs: Lycopodiaceae	Alpska crvotočina. alpska prečica	DD	Navedena	
Rasprostranjenost: Vranica pl. gdje gradi specifičnu asocijaciju Lycopodietum alpini						
43.	<i>Dryopteris cristata</i> (L.) A. Gray (Ran Kram); <i>Lastrea cristata</i> (L.) C. Presl; <i>Nephrodium cristatum</i> Michx.; <i>Aspidium cristatum</i> (L.) Sw.; <i>Polystichum cristatum</i> (L.) Roth	Red: Polypodiales Familijs: Driopterdiaceae	Tresetna paprat	DD	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Nema podataka						
44.	<i>Epipogium aphyllum</i> Sw.; <i>E. epipogium</i> (L.) H. Karst.; <i>E. gmelini</i> Rich.; <i>E. gmelinii</i> Rich.; <i>Ophrys aphylla</i> Schmidt	Red: Asparagales Familijs: Orchidaceae	Bezlisni nabradac	DD	Navedena	LC
Rasprostranjenost: Dosta rijetka biljka. Naseljava montani vegetacijski pojas, u sjenovitim bukovim, bukovo-jeloim i smrekovitim šumama na debelom sloju listimca ili trulom granju i drveću do 1500 m. Zanimljivo je i istaknuti da se ova biljka veoma često javlja u pauzama od nekoliko godina na istom lokalitetu.						
45.	<i>Eranthis hiemalis</i> (L.) Salisb. <i>Helleborus hyemalis</i> L.	Red: Ranunculales Familijs: Ranunculaceae	Ozimica, rana ozimica, titra	CR ili EW	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Krajina - Otoka, brda oko Banja Luke, kod Doboja - sastav Usore i Bosne, kod Vranduka, kanon Vrbasa, Visoko, voćnjaci uko Sarajeva, Vranduk, Fojnica						
46.	<i>Erythronium dens-canis</i> L.	Red: Liliales Familijs: Liliaceae	Pasji zub	LC	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Vranica, Trebević, Igman, Bjelašnica, Treskavica, Ozren (kod Sarajeva), Preslica pl., Plasa, Bijela Gora						
47.	<i>Euphrasia minima</i> Jacq. ex DC.; <i>E. matfeldii</i> W. Becker	Red: Lamiales Familijs: Scrophulariaceae	Patuljasta očanica	DD	Navedena	
Rasprostranjenost: Na rudinama, snježanicima, pašnjacima i u klekovini bora u pretplaninskom pojasu od 1.700 m do najviših vrhova naših planina, Maglić, Volujak						
48.	<i>Galanthus nivalis</i> L.; <i>G. nivalis</i> L. ssp. <i>humboldtii</i> N. Zeybek; <i>G. nivalis</i> L. ssp. <i>imperati</i> (Bertol.) Baker.; <i>G. nivalis</i> ssp. <i>subplicatus</i>	Red: Asparagales Familijs: Amaryllidaceae	Visibaba, vinglica, deklica, dremavka, dremenka, dremuljka, drimovac, dremovac, podremak, pedremun, rigelčiki, debeloglavka	LC	Nije navedena	NT
Rasprostranjenost: Kozara, Osječnica, Raduša, Vlašić, Vranica, Ozren, Trebević, Bitovnja, okolina Mostara, Trebinja						
49.	<i>Galanthus reginae-olgae</i> Orph.; <i>Chianthemum olgae</i> (Orph. ex Boiss.) Kuntze; <i>G. nivalis</i> L. ssp. <i>reginae-olgae</i> (Orph.) Gottl.-Tann.; <i>G. nivalis</i> L. var. <i>europaeus</i> Beck f. <i>olgae</i> (Orph. ex Boiss.) Beck; <i>G. nivalis</i> L. var. <i>reginae-olgae</i> Fiori; <i>G. olgae</i> Orph. Ex Boiss.	Red: Asparagales Familijs: Amaryllidaceae		DD	Nije navedena	VU

Rasprostranjenost: Nema podataka

50.	<i>Gentiana lutea</i> L. subsp. <i>Symphandra</i> (Murb.) Hayek; <i>G. symphyandra</i> Murb.	Red: Gentianales Familija: <i>Gentiana-ceae</i>	Žuta sirištara, srčanik, sirištara, lincura	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Šator, Cincar, Dinara, Treskavica, Prenj, Plasa, Čvrtnica, Velež – pašnjaci, među stijenama subalpskog pojasa, Petrovac, Vakuf, Veliki Cincar, Prolog – Livno, Rosni Dolac – Dinara, Oštri vrt – Kupres, Vlašić pl., Bjelašnica pl., Vlahinja pl., Gola Jahorina, Trijeska – Jahorina pl., Maglić, Volujak, Zelengora pl., Lisin – Ivan pl., Bjelašnica pl.						
51.	<i>Geum bulgaricum</i> Pančić; <i>Sieversia bulgarica</i> (Pančić) Nyman	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Rosaceae</i>	Bugarski blaženak	LC	Nije navedena	LC
Rasprostranjenost: Čabulja – Sedlo (1500 m); Čvrtnica: na stijenama sa borom krivuljom, stijene ispod Ostrovače, Muharnica; Pešti brda – Bukova glava pukotine krečnjačkih stijena (1900 m) sjever						
52.	<i>Geum molle</i> Vis. Et Pančić	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Rosaceae</i>	Zdravac, pustenasti blaženak	DD	Navedena	
Rasprostranjenost: Bokševica – Ostrožac						
53.	<i>Goodyera repens</i> (L.) R. Br.; <i>Peramium repens</i> (L.) Salisb. ex C.C. Curtis	Red: <i>Asparagales</i> Familija: <i>Orhidaceae</i>	Puzava oštropelutka	EN	Navedena	LC
Rasprostranjenost: Grmeč, Osječenica, Klekovača						
54.	<i>Hacquetia epipactis</i> (Scop.) DC.; <i>Dondia epipactis</i> Spreng.	Red: <i>Apiales</i> Familija: <i>Apiaceae</i>	Šumsko volujsko uho, nizanjka, pesji ostvar	DD	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Raste na umjereno vlažnim do umjereno suhim, bazičnim, neutralnim ili umjereno kiselim, hranjivim, humoznim tlima od nizina do montanog pojasa na planinama zapadne Bosne						
55.	<i>Helleborus hercegovinus</i> Martinis; <i>H. multifidus</i> Maly et auct. Bosn., non Vis.; <i>H. multifidus</i> Vis. ssp. <i>hercegovinus</i> (Martinis) B. Mathew	Red: <i>Ranunculales</i> Familija: <i>Ranunculaceae</i>	Hercegovački kukurijek	VU	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Šator pl., Osječenica, Cincar, Crvanj, Velež, Čvrtnica						
56.	<i>Helleborus multifidus</i> Vis.; <i>H. odorus</i> Waldst. & Kit. subsp. <i>multifidus</i> (Vis.) Hayek	Red: <i>Ranunculales</i> Familija: <i>Ranunculaceae</i>	Rascjepani kukurijek, patorka, sprež, sprž, krški kukurijek	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Dinara, Livanjsko polje, Kupres						
57.	<i>Hepatica nobilis</i> Schreb.; <i>H. triloba</i> Chaix; <i>Anemone angulosa</i> auct., non Lam.; <i>A. hepatica</i> L.	Red: <i>Ranunculales</i> Familija: <i>Ranunculaceae</i>	Jetrenka, jetrenik, jetrenka trokrpa, očesa mačkina, trojica, ditelina velika zlatna	VU	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Oko Banja Luke, Travnika, Bugojna, Kupresa, Vareša, Sarajeva, Glamoča, te planinama Veliki Malovan, Kamešnica, Cincar, Šator, Dinara						
58.	<i>Hesperis dinarica</i> G. Beck. in Dornier; <i>H. nivea</i> G. Beck, non Haumg	Red: <i>Brassicales</i> Familija: <i>Brassicaceae</i>	Dinarska večernica	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Vlašić, Vranica - svijetle prorijeđene šume, šumske čistine, rubovi šuma subalpskog i alpskog pojasa., kotar Vareš – u dolini Lužnice (600-680 m) i kod Zlokučke luke (750 m)						
59.	<i>Hieracium pallescentifrons</i> Maly K et Zahn.; <i>H. murorum</i> L.	Red: <i>Asterales</i> Familija: <i>Asteriaceae</i>	Šumska runjika	DD	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Zvijezda pl., Ravna pl., Igman, Trebević, Ozren (kod Sarajeva), Romanija, Treskavica, Čabulja, Plasa						
60.	<i>Himantoglossum calcareatum</i> G. Beck	Red: <i>Asparagales</i> Familija: <i>Orhidaceae</i>		VU	Navedena	

Rasprostranjenost: Obronci Trebevića, kod Lukavice kod Sarajeva, Suha u klancu Sutjeske, Maglić, Ljubinskoj pl. kod Zablaha

61.	<i>Hyacinthella dalmatica</i> (Baker) Chouard; <i>H. dalmatica</i> (Avé-Lall.) Trinajstić; <i>H. pallens</i> Schur; <i>Hyacinthus dalmaticus</i> Baker; <i>H. pallens</i> Vis.	Red: <i>Liliales</i> Familija: <i>Liliaceae</i>	Dalmatinski zumbulčić	CR	Navedena
-----	--	--	-----------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Kamešnica, Dinara, Velež (1600 m), Glavska

62.	<i>Lamium orvala</i> L.; <i>Orvala lamioide</i> DC.; <i>L. vulgare</i> (Pers.) Fritsch; <i>L. lovcanicum</i> Rohlena; <i>L. luteum</i> (Huds.) Krock.	Red: <i>Lamiales</i> Familija: <i>Lamiaceae</i>	Velika mrtva kopriva	LC	Navedena
-----	---	--	----------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Bosanski Novi – Otoka, između Malog Radića i Bihaća, dolina Une kod Ostrošca, Drenovo kod Bihaća, Klekovača, Osječenica, Jajce - Jezero Plive, Suljaga pl., Kamešnica pl., Prenj - Bjelašnica

63.	<i>Leontopodium alpinum</i> Cass.; <i>Antennaria leontopodium</i> (L.) Gaertn.	Red: <i>Asterales</i> Familija: <i>Asteraceae</i>	Planinski runolist, runolist	VU	Navedena
-----	--	--	------------------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Osječenica, Šator, Klekovača, Dinara, Prenj, Tisovica – Prenj pl., Mali Prenj kod Jablanice, u Čvrsnica: pukotine stijena, ispod Ostrovače, Jelenak, Klapavcima na Čvrsnici, Mrcina draga, Ploča (1800 m), Idbar – Tisovica (1300m), Plasa – Razkošće, Klek kod Bihaća, Šator pl., Kelikovača pl., Osječenica pl., Troglav, Čabulja – pukotine krečnjačkih stijena, planinski pašnjaci na krečnjacima i dolomitima, Ošljak (1600 m)

64.	<i>Lilium martagon</i> L.; <i>L. catantaniae</i> (Vis.) Vis.	Red: <i>Liliales</i> Familija: <i>Liliaceae</i>	Zlatni ljiljan	LC	Nije navedena
-----	--	--	----------------	----	---------------

Rasprostranjenost: Kozara, Grmeč, Šator pl., Kamešnica, Dinara, Vlašić, Bjelašnica, Igman, Trebević, Ozren (kod Sarajeva), Prenj, Čvrsnica, Velež i dr.

65.	<i>Limodorum abortivum</i> (L.) Sw.; <i>Ionorchis abortiva</i> (L.) Beck; <i>Centrosis abortiva</i> (L.) Sw.	Red: <i>Asparagales</i> Familija: <i>Orhidaceae</i>	Ljubičasti šiljorep	VU	Navedena	LC
-----	--	--	---------------------	----	----------	----

Rasprostranjenost: Podgomila i Gomila kod Bosanske Krupe, donja Tuzla, oko Travnika, Trebević, Starigrad dolina Miljacke, oko Mostara, Domanovići, Dubrave kod Sovića, brdo Križevac (brdo više Uzinovića, više gradske jezgre Stoca), Počitelj, uz rjeku Tihaljina

66.	<i>Listera cordata</i> (L.) R. Br.; <i>Cordiophyllum cordatum</i> Ehrh.; <i>Diphyllum cordatum</i> Beck, sinonim (s); <i>Epipactis bifolium</i> Haller f.; <i>E. cordata</i> All.; <i>Neottia cordata</i> Rich.; <i>Op-hrys cordata</i> L.	Red: <i>Asparagales</i> Familija: <i>Orhidaceae</i>	Srcoliki čopotac	DD	Navedena	DD
-----	--	--	------------------	----	----------	----

Rasprostranjenost: Nema podataka

67.	<i>Maianthemum bifolium</i> (L.) F. M. Schmidt; <i>M. convallaria</i> Weber	Red: <i>Liliales</i> Familija: <i>Liliaceae</i>	Dvolisni procijep	VU	Nije navedena
-----	---	--	-------------------	----	---------------

Rasprostranjenost: Okolina Bihaća, Osječenica, Dinara, lijeva obala Lepenice kod Kiseljaka, Tarčin, Trebević, Bugojno, Kupres, Malovan, Kamešnica, Šator, okolina Glamoča, Plasa

68.	<i>Matteucia struthiopteris</i> (L.) Tod.; <i>Onoclea struthiopteris</i> (L.) Roth; <i>Osmunda struthiopteris</i> L.; <i>Struthiopteris filicastrum</i> All.; <i>S. germanica</i> Willd.; <i>S. pensylvanica</i> Willd.	Red: <i>Polypodiales</i> Familija: <i>Onocleaceae</i>	Nojeva paprat, bujadika, smeđa stela	VU	Nije navedena
-----	---	--	--------------------------------------	----	---------------

Rasprostranjenost: Uz obale brdskih hladnih potoka, najčešće u periodično plavljenim šumama johe i vrbe, na aluvijalnim, bogatim i vlažnim tlima. Najčešće obrazuje guste populacije

69.	<i>Melampyrum trichocalycinum</i> Vandas; <i>M. heracleoticum</i> Boiss. & Orph. in Boiss. var. <i>trichocalycinum</i> (Vandas) K. Maly	Red: <i>Lamiales</i> Familijska: <i>Scrophulariaceae</i>	Blakavočaskasta urodica	VU	Nije navedena
-----	--	---	-------------------------	----	---------------

Rasprostranjenost: Prenj: Glogovo kod Jablanice (locus classicus) - termofilne svijetle šume i šikare, rubovi šuma, šumske čistine i progatine unutar reda *Quercetalia pubescentis* Br.-Bl., Pribilje u dolini Rakitnice, u dolini Doljanke kod Doljana, Skok na Prenj pl., Orahovica kod Nemile, Brasina pl., iznad Bijelog polja, klanac Risovca, kod Jablanice, u dolini Rakitnice kod Blaca, Doljanka (540 m), Glogovo pl. (460-630 m), Prenj Skok, klanac Risovac – Aleksin Han (cca. 500 m), kod Jablanice

70.	<i>Notholaena marantae</i> (L.) Desv.; <i>Paraceterach marantae</i> (L.) R.M. Tryon; <i>Cheilanthes marantae</i> (L.) Domin	Red: <i>Polypodiales</i> Familijska: <i>Pteridaceae</i>	Paprat, ljuskasa pljevika	EN	Navedena
-----	---	--	---------------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Ozimice – Šiljati vrh, u subasocijaciji *Pinetum silvestris-nigrae seslerietosum latifoliae* na toplom skeletnom i strmom tlu, jedino na serpentinima vezana za goli supstrat, na području oko srednjeg toka Krivaje i u istočnoj Bosni u zajednici borovih šuma sa crnjušom *Pinetum sylvestris-nigrae seslerietosum rigida*

71.	<i>Omphalodes verna</i> Moench	Red: <i>Caryophyllales</i> Familijska: <i>Boraginaceae</i>	Proljetno mišje uho, modrica	CR	Nije navedena
-----	--------------------------------	---	------------------------------	----	---------------

Rasprostranjenost: Kod Ripča u blizini Bihaća

72.	<i>Orchis maculata</i> L.; <i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soó	Red: <i>Asparagales</i> Familijska: <i>Orchidaceae</i>	Muški kačun, mledac	VU	Navedena
-----	--	---	---------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Gomila, Osječnica, Klekovača, Šiša pl., Lisin pl., Vilenica, okolina Travnika, okolina Sarajeva i Vareša, Kamešnica, Malovan, Vještica

73.	<i>Orchis purpurea</i> Huds.; <i>O. fusca</i> Jacq.; <i>O. lokiana</i> H. Baumann; <i>O. maxima</i> K. Koch; <i>O. moravica</i> Jacq.; <i>O. purpureus</i> Asch. Et Graebn.	Red: <i>Asparagales</i> Familijska: <i>Orchidaceae</i>	Grimizni kačun	VU	Navedena	LC
-----	---	---	----------------	----	----------	----

Rasprostranjenost: Kod Banja Luke, dolina Spreče kod Kiseljaka, okolina Travnika I Guče Gore, Trebević, Romanija, Crvanj, Kamešnica, kod Uvca

74.	<i>Orobancha flava</i> Martius in F. Schultz; <i>O. flava</i> Mart. ex F.W. Schultz	Red: <i>Lamiales</i> Familijska: <i>Orobanchaceae</i>	Volovod	VU	Navedena
-----	---	--	---------	----	----------

Rasprostranjenost: Čvrstica ispod Crepulje točilo (1400 m), Kozara, Travnik, Halapi u dolini potoka Koševo – Sarajevo na vrsti *Petasites hybridus*, u dolini Govze na Leliji pl.

75.	<i>Orobancha salviae</i> F. Schultz ex Koch in Rohling; <i>O. salviae</i> F.W. Schultz ex W.D.J.Koch	Red: <i>Lamiales</i> Familijska: <i>Orobanchaceae</i>	Kravovod	DD	Nije navedena
-----	--	--	----------	----	---------------

Rasprostranjenost: U šumi Babine i Debele kose na Mračajskom brdu i na Smolinu kod Žepča (kao f. *bosniaca* Beck)

76.	<i>Paeonia corallina</i> Retz.; <i>P. mascula</i> (L.) Mill.	Red: <i>Ranunculales</i> Familijska: <i>Ranunculaceae</i>	Mosur, trava od tri rožica	CR	Navedena
-----	--	--	----------------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Velika Gomila kod Cazina, Grmeč, Gredoviti Vrh, Radovan kod Posušja

77.	<i>Paeonia officinalis</i> L.; <i>P. feminea</i> (L.) Desf.; <i>P. peregrina</i> auct. fl. ital. non Miller	Red: <i>Ranunculales</i> Familijska: <i>Ranunculaceae</i>	Obični božur, božur ženski, božurić, duhovska ruža, kralje cviet, kurjak, mačur, trojačka	CR	Nije navedena
-----	---	--	---	----	---------------

ružica, turkarica, de- vetak, božurak					
Rasprostranjenost: Treskavica, Galovo polje ispod planine Kovač, Borova Glava kod Livna, Krbaljine					
78.	<i>Pedicularis hoermanniana</i> K. Maly; <i>P. foliosa</i> auct. bal- can., non L.	Red: <i>Lamiales</i> Familijska: <i>Scrophulari- aceae</i>	Planinski ušljivac, Hermanov ušljivac	VU	Navedena
Rasprostranjenost: Padine Bukovika prema dolini Vogošće (locus classicus), Bjelašnica – mezofilne ili vlažne livade, rubovi šume, šumske progatine i čistine u montanom i subalpinskom pojasu, Osječnica kod Petrovca, Šator, Vaganj, Dinara, Uilica pl., Prolog, Kamešnica, Vitorog, Cincar pl., Malovan pl., Paklina kod Šuice, Vlašić pl., Vranica, Nebešina Ozren, Bukovik kod Sarajeva, Vučja Luka, Romanija pl., Veselinovac, Panjevi kod Dovlića, Puhov Čair iznad Dovlića, Trebević, Dvorište, Kasin-dol, ravna pl., Gola Jahorina, Klek, Vitez, Crni Vrh, Babin do – Igman pl., Hranisava, Vlahinja pl., Ivan pl., Treskavica, Stabrovača, Poda, Konjska voda – Zelengora, Pleča kod Tjentišta, Suha, Dragoš-sedlo – Maglić pl., Volujak, lisi, Ljubina kod Konjica, Krbaljina, Kalinovnik, Lebršnik pl. kod Gacka, Baba pl., Bijela gora (kao var. <i>hermanniana</i>)					
79.	<i>Petasites kablíkianus</i> Tsch. Ex Berchtold; <i>P. kablíkianus</i> Tausch ex Bercht.	Red: <i>Asterales</i> Familijska: <i>Asteraceae</i>		EN	Nije nave- dena
Rasprostranjenost: Kod Drvara u svezi <i>Cratoneurion commutati</i> oko izvora po dolomitima, Čvrstnica: Drinača točilo, Ostrovača (1500-1600 m), Strmenica, Ljuta – Konjic (320 m), Prenj – Boračka draga (1040 m), Prenj: Borašnica (1130 m), Prenj - Glogovo (1300 m, 1400 m), Prenj – Sminj u <i>Fagetum sylvaticum</i> (880 m), Cincar (1400 m), Troglav kod Livna, Šator pl. na točilu kod Jezera, Vlašić pl., kod Kamenice, uz Gostović potoka, uz Lužnica potok, uz rijeku Bosnu između Rospotočja i zenice, uz Misoča potok, oko vodopada Skakavac, u klancu Mokranjske i Paljanske Miljacke, ispod Starog grada uz Miljacku, ispod vrela Paljanske Miljacke, uz Kasidolski potok, u Velikom kotlu na Bjelašnica pl. (cca. 1800 m), na točilu ispod Oblika na Treskavica pl., uz Bistricu na Ravnoj pl., na točilu na sjevernoj padini Gole Jahorine, kod Banje stijene u dolini Prače, kod Krive Bare, Stjepan klanac uz Džer potok ispod Turske karaule na Zelengori, Bukovik u dolini Govca potoka, u dolini Suhe između Maglića i Volujaka, u dolini Sutjeske kod Suhe, uz Nikšan potok kod Graba					
80.	<i>Peucedanum longifolium</i> W. et K.	Red: <i>Apiales</i> Familijska: <i>Apiaceae</i>	Dugolisna puko- vica, dugolisni smu- dnjak	EN	Navedena
Rasprostranjenost: Planinska biljka koja raste na serpentinama u borovim šumama istočne Bosne, vrlo kržljivog rasta, Podporim - Rujište (840 m)					
81.3	<i>Peucedanum neumayeri</i> (Vis.) Reichenb. fil.; <i>P.arenarium</i> Waldst. et Kit. ssp. <i>neumayeri</i> (Vis.) Stoj. et Stef.	Red: <i>Apiales</i> Familijska: <i>Apiaceae</i>	Neumajerova silje- vina	EN	Navedena
Rasprostranjenost: Okolina Konjica, Drvara, Lastve pionirske zajednice na ogoljenim dolomitima gdje je karakteristična vrsta podsveze <i>Peucedanion neumayerii</i> H. Ritter, sveze <i>Chrysopogoni-Satureion</i> Horvat & Horvatić, ali su česte populacije i na krečnjaku, dolomiti i duboke riječne klisure. Područje Vrtaljica izdvojeno je kao manji botanički rezervat u površini od 100 ha i proteže se od glavne ceste do vrha Zlatara i do Suhog Dola, Grabovica (135 m)					
82.	<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.; <i>P. bifolia</i> (L.) Rchb.; <i>Habenaria bifolia</i> L.; <i>Orchis alba</i> Lam.; <i>O. bifolia</i> L.; <i>O. solstitialis</i> Boenn.	Red: <i>Asparagales</i> Familijska: <i>Orchidaceae</i>	Mirisavi dvolist, mi- risavi vimenjak, ci- vet gorov, lijepa fra- ila, lijepa gospica, troper mudan, volo- vod, volovod mali, trolista	NT	Navedena LC
Rasprostranjenost: Grmeč, Osječnica, Klekovača, Kamešnica, Malovan, Vlašić, Vranica, Bjelašnica, Igman, Trebević, Treskavica, Šuljaga, Malovan, Porim, kod Nevesinja, dolina Trebišnjice					
83.	<i>Platanthera chlorantha</i> (Custer) Rchb.; <i>P. bifolia</i> (L.) Rchb. f. <i>clavata</i> Vis.; <i>Orchis chlorantha</i> Custer; <i>O. montana</i> auct.; <i>O. vire- scens</i> Zollik.	Red: <i>Asparagales</i> Familijska: <i>Orchidaceae</i>	Zelenkasti dvolist, zelenkasti vimenjak	NT	Navedena LC

Rasprostranjenost: Gomila kod Krupe, Grmeč, kod Banja Luke, okolina Vareša, Travnika, Bugojna, Šuljaga kod Kupresa, Gljiva kod Trebinja, šuma Dubrava kod Sovića

84.	<i>Polygonatum latifolium</i> (Jacq.) Desf.; <i>Convallaria latifolia</i> Jacq.	Red: <i>Liliales</i> Familijska: <i>Liliaceae</i>	Širokolisni Salmunov pečat	EN	Nije navedena
-----	---	--	----------------------------	----	---------------

Rasprostranjenost: Kod Sirovca na Igmanu, oko Mostara

85.	<i>Potentilla carniolica</i> A. Kern.; <i>P. breviscapa</i> Vest; <i>P. micrantha</i> Ramond ex DC. var. <i>carniolica</i> (A. Kern.) Th. Wolf	Red: <i>Rosales</i> Familijska: <i>Rosaceae</i>	Kranjska petoprsta	VU	Nije navedena
-----	--	--	--------------------	----	---------------

Rasprostranjenost: Smolin kod Žepča - svijetle listopadne, mješovite i četinarske šume i šikare, rubovi šuma, živice, međe i šumski proplanci, na umjereno suhim, toplim, hranjivim, humoznim kamenitim tlima, od nizina do montanog pojasa

86.	<i>Potentilla visianii</i> Pančić; <i>P. poterifolia</i> Vis. & Pančić; <i>P. pimpinelloides</i> Pančić	Red: <i>Rosales</i> Familijska: <i>Rosaceae</i>	Vizajnijska petoprsta	VU	Navedena
-----	---	--	-----------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Čabulja, Čvrstica – optimalna staništa na (1200-) 1000-1500 m, pukotine stijena, ali je česta i u vegetaciji polusmirenih sipara, među kamenitim blokovima i gromadama

87.	<i>Primula intricata</i> Gren. Et Godr.; <i>P. elatior</i> ssp. <i>intricata</i> (Gren. et Godr.) Widmar	Red: <i>Ericales</i> Familijska: <i>Primulaceae</i>	Narovašeni jaglac	LC	Navedena
-----	--	--	-------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Vranica-Krstac i Matorac, Bjelašnica, Hranisava, Hojta, Treskavica, Igman - Veliko polje, Gola Jahorina, Volujak Maglić, Crevene prljavke, Trzava, Carev Do, Zelengora: Stabrovača, Pod, Donje i Gornje Bare, Lelija, Ljubišnja, Prenj - Ortiš, Velež, Botin

88.	<i>Primula kitaibeliana</i> Schott; <i>P. candolleana</i> Rchb.; <i>P. integrifolia</i> Vis.; <i>P. viscosa</i> Schultes; <i>P. viscosa</i> Waldst. et Kit.	Red: <i>Ericales</i> Familijska: <i>Primulaceae</i>	Kitajbelov jaglac	LC	Navedena
-----	---	--	-------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Raste u pukotinama krečnjačkih stijena i na stijenovitim policama u rasponu od 1600-2100 m. Veliki Vran, Prenj - Otiš (1900 m), Kantar, Bjelašnica, Prislav, Čvrstica (2100 m), Plasa, Oštovača, Drinača, Veliki Vilinac, Čabulja - Ošljak (1600 m), velika Vlačna, Ledenica potok, Velež, Visočica

89.	<i>Pyrola chlorantha</i> Swartz	Red: <i>Ericales</i> Familijska: <i>Pyrolaceae</i>	Zelenkasta kruščica	DD	Navedena
-----	---------------------------------	---	---------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Nema podataka

90.	<i>Pyrola rotundifolia</i> L.; <i>P. rotundifolia</i> ssp. <i>maritima</i> (Kenyon) E. F. Warb.	Red: <i>Ericales</i> Familijska: <i>Pyrolaceae</i>	Okruglolisna kruščica	DD	Navedena
-----	---	---	-----------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Na Trebeviću kod Sarajeva

91.	<i>Ranunculus auricomus</i> L.; <i>R. binatus</i> Kit.	Red: <i>Ranunculales</i> Familijska: <i>Ranunculaceae</i>	Zlatnožuti žabnjak, potrebice	CR	Navedena
-----	--	--	-------------------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Vlašić, kod Čemernog

92.	<i>Ranunculus crenatus</i> Waldst. et Kit.; <i>R. magellensis</i> Ten.	Red: <i>Ranunculales</i> Familijska: <i>Ranunculaceae</i>	Narovašeni ljutić	EN	Nije navedena
-----	--	--	-------------------	----	---------------

Rasprostranjenost: Vranica - iznad Prokoškog, Krstac, ispod Ločika

93.	<i>Ranunculus scutatus</i> Waldst. et Kit.; <i>R. thora</i> L.	Red: <i>Ranunculales</i> Familijska: <i>Ranunculaceae</i>	Žabnjak kolovrc	LC	Navedena
-----	--	--	-----------------	----	----------

Rasprostranjenost: Šator, Osječnica, Klekovača, Vitorog, Dinara, Jadovik, Cincar, Vlašić, Vranica, Bjelašnica, Treskavica, Maglić, Volujak, Ivan pl., Preslica, Prenj, Čabulja, Velež, Crvanj, Bijela Gora

94.	<i>Scilla litardierei</i> Breistr; <i>Chouardia litardierei</i> (Bre- ist.) Speta	Red: <i>Liliales</i> Familija: <i>Liliaceae</i>	Livadski procjepak, lučika, kapula divlja	VU	Navedena	DD
Rasprostranjenost: Livanjsko polje, Glamočko polje, Buško blato, Duvanjsko polje, Imotsko polje, Mostarsko blato, Nevesinjsko polje, Gatačko polje, Dabarsko polje, Podrašničko polje, Jelašinovačko polje						
95.	<i>Scrophularia bosniaca</i> G. Beck	Red: <i>Lamiales</i> Familija: <i>Scrophulari- aceae</i>	Bosanski strupnik	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Raste u svijetlim bukovim šumama, na rubovima šuma, šumskim čistinama i prošnjecima, u klekovini bora, na kamenitim blokovima, često u škarpama, Livanjsko polje, Plasa, Plasa – Muharnica, Prenj – Obrlin. Trnovsko jezero na Maglić pl., Lelija, Zelengora, Vrelo Prače, okolina Sarajeva, Dovlići, Pale, Hodža, Ubojište, Ravna pl., Mehina luka, Hranisava, Bjelašnica, na Rudini kod Dovlića (oko 1370 m), Treskavica, Husad pl., Velika Ljubuša, Vučja Bara kod Gacka, Klinje, Poljana – Vlasulja, Drugovići – Mušica, Gacko, Nevesinje, Prenj, Orjen - na sjenovitim kamenitim mjestima, Hranisava (locus classicus) – na svježim do umjereno svježim, više-manje hranjivim umjereno kiselim humzonom, kamenitim tlima u subalpskom i alpskom pojasu.						
96.	<i>Scrophularia laciniata</i> W. et K.; <i>S. heterophylla</i> Willd. ssp. <i>laciniata</i> (Waldst. et Kit.) Maire et Petitm.	Red: <i>Lamiales</i> Familija: <i>Scrophulari- aceae</i>	Krpasti strupnik	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Vlašić – ekosistem sipara na krečnjacima (<i>Silenion marginatae</i>) na području Devečanskih i Paklarskih stijena na J, JI i JZ ekspozicijama od 1000 do 1500 m, Čvrstica pukotine stijena, Mali Prenj 1800 m, Plasa, Vran – Divić, Na Prologu kod Livna, na Lisini kod Drežnice, Volujak, Maglić, Sutjeska, Skakavac kod Sarajeva, Dovlići, Gola Jahorina, ravna pl., Klek, Hranisava, Bjelašnica, Romanija, Vratilo na Treskavici, Mokranjska Miljacka, Illova – Trnovo, Klekovača, Dinara						
97.	<i>Scrophularia scopolii</i> Hoppe in Pers.; <i>S. scopolii</i> Hoppe	Red: <i>Lamiales</i> Familija: <i>Scrophulari- aceae</i>	Skopolijev strupnik	DD	Navedena	
Rasprostranjenost: Mioče kod Rudog, Vardište, Motka, Skakavac kod Sarajeva, Zovik kod Pazarića, Ravna pl., Srebrenik, Pajtov Han kod Vareša, Ozren kod Maglaja, Tuzla, Vlašić pl., Klanac rijeke Unca, Ljubinja pl. kod Konjica, klanac Mušnice kod Gacka						
98.	<i>Scrophularia tristis</i> K. Maly; <i>S. canina</i> L. var. <i>tristis</i> K. Maly; <i>S. hoppii</i> Koch var. <i>tristis</i> K. Maly; <i>S. canina</i> L. subsp. <i>tristis</i> (K. Maly) V. Nikolić	Red: <i>Lamiales</i> Familija: <i>Scrophulari- aceae</i>	Uskolisni strupnik, žalosni strupnik	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: U dolini Dubošćice kod Vareša, uz Krivaju kod Careve Ćuprije, kod Strmice na Limu, Stratište kod Višegrada, dolina potoka Kruševica kod Drinskog, okolina Rudog - izraziti serpentinit na serpentinskoj drobnini, najčešće na usjecima i nasipima šumskih cesta i puteva, te na rastrošenim kamenjarama unutar svijetlih crnoborovih i bjeloborovih šuma od 325 do 1300 m, vezana za serpentine u Bosni						
99.	<i>Scrophularia vernalis</i> L.	Red: <i>Lamiales</i> Familija: <i>Scrophulari- aceae</i>	Proljetni strupnik	DD	Nije nave- dena	
Rasprostranjenost: Nema podataka						
100.	<i>Selaginella helvetica</i> (L.) Spring; <i>Lycopodium helve- ticum</i> L	Red: <i>Selaginellales</i> Familija: <i>Selaginella- ceae</i>	Helvetska selagi- nela, švicarska se- lagina	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Planinska biljaka koja je inače rasprostranjena na visinama iznad 1500 m, a koja raste na serpentinima u nižim predjelima; na području oko srednjeg toka Krivaje i u istočnoj Bosni u zajednici borovih šuma sa crnjušom <i>Pinetum sylvestris-nigrae seslerietosum rigida</i> , Plasa (2200 m), na podnožju Veleža kod Brovnice, Bjelašnica						
101.	<i>Siler trilobum</i> (L.) Crantz; <i>Laser trilobum</i> (L.) Borkh.	Red: <i>Apiales</i> Familija: <i>Apiaceae</i>	Trorežasti timoj, bučevina	DD	Navedena	
Rasprostranjenost: Igman-Bjelašnica; po šumama na Šuljagi često, a osim toga još i na velikom Malovanu, Kamešnici, Prologu i oko Preodca						
102.	<i>Stellaria nemorum</i> subsp.	Red: <i>Caryophyllales</i>		VU	Navedena	

	<i>Glochidisperma</i> Murbeck; <i>S. montana</i> Pierrat; <i>S. glochidisperma</i> (Murb.) Freyn; <i>S. nemorum</i> L. subsp. <i>circaeoides</i> A.F. Schwaz	Familija: <i>Caryophyllaceae</i>				
Rasprostranjenost: Velež; Crvanj planina do 1500 m, predalpski region; Prenj Boračka Draga (1040 m)						
103.	<i>Streptopus amplexifolius</i> (L.) DC.; <i>Uvularia amplexifolia</i> L.	Red: <i>Liliales</i> Familija: <i>Liliaceae</i>	Obuhvatni čepnjak	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Klekovača, Osječnica, Gola Jahorina, Treskavica, Romanija						
104.	<i>Tanacetum cinerariifolium</i> (Trev.) Schultz Bip.; <i>Pyrethrum cinerariifolium</i> Trevir; <i>Chrysanthemum cinerariifolium</i> (Trevir.) Vis.; <i>C. cinerariaefolium</i> Vis.	Red: <i>Asterales</i> Familija: <i>Asteraceae</i>	Buhač, matrikolda, dalmatinski buhač, dalmatinska hrisan-tema, divlji pelin	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Hercegovina – u vegetaciji kamenjarskih pašnjaka, u svijetlim planinskih šumama alepskog bora, u vegetaciji gariga, u maslinjacima, zapuštenim vinogradima, Porim – Rujište, na stijenama kod Crnog vrha – Grabovica, Diva Grabovica, Jablanica, oko Trebinja, Lastva – Trebinje, oko Mostara, Drežnica, Vučji zub – Gacko						
105.	<i>Telekia speciosa</i> (Schreb.) Baumg.; <i>Bupthalmum cordifolium</i> Waldst. & Kit.; <i>Bupthalmum speciosum</i> Schreb.	Red: <i>Asterales</i> Familija: <i>Asteraceae</i>	Žuti kolotoč, ognjica, veliki volujak, veliki kolotoč	VU		
Rasprostranjenost: Vlašić, Igman, Bjelašnica, Visočica, Prenj, Čvrstica – vegetacija visokih zeleni, uz rub šumskih puteva, obale planinskih potoka i izvora, šumske čistine, gradi asocijaciju <i>Telekietum speciosae</i> Tregubov na planinama u pojasu bukve i jele i to na starijim sječinama, uz obale planinskih potoka i izvora i u kraškim vrtućama; Bihać, Klekovača, Gujin do – Vlašić pl., Krezluk, Mravinjac – Jajce, Bučija pl. – Nemila, Karičev čair – Ozren pl., Ravne – Manita gora, Gradina – Pale, uz Paljansku Miljacku, Igman, Bjelašnica pl., Romanija, Jahorina, treskavica, Žovik, Pazarić, Maglić, Volujak, Zelengora, između Kladnja i Olova, Umljani na Visočica pl., Prenj pl., Čvrstica pl.						
106.	<i>Tozzia alpina</i> L. ssp. <i>Carpathica</i> ; <i>T. carpathica</i> Woll.	Red: <i>Lamiales</i> Familija: <i>Orobanchaceae</i>	Tocija, Karpatska tocija	VU	Navedena	DD
Rasprostranjenost: Prašuma Lom, Klekovača						
107.	<i>Verbascum bosnense</i> K. Malý; <i>V. glabratum</i> Friv. ssp. <i>bosnense</i> (K. Malý) Murb.	Red: <i>Lamiales</i> Familija: <i>Scrophulariaceae</i>	Bosanska divizma	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Vareš, Donja Borovica – u brdskom pojasu, na otvorenim kamenjarama, na rubovima svijetlih šuma i šikara, uz ceste i puteve, većinom na serpentinskoj podlozi, zastupljena u istočnoj Bosni, dolina Rzave kod Dobruna, Rudo i Varda pl., Čikota pl. kod Rudog, Drinsko u dolini Kruševica kod Višegrada, Vareš, Donja Borovica						
108.	<i>Veronica saturejoides</i> Vis.	Red: <i>Lamiales</i> Familija: <i>Scrophulariaceae</i>	Vrskova, čestoslavica, vrskolika čestoslavica	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Šator, Dinara, Kamešnica, Krug pl. Cincar, Bjelašnica, Hranisava, Treskavica, Visočica, Prenj, Čvrstica, Čabulja, Velež, Vitorog, Vran, Baba pl. – vegetacija planinskih rudina sveze <i>Seslerion juncifoliae</i> H-at i <i>Oxytropidion dinaricae</i> Lkšić.; Bjelašnica – opservatorij, na pašnjaku, Mačkovo polje ili Macipolje, na pravcu SI-JZ površ Sitnika na 1800 m, Čabulja – Ošljak, Jelenak – Rakitno, Vran – Bijela Glavica						
109.	<i>Vicia montenegrina</i> Rohlena; <i>V. orbella</i> Stoj. & Stef.	Red: <i>Fabales</i> Familija: <i>Fabaceae</i>	Crnogorska grahorica	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Nalazimo je u rasponu od 900-1760 m. Treskavica, Bukovik kod Sarajeva, Jahorina (1700-1760 m), pl. Bokševica kod Ostrožca, Gola Jahorina, Šator, Bokševica kod Ostrožca, kanjon Raketnice, Klekovača pl. – Kraljeve livade (1660 m)						
110.	<i>Vicia oroboides</i> Wulfen.	Red: <i>Fabales</i> Familija: <i>Fabaceae</i>	Žučkasta grahorica	LC	Navedena	LC

Rasprostranjenost: Osječenica, Klekovača, Vitorog, Šuljaga, Malovan, Plazenica, Kupres, Kamešnica, Vještica, Troglav, Šator, Jedovik, Vlašić, Igman, Bjelašnica, Trebević, Sutjeska, Tjentište, Maglić, Volujak; Prenj, Čvrtnica

111.	<i>Viola beckiana</i> Fiala	Red: <i>Malpighiales</i> Familija: <i>Violaceae</i>	Bekova ljubica	NT	Navedena
------	-----------------------------	--	----------------	----	----------

Rasprostranjenost: Smolin kod Žepča, Stožer, Plazenica, Kladanj - Muške vode, Kupreskod Han Luke, na Stolovcu između Donjeg Vakufa i Jajca, između Bugojna i Kupresa, Han Koprivnica

Drveće i grmlje

Br.	Vrsta	Red/Familija	Narodni naziv	Kon. status FBIH	Kon. status RS	Kon. status IUCN
1.	<i>Acer heldreichii</i> Orph. ex Boiss. subsp. <i>visianii</i> K. Maly; <i>A. visianii</i> Nym.	Red: <i>Sapindales</i> Familija: <i>Aceraceae</i>	Planinski javor, grčki javor	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: U zoni četinarskih i subalpskih bukovih šuma, te u zoni subalpskih vršтина, na krečnjaku i silikatima, različitim tipovima tala, od organomineralnih rendzina do kiselih smeđih tala i podzola. Najčešće na S ekspozicijama i udolinama, na mjestima gdje se duže zadržava snijeg (1000 – 2000 m). Gradi zajednicu <i>Aceri visianii-Fagetum</i> Fuk. et Stef. 1958. Mehti dol na Trebeviću (1900 m)						
2.	<i>Acer intermedium</i> Pane. (incl. <i>A. hyrcanum</i> Fisch. et Meyer); <i>A. hyrcanum</i> Fisch. & C.A. Mey.	Red: <i>Sapindales</i> Familija: <i>Aceraceae</i>	Prelazni makljen	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Veći deo Balkanskog poluotoka; od blizu Istre, na jug do Grčke, na istok do u Bugarsku, na sjever do područja Đerdapa. Predstavlja endemit Balkanskog poluostrva, sa tijesnim (morfološkim, ekološkim, po svojoj prilici i filogenetskim) vezama sa kavkasko-maloazijskom vrstom <i>Acer hyrcanum</i> Fisch. et Mey. i krimskom vrstom <i>Acer stevenii</i> Pojark. Dugo je (do studije Fukareka, 1967) smatran samo kao podvrsta ili varijetet vrste <i>A. hyrcanum</i> Fisch. et Mey. <i>Acer intermedium</i> Panc. var. <i>paradoxum</i> Borum. Sint. f. <i>acutibulum</i> Beck – Drežnica na 105 m nadmorske visine.						
3.	<i>Alnus viridis</i> (Chaix) DC.; <i>A. alnobetula</i> (Ehrh.) R. Hartig	Red: <i>Fagales</i> Familija: <i>Betulaceae</i>	Zelena joha, planinska joha	EN	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Vranica, Zec, Bitovnja; Vranica – Matorac, Tikva, Sikira, Vitreuša i Bitovnja						
4.	<i>Arctous alpina</i> (L.) Nienhu; <i>Arctostaphylos alpinus</i> (L.) Sprengel	Red: <i>Ericales</i> Familija: <i>Ericaceae</i>	Medvjede uho alpsko	DD	Navedena	
Rasprostranjenost: Vranica: na padinama Prokoškog jezera (u zajednici <i>Rhododendron hirsutum</i>) (cca. 1800-2000 m), na Krstacu, Bjelašnica: na kamenitoj padini na Velikoj Vlahinji oko Karamustafinih čaira, na Velikoj Hranisavi kod Mehine luke, Trebević, Treskavica, Zelengora- Gornje bare, Ulješin vrh između Donjih i Gornjih bara ispod vrha Tovarnice, Maglić: Prijedor – Crvene prljage, Slavicorski potok – Volujak, Prenj, Bjelašnica, Čvrtnica: na kamenitim padinama (cca. 1600 m) i Drijenači, Veliki Vilinac (cca. 2000 m)						
5.	<i>Berberis croatica</i> Horvat; <i>B. aetnensis</i> (C. Presl.) Rouy et Fouc.	Red: <i>Ranunculales</i> Familija: <i>Berberidaceae</i>	Hrvatska žutika, etnanska žutika	VU	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Kamešnica (x=6412673 y=4841060). Nekoliko jedinki je nađeno na Kamešnici u Bosni i Hercegovini, na 400 m od lokaliteta Klanac na visini od 1421 m (43°42' N, 16°55' E), NP Una						
6.	<i>Bruckenthalia spiculifolia</i> (Salisb.) Reichenb.	Red: <i>Ericales</i> Familija: <i>Ericaceae</i>	Brukentalija	DD	Nije navedena	
Rasprostranjenost: Hrštin kod Nove Kasabe, Guber kod Srebrenice						
7.	<i>Calicotome infesta</i> (C. Presl) Guss.; <i>Calicotome villosa</i> (Poir.) Link	Red: <i>Fabales</i> Familija: <i>Fabaceae</i>	Opasna hlapinka	EN	Navedena	
Rasprostranjenost: Uskoplje						
8.	<i>Celtis tournefortii</i> Lam.; <i>C. aetnensis</i> Strobl, <i>C. aspera</i> (Ledeb.) Steven	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Cannabaceae</i>	Žuta, koščela, koprivić, žuta koščela, turnefortov koprivić	VU	Navedena	
Rasprostranjenost: Više sela Broćanac (padine planine Žabe kod Neuma)						

9.	<i>Chamaecytisus tommasinii</i> (Vis.) Rothm.; <i>Cytisus tommasinii</i> Vis.; <i>C. pauciflorus</i> G. Beck, non Wild.; <i>C. capitatus</i> Jacq. var. <i>pauciflorus</i> Ebel.	Red: <i>Fabales</i> Familijs: <i>Fabaceae</i>	Tomazinijeva žućica	VU	Navedena
Rasprostranjenost: Crna Rijeka - Trnovo, Rogatica - Rusenovići, Varda pl., Rudo - Paštan brdo					
10.	<i>Corylus colurna</i> L.	Red: <i>Fagales</i> Familijs: <i>Betulaceae</i>	Medvjeda lijeska, drvolika lijeska, lješkovina	EN	Navedena
Rasprostranjenost: Raste u većem broju reliktnih zajednica toplijih predjela. Traži dublja i svjetlija zemljišta na krečnjaku, od 100 do 1200 m, a penje se i do 1700 m, Prenj – šuma (830 m), Rujište (1000 m), Bokševica – Ostrožac, Čvrstica, kod Vranduka, na Ivanu, na Šatoru, kod Podpožirka, kod Bjelimića, na Čabulji, Veležu, SI od Mostara, na Liscu kod Mostara					
11.	<i>Corylus x intermedia</i> Lodd.	Red: <i>Fagales</i> Familijs: <i>Betulaceae</i>	Bijela lijeska	DD	Nije navedena
Rasprostranjenost: U Hercegovini su poznati križanci između obične i mečije lijeske <i>C. x intermedia</i> Loddiges, koja je poznata kao "bijela lijeska"					
12.	<i>Crataegus nigra</i> Waldst. et Kit.; <i>Mespilus nigra</i> (Waldst. & Kit.) Willd.	Red: <i>Rosales</i> Familijs: <i>Rosaceae</i>	Panonski crni glog, crni glog	DD	Nije navedena
Rasprostranjenost: Nema podataka					
13.	<i>Crataegus pentagyna</i> Waldst. et Kit. ex Willd.; <i>C. melanocarpa</i> M. Bieb.; <i>Mespilus pentagyna</i> (Willd.) K. Koch	Red: <i>Rosales</i> Familijs: <i>Rosaceae</i>	Petosjemini glog, peterovratni glog	DD	Nije navedena
Rasprostranjenost: Nema podataka					
14.	<i>Cytisus bosniacus</i> G. Beck	Red: <i>Fabales</i> Familijs: <i>Fabaceae</i>	Bosanska žućica	VU	Navedena
Rasprostranjenost: Trebević – Orovac - Draguljevac (1150 m), kanjon Miljacke kod Kozje ćuprije, Romanija, Jahorina					
15.	<i>Daphne blagayana</i> Freyer; <i>Thymelaea dendrobryum</i> Rothm.	Red: <i>Rosales</i> Familijs: <i>Thymelaeaceae</i>	Borika, blagajev li-kovac, maslinica	VU	Navedena
Rasprostranjenost: Ozren kod Maglaja, Zvijezda, Konjuh, Čvrstica – šikare, svijetle crnoborove šume, šumarci, na krečnjaku, dolomitu i serpentinu od montanog do submontanog pojasa, u borovoj šumi sa crnjušom (<i>Pinetum silvestris nigrae typicum</i> Horv., kao karakteristična vrsta, vezana za vlažnija staništa, Prenj Skok, krečnjaci i dolomiti planine Ljubične u JI Bosni; oko sela Lokve i dolomitni vrh Bor kod Pazarića, Ormanj i nekoliko lokaliteta oko Kreševa; na Igmanu – na strmim padinama koje se sa grebena Orman spuštaju prema dolini Krupe u prilično gustom bukovoj šumi, Borja pl. kod Pribnića, Martin Vis, Smolin kod Žepča, Ozren kod Maglaja, Čalmaš, Tajan, Botan, Velež, Žedni vrh, Zeleni bor, Lemešćak, Tvrtkovac, Popova luka i Kamenica na slivnom području Gostovičke rijeke kod Zavidovića, sliv donje i gornje Maoče, Župeljeve, Grebenac kod Jelaske u području rijeke Krivaje, u šumi Stupčić na Zvijezdi pl., Konjuh pl. kod Kladnja, sliv rijeke Drine: Crni bor kod Štavnja, stijene Sućeske (Sućeske stijene) kod sela Luke, Smrčevo točilo, Novo brdo, Panjak, Veliki Stolac, Božurevac, Panos, Varda i Bijelo brdo kod Višegrada, kod Gumanaca i Dugog hrida, kod Karaule, Metaljke na Paškan-brdu, Budovništu, kod Kuline stijene, Bjeluše, u Dubokom dolu na podnožju Smiljevca, na Glavičici i na Proseko-brdu kod Vardišta, Viogor pl. kod Ustiprača, brdo Cicelj kod Čajniča, padine Pleća iznad Sutjeske kod Tjentišta, Kikalo iznad Popovog mosta na Sutjesci, kod Bijelog jezera u Zelengori, Ravna gora, Meštrovac, Konjsko polje i drugi lokaliteti na zapadnim padinama Ljubučine; Sliv rijeke Bosne: Ormanj pl. kod Pazarića, Oštrik i Plješevac nad Lepenicom, Meorše (Međuvrše) kod Kreševa, Šuplja stijena u izvorštu Krupe potoka, Lokavsko brdo (Jarčići) (Lokvanjsko brdo blizu Lokava) i na više mjesta ispod Omara iznad Kasatića i jugozapadne padine Stupnika na Igman pl. (Bjelašnica); Šuma Galit istočno od rijeke Ljute kod Konjica, Orahovica uz Jablaničko jezero; Rakov laz (Skok), Idbar, Tvrdi ključ (Borci) Glogovo, Glogošnica, Letukin grad, Međuprenj i na drugim mjestima na sjeverozapadnim padinama planine Prenj kod Jablanice, Diva Grabovica, Rivišća i na istočnim padinama Čvrstnice					

16.	<i>Daphne cneorum</i> L.; <i>D. julia</i> Koso-Pol.	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Thymelaeaceae</i>	Crveni uskolisni likovac, crnilje, crveni jeremičak, brijačica	EN	Navedena
Rasprostranjenost: Kanjon rijeke Une, oko Livna i Drvara i na Volujku u JI Hercegovini. Na drvskom kompleksu je vezana za sastojine crnog bora					
17.	<i>Daphne laureola</i> L.	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Thymelaeaceae</i>	Lovorasti likovac, vazdazeleni likovac, lovorolisni likovac	EN	Navedena
Rasprostranjenost: Rijedak element u šumama na serpentinama, Čvrstica i Diva Grabovica bukova šuma, Prenj – Tisovica, Konjic – Rakov laz, u šumama na uzlazu od Udbara na Tisovicu (Prenj), Kotar Zenica, Tajan (760-910 m), Grmeč pl. (1200 m)					
18.	<i>Daphne malyana</i> Blečić	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Thymelaeaceae</i>	Malijev likovac	EN	Navedena
Rasprostranjenost: Na planinama u Bosni ulazi u sastav endemo-reliktna zajednice <i>Edraiantho-Daphneetum malyanae</i> Lkšić & Šilić, Višegrad, Dobrun - Razdoline, Maglić pl., Zelengora pl., kanjon rijeke Sutjeske, Volujak pl.					
19.	<i>Daphne oleoides</i> Schreb.	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Thymelaeaceae</i>	Maslinastolisni likovac	DD	Navedena
Rasprostranjenost: Nema podataka					
20.	<i>Dryas octopetala</i> L.	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Rosaceae</i>	Osmerolatični drjas, fresinica, osinica	VU	Navedena
Rasprostranjenost: Vranica, Ščit, na Bjelašnici, područje grebena od Opservatorija do Kotlova, u zajednicama reda <i>Seslerietalia coeruleae</i> , Čvrstica: na stijenama, Jelenak (1800 m), Drinača (1900 m), Veliki Vilić, Vran – Bijela Glavica, Plasa, Prenj: Velika kapa (1800 m), Veliki Prenj (1400 m)					
21.	<i>Empetrum hermaphroditum</i> Hagerup; <i>E. nigrum</i> L. subsp. <i>hermaphroditum</i> (Hagerup) Bocher	Red: <i>Ericales</i> Familija: <i>Empetraceae</i>	Mahunica, empetrum	DD	Nije navedena
Rasprostranjenost: Vranica pl., Ločika, Matorac					
22.	<i>Genista radiata</i> (L.) Scop. var <i>bosniaca</i> Buchegger.	Red: <i>Fabales</i> Familija: <i>Fabaceae</i>		CR	Navedena
Rasprostranjenost: na Troglavu					
23.	<i>Genista sericea</i> Wulfen; <i>Cytisus sericeus</i> (Wulfen in jacq.) Vis.	Red: <i>Fabales</i> Familija: <i>Fabaceae</i>	Svilena žutilovka, svilenkasta žutilovka	NT	Navedena
Rasprostranjenost: Gredoviti vrh - Grmeč, Čvrstica (1800 m), Bijela Gora - Gljiva, Leotar (1229 m), Ledenik, Visoka Glavica					
24.	<i>Genista sylvestris</i> Scop. subsp. <i>dalmatica</i> (Bartl.) Lindb.; <i>G. dalmatica</i> Bartl. in Bartl. et H. Wendl.	Red: <i>Fabales</i> Familija: <i>Fabaceae</i>	Dalamtinska košeničica, dalmatinska žutilovka, dračica	LC	Navedena
Rasprostranjenost: Prolog, Vještica Gora, Troglav, Krug kod Livna, Borova Glava, Hrblija blizu Glamoča, Grahovo, Grkovci, Džermanica i Bikovac kod Višegrada, Vardište (550 m), Preslica, okolina Konjica, Bigolje, Boračko jezero, Prenj, Glogovo okolina Mostara, Podvelež, Velika Vlaina - Čabulja, Čvrstica, Radovan kod Posušja, Leotar kod Trebinja, Bijela Gora – Vučja, Drvar, Dobrun, rijeka Ugar, Ostrožac dolina rijeke Una kanjon (ca. 270 m)					
25.	<i>Ilex aquifolium</i> L.; <i>I. perado</i> auct. iber., non Aiton	Red: <i>Aquifoliales</i> Familija: <i>Aquifoliaceae</i>	Božikovina, grohovo, božje drveće, sviba, narestac, vodolist, česmina, vepina, zelenika	VU	Navedena

Rasprostranjenost: Osječenica, Kamešnica, Dinara, Matorac, Zec, Trebević, Romanija, Ravna pl., Bjelašnica, Zelengora, - listopadne i mješovite šume u brdskom i donjem dijelu subalpinskog pojasa, do oko 1200 m, pretežno u planinskim krajevima, u tamnim bukovo-jelovim i bukovim šumama, traži dublja, rahla i bogata krečnjačka tla. Često se nalazi u vidu manjih šumica gdje gusto pokriva površinu od nekoliko stotina metara kvadratnih, inače je pojedinačna ili u manjim grupama, do 1200 m, Čabulja – kamenite padine Golubića (700 m) sjever, u bukoviku na Lupoglavi kod Pazarića, između Ivana i Bradine, blizu Trešanice, česta kod Raške gore

26.	<i>Juniperus sabina</i> L.; <i>Sabina officinalis</i> Garcke; <i>S. vulgaris</i> Antoine	Red: <i>Pinales</i> Familija: <i>Cupressaceae</i>	Glušak, glušak smrič, klekovina ženska, savica smrič gluhi, somina jagodna, varunac, smrdljiva borovnica	LC	Navedena
-----	--	--	--	----	----------

Rasprostranjenost: Zagorje kod Kalinovika; Rečica pl. kod Ostrošca do 1400 m; Čvrstica kod Starog Klanca (1900 m); Bjelašnica pl. u manjim šumama; Čabulja

27.	<i>Laburnum anagyroides</i> Medik	Red: <i>Fabales</i> Familija: <i>Fabaceae</i>	Djetelinovo drvo, kopitak gorski, utin, kopitnica, žilovina, pucalina	DD	Nije navedena
-----	-----------------------------------	--	---	----	---------------

Rasprostranjenost: Nema podataka

28.	<i>Lonicera borbasiana</i> (O. Kuntze) Degen in Jav.; <i>L. caerulea</i> L. subsp. <i>borbasiana</i> (O. Kuntze) E. Mayer	Red: <i>Dipsacales</i> Familija: <i>Caprifoliaceae</i>	Kozokrvina, Borbašova kozokrvina, Borbašova kozja krv	EN	Navedena
-----	---	---	---	----	----------

Rasprostranjenost: Čvrstica – Masna luka Boričevac, Klekovača, Vitorog, Šator, Baiba greda, Mala Golija, Troglav, Kamešnica, Kujača, Cincar, Malovan, Bjelašnica (Veliki Kotao, Vlahinja), Hranisava, Lelija, Maglič, Volujak, Vranica (Tikvac cca. 1900 m), Jahorina – Poljice, Čvrstica pl.: Jelenak, prenj pl.: padine Otiša, iznad Jezerca (cca. 1800 m)

29.	<i>Lonicera formanekiana</i> Halácsy; <i>L. alpigena</i> L. subsp. <i>formanekiana</i> (Halácsy) Hayek	Red: <i>Dipsacales</i> Familija: <i>Caprifoliaceae</i>	Planinska kozja krv	CR	Ugrožena
-----	--	---	---------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Orjen pl.: ispod Orjenske lokve (kao subsp. *hectoderma* Blečić et Mayer)

30.	<i>Lonicera glutinosa</i> Visiani	Red: <i>Dipsacales</i> Familija: <i>Caprifoliaceae</i>	Ljepljiva kozja krv, ljepljiva kozokrvina, ljepljivo pasje grožđe	EN	Navedena
-----	-----------------------------------	---	---	----	----------

Rasprostranjenost: Subalpinski i alpski pojas na čistinama u pojasu bukovih i šuma munike, u vegetaciji planinskih rudina, među kamenim blokovima, na rubu sipara i sličnim staništima do oko 1900 m., Orjen pl., Vučji zub, Mali Štitnik, iznad Orjenske lokve, Dobri do kod Trebinja

31.	<i>Moltkia petraea</i> (Tratt.) Griseb.; <i>Echium petraeum</i> Tratt.	Red: <i>Caryophyllales</i> Familija: <i>Boraginaceae</i>	Modro lasinje	NT	Navedena
-----	--	---	---------------	----	----------

Rasprostranjenost: Kozja Jama, Dinara, Umoljani, Boračka draga, Drežnica, Grabovica, Plasa, Podvelež, Leotar, Gljiva, Čvrstica, pukotine sijena uz magistralni put M-17 kod Drežanke, Buna, Blagaj, Bunica, Ošanići, Žaba pl., donji tok rijeke Rakitnice kod sela Grušće, klanac rijeke Šišćice, Diva Grabovica, Grebenje nad Čorića planinom, Međuplase, Točko brdo, Strugovi, Drjenač, Borova glava, padine Prenja i Veleža, Bijelo polje, iznad sela Kut, područje Gluhog Porima pod Rujištem, Duga draga

32.	<i>Periploca graeca</i> L.	Red: <i>Gentianales</i> Familija: <i>Asclepiadaceae</i>	Grčka luštrika, luštrika, brkva	VU	Nije navedena
-----	----------------------------	--	---------------------------------	----	---------------

Rasprostranjenost: Krupa, Dračevo, Hutovo blato, Ljubuški, Humac

33.	<i>Petteria ramentacea</i> (Sieb.) Presl; <i>Cytisus wel-danii</i> Vis.; <i>C. ramentaceus</i> Sieber	Red: <i>Fabales</i> Familija: <i>Fabaceae</i>	Zanovjet, zanovet, negnjil, tilovina, ljuskasta tilovina	NT	Navedena
-----	---	--	--	----	----------

Rasprostranjenost: dolina Neretve - potez Jablanica - Grabovica, Diva Grabovica, Drežnica, Raška Gora, okolina Mostara, Radobolje, Hum, Varda, Porim, Velež, Vrelo Bune, Blagaj, Ljubinja, Neum-poluotok Klek, Trebinje, Duži, Komadinovo vrelo, Diva Grabovica, Gornja Grabovica, željeznička stanica Grabovica, Kremenac, Čopi, Letinac, ušće rijeke Drežanke, Vojno, Bučići, Đubrani, Raštani, Domazeti, Orašine, Podivač, vrelo Radobolje, Hum, Brkanovo brdo, Čule, reon Kozica, Mostarsko blato, Donji Polog, Gornji Polog, put od Žovnice prema Mostaru, Jasenica, Bunur (Carina), Slipčići, Aleksin Han, Gornja Grabovica, Donja Grabovica, kod mosta na Drežanci, Smokovac, Crno vrelo, Jasenjanski potok, Bijela, Salakovac, Selište i Otoljež (reon Ravni), Podgorani, Humi, Rujište, pod Porim (Rivine, Ošta Vlaka), Kut, Vrapčići, Posavska Draga, Svinjarina, Busak, Kamena, Vranjevići, Vrelo Bune oko Blagaja, Kotašnica, Dolovi, Kvanj, Hodbina, Žitomislji-Buna, Martinovića gomila, Donji Brštanik, Dabrica, Ljubljena, Barani, pod Hrgud, izvoršte rijeke Bregave (Suhavići), Donja Bitunja, Žegulja, pareški do, Orlovina, Ilijino brdo, Klobuk, iznad vrela Oko, Orlovac, Debeli Brijeg, Podkućma, ispod Kosmača, iznad Konjskog, selo Grab, Rapti, oko Slivice, Vlaštica, Grančarevo, Necvjeće, brdo Kravica, selo Jasen, Duočani, Kljenka, Brovo, Ljubomirsko polje, matijevina, Treštenac, Gljiva, Kamena Glava, Leotar, Prebilo, Kljenak, Turjak, Aljetići, Trebinjsko brdo, Glavinići, Vlaka, Zelenkovac, Begović kula, Parojske njive, Bioci, Bodiroke, Strujici, Bileća, selo Skrobotno, Orah, Ljubušići, Osmić gomila, krstače, Vranjska, Donji Davidovići, Gornji Davidovići, Meka Gruda, selo Žabice, Bjelošev do, Kruševica, Pustipuhe, Obzir, Vojska Njiva, Gradina, Drvenica, Rogata gomila, Kresova gomila, Vlaka, Drevnica, Vlahovići, Avtovac, selo Miholjače, izvoršte Sutjeske u predjelu Ošlj Hrt, Kotezi, Brdo Virac, Dobrić, selo Rasno, Poglavice, selo Lise, Donji Ljubotići, Dobrkovići, Crnać, Sovići, Donji Vinjani, selo Hamzići, Gornja Duboka, Gornji Poplati, Kruševo, Cerovo, Orahovica, Bogutovača, Londža, Prebilovci, Hutovo, Udora, Stolovi, donje Hrasno

34.	<i>Picea omorika</i> (Pančić) Purkyne; <i>Pinus omorika</i> Pančić	Red: <i>Pinales</i> Familijska: <i>Pinaceae</i>	Pančićeva omorika, omorika, omora, frenja	NT	Navedena
-----	--	--	---	----	----------

Rasprostranjenost: Borja pl., istočna strana Igrišnika do Drine, Slemač, i južne strane Tovarnice i Ljutice; područje oko StrebreniceFoče, Rogatice Stolac iznad Štula Karaule, Dugi Do, Semeč kod Višegrada, Jeleč od Foče

35.	<i>Pinus heldreichii</i> Christ; <i>P. leucodermis</i> Antoine	Red: <i>Pinales</i> Familijska: <i>Pinaceae</i>	Munika, munjika, balkanska munjika	LC	Navedena
-----	---	--	---------------------------------------	----	----------

Rasprostranjenost: Stijene Hranisave; Vitorog pl.; Preslica pl.; Prenj: Borašnica; Bjelašnica, Lupoglav, Tisovica, Zelena Glava, Kantar počinje na (1060 m), Rujište (1700 m), Vranovina (1600 m); Prislav i Porim pl.; Visočica; Muharnica pl; Čvrstica; Masna luka, Čabulja, Vran i Orjen planine; Plasa

36.	<i>Prunus cocomilia</i> Ten.; <i>P. pseudarmeniaca</i> Heldr. et Sarto ex Boiss.	Red: <i>Rosales</i> Familijska: <i>Rosaceae</i>		DD	Navedena	DD
-----	--	--	--	----	----------	----

Rasprostranjenost: Konjic

37.	<i>Prunus fruticosa</i> Pallas; <i>Cerasus fruticosa</i> (Pall.) Woronow	Red: <i>Rosales</i> Familijska: <i>Rosaceae</i>	Krušvić, kruović, ternul, ternulić, triš- ljina, trišnje ljute, u- škorušvić, oskokuš- vić	DD	Navedena	DD
-----	--	--	--	----	----------	----

Rasprostranjenost: Nema podataka

38.	<i>Prunus padus</i> L.; <i>Padus avium</i> Mill.	Red: <i>Rosales</i> Familijska: <i>Rosaceae</i>	Cremza, cremža, črenza, krieša di- vja, crimza, crinza, sremsa, sremša	VU	Nije nave- dena	LC
-----	---	--	---	----	--------------------	----

Rasprostranjenost: U šumama i šikarama na padini ispod Kupreških vrata prema Kupresu. Prema jednom podatku Stalmanna nađena je na brdu Humbat kod Prozora, u čiju vjerodostojnost sumnja Beck (Fl. Bosne, III, pag. 166). Nalazište kod Kupresa koje zračnom linijom nije naročito udaljeno od Prozora, moglo bi međutim potvrditi istinitost ovog podatka i autohtonost vrste na području Bosne, sjeverni dijelovi i rub Kupreškog polja – na bogatim aluvijalnim tlima, u riječnim dolinama, u vlažnim šumama, često u zajednicama sa crnom johom, te u poplavnim šumama lužnjaka

39.	<i>Rhamnus illyrica</i> Gris. ap. Pant.; <i>R. orbiculata</i> Bornm.	Red: <i>Rosales</i> Familijska: <i>Rhamna- ceae</i>	Ilirska krkavina, or- jenska krkavina, o- kruglolisni pasdren	EN	Navedena
-----	---	--	---	----	----------

Rasprostranjenost: Pretežno u termofilnim, prorijeđenim krškim šumama, šumarcima i šikarama, te u vrtačama, škrapama, na suhim livadama ili kamenjarskim pašnjacima mediteranskog, prijelaznog i submediteranskog područja. U kanjonu Neretve u zajednici *Heliospermo retzdorfiani-Oreohertzogietum illyricae* Šilić 1970, NP Una, oko Mostara, po obroncu Stoca kod Mostara

40.	<i>Rhamnus intermedius</i> Steud.et Hochst.	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Rhamna- ceae</i>	Primorska krka- vina, crni tn, sred- nja krkavina	EN	Navedena
Rasprostranjenost: U zoni zimzelenih šuma česvine ili crnike u prorijeđenoj makiji i grmovitim garizima, u vegetaciji kamenjarskih pašnjaka, obalnom pojasu. Dolinama rijeka prodire u kontinent dokle dopire uticaj sredozemne klime. Staništa sa oskudnim, degradiranim tlima na krečnjaku. Zabilježena je u svijetlim šumama dalmatinskog crnog bora, u vegetaciji primorskih kamenjara, ima jako trnovite grančice i sitne, okruglaste listove, Skakala, Sjeverni logor, Bišće polje, Buna, brdo Fortica					
41.	<i>Rhamnus pumila</i> Turra subsp. <i>illyrica</i> Šilić; <i>Oreohertzogia pumila</i> (Turra) W. Went subsp. <i>illyrica</i> Šilić	Red: <i>Rosales</i> Familija: <i>Rhamna- ceae</i>	Sitna žestika, patu- ljasta krkavina, ilir- ska patuljasta krka- vina	EN	Nije nave- dena
Rasprostranjenost: U Hercegovini ulazi u sastva endemične zajednice <i>Heliospermo retzdorffiani</i> – <i>Oreohertzogietum illyrica</i> Č. Šilić, kao karakteristična vrsta; pukotine okomitih, u većini slučajeva teško pristupačnih krečnjačkih i krečnjačko-dolomitskih stijena od 100 (-200) do preko 2000 m, Neretva – Prenj, <i>Rhamnus pumilus</i> Turra subsp. <i>illyrica</i> Šilić - Šištica, ušće Rakitnice (300 m), Čabulja – Stol (700 m) jug, Čvrstica – Diva Grabovica (200 m) sjever, Drinača (1350 m) jug, Plasa – Kleščine (259 m) istok, Čvrstica – Veliki Kuk (1500 m) sjever, Golubić (659 m) sjever, Prenj – Aleksin Han sjever, Glogovo					
42.	<i>Rhododendron hirsutum</i> L.	Red: <i>Ericales</i> Familija: <i>Ericaceae</i>	Dlakavi sleč, dla- kavi pjenišnik, ču- pavi sleč	VU	Navedena
Rasprostranjenost: Vranica i Maglić, raste na krečnjaku, na Vranici – u klekovini bora, u svijetlim smrčevim, ariševim šumama, od montanog do subalpskog pojasa, pretežno na svježim humoznim, dubokim, neutralnim do kiselim tlima na silikatnoj podlozi. Na Vranici u centralnoj Bosni, raste pod najvišim vrhovima, Krstacem i Ločikom					
43.	<i>Rhus coriaria</i> L.	Red: <i>Sapindales</i> Familija: <i>Anacardia- ceae</i>	Grozdsti ruj, su- mak, šmak, ruj, ru- jevina, rujevina bi- ela, sumak	EN	Navedena
Rasprostranjenost: Hercegovina, rijetko – u šikarama, kamenjarama, na strmim stjenovitim lokacijama, u jarugama, bujičnim terenima mediteranskog i submediteranskog pojasa. Najčešće raste na vrlo siromašnim i ispranim tlima, kako na krečnjaku, tako i na silikatu i laporu na visinama od 210 do preko 1000 m					
44.	<i>Ribes multiflorum</i> Kit. ex Roemer et Schult.	Red: <i>Saxifragales</i> Familija: <i>Grossularia- ceae</i>		VU	Navedena
Rasprostranjenost: Velež, Vučja Gora kod Gacka (1200-1400 m), Baba pl.					
45.	<i>Ruscus aculeatus</i> L.; <i>R. ponticus</i> Woronow	Red: <i>Liliales</i> Familija: <i>Liliaceae</i>	Bodljikava veprina, čeprika, drepinac, ježevac, kataroška, koštika, ježina, le- prina, kokorožika, metlik zeleni, bre- brina, metlina	VU	Navedena LC
Rasprostranjenost: Bosanska Gradiška, Vranduk, Banjaluka, Travnik, okolina Jablanice, Glogovo pl., Porim, okolina Mostara, Blagaja, Trebinja, Stoca, Popovo polje, Trebinje, Hutovo blato, Diva Grabovica, Počitelj, Kotar					
46.	<i>Ruscus hypoglossum</i> L.	Red: <i>Liliales</i> Familija: <i>Liliaceae</i>	Mekolisna veprina, dvolista, bebrina, kaus, list jezični, lis- tac, zalisak, nadolistak, zrnice	VU	Navedena
Rasprostranjenost: Okolina Banja Luke, Hum kod Jajca, Šiša kod Ključa, Hranisava kod Pazarića, donja Tuzla prema Breškima, Gostovići, kod kamenice, na lupoglavi kod Pazarića, Vresinska kosa, dolina Lužnice (760 m)					
47.	<i>Salix glabra</i> Scop; <i>S. phylicifolia</i> Wulf.; <i>S. wul- feniana</i> Willd.	Red: <i>Malpighiales</i> Familija: <i>Salicaceae</i>	Gola vrba, glatka vrba	EN	Navedena

Rasprostranjenost: U kanjonu Neretve u zajednici *Heliospermo retzdorfiani-Oreo-herzogietum illyricae* Šilić 1970., Čvrstica – klekovina bora, Čvrstica – Bukova glava (1850 m), Prenj – Tisovica (1400 m)

48.	<i>Salix pentandra</i> L.; <i>S. laurifolia</i> Wesm.	Red: <i>Malpighiales</i> Familijska: <i>Salicaceae</i>	Lovor vrba, praš- ljika, višeprašnička vrba	VU	Navedena
-----	--	---	---	----	----------

Rasprostranjenost: Tresetišta i poplavne šume, često zajedno sa crnom johom i cretnom brezom i drugim higrofilnim vrstama, u Ždralovcu; u Glamočkom i Kupreškom polju

49.	<i>Salix rosmarinifolia</i> L.; <i>S. repens</i> subsp. <i>r.</i> (L) Hartm.; <i>S. repens</i> L. ssp. <i>rosmarinifolia</i> (L.) Čelak.	Red: <i>Malpighiales</i> Familijska: <i>Salicaceae</i>	Ružmarinolisna vrba	EN	Nije nave- dena
-----	---	---	------------------------	----	--------------------

Rasprostranjenost: Livanjsko polje - na Ždralovcu i na tresetištu ispod Grboreza, na močvarama tresetnog karaktera u Glamočkom polju na području Glibušij, u Livanjskom polju u Ždralovcu i na tresetištu ispod Grboreza, i u Kupreškom polju

50.	<i>Sibiraea croatica</i> Degen; <i>S. altaiensis</i> (Laxm.) C. K. Schneider var. <i>croatica</i> (Degen) G. Beck; <i>S. laevi- gata</i> (L.) Maxim. var. <i>croa- tica</i> (Degen) Dörfner	Red: <i>Rosales</i> Familijska: <i>Rosaceae</i>	Hrvatska sibireja	VU	Nije nave- dena
-----	--	--	-------------------	----	--------------------

Rasprostranjenost: U pukotinama stijena Parka prirode Blidinje, na planinama Čvrstici i Čabulji u Hercegovine. Na Čabulja pl. – Ošljak pukotine stijena i vrtača (1500 m, 1650 m), Čabulja – Sedlo (1480 m), Čabulja – Velika Vljajna pukotine stijena i vrtača (1600 m). Na Čvrstica pl. – Bukova glava strme stijene (1850 m), Čvrstica – Jezero

51.	<i>Sorbus chamaemespilus</i> (L.) Crantz; <i>Pyrus chamae- mespilus</i> (L.) Lindl.; <i>P. cor- data</i> auct. balcan., non Desv.	Red: <i>Rosales</i> Familijska: <i>Rosaceae</i>	Mukinjica	VU	Navedena
-----	---	--	-----------	----	----------

Rasprostranjenost: Plazenica kod Bugojna

52.	<i>Sorbus semipinnata</i> (Roth) Hedl.	Red: <i>Rosales</i> Familijska: <i>Rosaceae</i>	Hibridna mukinjica	VU	Nije nave- dena
-----	---	--	--------------------	----	--------------------

Rasprostranjenost: Uz rub Glamočkog polja, u u šikari listopadnog drveća u blizini Koričine i Blagodija. Tačan lokalitet je Vrelo Čilovača (1180 m), SI, krečnjak

53.	<i>Taxus baccata</i> L.	Red: <i>Pinales</i> Familijska: <i>Taxaceae</i>	Šumska tisa, tiso- vina, tisa, čemika plodna	VU	Navedena
-----	-------------------------	--	--	----	----------

Rasprostranjenost: Klekovača pl.; Klekovača - Osječenica kod Drvara, Šiša pl.; Iznad Ovčareva - Vlašić; Oko Vareša; Kod Osoja Pobrin han; Kamešnica; Malinovac kod Prologa: Prenj-Tisovica; Tisovica prema Idbar; Plasa, Visočica pl., Grabovica; Bijela Gora; Plasa Glavica Šišnja (1000 m); Čvrstica - Tisovac, područje Bihaća, Glamoč, oko Olova, Travnik, Vranica pl., oko rijeke Drine-Srebrenica, Velež pl., Gacko

54.	<i>Tilia travnicensis</i> K Maly	Red: <i>Malvales</i> Familijska: <i>Tiliaceae</i>	Travnička lipa	EX	Nije nave- dena
-----	----------------------------------	--	----------------	----	--------------------

Rasprostranjenost: Iako Fukarek (1954) navodi ovu vrstu, o njenom postojanju gubi se svaki trag, iako je Šilić navodi na listi zaštićenih biljnih vrsta u Bosni i Hercegovini

55.	<i>Vaccinium uliginosum</i> L.; <i>V. uliginosum</i> agg.	Red: <i>Ericales</i> Familijska: <i>Ericaceae</i>	Močvarna borov- nica, kosa, mla- jevka	VU	Nije nave- dena
-----	--	--	--	----	--------------------

Rasprostranjenost: Raste na tresetištima – listopadni 80-100 cm visok grm, sa plavičastozelenim listovima, bobice su crne sa plavičastom peteljkom. Vranica pl., Krstac na krečnjaku, Nadkrstac i Bijela gora, iznad Prokoškog jezera, Treskavica (cca. 1940 m), Prokoško stajanje, Vitreuška pl., Zec pl.

56.	<i>Viburnum lantana</i> L. var. <i>naronitanum</i> K. Maly	Red: <i>Dipsacales</i> Familijska: <i>Caprifolia- ceae</i>	Udikovina, vunasta udikovina, beko- vina, fudika, hudika	EN	Nije nave- dena
-----	---	---	--	----	--------------------

Rasprostranjenost: Čvrstica – Muharnica

57.	<i>Viburnum maculatum</i> Pant.; <i>V. lantana</i> L.	Red: <i>Dipsacales</i> Familija: <i>Caprifoliaceae</i>	Vunasta udikovina, bekovica, beko- vina, fudika, hu- dika, pasja kita, šibikovina, udljika	EN	Navedena
Rasprostranjenost: Izraziti kserofit, raste na otvorenim krečnjačkim terenima, raspucalim stijenama, šarpama, vrtačama, kamenitim blokovima, pretežno u montanom pojasu, Plasa iznad Doljanke (400 m), Plasa (1300 m), Plasa – Javorek, Jablanica (cca. 200 m), Čvrsnica – Muharnica, Muharnica – Šljeme					
58.	<i>X Calamicromeria hostii</i> (Caruel in Parl.) Šilić; <i>Calamintha thymoifolia</i> Host; <i>x Satureja hostii</i> Caruel; <i>x S. (Calamintha) bosniaca</i> K. Maly; <i>x S. bosniaca</i> K. Maly var. <i>rhombifolia</i> K. Maly; <i>Satureja (Calamintha) calamintha</i> subsp. <i>nepeta</i> var. <i>varbosniaca</i> K. Maly; <i>S. nepeta</i> (L.) Savi var. <i>varbosani</i> K. Maly	Red: <i>Lamiales</i> Familija: <i>Lamiaceae</i>		LC	Nije navedena
Rasprostranjenost: Jajce - Prudi, dolina Vrbasa, Careva Čuprija - serpentin, dolina Gostovića kod Otežne (300 m), Bobovac kod Sutjeske, podnožje Veleža u Žepačkoj okolini, ispod Luke Ozren kod Sarajeva, Gradac kod Zovika, Ormanj dolinske stijene kod Pazarića, Ramića potok 600 m, dolina Miljacke (650 m), dolina Mošćanice (630 m), Lapišnica (600 do 700 m) i Orlovac kod Sarajeva, Sejnovača kod Pala, Prača kod Ustiprača, Milošević i Osojnica kod Višegrada, Prenj dolina Idbara iznad Bukovog Laza i iznad sela Božić					

Ugrožene vrste gljiva u Crvenoj listi Federacije Bosne i Hercegovine

Vrsta	Narodni naziv	IUCN status	Stanište	Rasprostranjenost
<i>Agaricus es-settei</i> Bon	Požutica	DD	-	Igman na području izvora Radava, ispod Ajišnika u mješovitoj šumi smrče i bukve
<i>Agaricus ur-nascens</i> (Moll. & J. Schöff.) Sing.	Kračun	DD	Šumske čistine	Na području Čavljaka, Pjeskovite ravni i Čamovine na Nišićima, na livadi reda <i>Seslerietalia comosae</i> na Pjeskovitoj ravni (Crepoljsko), na livadi reda <i>Arrhenatheretalia</i> na lokalitetu Bušće kod Sarajeva i Nišići
<i>Albatrellus ovinus</i> (Schaeff.: Fr.) Kotl. et Pouzar	Ovčije vime	DD	Šume smrče u planinskim predjelima	U asocijaciji <i>Piceetum abietis illyricum</i> na Velikom polju na Igmanu, u blizini raskrsnice na Igmanu (kraj Velikog polja) u smrčinoj šumi
<i>Aleuria aurantia</i> (Fr.) Fuckel	Crvena pločarica	DD	Progale u šumi I uz staze, na praktično golom tlu, plodnoj ilovači ili pijesku u lišćarskim I miješanim šumama, parkovima, drvoredima I livadama	Pored puta prema izvoru Radava na Igmanu
<i>Amanita aureola</i> Kalchbr.	Ogoljena muhara	DD	-	U brezovoj šumi ispod sela Kamenice na Nišićkoj visoravni
<i>Amanita caesarea</i> (Scop.: Fr.) Pers.	Blagva	DD	Hrastove šume, na tlu proriđenih sastojina lišćara I na travnjacima kiselih tala	Orlić kod Sarajeva, u hrastovo-grabovim šumama na lokalitetima Šamin gaj i Bušće, u šumi cera i graba iznad Kulen Vakufa, okolina Kladnja-prema Tuzli i hrastovo-bjelograbičeva šuma iznad zaseoka Žuže kod Ostrožca
<i>Amanita phalloides</i> (Fr.) Link var. <i>alba</i> Gilb.	Bijela pupavka	DD	Lišćarske šume I mješovite šume, posebno blizu hrasta, na bogatom tlu	Oko Tuzle, u hrastovo-grabovoj šumi na lokalitetu Šamin Gaj kod Rakovice
<i>Amanita vaginata</i> (Bull.: Fr.) Lam. var. <i>alba</i> Gill.	Bijela preslica	VU	Sve šume, na tlu lišćarskih šuma	U bukovoj šumi iznad Kulen Vakufa
<i>Asterophora parasitica</i> (Bull.: Fr.) Sing.	Nametnička dvotrusnica	DD	Na plodnim tijelima gljiva iz roda <i>Russula</i> , povremeno na vrstama roda <i>Lactarius</i> , u lišćarskim šumama I drvoredima na siromašnom tlu s nedovoljno humusa	Na crnoj krasnici u hrastovo grabovoj šumi na lokalitetu Šamin gaj kod Rakovice
<i>Boletus radicans</i> Pers.: Fr.	Gorki vrganj	DD	Blizu hrasta I bukve u drvoredima sa siromašnim tlima I duž cesta kod starog drveća na vapnenastoj riječnoj glini ili humusa, ilovastom pijesku	U hrastovo-grabovoj šumi u Rakovici

<i>Boletus regius</i> Krombh.	Kraljevka	DD	Lišćarske šume, naročito hrasta I bukve	Oko Sarajeva i Fojnice, iznad Ostrožca (zaseok Žuže) u šumi kukrike (bjelograbić) i hrastova sladuna i medunca i u šumi hrasta kitnjaka i običnog graba iznad sela Presjenice u podnožju Igmana
<i>Boletus rubellus</i> Krombh.	Mijenka	DD	Bogata tla lišćarskih šuma, naročito hrasta, na travi blizu lišćara	U asocijaciji <i>Aceri obtusati-Fagetum</i> na lokalitetu Stupnik na Igmanu, na blatnom putu pored hrastovo grabove šume na lokalitetu Donji Miševići kod Rakovice
<i>Boletus satanas</i> Lenz	Ludara	VU	Na vapnenim tlima lišćarskih šuma	U asocijaciji <i>Aceri obtusati-Fagetum</i> na području Stupnika (planina Igman), u hrastovo grabovoj šumi na području Ilijaša.
<i>Bondarzewia montana</i> (Quel.) Singer	Planinska žbunica	CE		U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu i asocijaciji <i>Piceo-Abieti-Fagetum</i> u prašumi Trstionica kod Kaknja
<i>Caloscypha fulgens</i> (Pers. : Fr.) Boud.	Narandžasta čašica	VU	Planinske šume jele	Područje Čevljanovića i Trebevića, Igman: iznad Kabalova u smrčinoj šumi
<i>Climacocystis borealis</i> (Fr.) Kotlaba: Pouzar	Sjevernjačka rupičarka	VU	Mrtvo drvo četinara, rjeđe lišćara, uzročnik bijele truleži	U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu
<i>Coprinus picaeus</i> (Bull.: Fr.) Gray	Šarena gnojštarka	DD	Na svježem i hladovitom šumskom tlu, na humusnom tlu u starim lišćarskim šumama i drvoredima na plodnoj glini ili ilovastom tlu	U bukovim šumama na Babinom dolu na Bjelašnici i iznad Malog polja na Igmanu
<i>Cortinarius praestans</i> (Cordier) Gill.	Jestiva koprenka	DD	Na vapnenastom tlu u lišćarskim šumama	U bukovoj šumi iznad Kabalova na Igmanu
<i>Cortinarius salor</i> Fr.	Ljupka koprenka	EN	Šume lišćara i smrče	Zabilježena u asocijacijama <i>Abieti-Fagetum illyricum</i> u Babinom dolu i <i>Aceri-Fagetum subalpinum</i> u Štinom dolu na Bjelašnici
<i>Cortinarius violaceus</i> (L. ex Fr.) Fr.	Ljubičasta koprenka	DD	-	U asocijaciji <i>Piceetum abietis illyricum</i> na području Velikog polje na Igmanu, u šumi reda <i>Vaccinio-Piceetalia</i> na području Skakavca, u jesen.
<i>Creolophus cirrhatus</i> (Pers. : Fr.) Karst.	Bodljikasti igličar	DD	Parazit na ozlijeđenim mjestima debla, na živim i suhim deblima i debelim granama starih lišćarskih vrsta drveća, u parkovima i na čistinama	Kraj Vareša i Olova
<i>Cyathus striatus</i> (Huds.) Wied.	Prugasta košarica	DD	Na raznim trulim šumskim otpacima drveta (triješćicama, panjevima, krupnoj stelji, granama i grančicama) lišćarskog	U mješovitoj šumi smrče i bukve (<i>Abieti-Fagetum montanum</i>) ispod Ajišnika na planini Igman

			drveća I grmlja ili na humusnom tlu	
<i>Dendropolyporus umbellatus</i> (Pers.: Fr.) Jül.	Zec-gljiva	DD	-	U hrastovo grabovoj šumi iznad sela Rakovice kod Sarajeva
<i>Fistulina hepatica</i> Fr.: Schff.	Jetrenka	NT	Na stablima, ranama živog stable, panjevima hrasta I pitomog kestena	U hrastovo-grabovoj šumi na području sela Rakovice kod Sarajeva i u hrastovo-grabovoj šumi kod Ahatovića kod Sarajeva
<i>Ganoderma lucidum</i> (Fr.) P. Karst.	Hrastova sjajnica	VU	Mrtvo drvo hrasta I pitomog kestena, rjeđe I drugih lišćara, na panjevima, žilama, šuplinama debala u šumama lišćara I četinara	U šumi rada <i>Abieti-Fagetum</i> na području Šavnika na Bjelašnici, u asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu, lokalitet Bor na Bjelašnici
<i>Geastrum lageniforme</i> Vitt.	Velika zvjezdača	CE	Mješovite šume, na humusnom, pjeskovitom ili ilovastom tlu u lišćarskim šumama (bagrema)	U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu
<i>Gomphidium glutinosus</i> (Schaeff.: Fr.) Fr.	Veliki slinar	DD	Blizu četinarskog drveća na siromašnom, neznatno kiselom pjeskovitom tlu s malo stelje od iglica. Ponaša se I kao parazit na miceliju <i>Suillus</i> I <i>Rhizopogon</i> vrsta	U šumi reda <i>Vaccinio-Piceetalia</i> na lokalitetu Pjeskovita ravan na Crepoljskom, u sađenoj šumi smrče na lokalitetu Šamin gaj kod Rakovice
<i>Gomphus clavatus</i> S. F. Gray	Grimizna lišćarka	DD	-	U blizini doma "Prijatelj prirode" na Trebeviću, smrčina šuma u oktobru
<i>Grifola frondosa</i> (Dicks.: Fr.) Gray	Klepetača	DD	Na osnovi I korijenju panjeva starih hrastova	U hrastovo-grabovoj šumi na lokalitetu Šamin gaj kod Rakovice, u hrastovo-grabovoj šumi na lokalitetu Gladno polje kod Rakovice
<i>Gyrodon lividus</i> (Bull.: Fr.) Sacc.	Žuti johovac	DD	Na tlu uz johu u lišćarskim šumama I na rubovima šuma ili na vlažnoj bogatoj ilovači ili pijesku	U johinoj šumi na Vrelu Bosne.
<i>Gyromitra gigas</i> (Krombh.) Cooke	Veliki hrčak	DD	-	U četinarskoj šumi smrče na lokalitetu Kabalovo na Igmanu
<i>Gyromitra infula</i> (Schaff.) Fr.	Rogati hrčak	DD	-	U asocijacijama <i>Piceetum abietis illyricum</i> na lokalitetu Veliko polje na Igmanu i <i>Abieti-Fagetum illyricum</i> na lokalitetu Babin do na Bjelašnici, jedna od rjeđih vrsta na istraživanom području, u šumi reda <i>Fagetalia</i> na lokalitetu Pjeskovita ravan na Crepoljskom, pored puta ispod lokaliteta Šajine kuhinje na Igmanu
<i>Gyroporus castaneus</i> (Bull.: Fr.) Quél	Kestenov vrganj	CE	Šume lišćara, naročito hrasta I pitomog kestena	U sladunovo-bjelograbićevoj šumi, iznad sela Žuže kod Ostrožca
<i>Gyroporus cyanescens</i>	Sljezovac	DD	Blizu lišćarskog drveća (bukva, hrast), povremeno blizu jele, u mladim	U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum</i> u velikom mnoštvu uz korijenje bukve na

(Bull.: Fr.) Quél			I zrelih šumama na siromašnom, kiselom, suhom pjeskovitom tlu s malo stelje	lokalitetu Matorac na Vranici kod Fojnice, u bukovoju šumi na istočnoj strani ispod Crnog vrha na planini Igman
<i>Helvella crispa</i> (Scop.) Fries	Jesenji hrčak	DD	Uz rubove šuma, u parkovima, uz jarke, na humusnom pijesku, ilovači I plodnoj ilovači	U hrastovo grabovoj šumi reda <i>Quercetalia pubescentis</i> iznad sela Bušće kod Sarajeva, u cerovoj šumi reda <i>Quercetalia pubescentis</i> iznad Kulen Vakufa i u bukovoju šumi reda <i>Fagetalia</i> na lokalitetu Kremeš iznad Vogošće kod Sarajeva
<i>Helvella lacunosa</i> Afz.: Fr.	Jamičasti hrčak	DD	U lišćarskim šumama na proplancima, uz puteve, na humusnom pijesku, ilovači I plodnoj ilovači	U hrastovo grabovoj šumi na lokalitetu Šamin Gaj kod Rakovice, samo jedan primjerak
<i>Hericium coralloides</i> (Scop.: Fr.) Pers.	Koraljni igličar	DD	Stojeća ili oborena stabla I panjevi jele, na velikim, gotovo uništenim deblima bukve u parkovima I lišćarskim šumama	U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu i <i>Piceo-Abieti-Fagetum</i> u prašumi Trstionica pored Kaknja, u mješovitoj šumi smrče i bukve, Ajišnik na Igmanu i u bukovoju šumi na Kremešu iznad Vogošće
<i>Hericium erinaceum</i> (Bull.: Fr.) Quel.	Resasti igličar	CE	Oštećena stable lišćara, najčešće bukve I hrasta, u parkovima I duž drvo-reda	U bukovoju šumi reda <i>Fagetalia</i> na području Skakavca, u bukovoju šumi ispod Kabalova na Igmanu
<i>Hygrophorus camarophyllus</i> (Alb. et Schwein.: Fr.) Dumée, Grandjean et Maire	Švedska puževica	DD	-	U borovoj šumi na području Han Čardaka kod Prusca
<i>Hygrophorus chrysodon</i> (Batsch: Fr.) Fr.	Zlatna puževica	DD	-	Na rubu smrčine šume na Hrasničkom stanu-Igman
<i>Hygrophorus hypothejus</i> (Fr.: Fr.) Fr.	Borova puževica	DD	-	Sađena šuma bijelog bora (<i>Pinus sylvestris</i>) na lokalitetu Šamin Gaj kod Rakovice-Sarajevo
<i>Hygrophorus marzuolus</i> (Fr.: Fr.) Bres.	Martovka	EN	Planinske šume četinaru, naročito smrče	Nišička visoravan iza sela Kamenice, lokalitet Čamovine, Nišička visoravan: prekoputa novoizgrađene benzinske pumpe i etno sela u smrčinoj šumi, Šamin gaj kod Rakovice, u sađenoj šumi bijelog bora, u šumi reda <i>Vaccinio-Piceetalia</i> iznad vidikovca na Skakavcu
<i>Hygrophorus poetarum</i> R. Heim	Pjesnička puževica	DD	-	Igman ispod Ajišnika u bukovoju šumi, Nišička visoravan iza Kamenice u bukovoju šumi.
<i>Hymenochaete cruenta</i> (Pers.: Fr.) Donk		CE	Tanke grane na stablima ili oborenom drvetu jele, uzročnik bijele truleži	U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu i asocijaciji <i>Piceo-Abieti-Fagetum</i> u prašumi Trstionica kod Kaknja

<i>Lactarius salmonicolor</i> Heim: Leclair	Lososova rujnica	EN	Šume jele	U asocijaciji <i>Piceetum-Abietis illyricum</i> na lokalitetu Veliko polje na Igmanu, u asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu i asocijaciji <i>Piceo-Abieti-Fagetum</i> u prašumi Trstionica kod Kaknja
<i>Leptopodia elastica</i> (Bull.: St-Amans) Boud.	Elastični hrčić	DD	-	U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum illyricum</i> na lokalitetu Babin do na Bjelašnici, vrlo rijetka vrsta
<i>Limacella guttata</i> (Fr.) Konr. & Maubl.	Kapljica ljepljivica	DD	U lišćarskim i četinarskim šumama (omorika) na i-lovastom, glinastom ili humusnom pijesku	U šumi reda <i>Vaccinio-Piceetalia</i> na području Skakavca kod Sarajeva
<i>Lycoperdon echinatum</i> Pers.: Pers.	Ježasta pu-hara	VU	Bogata zemljišta, humusna vapnenasta tla u lišćarskim šumama, najčešće šume bukve	U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum illyricum</i> na lokalitetu Babin do i u asocijaciji <i>Aceri-Fagetum subalpinum</i> na lokalitetu Štirni do na Bjelašnici, u asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu, u mješovitoj šumi bukve i smrče ko izvora Radava na Igmanu
<i>Lycoperdon mammaeforme</i> Pers.: Pers.	Sisasta pu-hara	DD	Na bogatoj riječnoj ilovači ili vapnenastom tlu u drvodredima u lišćarskim šumama (bukva, glog)	U listopadnoj šumi kod Ilijaša
<i>Meripilus giganteus</i> (Pers.: Fr.) P. Karst.	Veliki žbunac	DD	Pri osnovi panja ili na zemlji na korijenju staroh, živih lišćara (bukva, hrast, lipa)	U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu i asocijaciji <i>Piceo-Abieti-Fagetum</i> u prašumi Trstionica kod Kaknja
<i>Mutinus caninus</i> (Huds.: Fr.) Fr.	Pasji stršak	DD	Na pilovini, grubom humusu, blizu jako propadajućeg drveća u lišćarskim šumama, drvodredima i parkovima ili na njima	Po jedan primjerak u hrastovo-grabovim šumama u Šaminom gaju kod Rakovice i iznad sela Bušće kod Sarajeva
<i>Mycena crocata</i> (Schröd.: Fr.) Kumm.	Šafranasta šljemovka	DD	Ostaci trulog drveta lišćara, naročito bukve na bogatim tlima	Zabilježena u asocijacijama <i>Abieti-Fagetum</i> na lokalitetu Šavnici na Bjelašnici i <i>Luzulo-Fagetum</i> na lokalitetu Prokos na Vranici, u asocijacijama <i>Aceri obtusati-Fagetum</i> na lokalitetu Stupnik na Igmanu, <i>Abieti-Fagetum illyricum</i> u Babinom dolu i <i>Aceri-Fagetum subalpinum</i> u Štinom dolu na Bjelašnici
<i>Mycena haematopus</i> (Pers.: Fr.) Kumm.	Krvotočna šljemovka	DD	Mrtvo drvo lišćara, naročito bukve, na kori živog lišćarskog drveća, ponekad na četinarskom drveću	Zabilježena u asocijacijama <i>Aceri obtusati-Fagetum</i> na lokalitetu Stupnik na Igmanu, <i>Abieti-Fagetum illyricum</i> u Babinom dolu i <i>Aceri-Fagetum subalpinum</i> u Štinom dolu na Bjelašnici i u asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu
<i>Mycena renatii</i> Quel.	Žutonoga šljemovka	DD	Trulo drvo lišćara	Zabilježena u asocijacijama <i>Abieti-Fagetum illyricum</i> u Babinom dolu i

				<i>Aceri-Fagetum subalpinum</i> u Štinom dolu na Bjelašnici
<i>Myceniastrum corium</i> (Guer-sent: DC.) Desvaux	Perutasta puhara	CE	Bogata i vlažna zemljišta	U tresetištu Ždralovac kod Bosanskog Grahova
<i>Otidea onotica</i> (Pers.) Fuckel	Magareće uho	DD	Lišćarske i četinarske šume, među stjeljom ili na tlu s malo humusa ispod lišćarskog drveća, pogotovo hrasta	U bukovoj šumi ispod planinarske kućice na Pjeskovitoj ravni na Crepoljskom
<i>Peziza micropus</i> Persoon	Smeđa čašica	DD	Trulo drvo lišćara, naročito bukve	U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu
<i>Peziza violacea</i> Pers.	Ljubičasta čašica	DD	Zadružno u šumi na zgarištima, ostacima pougljenih grana i drugih drvnih ostataka nagorjelih na vatri	Na zgarištu pored puta, u zoni borove šume iznad Čavljaka na Ozrenu kod Sarajeva
<i>Phaeolepiota aurea</i> (Matt.: Fr.) Maire	Zlatna štirtarka	DD	Bogata humusna zemljišta, na bogatoj glini ili pjeskovitom tlu u lišćarskim šumama, uz šumske puteve, parkovima, ispod ljute koprive	U asocijaciji <i>Piceetum abietis illyricum</i> na području Velikog polja na Igmanu, pored puta na području točila Bezistan i u žari pored puta prema izvoru Radava-oba lokaliteta se nalaze na Igmanu
<i>Polyporus arcularius</i> (Batsch) Fr.	Uglasti rupičar	CE	Mrtvo drvo četinara i lišćara, na odumrlim i otpalim granama	U mješovitoj šumi smrče i bukve (<i>Abieti-Fagetum montanum</i>) iznad Kabalova kod Malog polja na Igmanu
<i>Polyporus badius</i> (Pers.) Schw.	Crnonogi rupičar	DD	Mrtvo drvo lišćara, naročito bukve, na trulim panjevima mekih i tvrdih lišćara	U bukovoj šumi u blizini Kabalova na Igmanu
<i>Polyporus brumalis</i> (Pers.: Fr.) Fr.	Zimski rupičar	DD	Mrtvo drvo lišćara, na suhim granama, panjevima i deblima lišćara (breza, jasen, hrast, bukva)	Na Ravnama na Trebeviću, u asocijacijama <i>Aceri obtusati-Fagetum</i> na lokalitetu Stupnik na Igmanu i <i>Abieti-Fagetum illyricum</i> na lokalitetu Babin do na Bjelašnici, u asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi "Ravna Vala" na Igmanu, u šumama reda <i>Fagetalia</i> na lokalitetima Skakavac i Pjeskovita ravan na planini Ozren kod Sarajeva, u hrastovo-grabovim šumama na lokalitetima Šamin gaj i Bušće
<i>Polyporus tuberaster</i> (Jacq.: Pers.) Fr.	Sklerocijski rupičar	CE	Prirodne sačuvane šume, na granama, deblima i panjevima različitih lišćara (javor, vrba, joha, bukva) na bogatom ilovastom tlu	U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi "Ravna Vala" na Igmanu
<i>Ramaria botrytis</i> (Pers.: Fr.) Ricken	Crvena koraljka	CE	Mješovite i lišćarske šume, obično ispod bukve	U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu, prašuma na Igmanu, u asocijaciji <i>Luzulo-Fagetum</i> na području Bištrice iznad Bakovića kod Fojnice

<i>Ramaria formosa</i> Pers.: Fr.	Trobojna griva	DD	Lišćarske i mješovite šume, na tlu lišćarskih šuma, na siromašnim vapnenastim tlima	U asocijaciji <i>Abieti-Fagetum dinaricum</i> u prašumi Ravna Vala na Igmanu, u hrastovo grabovoj šumi na lokalitetu Bušće kod Sarajeva, u bukovoj šumi iznad Kulen Vakufa
<i>Sarcosphaera crassa</i> (Santi ex Steudel) Pouzar	Ljubičasta krunašica	CE	-	U četinarskoj šumi pored puta Skakavac-Bukovik, listopadne i mješovite šume na Igmanu i Bjelašnici, i to u asocijacijama: <i>Aceri obtusati-Fagetum</i> na lokalitetu Strupnik na padinama Igmana, <i>Piceetum-Abietis illyricum</i> na Velikom polju na Igmanu te <i>Abieti-Fagetum illyricum</i> na Babinom dolu i <i>Aceri-Fagetum subalpinum</i> na Štimom dolu (oba lokaliteta na Bjelašnici), Igman
<i>Scutellinia scutellata</i> (L.: St. Amans) Lambotte	Štitasta tanjurica	DD	Na vlažnom, trulom drveću, lišću, travi i okolnom tlu u vlažnim (joha, vrba) šumama i travnjacima	Na lokalitetu Šavnici (Bjelašnica) u asocijaciji <i>Abieti-Fagetum</i> , na putu ispod grabove i sadene borove šume, na području NP "Una" iza sela Orašac
<i>Sowerbyella imperialis</i> (Peck) Korf	Zlatna čašica	CE	Na humusnom tlu u lišćarskim šumama i (sprud) guštarama	U zajednici <i>Piceo-Abieti-Fagetum</i> na području prašume "Trstionica" kod Kaknja
<i>Sparassis crispa</i> Wulf.: Fr.	Kovrdava kokica	DD	Na korijenju četinarskog drveća, na (ilovasto) pjeskovitom tlu, u šumama smrče i jele kao parazit na žilju	U četinarskoj šumi smrče i bijelog bora na planini Ozren, u blizini planinarskog doma "Ozren"
<i>Sparassis nemeci</i> Pilát et Wesely	Nemecova kokica	CE	Stara stable jele, uzročnik smeđe kubične truleži drveta pridanka	U asocijaciji <i>Piceo-Abieti-Fagetum</i> u prašumi Trstionica kod Kaknja, iznad Šavnika na Bjelašnici
<i>Spathularia flavida</i> Pers: Fr.	Žuta lopatičarka	DD	-	U šumi reda <i>Vaccinio-Piceetalia</i> na lokalitetu Pjeskovita ravan na Crepoljskom, samo jedna mnogočlana kolonija
<i>Strobilomyces strobilaceus</i> (Scop.: Fr.) Berk.	Kuštravac	DD	Šume lišćara, naročito bukve	U listopadnoj šumi reda <i>Fagetalia</i> na lokalitetu Skakavac na planini Ozren kod Sarajeva
<i>Stropharia semiglobata</i> (Batsch: Fr.) Quéf.	Polukuglasta strnišnica	DD	-	U asocijacijama <i>Abieti-Fagetum illyricum</i> na lokalitetu Babin do, <i>Aceri-Fagetum subalpinum</i> na lokalitetu Štim do (oba lokaliteta na Bjelašnici) i <i>Piceetum-Abietis illyricum</i> na lokalitetu Veliko polje na Igmanu, na livadi reda <i>Brometalia erecti</i> kod sela Bušće kod Sarajeva, na livadi reda <i>Arrhenatheretalia</i> iznad Barica na planini Ozren kod Sarajeva
<i>Tricholoma aurantium</i> (Schff.: Fr.) Ricken	Narandžasta vite-zovka	DD	-	U asocijaciji <i>Piceetum-Abietis illyricum</i> na Velikom polju na Igmanu

<i>Tylopilus fel-leus</i> (Bull.: Fr.) Karst.	Žučara	DD	Blizu lišćarskog drveća (hrast, bukva, breza), povremeno blizu četinarskog, u lišćarskim i miješanim šumama ili duž cesta i drvoreda sa starim drvećem na siromašnom, kiselom, pjeskovitom i ilovastom tlu	U šumi smrče na lokalitetu Bakića kod Olova
<i>Verpa conica</i> Shwartz: Persoon	Prstasta smrčkovica	DD	Na bogatom humusnom tlu ispod četinarskog drveća i grmlja koje raste u lišćarskim šumama (glog), ispod ukrasnog grmlja, u parkovima i vrtovima	Pored ceste ispod Šajine kuhinje i ispod Crnom Vrh, oba lokaliteta na I-gmanu
<i>Volvariella bombycina</i> Pers.: Fr.	Vunasta ovojnjaka	CE	Živo i mrtvo drvo lišćara, naročito bukve, na oštećenom drveću, na ravnama stabala i u šupljinama, na osnovi lišćara (javor, bukva, jablan, divlji kesten) u starim lišćarskim šumama, drvoredima i parkovima, na zakopanom drvetu, starom papiru i kartonu	U bukovom stablu na području Skakavca
<i>Volvariella surrecta</i> (Knapp.) Sing.	Parazitska ovojnjaka	DD	Na trulećim plodnim tijelima maglenke (<i>Climocybe nebularis</i>) u lišćarskim i četinarskim šumama	Na gljivi maglenu, iza sela Kamenice na području Nišičke visoravni
<i>Xerocomus badius</i> (Fr.: Fr.) Gilb.	Kestenjasti vrganj	DD	-	U četinarskoj šumi reda <i>Vaccinio-Piceetalia</i> na lokalitetu Pjeskovita ravan na Crepoljskom, u smrčinoj šumi ispod Čavljaka

Migracijske vrste u Bosni i Hercegovini

Ptice - Aves

r/br	Naučni naziv	Narodni naziv	IUCN Status	FBiH status		RS Status
				gnjezde	ne gnjezde, seoba, zimovanje	
1.	<i>Accipiter brevipes</i>		LC	-	-	Nije navedena
2.	<i>Accipiter gentilis</i>	Jastreb kokošar	LC	LC	-	Navedena
3.	<i>Accipiter nisus</i>	Obični kobac	LC	LC	-	Navedena
4.	<i>Acrocephalus paludicola</i>	Istočni trstenjak	VU	-	DD	Navedena
5.	<i>Aegolius funereus</i>	Planinski čuk	LC	EN	-	Navedena
Rasprostranjenost: Planinski čuk je zabilježen u Evropi, Aziji i Sjevernoj Americi. Gnijezdi se pojedinačno, a gnijezda pravi u dupljama drveća. Vezan je uz šumska planinska područja i to uglavnom crnogorične šume. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, a procjenjuje se da je svjetska populacija stabilna (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježen tokom cijele godine na većem broju lokaliteta (Obratil, 1977). Prema podacima prikupljenim u periodu od 2000. do 2012. godine poznato je da se u Federaciji BiH gnijezdi na Vranici, Konjuhu, Vukovskom polju i Vlašiću (arhiva Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da u Federaciji BiH gnijezdi manje od 50 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR području budućeg zaštićenog područja Konjuh. Od potencijalnih IBA područja u Federaciji Bosne i Hercegovine (Kotrošan et al., 2012) je zabilježena na Vranici, Vlašiću i Vukovskom polju.						
6.	<i>Anas acuta</i>	Šiljkan	LC	-	DD	Navedena
7.	<i>Anas clypeata</i>	Plovka kašikara	LC		DD	Navedena
8.	<i>Anas crecca</i>	Krdža	LC	DD	LC	Navedena
9.	<i>Anas penelope</i>	Zviždara	LC	-	DD	Navedena
10.	<i>Anas platyrhynchos</i>	Gluvara	LC	LC	-	Navedena
11.	<i>Anas querquedula</i>	Grogotovac	LC	NT	-	Navedena
12.	<i>Anas strepera</i>	Čegrtuša	LC	-	DD	Navedena
13.	<i>Anser albifrons</i>	Lisasta guska	LC	-	-	Navedena
14.	<i>Anser anser</i>	Divlja guska	LC	-	-	Navedena
15.	<i>Anser erythropus</i>		VU	-	-	Nije navedena
16.	<i>Anser fabalis</i>	Guska glogovnjača	LC	-	DD	Navedena
17.	<i>Anthropoides virgo</i>		LC	Nije navedena		Nije navedena
18.	<i>Aquila chrysaetos</i>	Suri orao	LC	EN	-	Navedena
Rasprostranjenost: Suri orao je široko rasprostranjena vrsta na području Holarktike. Vezan je uglavnom uz planinska i krševita područja sa malo drveća, ali može se naći i u nižim područjima i uz močvarna staništa. Gnijezdi se pojedinačno. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, a procjenjuje se da je svjetska populacija stabilna (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježen na većem broju lokaliteta tokom cijele godine (Obratil, 1972). Prema podacima prikupljenim za period od 2000. do 2012. godine poznato je da se gnijezdi na Igmanu, Bjelašnici, Skakavcu-Ozren kod Sarajeva, Prenju, Čvršnjici, Konjuhu, Vlašiću i Dinari (arhiv Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da na području Federacije BiH gnijezdi 20-30 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje. Vrsta je zabilježena na RAMSAR području park prirode Hutovo blato i nacionalnom parku "Una", te budućeg zaštićenog područja Konjuh. Od potencijalnih IBA područja (Kotrošan et al., 2012) u Federaciji Bosne i Hercegovine je zabilježen na Popovom polju, Duvanjskom polju, Vukovskom polju, Vlašiću, Plješevici, Konjuhu, Igmanu, Bjelašnici, Vranici, Vranu, Prenju, Čvršnjici, Čabulji, Visočici, Raduši, Dinari, kamešnici i uz rijeke Una i Vrbas.						
19.	<i>Aquila heliaca</i>		VU	-	-	Nije navedena
20.	<i>Ardea alba</i>		LC	-	VU	Nije navedena
21.	<i>Ardea purpurea</i>	Crvena čaplja	LC	DD	-	Navedena
22.	<i>Ardeola ralloides</i>	Žuta čaplja	LC	VU		Navedena

Rasprostranjenost: Žuta čaplja gnijezdi u Evropi, Aziji i tropskom dijelu Afrike, dok je još zabilježena i u južnom dijelu Afrike gdje ne gnijezdi. Gnijezdi se u mješovitim kolonijama sa ostalim čapljama. Vezana je uz močvarna staništa obrasla trskom, jezera i lagune, ekosisteme tršćaka i plavnih šuma vrbe. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, ali se procjenjuje da je kretanje veličine svjetske populacije u padu (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježena u svim sezonskim aspektima i na više lokaliteta (Obratil, 1968). U Federaciji Bosne i Hercegovine poznato je da gnijezdi na Hutovom blatu (Stumberger et al., 2008/2009), a ranije je gnijezdila i na Livanjskom polju (Stumberger & Sackl, 2008/2009). Procjenjuje se da trenutno gnijezdi na Hutovom blatu 43 do 52 para. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i Park prirode Hutovo blato, a od potencijalnih IBA područja u Federaciji Bosne i Hercegovine (Kotrošan et al., 2012) je zabilježena na Haljinićima, rijekama Bosni i Savi, te kraškim poljima Mostarsko blato i Popovo polje.

23.	<i>Arenaria interpres</i>		LC	Nije navedena	Nije navedena
24.	<i>Asio flammeus</i>	Sova močvarica	LC	CR	-

Rasprostranjenost: Sova močvarica je široko rasprostranjena vrsta zabilježena na svim kontinentima osim Australije, a gnijezdi se u Evropi, Evroaziji, Južnoj i Sjevernoj Americi. Gnijezdi se pojedinačno, a gnijezda pravi na drveću. Vezana je uz otvorena staništa, močvare, brežuljke. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, a procjenjuje se da je brojnost svjetske populacije u opadanju (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježena u svim sezonskim aspektima na manjem broju lokaliteta (Obratil, 1977). Prema podacima prikupljenim u periodu od 2000. do 2012. godine poznato je da se u Federaciji BiH gnijezdi u okolini Orašja (arhiva Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da u Federaciji BiH gnijezdi manje od 10 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Od potencijalnih IBA područja u Federaciji Bosne i Hercegovine (Kotrošan et al., 2012) je zabilježena uz rijeku Savu.

25.	<i>Asio otus</i>	Utina	LC	LC	NT	Navedena
26.	<i>Aythya ferina</i>	Ridjoglava patka	VU	DD	LC	Navedena
27.	<i>Aythya fuligula</i>	Čubasta patka	LC	DD	NT	Navedena
28.	<i>Aythya marila</i>	Morska crnka	LC	-	DD	Navedena
29.	<i>Aythya nyroca</i>	Patka njorka	NT	EN	DD	Navedena

Rasprostranjenost: Patka njorka gnijezdi u jugozapadnoj Aziji, centralnoj i istočnoj Evropi i sjevernoj Africi, dok je u zimskom periodu, osim na spomenutom području, zabilježena na Bliskom Istoku, sjeveroistočnoj i zapadnoj Africi i jugoistočnoj Aziji. Gnijezdi se pojedinačno ili u manjim skupinama. Vezana je uz bočatne stajaće vode, spore tekućice, ribnjake, akumulacije i močvare sa obalama obraslim trstikom. Globalna populacija varira i prije deset godina je smatrana globalno ugroženom vrstom, a danas je u statusu da može preći opet u status ugrožene vrste jer se procjenjuje da je brojnost populacije u opadanju. U pojedinim zemljama se smatra jako ugroženom vrstom (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježena tokom cijele godine i na većem broju lokaliteta (Obratil, 1968). Prema podacima za period od 2000. do 2012. godine poznato je da se u Federaciji Bosne i Hercegovine gnijezdi na Plivskom jezeru (Ilhan Dervović, perss.comm.), Hutovom blatu (Stumberger & Sackl, 2008/2009) i Ždralovcu na Livanjskom polju (Stumberger et al., 2008/2009). Procjenjuje se da bi na datim područjima ukupno moglo gnijezditi do 50 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i Park prirode Hutovo blato, a od potencijalnih IBA područja u Federaciji Bosne i Hercegovine (Kotrošan et al., 2012) je zabilježena na Plivskom jezeru, Modracu, Haljinićima, Popovom polju, Mostarskom blatu i rijekama Uni, Vrbasu, Drini, Bosni i Savi.

30.	<i>Botaurus stellaris</i>	Bukavac	LC	EN	-	Navedena
-----	---------------------------	---------	----	----	---	----------

Rasprostranjenost: Areal rasprostranja bukavca se proteže od zapadne Evrope, preko centralne Rusije do Pacifika. Manja populacija je zabilježena u južnoj Africi. Na gniježđenju je zabilježen duž obale Atlantika u Evropi, na Mediteranu, u južnoj Africi. Gnijezdi se pojedinačno ili u manjim skupinama. Vezana je uz močvarna staništa jako obrasla trskom. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, dok se procjenjuje da je brojnost svjetske populacije u padu (BirdLife International, 2012). Bukavac je u Bosni i Hercegovini zabilježen u vrijeme gniježđenja i migracije, dok je u zimskom periodu registrovano svega nekoliko nalaza. Registrovan je na više lokaliteta (Obratil, 1968). Prema podacima za period od 2000. do 2012. godine u Federaciji BiH je malobrojna gnjezdara na Hutovom blatu i Livanjskom polju (Stumberger & Sackl, 2008/2009). Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i Park prirode Hutovo blato, a od potencijalnih IBA područja u Federaciji Bosne i Hercegovine (Kotrošan et al., 2012) zabilježena je na Modracu, Haljinićima, Plivskom jezeru, rijeci Savi i Popovom polju.

31.	<i>Bucephala clangula</i>	Patka dupljašica	LC	-	DD	Navedena
-----	---------------------------	------------------	----	---	----	----------

32.	<i>Burhinus oedicnemus</i>		LC	-	-	Nije navedena
33.	<i>Buteo buteo</i>	Orao mišar	LC	LC	-	Navedena
34.	<i>Buteo lagopus</i>	Gačaste mišar	LC	-	VU	Navedena
35.	<i>Buteo rufinus</i>	Ridi škanjac	LC	EN		Navedena

Rasprostranjenost: Areal rasprostranjenja riđeg škanjca obuhvata područje od jugoistočne Evrope do Male Azije, centralnu Aziju i sjevernu Afriku. Pri tome se gnijezdi u Evropi i Aziji. Vezana je uz otvorena staništa, planine, ravnice i predjele sa grmljem. Gnijezdi se pojedinačno i gnijezda gradi na stijenama ili rjeđe na drveću. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, a procjenjuje se da je svjetska populacija stabilna (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini vrsta je zabilježena na malom broju lokaliteta u periodu seobe i gniježđenja (Obratil, 1972). Prema podacima prikupljenim za period od 2000. do 2012. godine poznato je da se gnijezdi na Livanjskom polju (Stumberger et al., 2007), Mostarskom blatu (Kitonić et al., 2008/2009), Duvanjskom polju i Kupreškom (arhiv Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da na području Federacije BiH gnijezdi manje od 50 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i park prirode Hutovo blato. Od potencijalnih IBA područja (Kotrošan et al., 2012) u Federaciji Bosne i Hercegovine vrsta je zabilježena na Mostarskom blatu, Duvanjskom polju, Kupreškom polju i Haljinićima.

36.	<i>Calidris alba</i>		LC	-	-	Nije navedena
37.	<i>Calidris alpina</i>	Crnotrba sprutka	LC	-	-	Navedena
38.	<i>Calidris ferruginea</i>		NT	-	-	Nije navedena
39.	<i>Calidris minuta</i>	Mala sprutka	LC	-	-	Navedena
40.	<i>Calidris temminckii</i>	Seda sprutka	LC	-	-	Navedena
41.	<i>Charadrius alexandrinus</i>	Morski žalar	LC	-	-	Navedena
42.	<i>Charadrius dubius</i>	Žalar sljepić	LC	DD	-	Navedena
43.	<i>Charadrius hiaticula</i>	Žalar Blatarić	LC	-	-	Navedena
44.	<i>Chlidonias niger</i>	Crna čigra	LC	DD	-	Navedena
45.	<i>Ciconia ciconia</i>	Bijela roda	LC	EN	-	Navedena

Rasprostranjenost: Areal rasprostranjenja bijele rode obuhvata Evropu, Aziju i Afriku. Pri tome gnijezdi se u većem dijelu Evrope, centralnoj i istočnoj Aziji i sjevernim dijelovima Afrike. Gnijezdi se pojedinačno ili u manjim skupinama unutar naseljenih mjesta. Gnijezda gradi na kućama, električnim i poštanskim stubovima i rjeđe na drveću. Vezana je uz ljudska naselja u blizini manjih močvara i vlažnih livada. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, a procjenjuje se da je brojnost svjetske populacije u porastu (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježena na većem broju lokaliteta u vrijeme gniježđenja i migracije (Obratil, 1968). Prema podacima za period od 2000. do 2012. godine poznato je da se u Federaciji Bosne i Hercegovine gnijezdi u Sanskom Mostu (Kotrošan, 2010), Donjoj Orahovici, Orašju, Odžaku, (Kotrošan, 2005; Kotrošan et al., 2006) i Donjoj Mahali kod Tolise (arhiv Ornitološkog društva "Naše ptice"). Poznato je i gniježđenje na Livanjskom polju u 2008. godini, ali nakon toga više nije konstatovano gniježđenje na datom području (Šarac & Stumberger, 2008/2009). Gnijezdeće aktivnosti u vidu prikupljanja materijala za gnijezdo su zabilježene u Sarajevu, ali na kraju ptice nisu podigle gnijezdo (Dender et al., 2008/2009). Pored spomenutog od 2005. godine napuštena i uništena gnijezda su nalažena u Živinicama, Šerićima i Širokom Brijegu (arhiva Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da u Federaciji BiH gnijezdi manje od 10 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje, uništavanje gnijezda i degradacija staništa na kojima se hrani (npr. vlažne livade). Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje (gnjezdarica) i Park prirode Hutovo blato, a od potencijalnih IBA područja (Kotrošan et al., 2012) u Federaciji Bosne i Hercegovine zabilježena je na Haljinićima, rijekama Bosni i Savi i kraškim poljima Mostarsko blato i Duvanjsko polje.

46.	<i>Ciconia nigra</i>	Crna roda	LC	DD	EN	Navedena
47.	<i>Circaetus gallicus</i>	Orao zmijar	LC	VU	-	Navedena

Rasprostranjenost: Areal rasprostranjenja orla zmijara obuhvata područje Evrope, Azije i Afrike. Pri tome gnijezdi u južnoj i istočnoj Evropi, sjeveroistočnoj Africi, Kavkazu, Bliskom Istoku, centralnoj Aziji i jugoistočnom Sibiru. Vezana je uz otvorena područja i planinska područja gdje ima dosta gmizavaca. Gnijezdi se pojedinačno, a gnijezda gradi na izolovanom drveću. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, a procjenjuje se da je svjetska populacija stabilna (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježen tokom cijele godine na većem broju lokaliteta (Obratil, 1972). Poznato je da se u Federaciji BiH gnijezdi na više lokaliteta između kojih su i Cincar (Kitonić et al., 2008/2009), Duvanjsko polje, Raduša, Vukovsko polje, Hutovo blato, Mostarsko blato, Livanjsko polje, Dinara, Prenj, Čvrsnica, Čabulja, Popovo polje, Vlašić, Visočica

(arhiv Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da u Federaciji BiH gnijezdi 50-80 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i smanjenje broja gmizavaca kojima se prehranjuje. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i Park prirode Hutovo blato, a od potencijalnih IBA područja (Kotrošan et al., 2012) u Federaciji Bosne i Hercegovine zabilježena je na Duvanjskom polju, Vukovskom polju, Mostarskom blatu, Popovom polju, Dinari, Prenju, Čvrtnici, Čabulji, Raduši, Vlašiću, Visočici.

48.	<i>Circus aeruginosus</i>	Eja močvarica	LC	VU	-	Navedena
-----	---------------------------	---------------	----	----	---	----------

Rasprostranjenost: Areal rasprostranjenja eja močvarice obuhvata Evropu, Aziju i Afriku. Pri tome se gnijezdi u većem dijelu Evrope, centralnoj Aziji i sjevernoj Africi. Gnijezdi se pojedinačno ili u manjim skupinama. Vezana je uz otvorena močvarna staništa gdje gradi gnijezda na zemlji skrivena u vegetaciji. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, dok se procjenjuje da je brojnost svjetske populacije u porastu (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježena na većem broju lokaliteta u svim mjesecima (Obratil, 1972), ali je zapravo redovna gnjezdara koja seli. Prema podacima prikupljenim za period od 2000. do 2012. godine poznato je da se gnijezdi na Livanjskom polju (Milanović & Kotrošan, 2012), Hutovom blatu, Mostarskom blatu i Duvanjskom polju (arhiv Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da na području Federacije BiH gnijezdi od 30 do 50 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i Park prirode Hutovo blato, a od potencijalnih IBA područja (Kotrošan et al., 2012) u Federaciji Bosne i Hercegovine zabilježena je na Mostarskom blatu, Kupreškom polju, Plivskom jezeru i Haljinićima.

49.	<i>Circus cyaneus</i>	Poljska eja	LC	-	DD	Navedena
-----	-----------------------	-------------	----	---	----	----------

50.	<i>Circus pygargus</i>	Eja livadarka	LC	VU	-	Navedena
-----	------------------------	---------------	----	----	---	----------

Rasprostranjenost: Areal rasprostranjenja eja livadarke obuhvata Evropu, Aziju i Afriku. Pri tome gnijezdi se u predjelu od zapadne Evrope do centralnog Sibira i u djelu sjeverozapadne Afrike. Gnijezdi se pojedinačno. Vezana je uz otvorena močvarna staništa gdje gradi gnijezda na zemlji skrivena u vegetaciji. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, dok se procjenjuje da je brojnost svjetske populacije u opadanju (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježena na većem broju lokaliteta u periodu seobe i gniježđenja (Obratil, 1972). Prema podacima prikupljenim za period od 2000. do 2012. godine poznato je da se gnijezdi na Livanjskom polju (Stumberger et al., 2007), Mostarskom blatu (Kitonić et al., 2008/2009), Duvanjskom polju, Kupreškom polju i Vukovskom polju (arhiv Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da na području Federacije BiH gnijezdi od 30 do 70 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i budućeg zaštićenog područja Konjuh. Od potencijalnih IBA područja (Kotrošan et al., 2012) u Federaciji Bosne i Hercegovine zabilježena je na Duvanjskom polju, Vukovskom polju, Mostarskom blatu, Kupreškom polju, Plivskom jezeru i Haljinićima.

51.	<i>Clanga clanga</i>		VU	Nije navedena	Nije navedena
-----	----------------------	--	----	---------------	---------------

52.	<i>Clanga pomarina</i>		LC	Nije navedena	Nije navedena
-----	------------------------	--	----	---------------	---------------

53.	<i>Coracias garrulus</i>	Modrovrana	LC	RE	-	Navedena
-----	--------------------------	------------	----	----	---	----------

54.	<i>Coturnix coturnix</i>	Prepelica	LC	NT	-	Navedena
-----	--------------------------	-----------	----	----	---	----------

55.	<i>Crex crex</i>	Kosac	LC	VU	-	Navedena
-----	------------------	-------	----	----	---	----------

Rasprostranjenost: Areal rasprostranjenja kosca obuhvata Evropu, Aziju i južni dio Afrike. Pri tome se gnijezdi u Evropi i dijelu Azije. Gnijezdi se na vlažnim livadama u manjim i većim skupinama. Najčešće je vezana uz močvarna staništa sa poplavnim livadama i pašnjacima. Trenutno se ne smatra globalno ugroženom vrstom (do 2000. godine je bila označena kao globalno ugrožena vrsta), a svjetska populacije se smatra stabilnom (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježena na većem broju lokaliteta u vrijeme gniježđenja i migracije (Obratil, 1975). Prema podacima prikupljenim u periodu od 2000. do 2012. godine poznato je da se u Federaciji BiH gnijezdi na lokalitetima Livanjsko polje (Stumberger & Sackl, 2008/2009), Gojevići kod Fojnice (Iviš, 2008/2009), Duvanjsko polje, Kupreško polje, Roško polje, Vukovsko polje, Lušci polje, Popovo polje, Haljinići i Vitreuš (arhiva Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da u Federaciji BiH gnijezdi 250-350 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje prilikom kosidbe, korištenje pesticida i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i Park prirode Hutovo blato, a od potencijalnih IBA područja u Federaciji Bosne i Hercegovine (Kotrošan et al., 2012) zabilježena je na Haljinićima, Duvanjskom polju, Kupreškom polju, Vukovskom polju, Lušci polju i Popovom polju.

56.	<i>Cygnus cygnus</i>	Veliki labud	LC	-	-	Navedena
-----	----------------------	--------------	----	---	---	----------

57.	<i>Cygnus olor</i>	Labud grbac	LC	-	VU	Navedena
-----	--------------------	-------------	----	---	----	----------

58.	<i>Eudromias morinellus</i>	Planinski zujavac	LC	-	-	Navedena
-----	-----------------------------	-------------------	----	---	---	----------

59.	<i>Falco biarmicus</i>	Krški soko	LC	-	DD	Navedena
60.	<i>Falco columbarius</i>	Mali soko	LC	-	VU	Navedena
61.	<i>Falco naumanni</i>	Bjelonokta vjetruša	LC	CR		Navedena

Rasprostranjenost: Bjelonokta vjetruša je rasprostranjena na području manjeg dijela Evrope, sjeverne i južne Afrike i Azije. Vezana je uz otvorene predjele. Gnijezdi se grupno na stijenama i ruševinama. Od procjene 2011. godine ne smatra se globalno ugroženom vrstom, dok je do tada uvrštavana u red ugroženih vrsta. Trenutna procjena je da je svjetska populacija stabilna (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježena na manjem broju lokaliteta u vrijeme gniježđenja i migracije (Obratil, 1972). Prema podacima prikupljenim za period od 2000. do 2012. godine poznato je da se gnijezdi u Popovom polju i potencijalno gnijezdi na Roškom polju (arhiv Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da na području Federacije BiH gnijezdi manje od 10 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje. Od potencijalnih IBA područja (Kotrošan et al., 2012) u Federaciji Bosne i Hercegovine zabilježena je na Vlašiću, Popovom polju, Haljinićima i Duvanjskom polju.

62.	<i>Falco peregrinus</i>	Sivi soko	LC	DD	-	Navedena
63.	<i>Falco subbuteo</i>	Lastavičar	LC	-	VU	Navedena
64.	<i>Falco tinnunculus</i>	Vetruška	LC	LC	-	Navedena
65.	<i>Falco vespertinus</i>	Siva vetruška	NT	-	VU	Navedena

Rasprostranjenost: Šume u brdskim područjima

66.	<i>Fulica atra</i>	Liska	LC	LC	-	Navedena
67.	<i>Gallinago gallinago</i>	Šljuka kokošica	LC	EN	-	Navedena

Rasprostranjenost: Šljuka kokošica je široko rasprostranjena vrsta čiji areal obuhvata Evropu, Aziju, Afriku, Sjevernu i Južnu Ameriku. Pri tome se gnijezdi u Sjevernoj Americi, Evropi i Aziji. Gnijezdi se pojedinačno. Najčešće je vezana uz rubove vlažnih livada i močvara. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, dok se procjenjuje da je brojnost svjetske populacije u padu (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježena na većem broju lokaliteta u toku cijele godine (Obratil, 1975). Prema podacima prikupljenim u periodu od 2000. do 2012. godine poznato je da se u Federaciji BiH gnijezdi na Livanjskom polju (Milanović & Kotrošan, 2012; Stumberger & Sackl, 2008/2009), Kupreškom polju, Hutovom blatu i Duvanjskom polju (arhiva Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da u Federaciji BiH gnijezdi manje od 50 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i Park prirode Hutovo blato, a od potencijalnih IBA područja u Federaciji Bosne i Hercegovine (Kotrošan et al., 2012) zabilježena je na Lušci polju, Modracu, Haljinićima, Mostarskom blatu, Duvanjskom polju, Kupreškom polju i Popovom polju.

68.	<i>Gallinago media</i>	Šljuka livadarka	NT	-	DD	Navedena
69.	<i>Gavia stellata</i>	Ridogrlji morski gnjurac	LC	-	DD	Navedena
70.	<i>Gelochelidon nilotica</i>		LC	-	-	Nije navedena
71.	<i>Glareola pratincola</i>	Zijavac	LC	-	-	Navedena
72.	<i>Grus grus</i>	Ždral	LC	RE	NT	Navedena
73.	<i>Gyps fulvus</i>	Bjeloglavi sup	LC	RE	DD	Navedena
74.	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Bjelorepan	LC	-	EN	Navedena
75.	<i>Hieraaetus pennatus</i>	Patuljasti orao	LC		Nije navedena	
76.	<i>Himantopus himantopus</i>	Vlastelica	LC	-	EN	Navedena
77.	<i>Hydroprogne caspia</i>		LC	-	-	Nije navedena
78.	<i>Ixobrychus minutus</i>	Čapljica voljak	LC	EN	-	Navedena

Rasprostranjenost: Čapljica voljak se gnijezdi u Evropi i centralnoj Aziji, dok je van gniježđenja zabilježena u Africi, Australiji i Novom Zelandu. Gnijezdi se pojedinačno ili u manjim skupinama. Vezana je uz slatkovodna i močvarna staništa jako obrasla trskom. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, iako se procjenjuje da se brojnost svjetske populacije smanjuje (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini zabilježena u periodu gniježđenja i migracije na nekoliko lokaliteta (Obratil, 1968). Prema podacima prikupljenim u periodu od 2000. do 2012. godine (arhiva Ornitološkog društva "Naše ptice") u Federaciji Bosne i Hercegovine gniježđenje je registrovano na Hutovom blatu, Duvanjskom polju i u Popovom polju. Pretpostavlja se da

gnijezdi i na Livanjskom polju (Stumberger & Sackl, 2008/2009). Procjenjuje se da na ovim područjima gnijezdi manje od 100 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i Park prirode Hutovo blato, a od potencijalnih IBA područja u Federaciji Bosne i Hercegovine (Kotrošan et al., 2012) zabilježena je na Modracu, Haljinićima, rijekama Sava i Bosna, te na kraškim poljima Mostarsko blato, Duvanjsko polje i Popovo polje.

79.	<i>Larus audouinii</i>		LC	Nije navedena	Nije navedena
80.	<i>Larus genei</i>		LC	Nije navedena	Nije navedena
81.	<i>Larus melanocephalus</i>		LC	Nije navedena	Nije navedena
82.	<i>Limicola falcinellus</i>		LC	Nije navedena	Nije navedena
83.	<i>Limosa lapponica</i>		NT	-	Nije navedena
84.	<i>Limosa limosa</i>	Muljača	NT	-	Navedena
85.	<i>Lymnocyrtus minimus</i>	Mala šljuka	LC	-	DD
86.	<i>Mergellus albellus</i>		LC	-	Nije navedena
87.	<i>Mergus merganser</i>	Veliki ronac	LC	-	DD
88.	<i>Mergus serrator</i>	Srednji ronac	LC	-	Navedena
89.	<i>Merops apiaster</i>	Pčelarica	LC	NT	Navedena
90.	<i>Microcarbo pygmaeus</i>		LC	Nije navedena	Nije navedena
91.	<i>Milvus migrans</i>	Crna lunja	LC	RE	Navedena
92.	<i>Milvus milvus</i>	Riđa lunja	NT	-	DD
93.	<i>Neophron percnopterus</i>	Bijela kanja	EN	RE	Navedena
94.	<i>Netta rufina</i>	Patka gogoljica	LC	CR	Navedena

Rasprostranjenost: Patka gogoljica ima rasjepkan areal koji obuhvata dijelove Evrope, Azije i Afrike. Pri tome, veći dio se gnijezdi u centralnoj Aziji, dok je gniježđenje u Evropi uglavnom zabilježeno u južnoj Evropi, mediteranskom dijelu i uz obale Crnog mora. Gnijezdi se pojedinačno ili u manjim skupinama. Vezana je uz močvarna staništa obrasla trskom, jezera i lagune. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, ali trend kretanja veličine populacije nije poznat (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je prije bila zabilježena na nekoliko lokaliteta i samo u periodu migracija i zimovanja (Obratil, 1968). Gniježđenje je po prvi put zabilježeno 2007. godine na lokalitetu akumulacije Lipa u Livanjskom polju, a procjenjuje se da gnijezde 2-4 para (Stumberger & Sackl, 2008/2009). Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i Park prirode Hutovo blato.

95.	<i>Numenius arquata</i>	Velika carska šljuka	NT	-	EN	Navedena
96.	<i>Numenius phaeopus</i>	Mala carska šljuka	LC	-	-	Navedena
97.	<i>Numenius tenuirostris</i>	Tankokljuna carska šljuka	CE	-	-	Navedena
98.	<i>Otis tarda</i>	Velika droplja	VU	-	-	Navedena
99.	<i>Pelecanus crispus</i>		VU	-	-	Nije navedena
100.	<i>Pelecanus onocrotalus</i>		LC	Nije navedena		Nije navedena
101.	<i>Pernis apivorus</i>	Osičar	LC	NT	-	Navedena
102.	<i>Phalaropus lobatus</i>		LC	Nije navedena		Nije navedena
103.	<i>Philomachus pugnax</i>	Sprudnik ubojica	LC	-	DD	Navedena
104.	<i>Platalea leucorodia</i>	Kašičar	LC	RE	EN	Navedena

Rasprostranjenost: Poplavne šume i livade uz ribnjake i močvarna staništa

105.	<i>Plegadis falcinellus</i>	Ražanj	LC	RE	EN	Navedena
106.	<i>Pluvialis apricaria</i>	Zlatni vivak	LC	-	-	Navedena
107.	<i>Pluvialis squatarola</i>	Srebrni vivak	LC	-	-	Navedena
108.	<i>Podiceps auritus</i>		LC	-	-	Nije navedena
109.	<i>Podiceps grisegena</i>	Ridovrati gnjurac	LC	-	-	Navedena
110.	<i>Porzana porzana</i>	Barski pjetlić	LC	LC	-	Navedena
111.	<i>Recurvirostra avosetta</i>	Sablarka	LC	-	EN	Navedena
112.	<i>Sterna hirundo</i>	Obična čigra	LC	-	DD	Navedena

113.	<i>Sternula albifrons</i>		LC	-	-	Nije navedena
114.	<i>Streptopelia turtur</i>	Grlica	VU	LC	-	Navedena
115.	<i>Strix uralensis</i>	Jastrebača	LC	VU	-	Navedena
Rasprostranjenost: Jastrebača je zabilježena u Evropi i Aziji. Gnijezdi se pojedinačno, a gnijezda pravi na drveću. Vezana je uz crnogorične i bjelogorične šume u planinskim područjima. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, a procjenjuje se da je svjetska populacija stabilna (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježena tokom cijele godine na većem broju lokaliteta (Obratil, 1977). Prema podacima prikupljenim u periodu od 2000. do 2012. godine poznato je da se u Federaciji BiH gnijezdi na Cincaru (Kitonić et al., 2008/2009), Grmeču, Vlašiću, Bjelašnici i Prenju (arhiva Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da u Federaciji BiH gnijezdi 100-200 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Od potencijalnih IBA područja u Federaciji Bosne i Hercegovine (Kotrošan et al., 2012) je zabilježena na Vlašiću, Prenju i Bjelašnici.						
116.	<i>Tadorna tadorna</i>	Šarena utva	LC	-	-	Navedena
117.	<i>Thalasseus sandvicensis</i>		LC	-	DD	Nije navedena
118.	<i>Tringa cinerea</i>		LC	Nije navedena		Nije navedena
119.	<i>Tringa erythropus</i>	Crni sprudnik	LC	-	DD	Navedena
120.	<i>Tringa glareola</i>	Sprudnik migavac	LC	-	DD	Navedena
121.	<i>Tringa hypoleucos</i>		LC	Nije navedena		Nije navedena
122.	<i>Tringa nebularia</i>	Krivokljuni sprudnik	LC	-	DD	Navedena
123.	<i>Tringa ochropus</i>	Sprudnik pijukavac	LC	DD	-	Navedena
124.	<i>Tringa stagnatilis</i>	Tankokljuni sprudnik	LC	-	DD	Navedena
125.	<i>Tringa totanus</i>	Crvenonoga prutka	LC	EN	-	Navedena
Rasprostranjenost: Areal rasprostranjenja crvenonoge prutke obuhvata Evropu, veći dio Azije i Afriku i Australiju. Pri tome se gnijezdi u Evropi i Aziji. Gnijezdi se u manjim i većim skupinama. Najčešće su to močvarna područja, vlažne livade i travnjaci. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, dok trend kretanja veličine svjetske populacije nije poznat (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježena na većem broju lokaliteta u toku cijele godine (Obratil, 1975). Prema podacima prikupljenim u periodu od 2000. do 2012. godine poznato je da se u Federaciji BiH gnijezdi na Livanjskom polju (Stumberger & Sackl, 2008/2009), Hutovom blatu i Duvanjskom polju (arhiva Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da u Federaciji BiH gnijezdi manje od 50 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i Park prirode Hutovo blato, a od potencijalnih IBA područja u Federaciji Bosne i Hercegovine (Kotrošan et al., 2012) zabilježena je na Haljinićima, Mostarskom blatu, Duvanjskom polju i Popovom polju.						
126.	<i>Vanellus vanellus</i>	Vivak	NT	VU	-	Navedena
Rasprostranjenost: Areal rasprostranjenja vivka obuhvata Evropu, veći dio Azije i sjeverozapadnu Afriku. Pri tome se gnijezdi u Evropi i Aziji. Gnijezdi se u većim skupinama. Najčešće su to poljoprivredne površine, travnjaci, pašnjaci i močvarna polja. Ne smatra se globalno ugroženom vrstom, dok se procjenjuje da je brojnost svjetske populacije u opadanju (BirdLife International, 2012). U Bosni i Hercegovini je zabilježena na većem broju lokaliteta u toku cijele godine (Obratil, 1975). Prema podacima prikupljenim u periodu od 2000. do 2012. godine poznato je da se u Federaciji BiH gnijezdi na Livanjskom polju (Stumberger & Sackl, 2008/2009), Duvanjskom polju i Kupreškom polju (arhiva Ornitološkog društva "Naše ptice"). Procjenjuje se da u Federaciji BiH gnijezdi 200-300 parova. Glavni uzrok ugroženosti je ubijanje i uništavanje staništa gdje se gnijezdi. Vrsta je zabilježena na RAMSAR područjima Livanjsko polje i Park prirode Hutovo blato, a od potencijalnih IBA područja u Federaciji Bosne i Hercegovine (Kotrošan et al., 2012) zabilježena je na Modracu, Haljinićima, Mostarskom blatu, Duvanjskom polju, Kupreškom polju i Popovom polju.						
127.	<i>Zapornia parva</i>		LC	Nije navedena		Nije navedena

Sisavci - Mammalia

r/br	Naučni naziv	Narodni naziv	IUCN Status	FBiH status	RS Status
------	--------------	---------------	-------------	-------------	-----------

FSC-STD-BiH-01-2019

FSC Standardi za održivo gospodarenje šumama u Bosni i Hercegovini
2019

128.	<i>Eptesicus nilssonii</i>		LC	Nije navedena	Nije navedena
129.	<i>Eptesicus serotinus</i>		LC	Nije navedena	Nije navedena
130.	<i>Miniopterus schreibersii</i>	Dugokrili ljljak	NT	Nije navedena	Navedena
131.	<i>Myotis bechsteinii</i>	Dugouhi večernjak	NT	Nije navedena	Navedena
132.	<i>Myotis blythii</i>	Mali šišmiš	LC	EN	Navedena
133.	<i>Myotis brandtii</i>		LC	Nije navedena	Nije navedena
134.	<i>Myotis capaccinii</i>	Dugonogi šišmiš	VU	VU	Navedena
135.	<i>Myotis daubentonii</i>	Vodeni večernjak	LC	Nije navedena	Navedena
136.	<i>Myotis emarginatus</i>	Trepavičavi šišmiš	LC	VU	Navedena
137.	<i>Myotis myotis</i>	Veliki šišmiš	LC	EN	Navedena
138.	<i>Myotis mystacinus</i>	Brkati šišmiš	LC	VU	Navedena
139.	<i>Myotis nattereri</i>	Resasti večernjak	LC	Nije navedena	Navedena
140.	<i>Nyctalus lasiopterus</i>	Veliki večernjak	NT	EW	Navedena
141.	<i>Nyctalus leisleri</i>	Mali noćnik	LC	Nije navedena	Navedena
142.	<i>Nyctalus noctula</i>	Rani večernjak	LC	EN	Navedena
143.	<i>Pipistrellus kuhlii</i>	Bjelorubi šišmiš	LC	VU	Navedena
144.	<i>Pipistrellus nathusii</i>		LC	Nije navedena	Nije navedena
145.	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Patuljasti šišmiš	LC	VU	Navedena
146.	<i>Pipistrellus savii</i>	Savijev šišmiš	LC	VU	Navedena
147.	<i>Plecotus auritus</i>	Smeđi dugouhan	LC	VU	Navedena
148.	<i>Plecotus austriacus</i>	Sjeverni dugouhan	LC	VU	Navedena
149.	<i>Rhinolophus blasii</i>	Topir hercegovački	LC	VU	Nije navedena
150.	<i>Rhinolophus euryale</i>	Južni topir	NT	EN	Navedena
151.	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	Veliki topir	LC	VU	Navedena
152.	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Mali topir	LC	EN	Navedena
153.	<i>Rhinolophus mehelyi</i>		VU	Nije navedena	Nije navedena
154.	<i>Stenella coeruleoalba</i>		VU	Nije navedena	Nije navedena
155.	<i>Tadarida teniotis</i>	Južni dugorepi molos	LC	Nije navedena	Navedena
156.	<i>Vespertilio murinus</i>	Dvobojni šišmiš	LC	VU	Navedena

Rušljoribe - Chondrichthyes

r/br	Naučni naziv	Narodni naziv	IUCN Status	FBiH status	RS Status
157.	<i>Cetorhinus maximus</i>		EN	Nije navedena	Nije navedena
158.	<i>Lamna nasus</i>		CR	Nije navedena	Nije navedena
159.	<i>Mobula mobular</i>		EN	Nije navedena	Nije navedena
160.	<i>Squalus acanthias</i>		EN	Nije navedena	Nije navedena

Gmazovi - Reptilia

r/br	Naučni naziv	Narodni naziv	IUCN Status	FBiH status	RS Status
161.	<i>Dermochelys coriacea</i>		VU	Nije navedena	Nije navedena

Zrakoperke - Pisces (Actinopterygii)

r/br	Naučni naziv	Narodni naziv	IUCN Status	FBiH status	RS Status
162.	<i>Anguilla anguilla</i>	Jegulja	CR	LC	Nije navedena

10. FSC Rječnik pojmova

Alohtone vrste: Vrste, podvrste ili niži takson, unesen izvan svoje prirodne prošle ili sadašnje rasprostranjenosti; uključuje bilo koji dio, spolne ćelije, sjemenke, jaja, ili izdanke takvih vrsta koje bi mogle preživjeti, a potom se razmnožavati. (Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti (CBD), Program invazivnih alohtonih vrsta, Rječnik pojmova kako je navedeno na CBD web stranici)

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Angažovanje ili angažman: Proces kojim Organizacija koja gospodari komunicira, konsultuje se i/ili omogućava učešće interesnih i/ili pogođenih aktera osiguravajući da su njihovi problemi, želje, očekivanja, potrebe, prava i mogućnosti uzeti u obzir u osnivanju, implementaciji i ažuriranju plana gospodarenja.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Audit: Sistemski, nezavisni, dokumentovani proces za prikupljanje zapisa, iskaza o činjenicama i drugih relevantnih informacija i njihovog objektivnog procjenjivanja radi utvrđivanja u kojoj mjeri su primjenjivi zahtjevi ispunjeni (usvojeno iz ISEAL Assurance Code).

Izvor: FSC-STD-20-001 V4-0

Auditor: Osoba sa kompetencijom za provođenje audita (usvojeno iz ISO 19011:2002).

Izvor: FSC-PRO-01-017 V1-1

Autohtone vrste: Vrste, podvrste, ili niži takson, javljaju se unutar svoje prirodne rasprostranjenosti (prošlost ili sadašnjost) i potencijala disperzije (to jest, unutar raspona se prirodno rasprostire ili može se rasprostirati bez direktnog ili indirektnog antropogenog uvođenja ili zbijavanja) (Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti (CBD) Program invazivnih alohtonih vrsta, Rječnik pojmova kako je navedeno na CBD web stranici).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Autohtoni narodi: Ljudi i skupine ljudi koji se mogu identificirati ili karakterizirati na sljedeći način: Ključna karakteristika ili kriterij je samo identifikacija kao starosjedilački narodi na individualnoj razini i prihvaćanje od zajednice kao svog člana. Povijesni kontinuitet s prekolonijalnim i/ili društva prednaseljenika. Čvrsta povezanost s teritorijima i okolnim prirodnim resursima. Različiti društveni, ekonomski ili politički sistemi. Prepoznatljivi jezik, kultura i uvjerenja. Formiraju ne-dominantne skupine društva. Odlučuju se održavati i reproducirati njihova okruženja i sustave predaka kao karakteristične narode i zajednice. (Izvor: Stalni forum Ujedinjenih naroda o autohtonim pitanjima, listopad "Tko su domorodački narodi" listopad 2007.; Razvojna skupina Ujedinjenih naroda, "Smjernice o izdanju autohtonih naroda", Ujedinjeni narodi 2009., Deklaracija Ujedinjenih naroda o pravima starosjedilaca, 13. septembar 2007.).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Biološki diverzitet: Varijabilnost među živim organizmima iz svih izvora uključujući, između ostalog, kopnene, morske i druge vodene ekosisteme i ekološke komplekse čiji su dio; ovo uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta i raznolikost između ekosistema (Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti 1992, Član 2).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Biološki kontrolni agensi: Organizmi koji se koriste za otklanjanje ili regulisanje populacije drugih organizama (Izvor: Na osnovu FSC 1994 i Svjetska Unija za zaštitu prirode (IUCN). Rječnik definicija kako je navedeno na IUCN web stranici).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Certificiranje: Nezavisna potvrda koja se odnosi na proizvode, procese, sisteme ili osobe. Izvor: FSC-STD-20-001 V4-0

Certifikat: Dokument izdat u okviru pravila sistema certificiranja, koji pokazuje da je posvećena adekvatna pažnja da je pravilno identificirani proizvod, proces ili usluga u skladu sa određenim standardom ili drugim normativnim dokumentom (ISO/IEC Vodič 2:1991 paragraf 14.8 i ISO/CA-SCO 193 paragraf 4.5).

Izvor: FSC-STD-20-001 V4-0

Cilj gospodarenja: Specifični ciljevi gospodarenja, prakse, rezultata i pristupa uspostavljenih kako bi se postigli zahtjevi ovog standarda.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Dobavljač: Pojedinaac, kompanija ili drugo pravno lice koje pruža robe ili usluge organizaciji.

Dogovoreno rješenje - Dobrovoljni sporazumi zasnovani na zajedničkoj saglasnosti između Organizacije i bilo koje pogođene strane u cilju kompenzacije pogođene strane izvan suda.

Ekonomska održivost: Sposobnost razvijanja i preživljavanja kao relativno nezavisna društvena, ekonomska ili politička jedinica. Ekonomska održivost može zahtijevati, ali nije sinonim za profitabilnost (Izvor: Na osnovu definicije date na web stranici Evropske okolišne agencije).

Ekosistem: Dinamičan kompleks zajednica biljaka, životinja i mikroorganizama i njihovog neživog okoliša koji međusobno djeluju kao funkcionalna jedinica (Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti 1992, član 2.).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Eksternalije: Pod pojmom "eksternalije" se podrazumijevaju pozitivni i negativni uticaji aktivnosti gospodarenja na interesne grupe koje nisu direktno uključene u te aktivnosti ili na prirodne resurse ili na okoliš, koji se obično ne uzimaju u obzir u standardnom sistemu obračuna troškova, na način da tržišna vrijednost posljedica ovih aktivnosti ne odražava njihove ukupne troškove ili koristi.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Forest Stewardship Standard: Normativni dokument koji određuje zahtjeve s kojima organizacija koja gospodari šumom mora biti u skladu kako bi se certificirala.

Izvor: FSC-STD-20-002 V2-1

FSC Normativni okvir: kolekcija FSC politika, standarda i procedura koji su obvezni za FSC akreditirana certifikacijska tijela, nositelje certifikata, i kandidate (i sve druge stranke, kako je navedeno u opsegu dokumenta) koju treba slijediti. Uključuje priručnike gdje isti postoje (samostalno ili sastavljen u Direktivama).

Politika: dokumentiran princip. Cilj svake FSC Politike će biti dalja FSC misija u skladu s ciljevima i težnjama svojih članova, i vodeći jednako računa o brigama i interesima tri FSC komore, i njegovog „sjevernog“ i „južnog“ članstva.

Standard: dokument, donesen konsenzusom i odobren od priznatog tijela, koji pruža, za opću i višekratnu upotrebu, norme ili karakteristike za proizvode, usluge ili srodne aktivnosti, procese i metode, s ciljem postizanja najboljeg stepena uređenosti u danom kontekstu (usvojeno iz ISO/IEC Vodič 2: 2004).

Procedura: opisuje procese koji se koriste kako bi zadovoljili zahtjevi FSC Politika i Standarda. Procedure uspostavljaju jasnoću, odgovornost i nadležnost, pružaju specifične kontrole za upravljanje rizikom, definišu očekivanja radnih procesa i proizvoda, i može poslužiti kao alat za obuku.

Funkcija ekosistema: Suštinska karakteristika ekosistema povezana sa setom uslova i procesa kojim ekosistem održava svoj integritet (kao što su primarna produktivnost, lanac ishrane, biogeohemijski ciklus). Funkcije ekosistema uključuju takve procese kao što su raspadanja, proizvodnja, ciklus ishrane, te tok ishrane i energije. U FSC svrhe, ova definicija uključuje ekološke i evolucijske procese, kao što su protok gena i režimi poremećaja, ciklusi regeneracije i faze ekološkog razvoja (sukcesije). (Izvor: Na osnovu R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005.

Ekosistemi i dobrobit ljudi: Sinteza, Milenijska serija procjena ekosistema, Island Press, Washington DC; i R.F. Noss. 1990. Indikatori monitoringa biodiverziteta: hijerarhijski pristup, Biologija očuvanja 4(4):355–364).
Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Genetički modificiran organizam (GMO): Organizam u kojem je genetički materijal izmijenjen na način da se ne javlja prirodno parenjem i/ili prirodnom rekombinacijom (Izvor: na osnovu FSC-POL-30-602 FSC Interpretacija GMO (Genetički modificirani organizmi)).
Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Genotip: Genetička konstitucija organizma.
Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Gnojivo: Mineralne ili organske tvari, najčešće N, P₂O₅ i K₂O, koje se primjenjuju na tlo u svrhu poboljšanja rasta biljaka.
Izvor: FSC-STD-60-004 V1-0

Ilegalno posječeno drvo: Drvo koje je posječeno u suprotnosti sa bilo kojim i svim zakonima primjenjivim na sječu na tom području ili nadležnosti uključujući sticanje prava sječe od pravog vlasnika; korištene metode sječe i plaćanje svih relevantnih naknada i honorara.
Izvor: FSC-STD-20-012 V1-1

Indikator: Kvantitativne ili kvalitativne varijable koje mogu biti izmjerene ili opisane, i koje pružaju značenje prosuđivanju da li je šumsko područje usklađeno sa zahtjevima FSC Kriterija. Indikatori i pripadajući pragovi definišu zahtjeve za odgovorno gospodarenje šumama na nivou šumskog područja i predstavljaju primarnu osnovu za procjenu šume.
Izvor: FSC-STD-60-004 V1-0

Intelektualno vlasništvo: Praksa kao i znanje, inovacije i druge tvorevine uma (Izvor: Na osnovu Konvencije o biološkoj raznolikosti, član 8 (j); i Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo, Šta je intelektualno vlasništvo? WIPO Publikacija No. 450 (E)).
Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Intenzitet: Mjera sile, jačine ili snage aktivnosti gospodarenja ili drugih pojava koje utiču na prirodu uticaja aktivnosti.
Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Interesne grupe: Svaka osoba, grupa osoba, ili tijelo koji je pokazalo interes, ili se zna da ima interes u aktivnostima organizacije.
Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Invazivne vrste: Vrste koje se brzo šire izvan svog prirodnog opsega. Invazivne vrste mogu mijenjati ekološke odnose između autohtonih vrsta i mogu uticati na funkcije ekosistema i ljudsko zdravlje (Izvor: Na osnovu Svjetske unije za zaštitu prirode (IUCN). Rječnik definicija kako je navedeno na IUCN web stranici).
Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Izvansudski postupak - postupak u kojem se sporovi i pritužbe rješavaju izvan suda putem obostranog dogovora obje strane koje su uključene u namjeru da se obeštećenoj osobi nadoknadi. Naknada od pogođene strane može biti u drvetu ili u novcu, ovisno o dogovoru.
Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Javno dostupno: Na način da je dostupno ili vidljivo ljudima općenito. Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Konsenzus: Opća saglasnost koju karakterizira odsustvo trajnog suprotstavljanja zainteresiranih strana na bitna pitanja rasprave. NAPOMENA: Konsenzus treba biti rezultat procesa nas-

tojanja da se uzmu u obzir stavovi interesnih strana, posebno onih direktno pogođenih, i usaglašavanja svih spornih činjenica. To nužno ne znači jednoglasnost. (usvojeno iz ISO/IEC Vodič 2:2004).

Izvor: FSC-PRO-01-001 V3-1

Konsultativni forum: E-mail lista aktera koji su izabrali da se pobliže uključe u razvoj ili reviziju FSC normativnog dokumenta. Učesnici imaju priliku da daju doprinos tokom faze izrade i izmjene normativnog dokumenta prije opće javne rasprave.

Izvor: FSC-PRO-01-001 V3-1

Kontrolisani materijal: Ulazni materijal isporučen bez FSC potvrde, za kojeg je ocijenjeno da je u skladu sa zahtjevima FSC kontrolisanog drveta prema standardu FSC-STD-40-005 V3-0 Zahtjevi za porijeklo FSC kontrolisanog drveta. Izvor: FSC-STD-40-005 V3-0

Izvor: FSC-PRO-01-001 V3-1

Korisnička prava: Prava za korištenje resursa šumskog područja koja mogu biti definirana lokalnim običajima, međusobnim sporazumima, ili propisana drugim subjektima koja imaju pristupna prava. Ova prava mogu ograničiti uporabu određenih resursa na specifične nivoe potrošnje ili pojedine tehnike eksploatacije.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Kriterij (mn. Kriteriji): Sredstvo za procjenu da li je ili ne Princip (nadzora za šume) ispunjen.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Kulturološki odgovarajući [mehanizmi]: sredstva/pristupi za doseganje do ciljnih grupa koje su u skladu s običajima, vrijednostima, osjetljivostima, i načinima života ciljne publike.

Izvor: FSC-STD-60-004 V1-0

Lanac nadzora: Put kojim idu sirovine, repromaterijali, gotovi proizvodi, i su proizvodi iz šume do potrošača ili (u slučaju povratnih/recikliranih materijala ili proizvoda koji ih sadrže) iz mjesta reklamacije do potrošača, uključujući svaku fazu obrade, transformacije, proizvodnje, skladištenja i transporta, gdje napredak na sljedeću fazu lanca snabdijevanja uključuje promjenu vlasništva (nezavisno starateljstvo) materijala ili proizvoda.

Izvor: FSC-STD-40-004 V2-1

Lokalne zajednice: Zajednice svih veličina koje su u ili u blizini šumskog područja, kao i one koje su dovoljno blizu da imaju značajan utjecaj na ekonomiju ili okolišne vrijednosti šumskog područja, ili da imaju svoju ekonomiju, prava ili okruženje značajno pogođeno aktivnostima gošpodarenja ili biofizičkim aspektima gospodarske jedinice.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Lokalni zakoni: Cijeli paket prvostepenih i drugostepenih zakona (zakoni, odluke, statuti, propisi), koji su ograničeni u primjeni na određenoj geografskoj oblasti u okviru državne teritorije, kao i drugostepeni propisi i treće stepene administrativne procedure (pravila / zahtjevi), čije ovlasti proizilaze direktno i izričito iz ovih prvostepenih i drugostepenih zakona. Zakoni dobivaju ovlasti na kraju iz Vestfalskog koncepta suvereniteta nacionalne države.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Mjesto: Jedna funkcionalna jedinica organizacije smještena na jednoj fizičkoj lokaciji, koja je geografski odvojena od ostalih jedinica iz iste organizacije. Jedinice organizacije s odvojenim fizičkim lokacijama mogu se, međutim, smatrati kao dio mjesta ako su produžetak njega bez kupovne, prerađivačke ili prodajne vlastite funkcije (npr. daljinsko dioničarstvo). Mjesto nikada ne može uključivati više od jednog pravnog subjekta. Podugovarači koji se koriste u okviru termina vanjskih sporazuma (npr. vanjsko skladište) ne smatraju se mjestima. NAPOMENA: Tipični primjeri za mjesta su prerađivačke ili trgovačka postrojenja poput proizvodnih pogona, prodajnih ureda ili firme koja posjeduje skladište.

Izvor: FSC-STD-40-003 V2-1

Mreža zaštićenih područja: Oni dijelovi šumskog područja za koje je očuvanje primarno i, u nekim slučajevima, isključiv cilj; takva područja uključuju reprezentativne uzorke područja, zone zaštite, zaštićena područja, koridorska područja i područja visoke zaštitne vrijednosti.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Nacionalni zakoni: Cijeli paket prvostepenih i drugostepenih zakona (zakoni, odluke, statuti, propisi), koji su primjenjivi na nacionalnom teritoriju, kao i drugostepeni propisi i trećestepene administrativne procedure (pravila/zahtjevi) čije ovlasti proizilaze direktno i izričito iz ovih prvostepenih i drugostepenih zakona.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Najbolje dostupne informacije: Podaci, činjenice, dokumenti, stručna mišljenja, i rezultati terenskih istraživanja ili konsultacija sa interesnim grupama, koje su najviše vjerodostojne, tačne, potpune i/ili relevantne i koje se mogu dobiti putem razumnog napora i troška, u skladu sa stepenom i intenzitetom aktivnosti gospodarenja i načela predostrožnosti.

Izvor: FSC-STD-60-004 V1-0

Nedrvni šumski proizvodi (NTFP): Svi šumski proizvodi osim drveta, uključujući druge materijale dobivene od drveća kao što su smole i lišće, kao i svi drugi biljni i životinjski proizvodi. Primjeri uključuju, ali nisu ograničeni na sjemenke, voće, orašaste plodove, med, palme, ukrasno bilje i druge šumske proizvode porijeklom iz šume.

Izvor: FSC-STD-40-004 V2-1

Netaknuti šumski pejzaž (IFL): teritorij unutar današnjeg globalnog opsega šumskog pokrova koji sadrži šumske i nešumske ekosisteme koji su minimalno pod utjecajem ljudskih privrednih aktivnosti, s površinom od najmanje 500 km² (50.000 ha) i minimalne širine od 10 km (mjereno kao promjer kruga koji je u cijelosti upisan unutar granica područja) (Izvor: Netaknute šume / Globalni satovi šume, Rječnik definicija kako je navedeno na Netaknute šume web stranici, 2006-2014).

Izvor: FSC-STD-60-004 V1-0

Običajna prava: Prava koja proizlaze iz dugog niza uobičajenih ili običajnih akcija, stalno ponavljajućih, koja imaju, takvim ponavljanjem i bez prekida prešutni pristanak, stečenu snagu zakona unutar geografske ili sociološke jedinice.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Običajni zakon: Međusobno povezani setovi običajnih prava mogu biti prepoznati kao običajni zakon. U nekim nadležnostima, običajni zakon je jednak statutarom zakonu, u okviru svog definisanog područja nadležnosti i može zamijeniti statutarni zakon za definisane etničke ili druge društvene grupe. U nekim nadležnostima običajni zakon nadopunjuje statutarni zakon i primijenjen je u određenim okolnostima (Izvor: Na osnovu N.L. Peluso i P. Vandergeest. 2001. Genealogije političke šume i običajna prava u Indoneziji, Maleziji i Tajland, Journal of Asian Studies 60(3):761–812).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Očuvanje/Zaštita: Ove riječi se koriste kao sinonimi kada su u pitanju aktivnosti gospodarenja radi održavanja identificiranih okolišnih ili kulturoloških vrijednosti u dugoročnom postojanju. Aktivnosti gospodarenja mogu varirati od nikakvih ili minimalnih intervencija na određeni niz odgovarajućih intervencija i aktivnosti u cilju održavanja, ili u skladu s održavanjem ovih identificiranih vrijednosti.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Odluka o certificiranju: Odobravanje, održavanje, obnavljanje, proširivanje opsega, smanjenje opsega, suspenzija, vraćanje, ili povlačenje sertifikata.

Izvor: FSC-STD-20-001 V4-0

Okolišne vrijednosti: Sljedeći set elemenata biofizičkog i ljudskog okruženja: funkcije ekosistema (uključujući sekvestraciju i skladištenje ugljika) biološka raznolikost vodni resursi tla atmosfera vrijednosti pejzaža (uključujući kulturološke i duhovne vrijednosti). Stvarna vrijednost pripisana ovim elementima zavisi od ljudske i društvene percepcije.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Organizacija koja gospodari/vlasnik šume: Lice ili tijelo koje ima pravo gospodarenja (npr. Javna preduzeća šumarstva), upravljanja (npr. Nacionalni parkovi, zadruge, udruženja privatnih šumoposjednika i sl.) ili vlasništva (npr. privatni šumoposjednici, vjerske zajednice) i koje posjeduje FSC certifikat ili aplicira za dobivanje FSC certifikata.

Organizacija: Osoba ili subjekt koji posjeduje ili se prijavljuje za certifikaciju, te je stoga odgovoran za dokazivanje usklađenosti sa zahtjevima na kojima se temelji FSC certifikacija.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Otpornost: Sposobnost sistema u održavanju ključnih funkcija i procesa tokom suočavanja sa stresovima ili pritiscima, bilo pružanjem otpora ili prilagođavanjem promjenama. Otpornost se može primijeniti na oba, ekološke sisteme i društvene sisteme (Izvor: IUCN Svjetska Unija za zaštitu prirode (IUCN-WCPA). 2008, Uspostavljanje mreže morskih zaštićenih područja – Ostvarenje, Washington D.C.: IUCN-WCPA Nacionalna oceanska i atmosferska administracija i Zaštita prirode).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Pejzaž: Geografski mozaik sastavljen od međusobno djelovajućih ekosistema koji proizlaze iz utjecaja geoloških, topografskih, tla, klimatski, biotički i ljudska interakcija na danom području. (Izvor: Na osnovu Svjetske organizacije za zaštitu prirode (IUCN). Rječnik definicija kako je navedeno na IUCN web stranici).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Pejzažne vrijednosti: Pejzažne vrijednosti se mogu vizualizirati kao slojevi ljudske percepcije preklapljeni na fizički pejzaž. Neke pejzažne vrijednosti, kao što su privreda, rekreacija, egzistencijalna vrijednost ili vizualni kvalitet, su usko vezani za fizičke pejzažne atribute. Ostale pejzažne vrijednosti kao što je unutrašnja ili duhovna vrijednost su više simboličnog karaktera i više pod utjecajem individualne percepcije ili društvene konstrukcije nego fizičkih pejzažnih atributa (Izvor: Na osnovu web stranice Instituta za pejzažnu vrijednost).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Pesticid: Bilo koja tvar ili preparat pripremljen ili se koriste u zaštiti biljaka ili drveta ili drugih biljnih proizvoda od štetnika; u kontroli štetnika; ili u prikazu takvih štetočina bezopasnim. (Ova definicija uključuje insekticide, rodenticide, akaricide, moluskicide, larvicide, fungicide i herbicide).

Izvor: FSC-POL-30-001

Plan gospodarenja: Kolekcija planova, dokumenata, izvještaja, podataka i karata koji propisuju i regulišu aktivnosti koje provodi organizacija koja gospodari/vlasnik šume u konkretnom šumskom području.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Plantaža: Šumsko područje uspostavljeno sadnjom ili sjetvom korištenjem bilo alohtonih ili autohtonih vrsta, često s jednom ili nekoliko vrsta, regulisanog razmaka, i starosti, te kojem nedostaje većina glavnih karakteristika i ključnih elemenata prirodnih šuma. Opis plantaža može biti dalje definisan u FSC standardima, s odgovarajućim opisima ili primjerima, kao što su: Područja koja bi inicijalno bila u skladu sa ovom definicijom „plantaža“, ali koja nakon određenog vremena, sadrže mnoge ili većinu glavnih karakteristika i ključnih elemenata autohtonih ekosistema, mogu se klasificirati kao prirodne šume. Plantaže kojim se gospodari zbog obnove i poboljšanja biološke i stanišne raznolikosti, strukturne složenosti i ekosistemske funkcionalnosti mogu, nakon određenog vremena, biti klasificirane kao prirodne šume. Borealne i sjeverno umjerene šume koje su prirodno sastavljene od samo jedne ili nekoliko vrsta drveća, u kojima

kombinacija prirodne i vještačke regeneracije je korištena za regeneraciju šume istih autohtonih vrsta, s većinom glavnih karakteristika i ključnih elemenata autohtonih ekosistema tog područja, može se smatrati prirodnom šumom, i ova regeneracija nije sama po sebi smatrana kao konverzija u plantaže.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Podnosilac žalbe: Osoba ili organizacija koja podnosi žalbu.

Izvor: FSC-PRO-01-005 V3-0

Područja visoke zaštitne vrijednosti: Zone i fizički prostori koji posjeduju i/ili su potrebni za postojanje i održavanje identificiranih visokih zaštitnih vrijednosti.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Podržati: Priznati, poštovati, održati i osloniti.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Pogođene interesne grupe: Svaka osoba, grupa lica ili organizacija koja je ili može biti afektirana aktivnosti koje se izvode na šumskom području. Primjeri uključuju, ali nisu ograničeni na (na primjer u slučaju zemljoposjednika nizvodno od mjesta gdje se izvode aktivnosti u šumi), osobe, grupe osoba ili organizacije koje se nalaze u neposrednoj blizini šumskog područja. U nastavku su primjeri afektiranih interesnih grupa: Lokalne zajednice Starosjedioci Radnici Stanovnici u šumi Susjedi Zemljoposjednici nizvodno od mjesta gdje se izvode aktivnosti u šumi Lokalni prerađivači Lokalne firme Zakupci i korisnici, uključujući zemljoposjednike Ovlaštene organizacije ili koje djeluju u ime interesnih grupa, na primjer društvene i okolišne nevladine organizacije, sindikati itd.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Porijeklo: Područje na kojem je materijal eksploatiran. Napomena: Stepem korišten za definisanje porijekla može se razlikovati (npr. pokrajina ili opskrba jedinica), i zavisit će od rizika označenog određenog područja i kontrole mjera, ukoliko je primjenjivo.

Izvor: FSC-STD-40-005 V3-0

Pravedna naknada: Naknada koja je proporcionalna veličini i vrsti usluga koje donosi druga stranka ili štete koja je pripisana prvoj stranci.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Pravna registracija: Nacionalna ili lokalna pravna licenca ili set dozvola kojim se odobrava funkcionisanje preduzeće, sa pravima komercijalne kupovine ili prodaje proizvoda i/ili usluga. Licenca ili dozvole se odnose na preduzeća u privatnom vlasništvu i javna preduzeća.

Pravno: U skladu sa osnovnim zakonima (nacionalnim ili lokalnim zakonima) ili podzakonskim aktima (dopunski propisi, uredbe, odluke itd.). „Pravno“ također uključuje pravno zasnovane odluke koje su donesene od strane pravno nadležnih agencija gdje takve odluke potiču direktno i logično iz zakona i propisa. Odluke donesene od strane pravno nadležnih agencija ne moraju biti legalne ako ne potiču direktno i logično iz zakona i propisa, i ako nisu pravno zasnovane ali koriste administrativne diskrecije.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Pravovremeno: Što prije, u okolnostima koje to razumno omogućavaju, bez namjernog kašnjenja od strane organizacije koja gospodari/vlasnika šume, u skladu sa primjenjivim zakonima, ugovorima i fakturama.

Izvor: FSC-STD-60-004 V1-0

Prijetnja: Indikacija ili upozorenje na predstojeću ili vjerojatnu štetu, ili negativne uticaje (Izvor: Na osnovu Oxford Engleskog Rječnika).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Prilagodljivo gospodarenje šumama: Sistemski proces kontinuiranog poboljšanja politike i prakse gospodarenja, učeći od rezultata postojećih mjera (Izvor: Na osnovu Svjetska Unija za zaštitu prirode (IUCN). Rječnik definicija kako je navedeno na IUCN web stranici).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Primjenjivi zakoni: Pod ovim se podrazumijeva primjenjivost zakona čije odredbe utiču na implementaciju FSC principa i kriterija i odnose se na lica ili tijela kako je to definisano pojmom "Organizacija koja gospodari/vlasnik šume", koja imaju status pravnog lica ili poslovnog subjekta. To podrazumijeva: primjenjive zakone, sudsku praksu, podzakonske akte i pripadajuće administrativne procedure i važeće ustavne odredbe. Spisak svih primjenjivih zakona, obavezujućih stručnih uputstava, zakonskih i običajnih prava na svima nivoima vlasti u BiH, uključujući međunarodne ugovore, konvencije i sporazume koje je ratificirala BiH je prikazan u Aneksu A.

Princip predostrožnosti: Princip koje zahtijeva kada dostupne informacije ukazuju na to da aktivnosti gospodarenja predstavljaju opasnost od ozbiljne ili nepopravljive štete za okoliš ili prijetnju za ljudsku dobrobit, Organizacija koja gospodari će poduzeti eksplicitne i djelotvorne mjere za sprečavanje štete i izbjeci rizike po blagostanju, čak i kada su naučne informacije nepotpune ili neuvjerljive, i kada su ranjivost i osjetljivost okolišnih vrijednosti neizvjesne.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Princip: Bitno pravilo ili element; u FSC slučaju o nadzoru šuma. Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Prirodna šuma: Šumsko područje s mnogim glavnim karakteristikama i ključnim elementima autohtonih ekosistema, kao što su složenost, struktura i biološka raznolikost, uključujući karakteristike tla, floru i faunu, u kojem sva ili skoro sva stabla su autohtone vrste, i nisu svrstane kao plantaže.

„Prirodna šuma“ uključuje sljedeće kategorije:

- Šuma pogođena eksploatacijom ili drugim poremećajima, u kojima su stabla ili su bila regenerisana kombinacijom prirodne i vještačke regeneracije s vrstama tipičnim za prirodne šume u tom mjestu, i gdje su mnoge nadzemne i podzemne karakteristike prirodne šume i dalje prisutne. U borealnim i sjeverno umjerenim šumama koje su prirodno sastavljene od samo jedne ili nekoliko vrsta drveća, kombinacija prirodne i vještačke regeneracije za regeneraciju šume istih autohtonih vrsta, s većinom glavnih karakteristika i ključnih elemenata prirodnih ekosistema tog područja, nije sama po sebi smatrana kao konverzija u plantaže.
- Prirodne šume koje se održavaju tradicionalnim uzgojnim praksama uključujući prirodne ili uz pomoć prirodne regeneracije.
- Dobro razvijena sekundarna ili kolonizacijska šuma autohtonih vrsta koja se regenerisala u nešumskim područjima
- Definicija „prirodne šume“ može uključivati područja opisana kao pošumljeni ekosistemi, šumsko zemljište i savane. Prirodna šuma ne uključuje zemljište kojim ne dominiraju stabla, koje ranije nije bilo šuma, i koje još uvijek ne sadrži mnoge karakteristike i elemente prirodnih ekosistema. Mlada regeneracija se može smatrati prirodnom šumom nakon nekoliko godina ekološke progresije.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Prirodne nepogode: poremećaji koji mogu predstavljati rizik za društvene i ekološke vrijednosti na šumskom području, ali to također može uključiti i važne funkcije ekosistema; primjeri uključuju sušu, poplavu, požar, klizište, oluju, lavinu, itd.

Izvor: FSC-STD-60-004 V1-0

Procedura: opisuje procese koji se koriste kako bi zadovoljili zahtjevi FSC Politika i Standarda. Procedure uspostavljaju jasnoću, odgovornost i nadležnost, pružaju specifične kontrole za upravljanje rizikom, definišu očekivanja radnih procesa i proizvoda, i može poslužiti kao alat za obuku.

Izvor: FSC-PRO-01-001 V3-1

Procjena uticaja na okoliš (EIA): Sistematski proces koji se koristi za identifikaciju potencijalnih ekoloških i socioloških uticaja na predložene projekte, za procjenu alternativnih pristupa, i da se dizajniraju i ugrade odgovarajuće mjere prevencije, ublažavanja, upravljanja i nadzora (Izvor: Na osnovu Procjene uticaja na okoliš, vodič za FAO terenske projekte. Organizacija Ujedinjenih naroda za prehranu i poljoprivredu (FAO), Rim.

Izvor: FSC-STD-60-004 V1-0

Procjena: Kombinovani procesi audita, pregleda i odluke o usklađenosti klijenta sa zahtjevima standarda (ISEAL Assurance Code).

Vrste procjene:

Predprocjena: ocjena za određivanje spremnost podnositelja zahtjeva za glavnu procjenu.

Glavna procjena: ocjena kandidata za FSC certifikaciju.

Ponovna procjena: ocjena za ponovnu certifikaciju.

Nadzorna procjena: vidi definiciju "nadzora".

Izvor: FSC-STD-20-001 V4-0

Radnici: Pod pojmom "radnici" se podrazumijevaju sve uposlene osobe, uključujući: uposlenike u javnim institucijama/preduzećima šumarstva, sezonsku radnu snagu, stalnu i povremenu radnu snagu, te uposlenike izvođača i podizvođača radova.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Ratificirano: Proces kojim je međunarodni zakon, konvencija ili sporazum (uključujući multilateralni okolišni sporazum) legalno odobren od strane nacionalnog zakonodavstva ili ekvivalentnog pravnog mehanizma, tako da međunarodni zakon, konvencija ili sporazum postaje automatski dio nacionalnog prava ili postavljeni u razvoju nacionalnog prava radi davanja istog pravnog učinka.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Ravnopravnost spolova: Ravnopravnost spolova ili jednakost spolova znači da žene i muškarci imaju jednake uvjete za ostvarivanje njihovih punih ljudskih prava, i za doprinos, i koristi od, ekonomskog, socijalnog, kulturološkog i političkog razvoja (Izvor: Usvojeno iz FAO, IFAD i ILO radionice o „Propusti, trendovi i trenutna istraživanja u rodnoj dimenziji poljoprivrednog i ruralnog zapošljavanja: diferencirani putevi iz siromaštva“, Rim, 31. Mart do 2. April 2009.).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Razuman: Suditi fer ili primjereno okolnostima ili namjenama na temelju općeg iskustva (Izvor: Kraći Oxford engleski rječnik).

Izvor: FSC-STD-60-004 V1-0

Reprezentativni uzorci područja (RSA): Dijelovi šumskog područja označeni u svrhu očuvanja ili obnavljanja održivih primjera ekosistema koji se prirodno javljaju u toj geografskoj regiji.

Rijetke vrste: Vrste koje su neobične ili oskudne, ali nisu klasificirane kao u opasnosti. Ove vrste se nalaze u geografski ograničenim područjima ili specifičnim staništima, ili su oskudno razbacane na velikim razmjerima. One su približno ekvivalentne IUCN (2001) kategoriji Vrste blizu ugroženosti (NT), uključujući vrste koje su blizu kvalifikacije za, ili je vjerovatno da će se kvalificirati za, kategoriju Vrste u opasnosti u bliskoj budućnosti. One su također približno ekvivalentne ugroženim vrstama (Izvor: Na osnovu IUCN Crvena lista Kategorija i kriterija: Verzija 3.1 IUCN Komisija za opstanak vrsta. IUCN Gland, Švicarska i Cambridge, UK).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Rizik: Vjerovatnoća neprihvatljivog negativnog uticaja koji proizlazi iz bilo kakve aktivnosti na šumskom području u kombinaciji sa ozbiljnošću u pogledu posljedica.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

SLIMF (šuma male površine, niske produktivne sposobnosti i niskog intenziteta gospodarenja): Šumsko područje koje zadovoljava specifične FSC zahtjeve u vezi veličine i/ili intenziteta.

- šume manje od 100 ha ili
- šume u kojima je obim sječe manji od 20% prosječnog godišnjeg prirasta ili
- šume u kojima je godišnji obim sječa sa ukupne produktivne površine manji od 5.000 m³.

Izvor: FSC-STD-20-012 V1-1

Slobodan, prethodni, i informativni pristanak (FPIC): Pravno stanje u kojem osoba ili zajednica, može se reći, daju pristanak na akciju prije njegovog početka, na osnovu jasnog poštovanja i razumijevanja činjenica, implikacija i budućih posljedica te akcije, te posjedovanja svih relevantnih činjenica u vrijeme kada se daje pristanak. Slobodan, prethodni, i informativni pristanak uključuje pravo da se odobri, izmijeni, uskrati ili povuče odobrenje (Izvor: Na osnovu Preliminarnog radnog dokumenta o principima Slobodnog, prethodnog i informativnog pristanka starosjedilaca (...) (E/CN.4/Sub.2/AC.4/2004/4 8 Juli 2004) 22. Sezone Komisije Ujedinjenih naroda za ljudska prava, Potkomisija za promociju i zaštitu ljudskih prava, Radna grupa za starosjedilačku populaciju, 19–23 Juli 2004).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Spor većih razmjera: Za potrebe međunarodnih generičkih indikatora, spor značajne veličine je spor koji uključuje jedan ili više od sljedećeg:

- Utiče na zakonska ili običajna prava starosjedilaca i lokalnih zajednica;
- Gdje je negativni utjecaj aktivnosti gospodarenja takvih razmjera da se ne može preokrenuti ili ublažiti;
- Fizičko nasilje;
- Uništavanje imovine;
- Prisustvo vojnih organa;
- Akti zastrašivanja šumskih radnika i aktera.

Izvor: FSC-STD-60-004 V1-0

Spor: Krovni termin za „žalbu“ i „tužbu“.

Sredstva za provjeru: Potencijalni izvor informacija koji omogućava auditoru procjenu usklađenosti sa indikatorom. Sredstva verifikacije nisu normativna i tijelo za certifikaciju može opravdano koristiti alternative od onih navedenih.

Izvor: FSC-STD-60-002 V1-0

Stakeholder: Pogledati definiciju pogođenih interesnih grupa i zainteresiranih interesnih grupa

Stanište: Mjesto ili vrsta lokacije gdje se javlja organizam ili populacija (Izvor: Na osnovu Konvencije o biološkoj raznolikosti, Član 2.).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Stepen, intenzitet i rizik: Pogledati pojedinačne definicije termina „stepen“, „intenzitet“ i „rizik“

Stepen: Mjera obima u kojoj aktivnosti gospodarenja ili događaji utiču na okolišnu vrijednost ili na šumsko područje, u vremenu ili prostoru. Aktivnost malog ili niskog prostornog stepena utiču jedino na mali dio šume svake godine, aktivnost malog ili niskog vremenskog stepena javljaju se samo u dugim intervalima.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Sukob interesa: Situacija u kojoj stranka ima stvarni ili pretpostavljeni interes koji daje, ili može imati izgled davanja toj stranci podsticaj za ličnu, organizacijsku ili profesionalnu dobit, takav da bi se interes stranke mogao sukobiti, ili se smatra sukobljenim sa ponašanjem nepristranog i objektivnog procesa certifikacije.

Izvor: FSC-STD-20-001 V4-0

Štetočina: Organizmi, koji su štetni ili se percipiraju kao štetni, te što dovode u pitanje ostvarivanje ciljeva gospodarenja. Neki štetnici, posebno uvezene egzotične vrste, također mogu

predstavljati ozbiljne ekološke prijetnje, i supresija može biti preporučena. Oni uključuju životinjske štetnike, biljne korove, patogene gljive i druge mikroorganizme.

Izvor: FSC-POL-30-001

Šuma: Područje zemlje kojom dominira drveće (Izvedeno iz FSC Vodiča za Tijela za Certifikaciju, Područje rada certifikacije šume, Sekcija 2.1 prvi put objavljeno 1998, i revidirano kao FSC-GUI-20-200 u 2005., i ponovo revidirano u 2010. kao FSC-DIR-20-007 FSC Direktiva o evaluaciji gospodarenja šumom, ADVICE-20-007-01).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Šumske kulture: su vještački podignuti zasadi, pretežno četinarskih autohtonih vrsta drveća, porijeklom iz sjemena ili sadnog materijal kontrolisanog porijekla, primjenom odgovarajućih tehnika i metoda podizanja i mjera njege

Šumsko gospodarsko područje (FMU): Vidi definiciju „Šumsko područje“.

Šumsko područje: Pod Šumskim područjem podrazumijeva se područje za koje se želi dobiti FSC certifikat, koje ima jasno definisane granice, u okviru kojih se šumom i šumskim zemljištem gospodari na osnovu dugoročnih ciljeva gospodarenja/upravljanja koji su eksplicitno navedeni u planu gospodarenja/upravljanja.

Tehnička radna grupa: grupa izabranih stručnjaka sa profesionalnim iskustvom u tematskom području, koji savjetuju i pružaju sadržaj vezan za inpute u razvoju ili reviziji procesa FSC normativnog dokumenta.

Izvor: FSC-PRO-01-001 V3-1

Tehničke konsultacije: Ciljane interne konsultacije radi primanja povratne informacije o FSC normativnom dokumentu tokom izrade ili faze ponovne izrade prije nego je dokument objavljen za javnu raspravu.

Izvor: FSC-PRO-01-001 V3-1

Tijelo za certificiranje: Tijelo koje obavlja usluge ocjenjivanja usklađenosti i koje može biti predmet akreditacije (usvojeno iz ISO/IEC 17011:2004 (E)).

Izvor: FSC-STD-20-001 V4-0

Tradicionalno znanje: Informacije, znanja, vještine i prakse koji su razvijene, održive i prenosive se iz generacije u generaciju unutar zajednice, često čineći dio njihovog kulturološkog i duhovnog identiteta (Izvor: Na osnovu definicije date od Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO). Rječnik definicija kako je dato na Politika/Tradicionalno znanje na EIPO web stranici).

Izvor: FSC-STD-60-004 V1-0

Tresetište: Sastoji se od poplavnih i vlažan područja, s velikim nakupinama organskog materijala, pokrivenim slojem slabe vegetacije koja su povezana s određenim stepenom kiselosti, i koja predstavljaju karakterističnu boju jantara (Izvor: O ribarima, ribarkama, okeanima i morskim mijenama, IUCN, San Jose (Costa Rica)).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Usluge ekosistema: Koristi koje ljudi dobivaju iz ekosistema. One uključuju: opskrbljujuće usluge kao što su hrana, šumski proizvodi i voda; regulirajuće usluge kao što su regulacija poplava, suša, degradacija zemljišta, kvaliteta zraka, klima i bolesti; prateće usluge kao što su formiranje tla i ciklus ishrane; i kulturološke usluge i kulturološke vrijednosti, kao što su rekreativne, duhovne, vjerske i druge nematerijalne koristi. (Izvor: Na osnovu R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005. Ekosistemi i dobrobit ljudi: Sinteza, Milenijska serija procjena ekosistema, Island Press, Washington DC).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Uzgajanje: Umjetnost i znanost kontrole uspostave, rasta, sastava, zdravlja i kvaliteta šuma i šumskog zemljišta kako bi se zadovoljile ciljane različite potrebe i vrijednosti zemljoposjednika i društva na održiv način (Izvor: Nieuwenhuis, M. 2000. Terminologija gospodarenja šumskim resursima. IUFRO Svjetske Serije Vol. 9. IUFRO 4.04.07 SilvaPlan i SilvaVoc).

Visoke zaštitne vrijednosti (HCV): Bilo koja od sljedećih vrijednosti:

- HCV 1 – Diverzitet vrsta. Koncentracije biološkog diverziteta, uključujući endemične vrste i rijetke i ugrožene vrste koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou.
- HCV 2 – Ekosistemi na nivou pejzaža i mozaici. Netaknuti šumski pejzaži i veliki ekosistemi na nivou pejzaža i mozaici ekosistema koji su značajni na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou i koji sadržavaju održive populacije velike većine vrsta koje se prirodno pojavljuju u prirodnim uzorcima distribucije i obilnosti.
- HCV 3 – Ekosistemi i staništa. Rijetki i ugroženi ekosistemi, staništa ili refugijumi.
- HCV 4 – Kritične usluge ekosistema. Osnovne usluge ekosistema u kritičnim situacijama, uključujući zaštitu vodenih slivova i kontrolu erozije ranjivih zemljišta i padina.
- HCV 5 – Potrebe lokalne zajednice. Mjesta i resursi od fundamentalnog značaja za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica ili starosjedioca (sredstva za život, zdravlje, prehrana, voda itd.) identificiranih kroz angažman sa tim lokalnim zajednicama ili starosjediocima.
- HCV 6 – Kulturološke vrijednosti. Mjesta, resursi, staništa i pejzaži globalnog ili nacionalnog kulturološkog, arheološkog ili historijskog značaja i/ili kritične kulturološke, ekološke, ekonomske ili religijske/svete vrijednosti za tradicionalne kulture lokalnih zajednica ili starosjedilaca, identificirane kroz odgovarajući angažman sa tim lokalnim zajednicama ili starosjediocima.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Vlasništvo - Krajnje i ekskluzivno pravo dodijeljeno zakonitim potraživanjem ili pravom naslova, a podložno određenim ograničenjima uživanja, okupiranja, posjedovanja, iznajmljivanja, prodaje, korištenja, davanja ili čak uništavanja predmeta imovine. Izvor: Poslovni rječnik dostupan na: <http://www.businessdictionary.com/definition/ownership.html>

Vrijeme audita: Vrijeme audita uključuje utrošeno vrijeme od strane auditora ili audit tima u planiranju (uključujući pregled dokumentacije izvan lokacije, ako je potrebno) i fizičko ili udaljeno auditiranje organizacije, osoblja, zapisa, dokumentacije i procesa, te pisanje izvještaja. Izvor: FSC-STD-20-011 V3-0

Vrste u opasnosti: Vrste koje ispunjavaju IUCN (2001) kriterije za Ranjive (VU), Ugrožene (EN) ili Kritično ugrožene (CR), te se suočavaju sa visokim, jako visokim ili ekstremno visokim rizikom od izumiranja u prirodi. Ove kategorije mogu biti ponovo interpretirane za FSC potrebu u skladu sa službenom nacionalnom klasifikacijom (koja ima pravni značaj) i lokalnim uvjetima i gustoćom stanovništva (koja bi trebala uticati na odluke o odgovarajućim mjerama zaštite) (Izvor: Na osnovu IUCN (2001) IUCN Crvena lista Kategorija i kriterija: Verzija 3.1 IUCN Komisija za opstanak vrsta. IUCN Gland, Švicarska i Cambridge, UK).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Zahtjevi na nivou pejzaža: Zahtjevi primjenjivog Standarda za Nadzor Šuma koji se provode na nivou grupe subjekata u grupi za gospodarenje šumskim resursom (npr. zaštita reprezentativnih uzorka ekosistema, zaštita visoke zaštitne vrijednosti).

Izvor: FSC-STD-30-005 V1-0

Zakup: Društveno definirani sporazumi koje posjeduju pojedinci ili grupe, priznati pravnim Statutima, ili uobičajenom praksom, u vezi sa „skupom prava i dužnosti“ vlasništva, zakupa, pristupa i/ili korištenja određenog zemljišnog dijela ili tamo unutar povezanog resursa (Izvor: Međunarodni savez za očuvanje prirode (IUCN). Rječnik definicija kako je navedeno na IUCN web stranici).

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Zaštita: Vidi definiciju „Očuvanje“

Zone zaštite i zaštićena područja: Definirana područja koja su određena i kojim se gospodari prvenstveno radi zaštite vrsta, staništa, ekosistema, prirodnih obilježja ili drugih vrijednosti specifičnih za mjesto zbog njihovih prirodnih ili kulturnih vrijednosti, ili u svrhu praćenja, evaluacije ili istraživanja, ne nužno isključujući druge aktivnosti gospodarenja. Za potrebe Principa i Kriterija, ovi termini se koriste kao sinonimi, ne implicirajući da jedan uvijek ima veći stepen očuvanja ili zaštite od drugog. Termin „zaštićeno područje“ se ne koristi za ova područja, jer ovaj pojam podrazumijeva pravni ili službeni status, pokriven nacionalnim propisima u mnogim zemljama. U kontekstu Principa i Kriterija, gospodarenje ovim područjima treba uključiti aktivno očuvanje, a ne pasivnu zaštitu.

Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Žalba: Formalno izražavanje nezadovoljstva od strane bilo koje osobe ili organizacije predstavljeno kao prigovor FSC-u, u vezi aktivnosti FSC certifikacijske sheme i/ili FSC akreditacijskog programa, gdje se očekuje odgovor (usvojeno iz ISO/IEC 17011:2004). Izvor: FSC-PRO-01-005 V3-0

Životna plata: nivo plaće dovoljan da zadovolji osnovne životne potrebe porodice prosječne veličine u određenom gospodarstvu (Izvor: Međunarodna organizacija rada (ILO). Biro za bibliotečke i informacijske usluge. ILO Tezaurus naveden na web stranici ILO). Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2

Forest Stewardship Council®

ic.fsc.org

FSC International Center GmbH
Charles-de-Gaulle-Straße 5 · 53113 Bonn · Germany

